P. M. ORELLI
FORMULÆ
REMEDIOR

11172

11172

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

RES 1117 D
Map

PETRI MORELLI

FORMVLÆ

REMEDIORVM.

PETRI MORELLI GALLOCAMPANI, Medici Regij,

FORMVLÆ REMEDIORVM

Studio & operâ

IO. IACOB à BRVNN, Phil. & Med. D. Pract. Med. in Acad. Basil. Professoris Ordinarij.

1172

ECOLE DE PHARMACIE PARIS

Cuius accedit

SYSTEMA MATERIÆ MEDICÆ,

Indicibus huic postremæ editioni additis.

ROTHOMAGI,
Sumptibus IOANNIS BERTHELIN, Bibliopolæ.

M. DC. L.

Admodum Illustri Amplissimoque

D.D. IO VESLINGIO MINDANO EQVITI,

In celeberrimo Gymnasio Patauino Anatomiæ, & Pharmaciæ Professori Primario.

Hortique Medici Præfecto

Paulus Frambottus.
F. P.

DEsideratus diu multorum votis liber mea cura concinnior emendatiorque nullius nomen rectius ambit, quam celebre illud tuum, à cuius splendore auctoritatem tutelamque sibi promittat. Quamuis enim longè lateque sparsa multiplicis doctrinæ tuæ fama non leue ipsi pre-

tium addideris, tuo tamen judicio Medicorum filios tantum ipſi concedere certum eſt, quantum nemini; qui è ſupremo Gymnaſij Patauini ſuggeſto idem argumentum ſcitè adeo doctéque ad rationes vocas, vt ne Protogenes de coloribus quidem ſententiam æquius tulerit. Non enim, quod pleriſque contingit, aliena fide, ſed tuis vſus oculis rariores Paleſtinæ, & Ægypti ſtirpes perluſtraſti, aciéque curioſa Democriti exemplo Nili mónſtra rimatus, intimum naturæ artificium deprehendiſti, medelas iuxta mortalibus ſalutares aſſeruiſti, ea ingenij dexteritate ſermoniſque elegantia, vt quidquid ante longis peregrina-

tionum tædiis plerumq; partũ, apud nos temporis amœni compendio ſub conſpectum veniat. Nec vero in poſtremis habendam cenſeo, quod meas exegeris operas præclaris ingenij tui monumentis, quibus magno diſcentium incremento rem tibi literariam plurimum deuinxiſti. Eminet in iis noua pene atq; ad viuum elegantiſsimè formata humani corporis fabrica, opus tuo genio memorique poſteritate digniſsimum. Mitto cætera, quorum ſpem labentibus optato luſtris extendas precor, perpetuum exiguo hoc pignore teſtatus obſequium, quod eximiæ virtuti tuæ eruditorum chorus defert. Nacte iſta gloria, vt plurimos diu ſoſpites.

Patauij Cal. Ian. 1647.

PROLEGOMENA.

MEDICAMENTORVM compositio dupliciter cõsiderari potest. *Vno modo*, secundùm formam externam. *Altero modo*, secundum internam: quæ omninò ad methodum medendi pertinet. Hæc rursum bifariam perpendi potest. Vel enim docet, ex qua basi, corrigentibus, conseruantibus, dirigentibus constare debeat medicamentum compositum, quæ omnia ex indicationum natura omninò desumenda: vel si alterans medicamentum, V. G. calefaciens, puta in secundo, ex variis simplicibus, calidis V. G. in primo, secundo, tertio, frigidis etiamnum in 1. 2. & 3. ita suadentibus indicationibus, iisque paucioribus pluribusue sit componendum, docet, traditque quænam singulorum dosis sumenda sit, vt gradus ille quæsitus inde adæquatè

resultet. Hanc posteriorem medicamentorum compositionem secundùm formam internam consideratam haudquaquam hîc perscrutamur, sed priorem, quę perspicuè docet, qua ratione materia Medica in varias & conuenientes formas concinnari possit, prout nimirum, vel ipsa ægrotantis libido quæ non vna omnibus, vel affectus, vel causæ morbificæ, vel affectæ partis varia constitutio expostulat. Quandoquidem verò, juxta Philosophũ, 1. poster. Analytic. ab initio πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μαθησις διανοητικὴ ἐκ προυπαρχούσης γίνεται γνώσεος: *omnis doctrina, & omnis disciplina procedit ex præmissa cognitione*; eapropter & nos huic tractatui ea prætermittemus, quorum notitiam priùs habere operæ pretium est. Ad quatuor verò capita, omnia Prolegomena reduci possunt. *Primum* erit de ponderibus, ac mensuris medicis. *Secundum*, de abbreuiationibus & notis Medicorum. *Tertium*, de differentiis formularum ac distributione Tractatus. *Quartum*, quænam capita in singulis formulis sint obseruanda.

PROLEGOMENA.

I.

De Ponderibus, ac Mensuris medicis.

CVm tota compositionis ratio è simplicium proportione dependeat, quæ pondere, mensura, numero, aceruo, seu mole æstimatur, horum in primis notitiam præmitti operæ pretium est.

PONDERE arida ferè expenduntur; quorum variæ cùm sint differentiæ, ex antiquorum monumentis, sequentia tamen sunt vsitatoria apud Medicos nostrates in formulis præscribendis.

Granum, ponderis initium & basis, (vt & numerorum vnitas,) albi piperis granum pondere adæquans.

Scrupulus; qui, cùm grana 24. habere debeat, tamen ex vsu iam malè recepto in officinis 20. tantùm possidet.

Drachma continet scrupulos tres.

Vncia habet drachmas octo. De qua obiter aduerte: vbi tres præscribuntur, mensuræ nomine Quartarium appellari; quòd quartam libræ partem expleat.

Libra habet vncias duodecim.

MENSVRÆ, quibus liquida æstimantur, sunt vasa libris, & vnciis designata. Non enim certis quibusdam vasis concauis, vt veteribus in more erat positum, Medici hodiè liquida dimetiuntur: sed mensurarum modum ad ponderum rationem constituunt, vt quælibet mensuræ ponderibus exactè respondeant. Et quandoquidem non idem est liquidorum pondus, (major enim quantitas olei respondet vnciæ, minor vini, adhuc minor mellis,) hinc quoque triplices liquidorum mensuras vsurpant: alias scilicet vino, & aquis destillatis, alias melli, alias oleo mensurando destinatas.

ACERVO seu *MOLE* præscribitur medicamentorum quantitas per *manipulos, fasciculos, pugillos*.

Manipulus, est quantitas, quam manus tota complecti potest: atque vnciæ dimidiæ ferè respondet.

Fasciculus, quantum vlna, siue brachio complicato tenere possumus.

Pugillus vel *maior* est, vel *minor*. *Major*, si capiatur tantum, quantum omnibus quinque digitis extremis simul junctis assumi potest. *Minor*, si tantum accipia-

tur, quantum tribus primis digitis apprehendi poteſt.

Major pugillus drachmam integram, Minor drachmam ſemis pondere æquat.

NVMERO tandem etiam aliquando medicamentorum quantitas definitur: eoque *pari*, vel *impari*. V. G. caricarum pinguium num. 3. 4. &c.

In ſpecie verò nunc, ſi claſſes Medicamentorum ſpectes,

Radices, cortices & *ligna* ponderantur.

Folia manipulis: &, ſi pro balneis præſcribantur, faſciculis metimur.

De foliis illud etiam notandum, quod paſſim in purgantibus potionibus ad tertiam manipuli partem aſſumantur.

Seminum doſis pondere vtplurimùm exprimitur. Hordeum tamen, & cicera pugillo menſurantur. Legumina item & ſemina majora numero etiam definiuntur.

Flores itidem pugillo definiri certum eſt.

Fructus vel ſunt *maiores*, vel *minores*. Si *minores*, vt vuæ Corinthiacæ, paſſulæ, pondere plerunque, vel etiam numero exhibendi. Si *majores*, vt poma, pruna, cariçæ, ficus, numero præſcribuntur.

Aromata, gummi, resinæ, &c. pondere definiuntur.

Liquores efficaces ac pretiosi, & *olea destillata* guttis.

II.

De abbreuiationibus, & notis Medicorum.

MEDICI minori cum molestia & temporis jactura suas præscripturi compositiones, certas habent literas ac notas, quibus vel pondera loco vocabulorum in formulis frequentiùs exprimunt, uel initium, aut clausulam formulæ designant : certas item abbreuiationes, quibus vel primam tantùm aut alteram vocabuli, seu ingredientis syllabam ponunt, vel sub vno quandoque titulo plura medicamenta designant, tùm *simplicia*, tùm *composita*.

PROLEGOMENA.

NOTÆ PONDERVM.

Gr. gr.	denotat	*Granum.*
℈ ß.		*Scrupulum dimidium.*
℈ j.		*Scrupulum.*
ʒ j.		*Drachmam.*
ʒ ß.		*Drachmam dimidiam.*
℥ j.		*Vnciam.*
℥ ß.		*Vnciam dimidiam.*
℔ j.		*Libram.*
℔ ß.		*Libram dimidiam.*
M.		*Manipulum.*
M ß.		*Manipulum dimidium.*
P.		*Pugillum.*
quart.		*Quartarium.*
aã.		*ana*, e. i. *Æquale pondus, aut mensura duorum vel plurium medicamentorum.*
aã. par		*singulorum partes æquales.*
æq.		
q. ſ.		*quantum satis*, vel *sufficientem quantitatem.*

Sub vno titulo generali plura quandoquẽ simplicia comprehenduntur: eaq;

SIMPLICIA.

Radices 5. aperientes majores,
- *Apij.*
- *Fœniculi.*
- *Asparagi.*
- *Petroselini.*
- *Ruſci.*

Radices 5. aperientes minores,
- *Graminis.*
- *Rubiæ.*
- *Eryngij.*
- *Capparis.*
- *Ononidis.*

Herbæ ẽmollientes 5.
- *Malua.*
- *Althæa.*
- *Violaria.*
- *Mercurialis.*
- *Acanthus*, ſeu *brãca vrſina.*

Quibus alij *Parietariam*, *Betam* & *Atriplicem* annumerant.

Herbæ capillares 5.
- *Adianthũ nigrũ*, ſeu *capil. Veneris.*
- *Adianthum albũ*, ſeu *ruta muraria.*
- *Polytrichon aureum.*
- *Trichomanes.*
- *Aſplenium*, ſeu *Cæterach.*

Quatuor semina calida majora,
- *Aniſi.*
- *Fœniculi.*
- *Carui.*
- *Cumini.*

Quatuor semina calida minora,
- *Ammeos.*
- *Amomi.*
- *Apij.*
- *Dauci.*

Quatuor semina frigida majora,
- *Cucumeris.*
- *Cucurbitæ.*
- *Citrulli.*
- *Melónum.*

Quatuor semina frigida minora,
- *Endiuiæ.*
- *Scariolæ.*
- *Lactucæ.*
- *Portulacæ.*

Quinque genera Myrobalanorum.
- *Citrini*, ſeu *flaui.*
- *Chebuli.*
- *Indi*, ſeu *nigri.*
- *Emblici.*
- *Bellirici.*

Quatuor flores cordiales,
- *Borraginis.*
- *Bugloſſæ.*
- *Roſarum.*
- *Violarum.*

Fragmenta quinque lapidum pretiosorum. { *Saphiri.* *Granati.* *Smaragdi.* *Hyacinthi.* *Sardæ*, seu *Carneoli.*

Quatuor aquæ pleuriticæ, { *Cardui Mariæ.* *Taraxaconis.* *Cardui-benedicti.* *Scabiosæ.*

COMPOSITA.

Tria olea stomachica, { *Absynthij.* *Cydoniorum.* *Mastichinum.*

Quatuor vnguenta calida. { *Aregon.* *Martiatum.* *Althææ.* *Agrippæ.*

Quatuor vnguenta frigida, { *Album camphoratum.* *Rosatum Mesuæ.* *Populeon.* *Refrigidans Galeni.*

III.

De differentiis Formularum, ac distributione tractatus.

FVNDAMENTI loco, FORMVLÆ MEDICÆ voce hic

intelligimus medicamentum compositum magistrale, h. e. in rem præsentem à Medico præscriptum : ad differentiam officinalium. De quibus ex professo hic non agemus, sed incidenter tantum, propter argumenti affinitatem.

Totum verò Tractatum in duos libros diuidemus : quorum PRIOR est *de Medicamentis internis*, POSTERIOR *de Medicamentis externis*.

LIBER PRIMVS constat sectionibus tribus. *Prima*, de formis Medicamentorum liquidis. *Secunda*, de formis Medicamentorum mollibus. *Tertia*, de formis Medicamentorum solidis.

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS I.

CAP. I. *De Apozemate.* 1
II. *De Iulepo.* 31
III. *De Potione.* 40
IV. *De Syrupo.* 67
V. *De Vomitoriis.* 95
VI. *De Vinis medicatis.* 115
VII. *De Emulsione.* 130
VIII. *De Amygdalato.* 134

IX. *De Hordeato.* 135
X. *De Lacte, & Sero lactis.* 137.
XI. *De Hydromellite.* 139
XII. *De Hydrosaccharo, & Ptisana.* 142
XIII. *De Diæta.* 143
& Bocheto. 158
XIV. *De Decocto Galli.* 160
XV. *De Destillato instaurante.* 163
XVI. *De Iusculis.* 169

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS II.

CAP. I. *De Bolo.* 171
II. *De Opiata.* 177
III. *De Eclegmate.* 188
IV. *De Condito.* 193

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS III.

CAP. I. *De Pasta regia, Morsellis.* 196
II. *De Pandaleone.* 199
III. *De Massa panis, & Pineo-*

lato. 200
IV. *De Tabellis.* 201
V. *De Pilulis.* 206
VI. *De Trochiſcis.* 215
VII. *De Puluere.* 219

LIBER SECVNDVS conſtat ſectionibus duabus. *Prima* de Remediis communibus pluribus partibus. *Secunda*, de Remediis propriis partium quarundam.

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS I.

CAP. I. *De Epithemate.* 224
II. *De Lotione.* 230
III. *De Fotu.* 233
IV. *De Inſeſſu & Semicupio.* 237
V. *De Balneo.* 239
VI. *De Stupha, vèl Sudatorio.* 242
VII. *De Embrocatione.* 245
VIII. *De Linimento.* 250
IX. *De Vnguento.* 252
X. *De Cerato.* 257
XI. *De Emplaſtro.* 260
XII. *De Spamædrapo.* 263
XLII. *De Cataplaſmate.* 265

XIV. *De rubificantibus,* { *Dropace.* 269 / *Vesicator.* 272
XV. *De Sacculis.* 274

CAPITA, ET FORMVLÆ SECTIONIS II.

Remedia propria partium quarundam sunt vel

CAPITIS. *Frontale.* CAP. I. De quo. 278
Oxyrrhodinum. II. 280
Cucupha. III. 281
OCVLORVM. *Collyrium.* IV. 283
ORIS. *Gargarisma.* V. 292
Apophlegmatismus. VI. 293
Dentifricium. VII. 296
NARIVM. *Errhinum.* VIII. 298
Suffimentum. IX. 303
Odoramentum. X. 310
STOMACHI. *Scutum.* XI. 313
VTERI. *Pessarium* } XII. 319
Nascale. }
ANI. *Suppositorium.* XIII. 320
Clyster. XIV. 323
Sub quo continentur.
Injectiones variæ. XV. 331

IV.

Quænam capita in singulis formulis obseruanda.

IN singulis formulis describendis tria maximè perpendemus. 1. *Compositionem.* 2. *Vsum.* 3. *Vtilitatem.*

In *compositione* docebimus, quanam ex materia ratione *qualitatis*, *quantitatis*, & *ordinis præscribendi* concinnetur quælibet formula. Vbi *in genere* notandum, ratione *qualitatis* semper eligenda simplicia 1. *Maximè appropriata & efficacia*: vt quantum quidem fieri potest, æger quàm citissimè sanitati restituatur. 2. *Tuta*, quinetiam, vt, si non prosint, saltem non obsint ægris: licet tamen in affectibus desperatis quandoque, sed exquisito iudicio adhibito, periculosa medicamenta experiri. 3. *Grata & iucunda* colore, odore, sapore, cum morbo tamen pugnantia. Sic enim naturæ fucum facimus vtilissimum. 4. *Experta* & vsu sæpiùs approbata. His enim longè fœliciùs tutiusque morbi curantur, quàm inexploratis in corpore humano, quæ vel doctis-

simus Medicus magna ratione adhibita excogitarit. Ratione *quantitatis continuæ* in genere omnia sint moderata, neque vncia imperetur drachma vbi suffecerit. *In specie* verò ingrata & tristia medicamenta sapore vel odore, quia nec facilè sumuntur, nec retinentur, ob id minore copia cum aliis miscenda. Ratione *quantitatis discretæ*, siue *numeri* ingredientium simplicium, vt non tentandum compositio, simplici quod effeceris; sic in compositione simplicium vitandæ sunt vastæ illæ atque in molem theriacalem exstructæ compositiones, quæ præterquàm quòd ad ostentationem potiùs, quàm ægri vtilitatem faciunt, ægro insuper nauseam in assumendo, Pharmacopœo verò molestiam in componendo non paruam pariunt, hacque ratione omissionis occasionem præbent; Medicum proin spe, ægrotantem medicamenti fructu, cum sanitatis dispendio, priuant. Ratione *ordinis præscribendi*, etsi nihil medicamento virium decedat, quocunque ordine simplicia præscribantur, modò interim rectè præparetur, elegantius tamen & pulchrius est, obseruare ordinem in præscribendo talem,

qualem in singulis formulis descripsimus : adeò vt in genere hic circa ordinem nihil vlteriùs habeamus aduersione dignum.

In vsu præscriptæ formulæ considerabitur primò *quantitas*, siue *dosis*; deindè *tempus*; posteà vtendi *modus* : denique verba subnectentur, quibus formula ipsa concipi solet.

In vtilitate tandem fructuum vniuersum, qui ex qualibet medicamenti formula emergit, breuiter ac perspicuè, tùm *in genere*, tùm in *specie*, demonstrabimus.

LIBER PRIMVS.

SECTIO I.

DE MEDICAMENTIS LIQVIDIS

ECOLE DE PHARMACIE PARIS

CAP. I.

DE APOZEMATE.

QVOD Latini *Decocta*, Græci vocant *Apozemata*, ἀπὸ ζέννυμι, quod est *decoquo, feruefacio*, propriè deducta.

Nihil autem est aliud APOZEMA, *quàm medicamenti forma liquida, ex liquore, qui vires variarum stirpium ebiberit, conflata, saccharo, vel melle condita, clarificata, & aromatizata, in quatuor aut quinque doses, ad alterandum vel purgandum comparata.*

Apozema duplex est, aliud veterum jam obsoletum, aliud recentiorum operiosioris laboris, quod persequimur, quodque ab effectu duplex potissimum statuimus, Alterans, & Purgans.

Apozema Alterans.

Apozema seu *decoctum alterans appello, quod aliâ quâuis, quàm purgandi per cathartica vi, perfusum est, tùm corpus, tùm contenta, humores maximè, vario modo immutans.*

Corpus autem vel alterat tantùm in qualitatibus, & hoc alterans *propriè vocatur in genere, ac prout ex simplicibus proprietate quâdam varias partes spectantibus conficitur,* cephalicum, hepaticum, &c. *in specie dici meretur.*

Vel etiam vsitatè, studio futuræ purgationis prosperæ, corpus obstructionibus impeditum reserat, vnde Aperiens *nuncupatur.*

Humores etiam alterat in primis, & secundis qualitatibus, idque vel sine consilio purgandi, & hoc simpliciter alterans, calefaciens *putà, &c. dicitur; vel quia secutura est purgatio, vt humores cathartícis fiant obedientiores, & hoc in genere* Coquens *appellatur, in specie verò pro variâ humorum idêâ,* pituitam concoquens, &c.

Cæterùm ad Apozema reuocabis varia decocta, quibus vtimur passim ad menses prouocandos, vrinas, sudores, &c. qualia sunt Hydrotica inferiùs recensenda.

Quicquid sit, quia ista methodum medendi magis spectant, in Apozemate alterante tria consideranda. 1. *Compositio.* 2. *Vsus*, seu *forma præscribendi.* 3. *Vtilitas.*

COMPOSITIO. In Compositione sex maximè accuratiùs methodicè considerandа.

1. *Materia*, ex quâ vis medicatrix elici debet.

2. *Liquor*, in quem traducenda, trajiciendáque materia.

3. *Decoctio* ipsa, & *decoctum.*

4. Quænam *dissoluenda* sint in ipso.

5. *Clarificatio* ejusdem.

6. *Aromatizatio.*

MATERIA. In materia tria considerandа; *qualitas*, *quantitas*, *præscribendi ratio ac ordo.*

Quod ad *qualitatem*, materia, ex qua fiunt præscribuntúrque Apozemata, vt & quæuis alia decocta, sunt radices, cortices, ligna, folia, semina, fructus, flores, aromata.

Quod ad *quantitatem* seu dosin, quâ ista pro Apozemate præscribi debent, præscribuntur.

Radices ad ℥ iiij. vel vj. ad summum.

Cortices (si assumantur) ad ℥ j. vel ℥

ij. ad summum.

Ligna, si præscribantur, eâdem dosi.

Folia ad M. viij. vel x. ad summum.

Semina ad ℥ j. vel ℥ j ß. rarò ℥ ij.

Fructus, *vel* sunt minores, vt passulæ, & præscribuntur bifariam; pondere ad ℥j. vel ℥ ij. vel numero, eóque pari, quod vulgò efferunt, ad paria 4. 6. 10. 20.

Vel sunt majores, & hi numero tantùm, eóque pari vel impari, si maximi, (vt poma incisa numero duo, tria, &c.) pari verò, si paulò minores, vt caricarum pinguium paria decem.

Flores ad P. iiij. vel vj.

Aromata præstat in aromatizatione, quàm in decoctione præscribere: si tamen opus est, in purgantibus à ℥ ij. ad ℥ ß. ad summum.

Quod ad *ordinem præscribendi*, vt hoc à pharmacopœo decoqui, sic etiam præscribi debent à Medico: videlicet 1. radices, (cortices deinde & ligna, si veniant in vsum:) 2. folia. 3. semina. 4. fructus. 5. flores, & cum iis aromata.

LIQVOR. In liquore, in quo materia ista decoquenda, duo considerantur, *qualitas & quantitas*.

Quod ad ipsius *qualitatem*, eligitur is

pro intentione Medici : passim autẽm in omnibus Apozematibus *aqua fontana* prę-scribitur, *putealis*, *optima*, *quæque* : sæpè autem , & vsitatè etiamnum *aqua hordei*, quod aliàs *decoctum hordei* appellatur, vbi refrigerandum & detergendum, vt in biliosis : *hydromel tenue*, maximè vbi attenuandum, & incidendum , detergendũ, calefaciendum, in pituitosis : *serum lactis*, in melancholicis ; *aqua chalybeata* aliquãdo, in obstructionibus viscerum : in quibus præscribitur etiamnum sæpiùs à Practicis, *Fiat decoctio in aquæ & vini partibus æqualibus* ; sed præstat vinum tantummodò in fine præscribere.

Quantitas liquoris non definitur, præscribitur à Medico quantum satis, vel sufficiens quantitas.

DECOCTIO & DECOCTVM. Materiâ Apozematis enumeratâ, ac dispositâ præscribitur, *Fiat decoctum* (in liquore scilicet iam dicto.) Illud autem vulgò imperatur simpliciter, neque definitur ad quam liquoris consumptionem: tamẽ etiam aliquando vsitatè solet exprimi, *Fiat decoctio ad* ℔ j ß. vtrumuis feceris, non errabis. Decoctione absolutâ (vnde

decocti nomen) præscribitur, *capiatur de colatura* ℔ j ß. *vel quartaria sex.* Apozema enim in quatuor doses instituitur, & hoc modo singulis dosibus ʒ iiij. ß. contingunt; sin autem volueris, in quinque doses ʒxx. imperentur, nec plures, cùm aliàs ante finitum vsum corrumpatur Apozema, vel trahat situm.

DISSOLVENDA. Dissoluenda in ipso decoctio, tùm ad conseruationem, tùm ad gratiam saporis gustui, vires etiã Apozemati conciliandas, considerantur ratione *qualitatis* & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluuntur.

1. *Vel* syrupus tantùm, isque idoneus, affectum & affectam partem respiciens, & ferè semper quia & edulcorat Apozema, & simul vim communicat, quâ imbutus est; vnde & hac ratione resarcitur virium defectus ipsius Apozematis, ab incuria pharmacopœi minùs seduli aliquando, aut auari malitia oboriundus.

2. *Vel* saccharum tantùm in affectibus quibusuis, humoribus, naturis calidis, frigidis.

3. *Vel* syrupus & saccharum simul.

4. *Vel* etiam mel aliquando, in omnibus affectibus frigidis, capitis & pecto-

ris maximè, vt & hyeme, ac illud vel simplex, vel medicatum, *rosatum colatum* putà, *anthosatum*, in affectibus capitis à copiosa illuuie pituitosi humoris.

5. Præter ista dulcorantia, quorum vnum vel duo perpetuò, & semper in omni Apozemate dissoluenda, aliquando etiam vtilissimè ad maiorem vim cõciliandam, & efficaciam dissoluuntur;

Vel succi depurati herbarum variarum in varios fines, à varietate indicantium; sic passim *succus fumariæ*, *lupulorum* in melancholicis, *borraginis*, *bugloss æ* in iisdem, & bilioſis, vt & *acetosæ mercurialis* in vteri affectibus variis, suppressione mensiũ, &c. *aut* fructuum, fermè acidorum, & in calidis affectibus ferè, vt *limonum* in bilioſis, *pomorum redolentium* in melancholicis, *granatorum* etiam in bilioſis, & vbi vrinæ mouendæ.

Vel liquores alij, vt 1. *Acetum*, in calidis & bilioſis ad æstum potenter extinguendum, in obstructionibus, vel etiam frigidis ad aperiendum, humores crassos incidendos, & attenuandos: quia tamen vtero molestum, abstinendum in muliere. 2. *Vinum* in frigidis affectibus, & naturis, humoribus crassis, lentis, obstru-

ctionibus, & vbi vis medica altiùs ad partes diffitas ducenda. 3. *Aqua vitæ* aliquando eodem consilio, quo vinum.

Notandum verò, quòd vbi succi dissoluuntur, aut alij liquores, ex dulcorantibus suprà dictis saccharum solùm ferè præscribi, rarò syrupos.

Ratione *quantitatis* dissoluuntur. Dulcorantia quidem ad ℥ iiij. vel ℥ vj. ad summum: sic enim cuique dosi apozematis ℥ j. vel ℥ j ß. continget, quæ ratio communis dosium est.

Vbi autem syrupus, & saccharum simul præscribuntur, vsitatè definitur syrupi dosis ad ℥ iij. sacchari verò dicitur q. s. quod tamen facile est definire:

Succi vel liquores validiores, vt *acetum*, *aqua vitæ* ad ℥ j. vel ℥ ij. ad summum: alias possunt dissolui dosi dulcorantium.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO.

Clarificatio & Aromatizatio imperantur deinde, præscribitúrque, *Fiat Apozema clarificatum & aromatizatum pro quatuor dosibus.*

De *Clarificatione* vide posteà.

Quoad *aromatizationem*, in ea duo considerauda, *qualitas* & *quantitas.*

Ratione *qualitatis*, vel fit cum aromate aliquo ſimplici: in refrigerante quidē Apozemate cum *ſantalo citrino, rubro, &c.* in calefaciente verò paſſim cum *cinnamomo*; (poteris & cum *zingibere*, *croco* etiam in melancholicis, & vbi mouendi menſes:) in affectibus autem pectoris frigidis vſitatè cum *puluere ireos Florentij*, vel fit cum puluere elect. alicuius officinarum, in calidis quidem affectibus paſſim cum *puluere electuarij trium ſantalorum*, in frigidis verò vſitatè cum *aromatico roſato.*

Ratione *quantitatis*, doſis aromatizantis eſt à ʒ j. ad ʒ ij. ſi cum ſimplici aromate fiat; ſi enim cum puluere electuarij alicuius, ʒ j. vel j ß. ſufficiet.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS. R. &c. (i. e. *materiam dictam*) fiat decoctio in liquoris ſupra dicti q. ſ. vel ſufficiente quantitate, cape de colatura, &c. in quibus diſſolue, &c. fiat Apozema clarificatum & aromatizatum cum &c. pro iiij. doſibus matutinis, vel etiam veſpertinis, tribus horis antè cibū.

VTILITAS. Hæc medicamenti forma liquida in genere frugifera, vbi alterandi humores, (vel etiam purgandi, vt poſteà) vel affectus p.n. altiùs deliteſcūt,

fluida enim vis altiùs se insinuat ad eorum radices, & penetrat ad dissita viribus integrioribus; vel etiam frugifera, vbi corpus aut affectus siccitate squalidus, madore simul vult perfundi: vel quando humores crassiores sicciores, vt in obstructionibus melancholicorum: hos enim humiditas diluit cum fructu, & maiore dein effectu propinati medicamenti.

In specie vērò alterans Apozema inseruit maximè.

1. *Præparationi* ad purgationem facilē fœlicémque, quæ in duobus, humorum & corporis apparatu, consistit. Præscribuntur enim tùm ad humorum coctionem, seu præparationem eorundem in primis & secundis qualitatibus, frigidos calefaciendo, crassos attenuando, incidendóque, lentos & viscidos detergendo, feruidos attemperando, incrassando tenuiores, quò medicamento cathartico trahenti, naturæ expellenti faciliùs cedant, eliminentur: tùm etiam ad corporis præparationem, aperiendo obstructiones, ipsum meabile reddendo, & εὔοδον, quò in offenso cursu feratur humor: hinc demum κάθαρσις fœliciſſima

cum fructu & ægrotantis εὐφορία.

2. *Alterationi* etiam corporis & humorum conuenit extra consilium vllius purgationis : vbi partes in pristinam temperiem reuocandæ vario modo : sed calefaciendo, refrigerando maximè humores etiam, bilis feruida præcipuè, contemperanda, vel alij humores quâuis ratione, juleporum loco, alterandi.

3. *Obstructionibus* expediendis, si ab humore crasso adusto fuerint, aliàs si à frigido, Apozema esto catharticum.

4. *Vrinis mouendis*, ciendísque, detergendis etiam renibus, & expurgandis arenulis.

5. *Mensibus prouocandis*, licèt etiam huic negotio hodiè ferè purgantia admisceantur.

Notandum tamen, hodiè ferè vsu inualuisse apud recentiores Practicos, omne Apozema alterans & purgans simul præscribere, vt iam dicetur, & in alterantis locum iulepum aut jusculà ferè successisse, vsitatissimè tamen, alterans simpliciter vocatur in vsum in febribus continuis, intemperiebus partium calidis, & humorum feruore, item in vrinis ciendis, æstu renum, & quarumuis partium extinguendo, reliquiis causarum morbificarum absumendis,

& in declinatione febrium per vrinas fit vsitatissimè.

Cæterùm præscribuntur Apozemata Vere maximè & autumno, adde & æstate, cùm per illa tempora anni herbæ virescant, sintque ad manus, possunt & per hyemem, ex siccis stirpium partibus majore efficaciâ, si adfuerint, aliàs syrupis & julepis erit vtendum, quæ vicem gerẽt Apozematum, debiliore licet ἐνέργεια.

Apozema Purgans.

Apozema purgans, vsu hodiè receptissimum, neque olim Mesuæo intactum, dicitur, quod humores præparans, coctos simul, vnâ & eâdem operâ, partitis vicibus (quatuor scilicet vel quinque) sensim per διάκρασιν educit, cathartcorum propriè dictorum vi, affectibus chronicis, à multis humoribus, aut contumacibus, maximè conueniens.

Hoc autem, pro variâ humorum indole, phlegmagogum aliud est, melanagogum, cholagogum, hydragogum.

In eo tria perpendenda: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In eius COMPOSITIONE duo maximè considerandа.

1. *Materia*, ex quâ decoctum fiat cathartcum.

2. *Dissoluenda* in ipso.

MATERIA, ex qua Apozema purgans fit, sunt cathartica simplicia, cum suis correctiuis, pro humorum ideâ variâ, vnà cum materiâ, vel decocto Apozematis alterantis decocta, aut in hoc simul infusa.

In illis autem tria consideranda, *qualitas*, *quantitas*, *& præscribendi decoquendiq; series ac ordo.*

Ratione *qualitatis*, simplicia cathartica, quæ vsitatè tantùm decoquuntur, sunt *Senna*, *Polypodium*, *Carthamus*, *Turbith*, *Hermodactyli*, *Agaricus*, *Epithymus*, *Helleborus*, *Esula*, *Semen ebuli*.

Quæ verò vsitatiùs infundi debent, vel leuiter admodùm decoqui, *Rhabarbarum*, *Myrobolani*, *Tamarindi*, *Cassia* aliquando.

Ratione *quantitatis*, istâ dosi præscribenda, quæ in 4. aut 5. sufficiet. *Ingenere* autem, quia inter decoquendum virtus cathartica, vel solet vanescere, vel non extrahi sufficienter, vnumquodque purgans simplex, pro quâuis dosi cõstituendâ, debet prescribi in decocto copiâ multò maiore; proportione scilicet ad dosin, quâ datur in substantiâ, duplâ

in validioribus, triplâ vel quadruplâ in mediocribus, sextuplâ etiam & octuplâ in leuioribus; ita tamen, vt leuiorum duæ sint partes, validiorum vna tantùm, vel etiam quarta pars: & in omni ferè Apozemate purgante hæc tria pro basi præscribantur, *Senna*, *Polypodium*, *Carthamus* maiori quantitate, reliqua verò pro humoris specie addantur, sed dosi minore ab ℥ j. ad ℥ j ß. ad summum: consultis interim humoris naturâ, eiusdem vitio in 1. & 2. qualitate, quantitate demùm, corporis etiam temperamento, constitutione, ad purgationem consuetudine, aut *ἰδιοσυγκρισίᾳ*, regionis conditione, cœli statu, anni tempore, sexu, ætate, & aliis legitimam *κάθαρσιν* limitantibus, & quæ ipsam facilem, aut difficilem futuram ostendunt, cathartica proinde leuiora, validiora, maiore, minoréue dosi esse exhibenda.

In specie igitur in omni ferè Apozemate, illa tria pro basi (purgantia enim Apozemata pituitæ, & melancholiæ, serosis humoribus, ferè debentur, vt bili etiamnum aliquando, cui senna maximè conuenit) sic solent apud Monspelienses vsitatè præscribi.

Filiorum sennæ orientalis mundatorum
Medullæ seminis carthami contusi
Polypodij quercini recentis an. ℥ ij. ℥ ij ß. ℥ iij. pro basi, ita tamen, vt modò huius illiúsue quantitatem maiorem possis præscribere, prout hunc, vel illum humorem magis purgare consilium.

Quòd si pituita veniat euacúanda, huic basi insuper hæc solent adscribi.

Turbith gummosi & electi ℥ ß. ʒ vj.
Hermodactylorum ℥ ß. ʒ vj.
Agarici recenter trochiscati, in nodulo ligati, vel ligatura positi ℥ ß. ʒ vj.
Rhabarbari (aliquando) *elect.* in nodulo positi, vel seorsim infusi ℥ ß. ʒ vj.

Licèt turbith non sit addendum, vel hermodactyli, nisi vbi validiùs agere propositum, & à longinquis trahendus humor: aliàs enim postrema duo sufficere poterunt.

Quòd si melancholia educenda, (dẽtracto ex basi dicta, si volueris, carthamo, auctâ reliquorum dosi) addantur

Epithymi Cretici ʒ vj. ℥ j.
Radicis veratri nigri, vel, *ramentorum hellebori nigri* ʒ ij. ℥ ß. (sed rariùs, & tantùm in melancholiâ contumaci.)

Sæpiùs verò *agaricum*, & *rhabarb.* me-

lanagogis permiscent, quòd fortè eorum obstructiones pertinaces, à viscidis mucilaginosis humoribus foueantur.

Quòd si etiam bilis leniter purganda, *sennæ* (ad fuligines aduſtas expurgandas) pro basi tantùm præscriptæ, adscribes.

Tamarindor. ℥ j. ß. ℥ ij.

Rhabarb. elect. &c. vt suprà ℥ ß. ℥ vj.

Corticis myrobalanorum citrinarum, oleo amygdalarum dulcium confricatarũ ℥ ß.

Tamen myrobalanos præstabit tantùm infundere, ne maiorem adstrictionem, præter scopum, Apozemati concilient.

Quod si ducendæ aquæ, seroſique humores exhauriendi, basi dictæ adjunges.

Rad. ireos nostratis, in taleolas dissectæ, ℥ j.

Corticis medianæ sambuci vel *ebuli* ℥ ij. ℥ iij.

Fol. soldanellæ M. j.

Hermodactylorum ℥ ß.

Rad. mechoac. seorsim infusæ ℥ ß.

Esulæ, (vbi agendum fortiùs) *aceto maceratæ* ℥ j.

Permiscentur & phlegmagoga suprà dicta.

Iis catharticis sua corrigentia addenda, vt dictum suprà. Horum autem do-

sis à ʒ ij. ad ℥ ß.

Quod ad *ordinem præscribendi*, (& decoquendi) cathartica in Apozematis formulâ collocantur passim post fructus, ante flores, aromata etiam seu correctiua statim post purgantia : *Polypodium* autem, quia initiò semper decoquitur, ideò & initiò præscribi inter radices potest.

DISSOLVENDA. Colato decocto, vel dissoluuntur tantùm dulcorantia, suprà in Apozemate alterante enumerata, dosi dictâ ibidem, quando nempe decoctum Apozematis purgãtis sat fuerit catharticum : sin contrà leuius extiterit, in decocto colato dissoluantur insuper alia cathartica, in quibus considerantur *qualitas*, & *quantitas*.

Ratione *qualitatis* dissoluuntur.

Vel syrupi purgantes, idque semper, si nullum dulcorans dissolueris, vt, *rosarum solutiuus* in biliosis & serosis humoribus, vt & receptò more in omnibus: de *cichorea compositus* in biliosis : de *fumaria* in iisdem & melancholicis.

Vel, *succus rosarum pallidarum* recenter expressus, aut infusio earundem completa, (quod vsitatissimum Veris tempore, in purgationibus illis prophylacti-

cis, biliosorum maximè, & eorum, qui ferosis humoribus scatent;) sed tùm præscribendum, *addatur sacchari* q. s.

Et hæc præscribuntur in colatura statim dissoluenda.

Vel etiam dissoluuntur Electuaria officinarum, quæ vel opiatæ, vt passim in pituitosis, *diaphœnicum*, quod & biliosis, ideò tertianis nothis vtile, in biliosis, *diaprunum simplex*, & *solutiuum*, *elect. de psyllio* cùm extat, *manna* aliquando: in melancholicis, *confectio Hamech*, sed cautè; *electuarium lenitiuum*, seu *diasenna solutiua*, vel tabellæ, vt in pituitosis, *elect. de carthamo*, in biliosis, *elect. de succo rosarum*, in biliosis & pituitosis, vt & in melancholicis *electuar. de citro solutiuum*.

Et hæc præscribuntur dissoluenda in vltima dosi tantùm, vsus tempore, idque demum, si Apozema non satis fuerit purgans. His enim aliàs abstinendum.

Ratione verò *quantitatis*, dissoluuntur

Syrupi ad ʒ iiij. ℥ vj.

Succus, vel, infusio rosarum ad ʒ iiij.

Opiatæ, & tabellæ ad ʒ ij. ʒ iij. prout ipsæ, & decoctum valida fuerint.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS. Eadem est, quæ Apozema-

tis alterantis; hoc tantùm differt, quod dicitur. R. &c. fiat Apozema clarificatum, (vel, vbi volumus, agat validius, non clarificatum) & aromatizatum, &c. pro quatuor dosibus matutinis, in quarum vltimâ dissolue *electuarium aliquod*, (quando adest eradicandi consilium, vel quando Apozema non satis expurgauerit) fiat potio.

Item differt, si ante vsum Apozematis non minoràtiuum fuerit exhibitum, dicitur in formula, pro quatuor dosibus matutinis, in quarum prima & vltima dissolue *electuarij talis*, &c. fiat potio.

VTILITAS. Apozemata hodierna vt plurimùm purgantia simul, & alterantia. Sic enim sensim humores præparantur, coquuntur, & quia vnâ vice eradicari toti non poterant, educuntur hac ratione per partes, sensim, simul, per βήκεσιν, sine violentia. Remedium fœliciſſimum in morbis chronicis & diuturnis, quos humores pituitosi, aut melancholici copiosi fouent, rebelles, contumaces, altè inhærentes, vnde affectuũ pertinacium scaturigo, qui hâc arte eradicantur. In calidis morbis, ab humoribus feruidis, minùs conueniunt, & si

aliquando vrgeat indicatio, præscribenda ex leuioribus cholagogis, vt quando multa. Pauca materia namq; non indiget euacuatione partitâ, sed simplici alteratione, quam dein vnâ vice facilè exturbes è corpore. Censentur etiam vtilissima in morborum declinatione, ad subducendas eorum reliquias, & in prophylaxi, ad eos præcauendos.

Cæterùm ferè receptum est, ante vsum eiusmodi Apozematum, medicamentum minorans, seu minuens formâ potionis, boli, pilularum, præscribere, deinde humores hac ratione, sensim purgando, ad eradicationem apparare.

ANNOTATIONES.

1. CIRCA MATERIAM *hoc in primis obseruandum, quosdam varietatem illam, & numerum diuersarum partium damnare in decoctis conflandis; sed quia illud hodiè receptum apud Practicos elegantes, licèt id ad formulæ quandam pompam esse videatur, decocta eiusmodi longa, vt vocant, seu apozemata ex rad. fol. sem. fruct. flor. simul præscribenda: hoc vnum improbandum, vbi quatuor, quinque foliorum genera, indicationum varietati sufficere possunt, plura si coacerues, & vt expleas* V. G. *latitudinem doseos seminum in Apoze-*

mate, octo vel duodecim diuersorum an. ℥ j. *præscribas, si duorum, trium* an. ℥ ß. *sufficiet: illud enim est decoctum in molem theriacalem extruere, pharmacopœis tædium & molestiam in dispensatione parere, omissionis occasionem præbere, Medicum proinde spe, ægrotantem medicamenti fructu, cum sanitatis dispendio, priuare.*

2. *Quod ad* QVANTITATEM *seu* DOSIN *ingredientium alterius Apozema, dubij admodum, nec quid certi statuunt, quod imiteris cum fructu: lex præscripta stata est, vsu apud Monspelienses, & vtilitate apud ægrotos confirmata, ne cuiquam dosis maior videatur, aut ab ipsa abhorreat: vim enim medicatricem, efficacem, vegetamque parca & illiberalis manus non dederit, affectibus expugnandis idoneam: si enim Apozema efficax volueris & fœcundum virtute simplicium, quandoquidem essentia copiosa non habetur, nisi è multa copia, maiore quantitate præscribas; quid namque virium à libra semis materiæ, pro quatuor dosibus Apozematis speres? cùm præterea sæpius pharmacopœi minùs industrij vitio, vel incuriâ, coctionis breuitate, aut præposterâ eiusdem festinatione, (vt vincula quibus coercita rerum facultas solui non potuerint,) non eliquetur, eliciatúrque sufficienter, vel eadem virtus*

coctionis nimietate, aut caloris & ignis vrgentiâ, vasis etiam demùm, quo vulgò decoctiones celebrari malè solent, apertione exspiret, exhaletq; defectum illum, iacturam hanc, ratione hac, compensabis legitimè, decocta efficacissima, & simplicium virtutibus vberrimè prægnantia comparando, non aquea, & qua medicum, ægrotúmue frustrentur suo voto. Ergò in genere dosi præfinitâ præscribantur, vix maiore, paulò minore, si simplicia arida & sicca, quia efficacissima, si qualitatis acutæ & naturâ, ac viribus excellentia, sapore amaro, acriore, si ingrata, si decoctum velis quantitate paucum, sin item debilius & contrâ.

Speciatim verò notandum circa radices, apud quosdam Practicos, quæ vocantur aperientes, cum prouocantibus sudorem, vt in variolis aliquando, permiscери, (fortè quò attenuentur humores, & feliciùs, faciliúsue in vaporem, sudoremq; resoluantur,) quod certè faciendum dosi minore, ad ʒ ij. vel ʒ iij. ad summum: aliàs humores attenuatos ducent ad vias vrinæ sudores minuentis, quo scopo Arabes, & hodierni ipsas permiscent lentium decocto, ad variolas: quæ etiam valdè amaræ tantùm ad ʒ vj. ʒ j. vt gentiana, bryonia enula, & si siccæ, ad ʒ ß. ʒ vj. præscribuntur.

Sic & folia amara minore dosi, nisi decoc-

ctum velis efficax admodum, quod exoptandum; vnde & passim amarissima simul videas in obstructionibus frigidis coniuncta, centaurium minus, absynth. *ad* M.ij. iij. iiij. Fructus *verò*, vel *ad alterandum tantùm præscribuntur, refrigerandum puta*, pruna acida, poma, *calefaciendum*, passulæ, caricæ *ad par. x. xij. vbi verò aluus mollienda, detergendum, purgandum*, passulæ, ficus, pruna dulcia, dactyli *ad paria xx. plus minùs præscribãtur: in affectibus verò pectoris & pulmonum, calidis & frigidis, passim largiore manu* passulæ, iuiubæ, sebesten, pruna dulcia, &c. *ad paria nim.* 30. 40. 50. *præscribuntur: tamen vide, ne decoctum crassius, & viscidius, ac colatu difficilius inde euadat: vnde vbi caricæ pingues ingredientur, dosi semper minore, ad paria* 4. 8. *præscribuntur.*

Aduertendum etiam obiter, licet semina *pondere præscribantur*; hordeum *tamen, &* cicera rubra, *vt flores*, P. j. M. ß. *semper præscribi, vt &* epithymum *etiam aliquando cum ipsis ad* P. j. *licet etiam aliàs pondere imperetur ad* ℥ j.

Circa fructus, *si minores, vt* vuæ Corinthiacæ, *aut si partes quasdam eorum detrahimus, aliquas tantùm in vsum vocantes, (vt cùm* dactyli à fibris mundati *præscribũtur,)*

tunc non numero, vel paribus; sed pondere vsitatè præscribuntur, si integri, numero: tamarindi *solo pondere*, passulæ *siue integræ, siue mundatæ, numero & pondere.*

3. *Quod ad* QVANTITATEM CATHARTICORVM *in purgante Apozemate, vt illius ratio ineatur securè, notandum in genere, vim catharticam in decoctis, vulgari viâ non haberi copiosam, nisi maiore copiâ præscribantur, euanescere putà, vel non elici sufficienter, ob rationes suprà recensitas; quibus & hanc adde, cathartica in liquore Apozematis decoqui demum, simplicium alterantium substantiâ tenuiore iam impregnatâ spissiore, ac sæpiùs viscidâ: vim ideò minùs vberem elici posse in liquorem: quòd hic alterantium substantiâ imbibitus, hanc respuat, & quia crassior factus, alte se, aut facilè insinuare non possit in materiæ commissæ partes, & essentiam purgatricem in decoctum resoluere, hoc enim tenuitatis opus. Ergò dosi maiore præscribenda, hâc ferè proportione, vt & eorum, quæ in substantiâ dosi semper minore exhibentur, vbi in infusione præscripseris, maiorem præscribas, duplam putà ad eam, quâ in substantiâ, in decoctis verò maximam, (ob rationes allatas,) & illam quidem duplam, vbi vehementia, (vt turbith, hermod. veratrum, &c.) triplam,*

vbi

vbi mediocria, (*vt* agaric. &c.) *vbi leuiora*, *quadruplam*, (*vt* ſenna, polypod. carth. epith. tamarind.) *ex authorum conſenſu, reiq; veritate præſcribas. Ex hoc fundamento, quandoquidem Apozema quoduis in 4. ferè doſes præſcribitur, cathartica ea quantitate aſſumenda, quæ ſufficiant in illas 4. h. e. 4. eorum doſes in decoctione, quâ ſolent, erunt aſſumendæ, vt ſemper illa tria*, ſenna, polypodium cartham. *ex recepto more, veluti pro baſi conſtituas. Vacuandum* V. G. *phlegma 4. vicibus continuis, ſi* ſennæ ℥ j. ℥ j. ß. polypod. *tantundem, carthami etiammum præſcripſeris addideris quartum inſuper, agaricum putà, ad* ℥ ß. ℥ vj. *habebis intentum. Quòd ſi præter* agaricum, *alia phlegmagoga etiam exoptes*, turbith. V. G. hermodactylos, *tunc horum, vel illorum doſis erit minuenda, aut minor ſaltem validiorum præſcribenda. Atque hac ratio vniuerſalis erit tuta vbique locorum, ſine diſcrimine, minorem tamen poteris præſcribere, ſexus conſideratione, ætatis, temporis, &c. Monſpelienſes multò maiorem, ex recepto more, paſſim præſcribunt, vt ſuprà in compoſitione vidimus, ita vt leuiora in decoctis, contra communem illum conſenſum, aſſumant proportione paſſim ſextuplâ, vel octuplâ; vehementiora etiam* (turbith) *quadru-*

plâ, licèt autem id securè fiat Monspellij, adhibitis interim circumscriptionibus necessariis; tamen id vbiq; locorum non est persequendum, neq; ita dosis indiscriminatim præscribenda, standum potiùs à communi consensu suprà dicto, vel singulorum doses explorandæ in substantiâ, ex quibus, analogiâ descriptâ, singulorum doses in decoctis inuestigabis facilimè. Nota obiter, licèt ex hac proportionis regula, tamarindi *coqui deberent ad* ℥ viij. *proportione quadruplâ: quia in substantiâ dantur ad* ℥ ij. *tamen vix in decocto transcendi dosin, quâ dantur in substantiâ, quia viscidi, decoctum lentum admodum reddunt, ac viscidum, colatu ac clarificatu difficilimum: item, licet* myrobal. *vix purgent, nunquam dosi maiore esse præscribendas, sed minore, ad summum ad* ℥ ß. ʒ vj. *quia decoctum adstringentius, præter consilium redderent, leuiter etiam ideò decoquendæ, in Apozemate verè cathartico, infundendæ potiùs, consilio etiam ijsius Mesuæi, & rectè, contra quod vulgò fieri solet.*

4. *Cæterùm, materia Apozematis vtriusq; non promiscuè,* ORDINE *quouis in formulâ præscribenda, sed certo, secundùm naturam decoquendorum, & ordinem, quem pharmacopœi, ex præscripto artis, in parandis decoctionibus obseruant, vt* I. *radic.* 2. *folia, &c. re-*

liqua deinceps seriatim, vt suprà definitum, decoquant. Licèt verò ita sit, tamen radix liquiritiæ, *quia in ordine florum, ob substantiæ tenuitatem, decoquitur, hinc & in eorum serie sæpiùs præscribitur, & si passim etiam in ordine radicum:* ligna odorata, cortices aromatici, cinnamomum, *quia vltimò decoqui debent, ob spiritum resolubilem facilè, postremò etiam, inter vel antè flores, præscribenda.*

Seminum *series post folia, tamen quatuor semin. frig. maiora,* melonum, & *cucurbitæ maximè, etiam passim, & sæpius antè flores præscribuntur:* cicera *verò* rubra *semper antè, vel inter flores præscribuntur:* hordeum *autem variùs in seminum, passim & ferè semper, in ordine florum, cùm tamen inprimis decoquendum. Semina mucilaginosa, vt* altheæ, maluæ, &c. *sæpiùs ante flores rectè, ne diuturniore coctione decoctum spissius, & turbidum efficiant.*

Cathartica *diximus ante flores præscribenda, tamen* polypodium quercinum, *quia ita decoquitur, idcò & vsitatè inter radices præscribi poterit,* epithymum *verò passim inter flores, & sæpiùs etiam eorum pondere, (pugillo nempe,) præscribitur, corrigentia statim post purgantia locanda.*

5. *Circa* LIQVOREM *notandum, vinum in Apozematis sæpiùs admitti, in affectibus frigidis, obstructionibus, vbi crassi humores attenuandi, vel, vbi vis medica ducenda altiùs est, malè verò fieri in eius, & aquæ partibus æqualibus, cùm id fiat sine fructu: si enim vel leuissimo calore, imò tepore, spiritum vini, seu aquam vitæ, (à quo totà illius ἀπέργεια, & acumen, & sine quo vinum aqua sine vita est,) confestim in eius destillatione, ascendere videamus, & eleuari in eius elixatione cum vase aperto, igne vrgente, quid aliud speres, quàm eius exhalationem omnimodam? vnde potiùs demùm ad finem affundendum vinum.*

Notandum, radices quidem aperientes passim aceto macerari, optimo quidem consilio, malè verò, qui deinceps acetum, vel vinum, quo infusæ fuerint, effundunt, radices solas iam effœtas sine virtute coquunt: commeauit namq; in ipsum virtus, quam hac ratione profundis: quandoquidem acidi quiuis liquores, rerum vim & essentiam omnium potentissimè eliciunt, vt videre est in extractis. Liquor ergò non est effundendus: inseruit enim pro dissoluendis.

6. *Notandum,* TERMINVM DECOCTIONIS *ambiguè definiri. In genere simplicia hac lege videntur decoquenda, vt vim omnem ponant in liquorem: quod in specie alij mu-*

tatione coloris, & faciei alteratione definiunt, vt dura molleſcant, alia contabeſcant. Galenus ad tertias, aliàs ad medias; Meſuæus ferè ad medias; recentiores varij. Vt eluceſcat veritas, medicamentorum facultas & natura conſideranda: quorum enim virtus facilè reſoluitur, breuiore tempore coquenda, & ad tertiæ ferè, vel etiam quartæ conſumptionem: ne ſimplicium vis tenuis euaneſcat. Quorum virtus difficulter exhalat, ad tertias; quæ medio modo, ad medias: & quod reſpondet, quæ aquæ quadruplum obtinent, ad tertiæ conſumptionem; quæ octuplum, decuplum, ad tertias; quæ ſextuplum, ad medias, vt ferè Apozemata, & alia decocta. Vnde & hoc obiter notandum, ſimplicia ſubſtantiæ ſolidæ, denſæ, duræ, vt radices, ligna inodora, cortices, decoqui velle liquoris octuplo: quæ raræ, tenuis, mollis, ſubtilis, vt flores, aromata, cathartica, quadruplo: mediæ inter has ſubſtantiæ, vt folia, ſemina, fructus, ſextuplo.

7. De CLARIFICATIONE. Nota, ſi decoctum velimus fortius, non eſſe clarificandũ. Malè etiam eos facere, qui denuò coquunt, & cum albumine oui clarificant: quia vis ipſius & eſſentia perit. Hoc igitur ſtatuendum videtur, ipſum in Balneo Mariæ ponendum, vel in olla benè clauſa & obturata, ſuper cineres ca-

lidos: sic vis ipsius conseruatur, fæces ac residentiæ, quæ aliàs citissimè ipsum ad putredinem disponunt, subsidunt, ac in fundo colliguntur: liquor autem tenuis in superiore parte clarus, ac si clarificatus esset, conseruatur.

8. Circa FORMVLAM PRÆSCRIPTIONIS hæc leuissima etiam notanda. Concepta nempe verba, in præscribendis formulis, & ingredientibus, esse accuratè obseruanda ab artifice, ne irrideariis, aut videaris minùs peritus: hæc autem sequentia sic solent vsitatè præscribi.

R. Radic. commun. vel aperitiu. vel diuretic. per noctem in vino albo, (pro obstructionibus frigidis, & quibus acetum nocet,) vel aceto maceratarum.

Liquiritiæ recentis rasæ, & parùm contusæ.

Corticis radic. capparum.

Corticis mediani fraxini.

Corticis mediani tamarisci, qui tres cortices simul semper in obstructionibus, & affectibus melancholicis, præscribuntur apud Monspelienses.

Folior. borrag. bugloss. dentis leonis, acetos. cichor. endiu. cum radicibus, vel cum toto.

Summitat. fumar. lupul. malu. hyssop. absinth. Pontici, vel comarum eiusdem.

Hordei integri, vbi magis detergendum &

aperiendum; hordei mundi, vbi leniendum, &, in affectibus pectoris.

Seminis melon. & cucurb. mundat. vel medullæ semin. melon. & cucurbitæ.

Cicerum rubrorum.

Baccarum Iuniperi.

Pomorum curtipend. mundat. & incisor. n. 2. 3. &c.

Passularum mundatar. purgatar. enucleatar. ab acinis mundatarum.

Dactylor. à fibris mundatorum.

Caricarum pinguium.

Prunorum dulcium.

Nucleorum pini lotorum.

Fiat decoctio in aquâ hordei perfectè cocti.

CAP. II.

DE IVLEPO.

MEDICAMENTVM dicatum alterationi, veteribus Græcis ignotum, Arabum inuentum est, ex eo, quòd è delicatis & suauibus ferè fiebat, aut saccharo saltem, nomen adeptum, voce Iulep, vel Iuleb apud Persas potionem dulcem significante. Iuniore Græci, Arabum imitatione, Ζωλάπιον, alij verò Ιολάβιον, nuncuparunt: quæ nomina

apud Medicos hodiè adhuc vsitata, etsi res ipsa iam obsoleta.

Duplex autem reperitur apud authores, alius veterum appellandus, alius verò recentiorum.

Iulepus veterum, à nostro totâ facie diuersus, syrupus est, sed simplex, ex succô, aquâ destillatâ, infusione hordei, decocto vnius rei tantùm propriè, & saccharo constans, vtendi tempore etiam plerumq; conficiendus, qualis olim vsitatissimus Iulep rosatus, *aliàs dictus* Alexandrinus, & Regius, *ad sitim, & æstum elegantissimus.*

Iulepus verò recentiorum, qui hodiè passim præscribitur, veterum quidem nomen retinuit, non formam, & vocatur passim Iulepus, vel Iulep, licet qui nuperrimis annis scripserunt syrupum, & scrapium nuncuparint: quemadmodum & hodiè adhuc sæpiùs Itali: quòd fortè Iuleporum basis syrupus. Monspelij Iulepum iam appellant.

Est autem IVLEPVS, medicamentum fluidum instar aquæ, ex liquore idoneo, & syrupo (vel saccharo aliquando) simul ex tempore, sine coctione, permixtum, in tres aut quatuor doses, ad humores coquendos, vel alterandum quouis modo, aut roborandum, comparatum.

Hinc duplex statui potest hoc medicamentum

alterans; vel enim humores prę parat ad κάθαρσιν, seu coquit, veterum græcorum πεπτικὸς purgationum vniuersalium, potio veluti præcursoria, qui coquens *ideò rectè appellatur, vel extra vllum purgandi scopum aut consilium alterat humores, spiritus, corporis partes alias, quò pertinet,* roborans, cardiacus.

In eo tria cónsideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo perpendenda. 1. *Liquor* idoneus, ex quo. 2. *Dissoluenda* in ipso.

In LIQVORE duo attenduntur; *qualitas, & quantitas.*

Ratione *qualitatis, vel* præscribitur sola aqua stillaticia, affectum, & affectam partem respiciens; quod vsu frequentissimum pro Iulepo humores præparante, hyemis tempore maximè herbarum defectu: tùm etiam alterante alio quouis modo, atque roborante.

Vel aqua destillata, & succus simul, quod passim vsitatissimum pro Iulepo cardiaco, & roborante.

Vel decoctum potionum simplicium, dosi ferè mediâ Apozematis, & eadem ratione præscribendum: quod in humorum coctione, aut alteratione, sæpiùs

faciendum.

Ratione verò *Quantitatis*, pro qualibet dosi liquoris, præscribendæ ℥iij. ℥iiij. ac proinde cùm Iulepus in tres doses passim, aut etiam quatuor imperetur, quantitas totius liquoris pro Iulepo erit, ℥viij. ℥xij. si pro trib. dosibus: xij. xvj pro quatuor: habito interim ad ætatem & corporis magnitudinẽ respectu: magnis enim corporibus ℥iiij. vix sufficient, nisi liquor virtute, aut sapore efficax extiterit.

Aduertendum, quòd, vbi aquæ destillatæ, & succus simul præscribuntur, eorum modò ana partes æquales imperari, modò vt hic, (succus,) aut illa, (aqua) alterum vnciis duabus, tribus, quatuorue superet. Obiter tamen notandum, vbi succi acidiores ingredientur, sat esse, si pro Iulepo trium dosium, ℥j. vel ℥ij. eorum præscripseris.

DISSOLVENDA in liquore iam dicto, considerantur ratione tùm *qualitatis*, tùm *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, *vel* saccharum solum, quod rarius, *vel*, quod vsu ferè tantùm receptum, syrupus idoneus, partem affectam, & affectum respiciens.

Præter horum dulcorantium aliquod,

pērpetuò in omni Iulepo diſſoluendum, etiam aliquando diſſoluuntur.

1. In Iulepo quidem humores præparante, ſi ipſum ex decocto præſcripſeris inſtar Apozematum, eadem quæ in Apozemate alterante diſſoluenda, ſuprà diximus : quandoquidem eiu ſmodi Iulep veluti minus Apozema eſt.

2. In cardiaco verò Iulepo, & roborante, *vel* confectio cardiaca diſſoluenda præſcribitur, eaque ſola, vt *confectio Alkermes*, & *de hyacintho*, maximè vbi roborandum alui diluuio præſente, in variolis, etiam, vermibus, poterit & *theriaca* in ſtatu contagioſo.

Vel puluis cardiacus ſolus, iſq; aut ſimplex, & hic rurſum vel aromaticus, vt *ſantalorum*, vel non aromaticus, vt paſſim in variolis *raſura cornu cerui*, *eboris*, *corallorum*, *perlarum*, *vnicornu*, *lapidis bezoardici*, vt & in malignis humoribus, in lumbricis etiamnum, vt & *corallina* in iiſdem, &c. aut compoſitus, electuarij alicuius officinalis, vt *diamargariti frigidi*, &c. prout ferunt indicationes.

Vel confectio, & puluis ſimul, ſed quia ratione hac Iulepus cardiacus ex iiſdem ex quibus potio corroborans, conficitur,

illius loco sæpiùs solet præscribi eiusmodi potus in vnam dosin, & pro vsus necessitate reiterari : vtrumuis tamen feceris, non peccabis.

Præscribitur etiamnùm hodiè frequentissimè dissoluendus *vitrioli spiritus*, in magno præsertim humorum, & partium incendio restinguendo, contagionis etiam aut putredinis labe arcenda, contemperandáve. Poterit & vtiliter permisceri, vbi humores crassi erunt attenuandi, siue calidi, siue frigidi, aut aperiendæ obstructiones.

Ratione verò *quantitatis*, pro vna quidem dosi vsitatè præscribuntur.

Dulcorantia ab ℥ j. ad ℥ j ß. ad summũ.

Succi depurati, vel liquores, in Iulepo ex decocto conflato, siquidem validiores, vt sunt acidi, ad ℥ ß. sin contrà, ad ℥ j.

Confectiones à ℈ j. ad ij. ad summum.

Pulueres à ℈ j. ad ij. ad summum, si tamen rariores, parciore dosi, vt *lapis bezoar.* ad gr. iiij. vj. *vnicornu* ad ℈ ß. *perlæ* à ℈ ß. ad ℈ j. pro ditioribus.

Ex iis erit facilè, quantitatem dissoluendorum pro Iulepo 3. aut 4. dosium colligere : & quia confectiones, ac pul-

ūērēs cardiaci vnum æstimantur, si vnà præscribantur, non erit arduum, eorum dosin simul junctorum limitare.

Spiritus verò *vitrioli*, si vocetur in vsum, dosis hac ratione præscribetur legitimè, ipsius nempe q. s. ad gratam aciditatem conciliandam, (quæ sc. linguam non feriat acriùs, aut stuporem dentibus conciliet,) imperando.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. R. &c. (id est, liquorem, & dissoluenda idonea,) fiat Iulepus pro 3. aut 4. dosibus matutinis: (potest & circa vesperam assumi, & pro vnica dosi aliquando præscribi, in cardiaco maximè.)

2. Quòd si Iulepus ex decocto extiterit, ratio præscribendi eadem, quæ Apozematis.

3. Si præter liquorem & syrupos idoneos, (ex quibus solis simpliciùs, & vsitatiùs alterans Iulepus, & præparans cõponitur,) puluerem roborantem simplicem, vel compositum admiscere consilium fuerit, gratiâ aromatizationis præscribetur. Fiat Iulep, qui talis pulueris ʒ j. ʒ j ß. aromatizetur pro 3. 4. dosibus.

4. Infantulorum Iulepi præscribuntur ex cochleari, bis, ter in die assumendi.

VTILITAS. Iulepi fructus vberrimus, & celebris hodiè vsus est. 1. Vbi præparatio ad κάθαρσιν præuia desideratur, hac enim formâ duplici humorum concoctio ferè perficitur, Iulepo, vel Apozemate: & vt hoc vere potissimùm, ac autumno in istum finem præscribitur, ita Iulepus concoquens hyemis tempore, maximè simplicium aut virentium herbarum defectu, aut siccarum, vel minore colligendi opportunitate, loco Apozematis in eundem scopum vsurpatur: vel etiam, vbi per temporis angustias aut vrgentiam affectus, Apozema, aut aliud alterans maioris operis, non licet apparare, tunc ad extemporaneam Iulepi ex aquarum destillatarum, & syruporum miscelam, & confectionem confugitur, pauperum inopiæ simul consulendo: ita vt Iulepus concoquens Apozematis alterantis sit veluti succedaneũ. Licet verò hac ratione morbis citò occurratur, tutò, jucundè, non tamen id fit eâdem efficaciâ, vires enim Apozemati longè vegetiores.

2. Vbi quouis alio, quàm purgationis consecuturæ consilio, animus est alterare tùm corpus, tùm humores, tùm spiri-

tūs ; sed extinguere præsertim feruorem ipsorum quemuis; vel febres, & affectus calidos quosuis, aut eorundem malignitatem refrænare.

Sic passim ad calidas intemperies maximè, quibus priuato iure ferè consecratur, vt ad capitis ardores depulsandos, æstum cordis, febres continuas, ardentes alias quasuis, feruore immodico molestas, epatis, renum, viscerum incendium, ad sitim leniendam, &c.

Ita etiam humorum ardor extinguitur & si quæ malignitas conjuncta, commodissimè frangitur, liquore cardiaco refrigerante. Ita vsitatè ad cor corroborandum, & arcendam quamuis labem malitiæ, vires exhaustas instaurandas, & spiritus ac robur firmum & constans, per morborum impetum & sæuitiam, ipsis, vnà cum affectuum alteratione, concilianda.

Sic & ad motum humorum coërcendum, vt per hæmorrhagias ex idoneis, & sanguinem vndiquaque erumpentem, vt pleuritidis initio: ad spirituum agitationem præposteram, vt per vigilias exuperantes.

In summa, hæc forma liquida vtilis

est, vbi præparandi humores ad purgandum, cor corroborandum, vires instaurandæ confestim, vel alterandum quocúnque consilio; sed citò & promptè, ac vbi partes afflictæ, humores, affectus, altiùs in corpore delitescunt, ad quæ alterans medicamen aliâ formâ minùs citò, aut facilè commeat.

CAP. III.

DE POTIONE.

POTIO medicamenti forma est liquida, ex rebus facientibus ad scopum, laxativis, cardiacis, aut alijs, dissolutis in liquore idoneo, conflata, sed in vnicam dosin præscribenda, sumendaq; formâ potus, (hinc nomen,) ad purgandum, vel roborandum, aut alterandum quouis alio modo comparata.

Vnde potio hodiè triplex existit: purgans: & cardiaca, seu roborans: & alterans alio modo.

Potio purgans.

Potio cathartica, generis nomine potio sæpiùs simpliciter dicitur, vt huius appellatio absolutè pro purgante vsu recepta ferè habeatur.

Quidam nuperrimè dosin nuncupabant, quòd non nisi vnicâ vice, nec pluribus continuò, nisi interiecto aliquot dierum, & temporis intervallo, priuato iure esset propinanda.

Est autem forma remedij liquida, ex medicamento laxante decocto, vel infuso, aut cum alio liquore dissoluto, & syrupo passim conflata, vnicâ vice exhibenda, certum humorem vel plures, vi cathartica, electiuè per aluum ducens.

Hinc potionis cathartica differentiæ constituí possunt pro humorum purgandorum vario discrimine, vt alia cholagoga, phlegmagoga, melanagoga, hidragoga, vel ex his mixta existat.

Quicquid sit, in eâ tria considerandà: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè perpendenda. *Liquor* idoneus ex quo, & *dissoluenda* in eo.

LIQVOR dissoluendis potionis cathartica medicamentis idoneus, ratione tùm *qualitatis*, tùm *quantitatis* consideratur.

Ratione *qualitatis*, præscribitur *in genere.*

1. Vel *decoctum* aliquod.
2. Vel *infusio*, seu *infusum.*

3. Vel *vtrumque*, decoctum & infusum simul.

4. Vel *liquor alius*, ad scopum Medici & intentionem faciens.

In specie verò. I. *DECOCTVM*, quod pro potione purgante conflanda vsitatè præscribitur, triplex est, *purgans*, *& alterans*, vel *vtrumq; simul*.

Decoctum purgans, vsitatè componitur præscriptâ solâ *sennâ*, pro liquore potionis melanagogæ, & phlegmagogæ, ad ℥ ß. ʒ vj. ℥ j. (prout purgare consilium, aut alterius cathartici officinalis, electuarij putà, vel syrupi purgantis plus minùs, in liquore jam colato dissoluere propositũ,) additis correctiuis propriis, vt *anisο*, *garyophyllo* ad ʒ j. vel etiam insuper floribus cordialibus, *borrag*. *bugloss*. vel *violar*. ad P. j. & huiusmodi decoctum, Monspelij vsitatè etiam decoctum purgans simpliciter appellant, audiuntq; de ipso absolutè, quando catharticum aliquod, *Diacarthamum* V. G. cum decocto purgante præscribunt exhibendum.

Posset conflari etiammum huiusmodi decoctum, præscriptis aliis catharticis, quantitate, quâ sufficerent in vnam dosin, pro specie humorum diuersis, addi-

tis propriis correctiuis, vt *carthamo*, *turpetho*, *hermodactylis*, pro phlegmagogâ potione: *polypodio*, *epithymo*, *sennâ*, pro melanagoga, sed illud minùs vsitatum: cùm præterea liquorem *senna* catharticũ possit suppeditare, qui ipsorum naturæ, & indicationibus variis respondeat. Cæterùm necessariò aliquando, & vtiliter præscribunt huiusmodi decocta purgantia, quando electuario officinali purgante caremus proprio, seu, quod humori purgando soli approprietur, quod in potione phlegmagoga, & melanagoga passim accidit, cùm enim nullum sit electuarium merè phlegmagogum, si tale tamen exoptet, & exigat indicatio, decoctum præscribas ex *sennâ* vt basi, addito *carthamo*, & si agendum valentiùs, aut trahendum à remotis, *turpeto*, *hermodactylis*, quartâ parte doseos Apozematis purgãtis, additis correctiuis. Sic quia nullum in officinis efficax melanagogum: (*diasenna* enim debilis) vel tutum, *confectio* namq; *Hamech* maior periculosâ dosi, effectu purgandi anceps admodum, ideò rariùs vsitata; minor verò ad melancholiam ita decantata, bili potiùs competit: nam obiter neque sennam admittit præ-

cipuum melanagogum, & tota compositio melanagogωv eorúmque benigniorum, partes decem habet tantumnodò, cholagogωv verò, h.e. *scammonei* partes, seu doses summas 48. ita vt cholagoga partibus tribus superent melanagoga, tunc ob has causas, vbi purganda melancholia sola, rectè præscribemus decoctũ ex *senna*, *epithymo*, *polypodio*, *fumaria*, &c. Hæc de decocto purgante.

Decoctum alterans, vsu hodiè passim receptum, duplex rectè statui potest; officinale, seu *vsuale*, quod vbique apud pharmacopœos sine Medici præscriptione prostat, fit, paratúrque. Aliud quod in rem præsentem recenter præscribitur, quod *magistrale*, si vis, appelles.

Officinale triplex est; *Decoctum commune medicinæ*, *Decoctum florum*, & *fructuum cordialium*, *Decoctum pectorale*.

1. *Decoctum*, seu *decoctio communis medicinæ* (quod ea communiter ad medicinas, seu potiones purgantes conficiendas vsurpetur, omni parti & humori cõueniens, sic dicta) obiter componitur ex *hordei* P. j. *prunor. dulc.* ℥ar iiij. vj. *passular. liquir. rasæ*, parum contusæ ana ℥ ß. *anis. fœnicul.* (hyemis tempore) *quatuor sem.*

frig.maior. (æstatis) ana ʒ ij. *trium flor. cord.* ana P. j. fiat decoctio.

Cæterùm, sic particulatim non solet vsitatè præscribi à Medico: quia passim prostat, sed simpliciter in formulâ connotari solet, quod etiam audiendum est de decocto florum, & fructuum, & in decoctione pectorali.

Huius autem decocti vsus triplex est: inseruit enim vel dissoluendis purgantibus simplicibus, sed maximè compositis, electuariis, syrupis, pro potionibus, quod receptissimum, vel infundendis simplicibus catharticis, vel decoquendis denique in eundem scopum.

2. *Decoctum florum*, & *fructuum cordialium*, fit ex *liquiritiæ rasæ*, &c. *tamarind.* ana ʒ ij. *passul. mundat.* ʒ ß. *iuiub. sebest. prunor. dulcium* ana par. iiij. *flor. borrag. buglos.* ana P. j. &c. F. decoctio.

In Italiâ, apud quos in vsu frequentissimum, hoc ipsum passim reddere solent catharticum, additâ sennâ ad ʒ ß. ʒ vj. & vsurpare ad potiones purgantes dissoluentis aliis medicamenti, bilioſis, pectori, renibus maximè dicatum.

3. *Decoctum*, seu *Decoctio pectoralis* Mesuæi, affectibus pectoris priuatim man-

cipata, constat ex *hordei integri* P. j. *liquirit. passular.* ana ℥ ß. *capill. Veneris* M. j. *hyssopi sicci* M. ß. *caricar. ping. iuiubar. sebest.* ana paria iij. vel numero vj. Fiat decoctio. Huius vsus præcipuus in affectibus pectoris frigidis, dissoluendis pura medicamentis, quæ pituitam expurgant, vel iisdem infundendis, decoquendisque.

Aliquando purgans ipsum efficitur, additâ *sennâ*, vt iam dictum, in decoctióne cordiali.

Magistrale, seu *decoctum alterans*, quod in rem præsentem à Medico recenter præscribitur, neq; prostat apud Pharmacopœos, componitur ex variis partibus stirpium, præscribendis hac dosi, vt quartam partem Apozematis alterãtis adimpleant: (vt enim hoc in quatuor doses, ita potio in vnam tantùm instituitur;) licet ob molestiam dispensationis, sæpiùs possis non omnes plantarum partes, dictas in Apozemate, simul congerere; sed aliquas tantùm pro lubitu, & priuatim folior. duorum, trium ana P. j. aliquando præscribere.

Cæterùm decocti huiusmodi præscriptio recens frugifera admodum, & necessaria, quoties licebit præscribere, quò

mẽdicamentum purgans dissoluẽndum, cùm ad partes sæpiùs indifferenter se habeat, ipsis approprietur, aut, si humori vacuãdo non sit omninò consentaneum, hac ratione ipsi respondeat : vnde seligi debent ad eiusmodi decocta, simplicia, quæ proprietate partes laborantes affectent, vt ad ipsas Catharticum manu veluti ducatur, dirigatúrque, aut humorem purgandum priuatâ indole respiciant: hinc enim demum medicamenti purgantis propinati fructus vberrimus efflorescit.

Huius autem vsus maximè est, catharticis idoneis decoquendis, vel infundendis, aut etiam dissoluendis aliquando.

Nonnunquam pro decocto alterante, in eundem finem, vsurpatur jusculum pulli, alterati foliis *endiuiæ*, *acetos. capill. vener. borrag.* &c. huius vsus maximè est in calidis affectibus, & æstatis tempore præcipuè, catharticis dissoluendis.

Decoctum alterans & purgans frequentissimò imperatur, ob rationes iam dictas, idque bifariam.

1. *Vel* præscriptâ solâ *sennâ*, decoctâque cum decocto communi officinæ suprà dicto, aut decocto magistrali, pro potio-

ne melancholiam aut pituitam educendi, quod vsitatissimum hodiè est.

2. *Vel* etiam aliis aliquando catharticis, decoctis cum iisdem, vt iam dictum est, in decocto purgante: quod etiam receptum.

Huius autem vsus idem est, qui superiorum, ad infundenda nempe, decoquenda, dissoluenda cathartica.

II. *INFVSIO.* Quod ad infusionem, per eam hoc loco audio catharticorum macerationem, factam in liquore idoneo, quò vis ipsorum à terrenâ mole solutâ, tincturarum more trajiciatur in liquorem, qui istâ vi imprægnatus, infusum, ac etiam dilutum appellatur.

In illa duo considerantur, 1. *Infundenda cathartica*, 2. *Liquor*, in quo macerantur.

In vtrisque *qualitas*, & *quantitas*.

Infundenda, *ratione qualitatis*, possunt esse omnia cathartica, vt *senna*, *agaric.* &c. (*mannam* excipe, *aloën*, *colocyntita*, ob amarorem:) *cassiam* enim Parisiis iam etiam quidam infundunt.

Ratione verò *quantitatis*, si ipsorum infusio sola debeat purgare, absque alio cathartico simplici, vel composito, in colatura,

colatura, aut expressione dissoluendo, dosi majore præscribenda, quàm si dentur in substantia, proportione scilicet duplâ, si validiora, aut triplâ si leuiora, additis correctiuis propriis, proportione subquadruplâ in validioribus, in leuioribus subsextuplâ.

Liquor, ratione *qualitatis*, *vel* simplex est, vt *aqua communis*, quæ segniter rerum facultatem elicit, *aqua destillata* quædam, in affectibus calidis maximè, *serum lactis*, in melancholicis, *iusculum carnis*, *aquæ vitæ*, quæ eximiâ facultate attrahendi rerum vim, seu dissoluendi spiritus, & substantiam rerum energeticam, ac in se infundendi, omnes alios liquores superat: ideò vtiliter vsurpanda in affectibus frigidis, & infusionibus ad pituitam, & melancholiam naturalem, potione ipsius admixtâ ad ʒj. V. G. *vinum album* huic proximè succedit, vim rerum, quas infuderis totam ebibens, affectibus frigidis idoneum; in eius & aquæ partibus æqualibus infusione factâ, vel aliàs humor idoneus.

Vel compositus, decoctum aliquod ex superioribus nempè.

Ratione verò *quantitatis*, hæc non de-

finitur, relinquitur arbitrio pharmacopœi, præscribitur à Medico q. s. vel in sufficiente quantitate.

Licet autem in genere sic se habeat catharticorum infusio, & omnium, vti dictum, legitimè fieri possit, in purgationis vsum, & majore cum emolumento, quàm cùm decoquuntur, vt dictum in Apozemate, tamen in specie hodiè ferè inualuit, duo tantùm infusionis genera vsurpare, pro liquore potionis catharticæ, quæ vsitatissima, & passim præscribi solita.

1. Infusum (nempe) vel *Rhabarb.* solius ad ʒ j. ʒ j ß. addito, pro correctiuo *cinnamomo*, vel *spicâ* in frigidis ad gr. vj. ϑ ß. vel in calidis *santalo citrino*, ad ϑ ß. pro liquore potionis cholagogæ; vt receptissimum, aut etiam phlegmagogæ.

2. Vel infusum *rhabarbari* ad ʒ j. ʒ j ß. addito *agarico* recenter trochiscato, ad ϑ ij. cum corrigentibus, pro potione phlegmagoga, aut vbi pituita bili admixta.

Fit autem infusio passim in *aquis endiuiæ, cichorij*, vt in biliosis, *aquâ plantag.* vbi fluxus alui. potest & in decocto alterante, aut etiam purgante, vel aliquo su-

periorum, vel alio idoneo liquore.

III. *DECOCTIO & INFVSIO simul*, passim etiam vsitatissima, dum præscribitur, in alicuius decocti superioris purgantis, & alterantis q.s. infundatur aliquod catharticum, cum suis correctiuis, in quem vsum ferè tantùm, ex recepto more, admittuntur *Agaricus*, *Rhabarbarum*. sic vsu receptissimum, & hodiè frequentissimum, decoctum *sennæ*, & infusionem *rhabarbari* solius, aut *agarici* simul præscribere, prout ferunt indicationes, pro potione phlegmagoga, melanagoga, aut bilem aduſtam vacuante.

IV. *LIQVOR* etiam *alius* quilibet, qui satisfaciat intento Medici, aliquando assumitur, pro potione purgatoria, dissoluendíq; catharticis, dum præscripto horum aliquo, *diacarthamo* V. G. ad ʒ ß. ʒ vj. imperatur, cum aqua tali, iusculo, &c. dissoluatur, & fiat potio, hoc autem vsitatum maximè est, vbi aliquando, (vt in casu præcipiti per vrgentiam affectus, per temporis breuitatem, vel otium, aut alia incommoda,) non licet decocta, vel infusa apparare.

Seligitur autem ratione *qualitatis*, *aquæ destillata quædam*, affectam partem, & h.-

morem euacuandum respiciens : *iusculum*, (sic passim *manna* cum jusculo præscribitur sumenda, simplici carnium, vel pulli alterato cum foliis refrigerantibus, pro biliosis: sic ad pituitam tabellam electuar. diacarthami præscribunt sæpiùs cum eodem :) *vinum* aliquando *album*, cum quo passim *mechoaca*, & *radix Ialap*, (quæ nuper venit in vsum ad eadem, ad quæ mechoaca ,) præscribuntur assumenda , in substantiâ ad ʒ j. ʒ j. ß. post quam etiam leuiter infuderint, pro pituitosis , & humoribus serosis *serum lactis*, *hydromel* , &c. sed res præscripto triplici superiori modo vsitatiùs peragitur.

Ratione verò *quantitatis* , dosis liquoris , pro soluendis aliis medicamentis idoneis , varia existit , pro ratione ætatum maximè. Pueris enim ʒ ij. sufficiunt, adultis ʒ iij. grandibus. iiij. v. ad summum , quòd cùm majorem quantitatem catharticorum postulent , vt purgentur, nisi ipsa copiosiore humore diluas , potiones nimis inspissentur , & fiant ingratiores.

DISSOLVENDA in liquore iam præscripto , considerantur ratione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluuntur.

1. *Vel* purgantia : quando scilicet liquor potionis, vel nihil, vel non satis catharticus extiterit, quod cùm passim accidat, ferè semper cathartica dissoluuntur.

2. *Vel* alterantia, dulcorantia sc. saporis dulcioris, & gratioris causâ, perpetuò dissoluenda.

PVRGANTIA dissoluenda sunt *vel* simplicia, *vel* composita.

Simplicia sunt *vel* mollia, *manna, cassia*, quæ vsitatissima in bilioſis leuiter purgandis, & leniendis affectibus pectoris, & renum.

Vel dura aut sicca, formâ puluèris sc. vt passim *puluis rhabarb.* in hæmoptoë, dysenteriâ, & quouis alui diluuio, &c. *mechoac.* pro pituitoſis, & seroſis humoribus vsitatissimè, *radicis jalap*, quæ iam recenter in vsum venit in locum mechoacæ.

Composita sunt *vel* officinalia, *vel* magistralia.

Officinalia sunt *vel* syrupi, *Rosar. solutiu. de cichoreo compositus* cum *rheo*, de *fumar. compos.* de *pomis Regis Sabor*, si exstet, *mel rosat. colatum.*

Vel electuaria, quæ vel mollia, opiatæ sc. vel solida, tabellæ alias. Opiatæ conueniunt vel humoribus omnibus, *catholicum* : pituitæ, *diaphœnic. Indum minus, benedicta laxatiu. hiera picra*, sed ingratior : bili, *diaprun. simplex, diacassia, triphera persica, diaprun. solutiu. elect. rosat. Mesuæi, elect. de psyllio* ; pituitæ & bili simul, *diaphœnicum*, *Indum minus* : melancholiæ, *catholicum* optimum, *diasenna solutiua*, *confectio hamech minor*, serosis humoribus, *benedicta laxatiua*. Elect. solida respiciunt vel bilem, *elect. de succo rosar.* pituitam, *diacarthan. elect. de citro solutiuum* : bilem & pituitam, *elect. de citro solutiuum*, *diacarthamum*.

Vel puluis aliquis in officinis extans, vt *diaturbith* in Germania pro pituitosis, & serosis.

Magistralia, à Medico præscribi solita, in vsum præsentem, sunt *infusio Rhabarb.* semper, pro bilio sis maximè, dum vsitatè & frequentissimè præscribitur, dissoluatur infusio ʒ j. ʒ j ß. *Rhabarb. elect.* facta in *aquis endiu. cichor.* vel expressio ʒ j ʒ j ß. vel Rhabarb. infusi ʒ j. ʒ j ß. idem enim hæc tria sunt.

ALTERANTIA seu *DVLCORANTIA*

perpetuo, præter iam dicta, (*manna* tamen sæpè sola cum iusculo, *diacarthamum* etiam *Rhabarb. mechoaca.* cum vino albo præscribuntur sumenda) & vsitatè sunt syrupi.

Hi autem ratione *qualitatis*, *vel* alterantes tantùm vsurpantur, si decoctum, vel infusio satis purgans extiterit, aut etiam, si satis purgantium in decocto colato, vel infusione expressa fuerit dissolutum, iique partem affectam, & humorem respicientes, vnde fructus purgationis vberrimus.

Vel purgantes simul, quando contrà se res habet, talis autem receptissimus in omni ferè potione, *Rosar. solutiuus.*

Ratione verò *quantitatis*, dosis purgantium dissoluendorum *in genere* quidem erit maior, vel minor, prout decoctum, vel infusio, vel vtrúmque simul, aut nihil, vel magis aut minùs purgans extiterit. Cathartica enim hac quantitate dissoluenda, vt cum simplicibus purgantibus, (si fuerint decocta vel infusa,) vnam dosim integram, legitimamque constituant: quod facile est ex simplicium, & compositorum purgantium dosibus cognitis colligere, V. G. dosis *sennæ* in de-

cocto, vt sola mediocriter purget, est ℥ j. ℥ j ß *rhabarb.* in infusione, vt etiam mediocriter purget, ʒ j ß. ℥ ß. iam si decoctum præscribas ex *sennæ* ℥ ß. in quo infusa fuerit, deindé *rhabarbari* ʒ j. pro pituitoso purgando; quandoquidem *sennæ* decoctæ ℥ ß. est tantùm vna tertia doseos integræ, id est ℥ j ß. qua purgat demum mediocriter, *Rhabarb.* verò infusi ʒ i. est etiam tantum $\frac{1}{4}$ doseos eiusdem Rhabarbari integræ, fit, vt hæc simul iuncta, conficiant tantùm $\frac{3}{12}$; quæ nondum sunt dosis integra mediocris; desunt enim adhuc $\frac{5}{12}$ doseos perfectæ, ad quam complendam, tantumdem dissoluendum erit electuarij idonei, V. G. *diacarthami*; cuius dosis cùm sit ʒ vi. si ab ipsis $\frac{5}{12}$ mutueris, h. e. ʒ ii ß. habebis dosin, qua legitimè soluitur, vt cum aliis potio mediocriter corpus euacuet, in omnibus etiam mediocriter se habens. Atque hac ratione dosis dissoluendorum examinanda, vt omnia exactè, tutò, non fortuitò periculosè peragantur.

In specie verò, quando liquor potionis nihil, vel leuiter purgans extiterit, solui poterit Monspelij, in corpore mediocriter se habente,

Manna, ad ʒ ii. ʒ iii.

Cassia, parca dosi soluenda, & non nisi summè exigente indicatione, (vt sæpè in affectibus renum, & pectoris leniendis,) eò quòd potiones admodùm inspisset, & ingratas reddat, si sua dosi legitima dissoluenda, ideò ipsius sat erit ʒ iii. ʒ iiii. & vt ipsius quantitas diminuta compensetur, addendo fortiora electuar. ad ʒ iii. ʒ ß. vnde & obiter, vt potionibus sit acceptior, potiùs infundenda, vt iam Parisiis.

Rhabarbarum in substantia si dissoluatur, ad dysenteriam, alui fluxum, &c. id fit à ℈ i. ad ʒ ß. ʒ i. puluis enim purgans ʒ i. multùm non excedet : potio enim aliàs crassior inde & ingratior euadet.

Mechoaca, ad ʒ i. ʒ iß.

Radix jalap, ad ʒ i. ℈ iiii.

Syrupus rosar. solutiuus recens, ad ʒ iii. ʒ iiii. vetus enim vix soluitur.

Alij ad purgandum rarò soli vsurpantur dissoluuntúrque, vt neque *rosar. solutiu.* nisi aliquando in delicatioribus, & qui facilè purgantur, vel etiam aliquando, vbi decoctum valdè purgans existit.

Electuaria officinarum opiatæ forma, si leuiora, vt *diaprun. simpl. diacass. tripher.*

persica, diasebest. catholicum, (licet rarissimè,) ad ʒ j. ʒ j ß. maiore enim copia nimis incrassant : *diaprun. solutiu. elect. de psyll.* ad ʒ ß. ad ʒ vj. ad ʒ j ß. ad summum, pro robustis : *Indum minus, Diaphœnic.* à ʒ iij. ad ʒ vj. *benedict. laxatiu.* à ʒ ij. ad ʒ v.

Quæ verò forma tabellarum, vt *diacarthami. de citro solutiu. de succo rosar.* à ʒ iij. ad ʒ vj. ad summum, pro robustioribus.

Infusionis Rhabarb. dosis suprà expressa.

Dulcorantes syrupi vbi alterantes, licet vsitatè tantùm purgantes dissoluantur, ad ʒ j. ʒ j ß. vbi purgantes ad ʒ j. ʒ j ß. ad summum, nisi solis ipsis solutis velis purgare. quod rariùs fit.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. Formula varia existit pro liquoris varietate.

I. Si liquor ex decocto superiorum aliquo constiterit, præscribitur. R. &c. (id est, *materiam dictam*) fiat decoctio in (*liquoris idonei*) q. s. ad ʒ iij. vel ʒ iiij. vel sine hac expressione, fiat decoctio in, &c. q. s. cape de colatura ʒ iij. ʒ iiij. vtrumque enim vsitatissimum, in quibus dissolue, &c. fiat potio, quam sumas cras manè, cum custodia, leui cœna præcedente.

Quòd si nolueris decocti formulam

ad longum præscribere, sat fuerit definitis laxantibus, & propositis, præscribere decocti V. G. *endiu. agrimon. capillor. veneris* q. s. fiat potio, &c.

II. Si ex decocto officinali. R. &c. (*dissoluenda*) cùm decocti talis q. s. fiat potio, &c. aut inuerso ordine, R. &c. (id est *decocti talis* ℥ iij.) in quibus dissolue, &c. fiat potio.

Hoc idem etiam vsurpatur passim, cùm decocto purgante communi officinarũ.

III. Si ex infusione. R. &c. id est, infundenda, fiat infusio in liquoris dicti, q. s. (suprà cineres calidos, per horas 12. vel per noctem, si lubeat, vel sine hac temporis notatione,) expressione facta, dissolue, &c. fiat potio.

Aliàs breuiùs præscribitur. R. expressionem ℥ j. ℥ j ß. Rhabarbari factam in aqua idonea, in qua dissolue, &c. fiat potio.

Notandum etiam, vbi infunditur mechoaca, & radix jalap, præscribi speciatim, in vino albo, infundatur, exhibeatúrque manè cum custodia, (sine facta expressione) ad ℥ j. ℥ j ß.

IV. Si ex decocto & infuso. R. &c. id est, necessaria decoquenda, fiat deco-

ctio in liquoris idonei q. s. in colatūræ sufficienti quantitate infunde,&c. id est, suprà dicta in infusione, expressione facta dissolue, &c. fiat potio, quæ ratio hodiè vsitatissima.

V. Si absque his, cum alio liquore potio præscribatur. R. &c. catharticum dissoluendum, V. G. *diacarthami* ʒ vi. pro pituitoso purgando, cùm talis liquoris s. q. fiat potio.

VTILITAS. Potio *in genere* quidem vtilis, vbi adest purgandi indicatio, & humores morbifici, vel ante coctionem minuendi: minorare, & medicamentum minoratiuum vocant, vel iam cocti, præparatíque ad euacuationem, corpore libero ac meabili eradicandi, aut aliàs excludendi, sine hoc apparatu; quod cùm triplici medicamenti forma soleat fieri, potione, bolo, pilulis, (puluis enim & tabellæ purgantes, vt & syrupi non nisi liquore soluta, forma potionis, in vsum commodè veniunt.)

Potio *in specie* præferenda;

Vbi humores, ratione situs, in prima regione maximè stabulantur, & illic citra vllam corporis perturbationem educendi, neque trahendi à longinquis. Hac

énim forma liquida, quandoquidem vis purgatrix, cum liquore in aluum ilicò prolapsa, eam cum ipso confestim permeat, egrediturque, non potest vis purgatrix in ventriculo, & aluo, per exiguã moram, spiritum suum catharticum copiosiùs, vel altiùs in remotiora diffundere, (licèt ab ipsis etiam, per consecutionem, quædam euacuatio consequatur) nisi validiora medicamenta decoquas, vel dissoluas, ac majore copia, quod ita tutò minimè perficitur, quo in casu pilulæ ideò meliores, quibus diutiùs cunctãtibus, vis eorum tandem, etiam in habitum diffunditur. Ergò potio in affecto ventriculo, partibus vicinis, pancreate, mesenterio, liene, hepate, & aliis regionis inferioris, vtilissima.

Ratione verò speciei humorum euacuandorum, forma potionis, (vt etiam boli,) meliùs conuenit temperamento, naturis, affectibus bilioſis, quàm pilularum solida forma: quia ad humectandũ, leniendum, refrigerandum etiam (qualia postulat ista constitutio calida, & sicca,) sorbilia, & actu liquida aptiora, ideò vsurpanda, nisi ventriculi summa adsit imbecillitas, & discinctum robur, quod

liquida magis dissoluunt: tunc enim bolo vel pilulis vtendum.

Vtilissima etiam melancholiæ purgandæ, quòd hic humor siccitate squalidus, madore etiam actuali velit perfundi, vię simul, per quas euacuandus lubricari, omnia laxari, humectari. Pituitosis etiam potio vtilis, nisi ventriculus admodùm infirmus, & modò pituita in regione prima, vel etiam secunda reperiatur: vbi enim in tertia consistit, & partibus remotis vix frugifera, nisi ex validioribus, & copiosis catharticis, à quibus periculum.

Confert etiam præsentibus obstructionibus, à crassis, siccis, densatis humoribus, æstatis tempore, vt hieme pilulæ.

Potio corroborans.

Potio corroborans, quæ aliquando & julep & potus, aliàs etiam potio cardiaca appellatur, est forma remedij liquida, ex confectione, vel puluere cardiaco, ac syrupo, dissolutis in liquore idoneo, ad partium principum robur confirmandum, vires infirmas instaurandas, & proprios cordis affectus.

In eo tria perpenduntur. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo considerãda,

1. *Liquor idoneus*, ex quo

2. *Dissoluenda* in eo.

LIQVOR potionis cardiacæ, considerãtur ratione tùm *qualitatis*, tùm *quantitatis*.

Rationẽ *qualitatis*, præscribitur

1. *Vel* aqua stillaticia cardiaca sola, *borraginis*, &c.

2. *Vel* aqua destillata, & succus simul, quod vsitatissimum. Rarissimè enim solus succus, vt & rarò & inusitatè, decocta vel infusa assumuntur.

Ratione *quantitatis*, dosis eadem, quæ potionis purgantis, & iulepi, ℥. iij. vel ℥ iiij, existit, licet æstate, vigente calore per febres, & calidos affectus, maior ipsius quantitas possit præscribi.

DISSOLVENDA attenduntur ratione *qualitatis & quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluitur perpetuò syrupus cardiacus idoneus.

Præter hunc dissoluuntur etiã semper.

1. *Vel* confectio cardiaca sola, vt passim & vsitatissimè, *confectio, alkermes*, &c

hyacintho, &c. vide Iulepum.

2. *Vel* puluis cardiacus solus, ísque vel simplex, vt *rasura cornu ceruini*, *corallium*, *bolus armena*, *terra sigillata*, *perlæ*, *fragmenta pretiosa*, *vnicornu*, *lapis bezoar*, aliquando præscribendus, atque pro vrgentia & varietate affectuum, ac indicationum seligendus, vel compositus, puluis scilicet electuarij alicuius officinalis, (vt *diamargar. frigidi*, &c.) passim vsitatissimus, & præscribi solitus, pro eiusmodi cardiacis potionibus, vt simplex aliquando tantùm, sed rariùs.

3. *Vel* confectio, & puluis simul.

Ratione *quantitatis*, præscribitur syrupus ad ℥ j. ℥ j ß.

Confectio cardiaca à ʒ ß. ad ʒ i. ʒj ß. ad summum.

Puluis cardiacus à ℈ j. ad. ℈ij. vel ʒ j. ad summum.

Quòd si tamen rarior fuerit, & pretiosior, ℈ j. non excedat, sic fermè ad ℈ ß. ad ℈ j.

Fragmenta etiam *pretiosa*, *vnicornu*, à gr. v. ad ℈ ß.

Lapis bezoar, ad gr. iiij. vj.

Confectio, & puluis simul, ita præscribuntur, vt dictam dosin compleant,

modò huius, illiusue, pro lubitu, maiorem quantitatem assumendo, vel partes æquales.

VSVS est in vnam dosin, vrgente necessitate, quâcunque diei hora, vel morbi tempore.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS: R. &c. i. e. liquorem in quo dissolue, &c. fiat potio, vel potus, quem sumat tali hora.

Aduerte, quia quædam dissoluuntur in potione cardiaca, posse formula jam dicta præscribi, vel, sine hac expressione dissolutionis, vsitatissimè omnia ingredientia præscribi, addi tantùm, fiat potio.

VTILITAS: insignis est ad proprios cordis affectus varios; syncopen, palpitationem, &c. malignos affectus, venena, & vbi robur ipsi afferendum, à quocunque morborum impetu debili, ac prostrato, vires eiusdem, ac partium principum, & totius, per eorum sæuitiem, & durationem præsentes fouendas, deperditas instaurandas, debiles confirmandas, & reponendos exhaustos spiritus.

Potio alterans.

Potionem alterantem appello, formam etiam medicamenti liquidam quamlibet, quæ neque purgandis humoribus noxiis, neque confirmandis viribus afflictis dicata, ad alterandum vario modo, aut etiam vacuandum, sine purgante tamen, (vt ad calculum renum excludendum, &c.) in vnam vicem, vnámque tantùm dosin, ore sumendã, præscribitur.

COMPOSITIO ipsius eadem quæ corroborantis est, ex liquore sc. ad scopum idoneo, aqua destillata sola, vel addito ipsi succo, aliquando decocto commodo, puluere conuenienti, pro indicationum varietate admodùm diuerso, & syrupo apto ad intentionem: quæ omnia præscribuntur dosi, & formula potionis corroborantis, vt ex vno alterove sequenti patebit.

Potio somnifera, vires à vigiliis exhaustas instaurans, ac roborans.

℞. *aq. papauer. rheas, vel nenuphar. & lactuc.* ana ℥ ij. *syrup. papau. albi* ℥ j. *syrup. violac.* ℥ ß. *conf. alkerm.* ʒ ß. *fiat potio, quam sumat hora somni.*

Potio ad lumbricos, quæ simul cardiaca.

R. *aq. portulac. gram.* ana ℥ ij. *conf. de hyacinth.* ʒ ß. *puluer. lumbr. terreſt. ſiccator.* ℈ j. *corallinæ, & raſur. cornu cerui, ana* ℈ ß. *ſyrup. de limonib.* ℥ j. *fiat potus.*

Potio ad partum promouendum.

R. *Vini hippocr. ex infuſione cinam. & dictamn. cum vino albo facta,* ℥ iiij. vel ℥ v. *aq. cinamom.* ℥ ß. *confect. alkerm.* ʒ j. *croci.* ʒ ß. *ſyrup. de artemiſ.* ℥ j. *fiat potus.*

Cap. IV.

DE SYRVPO.

SIMPLICIA varia, herbæ, radicēs, ſemina, fructus, flores, & cætera, aut horum ſucci, vrgente neceſſitate, in promptu ad manus, & vſum ſemper quouis tempore, hiemis & autumni præſertim, non proſtant, ex quibus decocta, infuſa, aut alia medicamenta parentur: aut etiam ſatis integra, vel viribus indelibatis ſemper aſſeruari diutiùs non poſſunt, ſine labe: vel ſi ſuppetunt intemerata, affectus vrgentia, aut alia incommoda non dant perpetuò illas inducias, quibus facilè aut promptè apparari poſſint vtiliter in varias formas, aut facul-

tates eorundem elici; Syruporum occasio hinc & necessitas: vires stirpium namque diuersæ sic asseruatæ, reconditæque, sacchari vel mellis beneficio, forma syrupi, premente necessitate, in promptu ad vsum præstò sunt, explendis indicationibus variis, eæque integræ sine vitio conseruantur, saporis gratiam habentes sibi comitem, ita vt syrupi sint conditura veluti quædam liquoris medicati, succi, decocti, infusionis, in quorum sinu latent medicamentorum facultates.

Syrupus autem Arabum medicorum inuentum est, & Græcis veteribus vix innotuit: oxymellitis solius, & mulsæ mentio apud Galenum, & Hippocratem, quorum exemplo Mauritani, suam Pharmaceuticam syruporum supellectile varia exornarunt. Recentiores Græci, vt Actuarius, Serapium vocant eum.

Nominis verò rationem, alij Græcam faciunt, quasi τῆς Σηρίας ὀπὸν, alij Arabicam; sed res est non magni momenti.

Quicquid sit, sumitur hodiè etiamnum syrupi nomen, vel propriè, pro eo, quem describemus, & qualis passim varius extat in officinis, vel impropriè pro decocto humores coquente, seu Apozemate, vt Rondeletius & Iouber-

tus scripserunt, vel pro Iulepo etiam alterante, vt & hodiè passim in Italia Serapium appellant, quòd fortè Iuleporum basis syrupus, Monspelij verò iam.

SYRVPVS, est medicamenti forma fluida ex decocto, vel succis, aut infusione conflata, saccharo, vel melle condita, atque in eam consistentiam cocta, vt gutta in marmore non diffluat, ad alterandum, vel purgandum comparata.

Duplex statuitur in præsentiarum: Alterans, qualem veteres, & nuperrimi æui Medici maximè vsurparunt, & Purgans.

Syrupus alterans.

Alterantis syrupi definitio repetenda ex iis, quæ supra diximus in Apozemate alterante, vt & differentiæ ibidem relatæ.

Est autem lucidioris methodi, vsus, præscriptionis gratia, duplex: Officinalis & Magistralis.

Officinalis seu vsualis est, qui passim prostat apud Pharmacopœos, cuius hîc mentionem faciemus, quia in eius vsu, & ratione præscribendi, multa occurrunt scitu necessaria, pòst deindè enumeranda.

Hic autem variè diuiditur, tùm ratione viriuum, tùm ratione compositionis.

Differentia sumptæ à viribus, considerantur vel *in genere, quòd alius sit* calidus, frigidus, humectans, & siccans, temperatus.

Vel *in specie, respectu ad humores, aut corporis alias partes.*

Ratione humorum, non alterat vel in primis, quò pro ipsorum specie varia pertinet, alterans, coquens, digerens, præparans bilem, pituitam, melancholiam, sanguinem; *vel in secundis, quo censu continetur* incidens, attenuans, incrassans, detergens, adstringens: *vel in tertiis, quò referuntur* bechici, lenientes, expectorantes, diuretici, sudoriferi, saxifragi, menagogi, pycnotici, alexiterij, corroborantes.

Ratione partium, aquas proprietate magis affectant, alij cephalici, cardiaci, &c. *quos in materiæ medicæ penu licebit inquirere: officinaliũ diuisionem proponemus iam, secundùm compositionem & facultates, secundùm genera solummodò consideratas; quia reliqua ad materiam medicam spectant magis: vsitatiorum catalogum simul exhibituri, quia alli hîc in vsu sunt, qui alibi obsoleti, & contrà, nec idem apud omnes in vsu numerus, notandum erit obiter, quibus affixus erit asteriscus, illos Monspelij ex recepto more vsitatiores esse.*

Syrupus officinalis alterans, cõponitur vel ex

I. SVCCIS SOLIS, *& hic vel est.*

Temperatus, *de succo borraginis. h.* * *de bugloſſâ*, * *Byzantinus Meſuæi*, *de fumariâ, ſimplex*, * *oxymel ſimplex.*

Refrigerans, * *Acetoſus ſimplex ſeu oxy- ſacchar.* * *de agreſtâ, ſeu de omphacio, acetoſæ ſucco*, *Alexandrinus*, *ſeu Iulep roſatus*, *de acetoſitate citri, berberis*, *i. e. oxyacanthæ*, * *cydoniorum*, *cichorij ſucco*, *endiui ſucco*, * *granatis acidis*, *granatis dulcibus*, * *limonibus*, * *pomis redolentibus*, *ribes*, * *violarum.*

Calefaciens, *de betonicâ ſimplex*, *miua cydoniorum* moderatè, *miua cydoniorum aromatica*, *oxymel ſcylliticum*, moderatè.

II. INFVSIONE, *eſtque.*

Refrigerans, *de nymph. ſimpl. h.* * *papaueris rhead*, * *de roſis ſiccis.*

III. DECOCTO, *eſtque vel*

Refrigerans, * *de cichoreo compoſ.* * *de iuiubis* moderatè, *h.* * *papaueris albi, h.*

Calefaciens, *de Altheâ Fernelij*, *de betonicâ compoſitus*, *de corticibus citri*, *de calaminthâ*, * *hyſſopo*, * *praſio*, *duabus radicibus*, * *5. radicibus*, * *de ſtœchade*: * *de tuſſilagine, h.*

IV. INFVSIONE FACTA IN *SVCCIS & DECOCTIONE ſimul eſtq; vel*

Refrigerans, *oxysacch. composs. de portulacâ, h.*

Calefaciens,* *de absynth.* * *mentha, oxymel comp.*

LIQVORE ALIO & DECOCTIONE. estque vel

Temperatus* *capill. ven. liquir.* calid. moderatè.

Calefaciens, *de arthemisiâ.*

V. DECOCTO & SVCCO. *estque vel*

Temperatus, *byzantinus compositus.*

Refrigerans, *acetos. comp.* moderatè, *de endiuiâ compositus,* * *myrtinus de nymph. cōp.*

Calefaciens, *de eupator. de fumar. compos.*

Cæterùm, vt ex his simul eluceſcit, quomodo ſe habeant ſyrupi alterantes in primis qualitatibus actiuis, ita & notes obiter, ratione paſſiuarum omnes exſiccare ſimul, paucos verò quibus affixa litera h. *humectare, quàm autem ex his partes varias reſpiciant, aut humores diuerſos concoquant, ex materia medicâ repetendum.*

Magiſtralis eſt, qui in rem præſentem, ex paucioribus, aut pluribus ſimul, pro indicationum varietate, quibus ſatisfaciant, à Medico recenter præſcribitur.

Huius diuiſio, ac differentiæ, ex illis quæ in ſyrupo officinali, tùm ſuprà in Apozemate alterante

alterante diximus, petenda.

In eo tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

COMPOSITIO. In Compositione quatuor consideranda. *Materiâ* ex quâ, seu *Liquor*: *Dissoluenda*: *Clarificatio*: & *Aromatizatio.*

MATERIA ex quâ, consideratur ratione *qualitatis*, & *quantitatis.*

Ratione *qualitatis* duplex est, Remota, simplicium scil. variæ partes dictæ in Apozemate: Propinqua triplex, *Decoctum*, *Succus*, *Infusum* aliquando, ex priore vario modo comparata, de qua agendum in præsentia.

I. *Decoctum* autem, ex quo fit syrupus, idem est, quod decoctum Apozematis alterantis, ratione eâdem, ex iisdem, eodem modo, ac formulâ conflandum, atq; præscribendum, de quo plura hoc loco non differemus.

II. *Succus* ex foliis, fructibus, & floribus contusis expressis elicitur, isque depuratus efficaciter, & vtilissimè assumitur, ac vberiore cum fructu, quàm decoctum, siue sit roborandum, siue alterandum vario modo.

Trifariam autem pro syrupo conficien-

do venit in vsum.

1. *Vel* enim merus assumitur, siue solus, siue ex variis depromptus, idque aut ex foliis, (*borrag. bugloss. lupul.* in melancholic. *acetos. cichor. endiu.* in biliosis, &c. & aliis, pro varietate quorumuis indicantium,) aut ex fructibus, (vt ex *limonib.* in biliosis, *pomorum*, in melancholicis,) estque calore blando, ac residentiâ accuratè depurandus à fæcibus, à quibus occasio corruptionis.

2. *Vel* in eo ad majorem efficaciam, aut alium scopum, ex indicationum consilio exultante, alia decoquuntur, & vsitate ferè, succorum depuratorum ℔ iij. ℔iiij. pro quantitate syrupi comparandi, assumuntur, decoquenda verò, partem, affectum, humorem respicientia, dimidiâ dosi Apozematis præscribenda.

3. *Vel* commodiùs in eúndem finem, specifica, & efficacia idonea tantùm infunduntur, radic. sem. flor. aromat. maximè & ferè pro syrupi quantitate succi ℔ j ß. siue ij. præscribuntur, infundendorum verò pro eorum efficacia, & energ. ℥ ij. ℥ iij.

III. *Infusum* aliquando, pro materiâ liquidâ syrupi assumitur, comparandum

ex idoneis, agendi vi insignibus, aromatis ferè, (cuius ratio ex superioribus, in potione purgante, petenda.)

Ratione *quantitatis*, dosis decocti colati, ac succi depurati, vel infusi, est ℔ j. ℔ j ß. ℔ ij. ad summum, prout vsum syrupi volumus esse breuem, diuturnum, rariorem, & frequentiorem.

DISSOLVENDA in iam dictis, ad eorum conseruationem, addo & saporis gratiam, perpenduntur ratione.

Qualitatis. Dissoluitur 1. *vel* saccharū, quod quidem omnibus calidis affectib. & frigidis aptius, & ægrotantibus acceptius efficitur, vel aliquando mel, in affectibus frigidis capitis, thoracis, vel vbi magis calefaciendum, incidendum, detergendum, recreandus languens calor natiuus.

2. *Vel* sæpè etiam simul cum saccharo syrupus officinalis; sed tùm minuendum saccharum; syrupus enim saccharum solutum est, præscribitúrque tunc, saccha-ri q. s.

3. Præter dulcorantium dictorum aliquod, perpetuò dissoluendum, etiam aliquando ad majorem energiam, dissoluuntur in syrupo quidem ex decocto

maximè, aliquando & in eo, qui ex infusione, succi depurati folior. fructuum, suprà in Apozemate alterante, liquores alij, *acetum*, *vinum*, &c. quæ omnia ibidem vide.

Quantitatis. Saccharum dissoluitur pari cum liquore quantitate. Vide aduersiones. Mel etiamnum vbi assumitur, syrupus ad ℥v. ℥vj. sacchari verò q. s. succi ad ℥vj. plus minùs, pro decocti vel infusi quantitate.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO. Vide suprà in Apozemate.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. In vsu syrupi tùm officinalis, tùm magistralis tria methodicè considerabimus, *quomodo*, *quantum*, *quando*, præscribi debeant, & exhiberi.

1. *Quo modo*, siue *consistentia*, an per se forma, qua conspiciuntur, fluida, an verò lulcporũ instar, diluti liquore idoneo.

2. *Quâ quantitate*, seu *dosi*.

3. *Quô tempore*. Neque plura circa rectam & legitimam eius administrationem ac præscriptionem videntur esse perpendenda.

Quod ad *modum*, quandoquidem syrupus per se sumptus, nec vllo liquore solu-

tus, minùs altè penetrat, nec ſubitò aut facilè, cum virium eodem ſeruato tenore, vel in partes affectas, aut humores alterandos tardiùs agat, ſyrupus verò forma Iulepi dilutus, contrà altiùs, faciliùs, ac promptiùs ſe inſinuat ad partes, & humores noxios, viſciditate nil morante, atque viribus integrioribus ad diſtantiores, & penitiſſimos receſſus perueniat, ac penetret, quàm vbi ſincerus: citiùs alteret, quæcunque tetigerit, pro partium affectarum, affectuum, cauſarum alterandarum vicinia, ac diſtantia, ac diſcrimine, hac vel illa forma præſertim erit vtendum.

Hinc ſyrupi ſinceri, per ſe præſcribuntur paſſim, ſumuntúrque,

1. Ad intercipiendas, inhibèndáſquẽ craſſando fluxiones, impetu in fauces, pulmonem, ventriculum irruentes. Lentoris enim ope diutiùs in ore cunctantes, nec præterlabentes, ſubitò humorem illapſum facilè ſiſtunt, ſúntque ex cochleari ſumendi, oréque diutiùs continendi.

2. Vbi gutturis raucedo, & lenienda tracheæ aſperitas: quod lentore ſuo obliniente commodiſſimè præſtant, ſenſim

deglutiendo, vel lambendo ex cochleari instar eclegmatum.

3. Ad expectorationem, & materiæ in pulmonibus infarctæ, atque collectæ ἀναλάβαρον, sensim ex cochleari lambendo, aut cum baculo liquiritiæ sumendo.

4. Ad tussim mitigandam, ex cochleari, vel cum baculo liquiritiæ etiamnum sensim lambendo.

5. In ventriculi morbis, & affectibus, frigidis maximè, (calidi enim & sicci, vt & affectiones eiusdem biliosæ, feruidæ, humiditate volunt perfundi, nisi robur ipsius omninò dissolutum,) licet & vsitatiùs soleant dissolui liquore parciore, si syrupum de absynthio ferè excipias, & vbi præsertim adest roborandi & adstringendi consilium.

6. In partibus etiam ventriculo vicinis, ad quas sine vehiculo facilè peruenit.

Dilutus verò, *solutúsque* formâ Iulepi;

1. Affecto hepate, liene, mesenterio.

2. Laborantibus verò præsertim capite, corde, pulmone, renibus, vesicâ, vtero, habitu corporis, artubus: ad quæ syrupi virtus vel vix, vel tardiùs, vel admodùm refracta aliàs peruenit.

Præscribitur autem dissoluendus cum liquore idoneo, & appropriato, qui vel humorem, vel affectum, vel partem, vel omnia simul respiciat: vsitate verò cum aquâ stillaticiâ idoneâ; cum decocto appropriato, quod aquâ longè efficacius, cum iusculo carnium pulli, eóque simplici, vel, ad majorem vim & effectum, radicibus, foliis conuenientibus alteratum, vt infrà.

Quod ad *quantitatem*, considerari poterit tùm *continua*, tùm *discreta*.

Quod ad *continuam*, seu *dosin*, syrupus officinalis alterans præscribitur ab ʒ ß. ad ʒ j. ʒ j ß. ʒ ij. ad summum, circa quam dosin strictiùs definiendam, quatuor maximè perpenduntur.

1. Partis affectæ, & alterandæ situs, atque distantia: vbi enim syrupi vis ad dissita remotaque meare debet, dosi majore, & summâ, si volueris, erit præscribenda: aliàs vix fructum vllum ex operatione percipies, quòd itinere longo vires ipsius admodùm frangantur, nisi liquor, cum quo dissoluitur, efficax.

2. Affectus ipsius, & causarum morbificarum actio, qualitas intensa, vel remissa, illa mediam, vel summam dosin

postulat, hæc minorem.

3. Ætas, infantulis enim minima ℥ ß. pueris minor ℥ j. erit pro summâ.

4. Syrupi ipsius efficacia, & vis agendi insignis: hinc *syrupum de papauere* ab ℥ ß. ad ℥ j. satis fuerit præscribere, ob vim ipsius narcoticam: insuauitas etiam minorem postulat, vt passim in *syrupo de absynthio*, ad ℥ j.

5. Modus vtendi: qui enim sensim lambendo, ad varios asperæ arteriæ, pulmonum affectus deglutiendus, quia majore quantitate non possunt assumi, & illicò præterlabuntur, sine multo effectu, ideoque sæpiùs iterandi; in frequentem vsum, sæpiùs repetendum, ad ℥ iiij. v. vj. præscribuntur, ita vt non contineantur tunc sub istâ regulâ tradita. Idem dicendum de iis, qui ad sitim per morborum æstum extinguendum: quia eorum vsus frequens, ideò & ad ℥ iiij. v. vj. præscribuntur.

Liquoris verò quantitas, pro iis dissoluendis, se habet ad instar luleporum, ad ℥ iij. ℥ iiij. mintìs tamen præscribere poteris in ventriculo affecto, & partibus vicinis, plus verò ad sitim moderandam, vt per febres, & in calidis, & æstuanti-

bus, quibusuis morbis, æstate maximè.

Quod ad *quantitatem discretam*, digestiui possunt assumi, manè & vesperi longè à pastu; qui verò ad sitim, ad tussim, ἀνακάθαρσιν, sæpiùs & frequenter; qui ad somnum, semel horâ somni, neque nisi vrgente necessitate repetendi. Cæteri rariùs, sæpiùs, assumuntur, prout indicantia ferunt.

Quod ad sumendi *Tempus*: syrupi præparantes, & ad humorum digestionem compositi, manè 4. vel 5. horis ante cibum, ne ipsorum vis à cibo recenter assumpto, vel nondum confecto, obtundatur, possunt & circa vesperam sumi, vbi humorum digestio acceleranda, sed longè à pastu, ventriculo inani, qui ad tussim, quâuis horâ ipsa molestat: qui ad somnum, & sistendas fluxiones, horâ somni: qui ad ἀνακάθαρσιν, siue expectorationem, manè: qui ad sitim, ipsâ vrgente; cæteri quiuis, quantum fieri poterit, vacuo ventriculo exhibeantur.

Quod ad syrupum magistralem; vsus ipsius est etiam vel per se, vel diluitur cũ aqua, aut liquore idoneo, jusculo simplici, vel composito, sumiturque vti dictum de officinali.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIPTIONIS.

1. Si ex decocto. R. materiam Apozematis alterantis, fiat decoctio in &c. q. s. cape de colatura, &c. in quibus dissolue, &c. fiat syrupus perfectè coctus, clarificatus, & aromatizatus cum &c. reponatur in ampulla vitrea, in loco tuto. Capiat de eo syrupo ℥ j ℥ j ß. ℥ iij. per se, vel cum &c. tali hora, toties in die, &c. vide suprà.

2. Si ex succo eoque mero. R. succi de tali re contusa, recenter expressi, rectè depurati, &c. in quibus dissolue, &c. fiat syrupus.

3. Si ex succo, cui alia decoquuntur, vél infunduntur. R. succi recenter expressi, ac depurati, &c. in quibus decoque vel infunde, &c. cape de colatura, &c. in quibus dissol. &c. fiat syrupus.

4. Si ex infuso. R. &c. infundantur, in talis liquoris q. s. cape de colatura leui expressione adhibita, &c. dissolue.

VTILITAS Syrupi iam in genere satis suprà declarata, siue officinalis existat, siue magistralis, vniuersim enim institutus ad conseruandas varias vires stirpium, quibus decocta ex iis parata,

ſucci expreſſi, infuſiones fuerint impræ-gnatæ, quò ad manus eſſe poſſint, vr-gente neceſſitate, integræ, & efficaces, ad varios vſus.

Officinalis etiam in ſpecie inſeruit, va-riis medicamentorum formis effingen-dis, conſtituendiſque; ſic & Apozema-ta ingreditur, & lulepos, ac potiones, ad dulcorem, gratiam, & vires etiamnũ, ſic & ad opiatas, pilulas, condita, eclegmata, trochiſcos aſſumitur, ad formam, conſiſtentiam, & vnionem compoſiti medicamenti, atque eiuſdem conſerua-tionem.

Magiſtralis verò vt olim, ſic & hodiè, & nuper in vſu maximè fuit, ad præpa-rationem humorum, & corporis, pro καθαρσει felici neceſſariam, de qua vide alterans Apozema: ad alterandum vario modo tùm corpus, tùm eiuſdem partes varias, ipſarum intemperies varias emen-dando, tùm humores vario modo pec-cantes: vide ibidem alterans Apozema.

In ſumma, ad omnes internos affectus ad cauſas eorum procreatrices, ad par-tes ab ipſis vario modo afflictas alteran-das, & roborandas, idonea & ſpecifica quæuis medicamenta, ab indicantibus

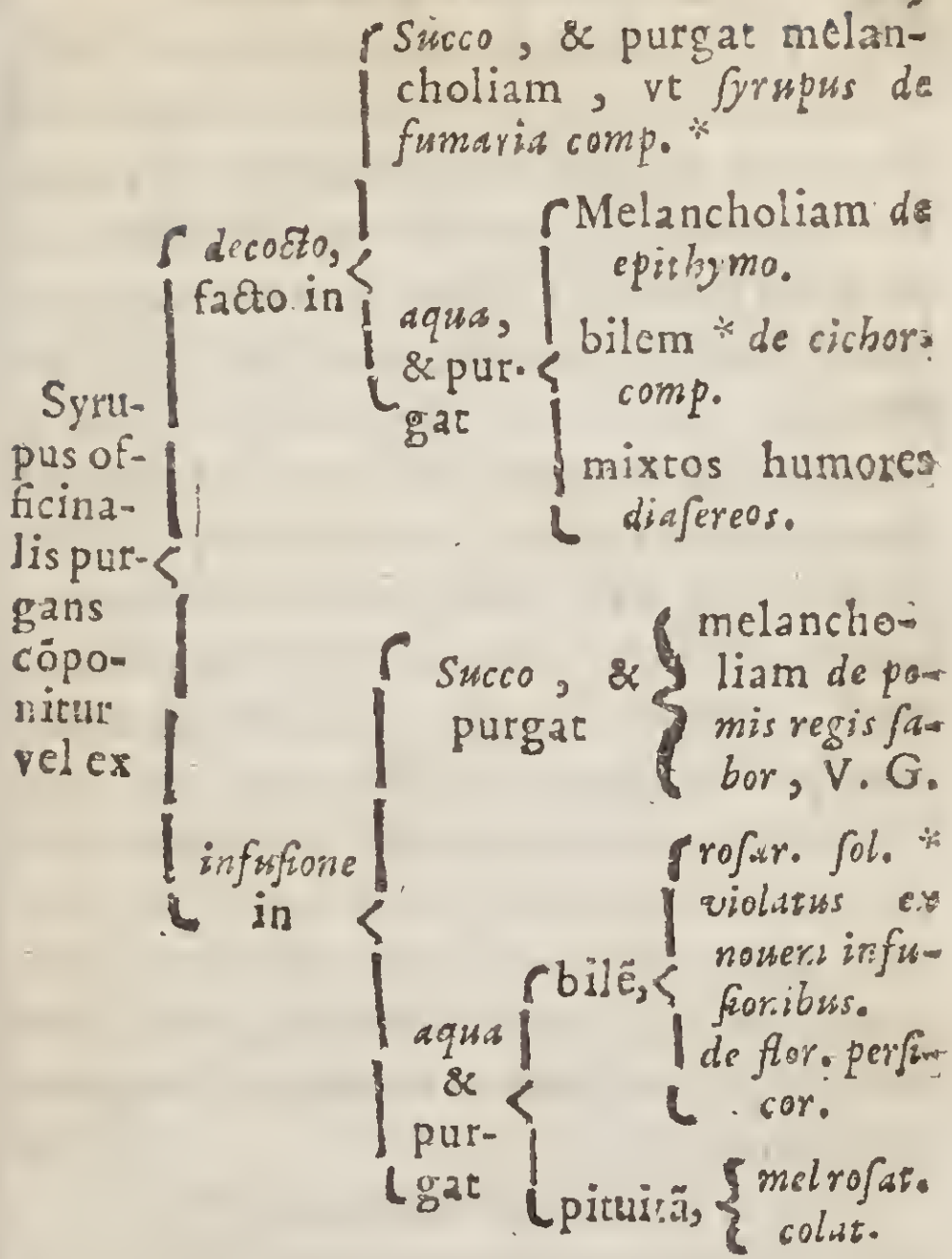
suggesta, in syrupi formam reduci possunt: ita vt ipsius vtilitas quàm latissimè se extendat, ad quosuis demùm affectus ad hydropem, luem, &c. præscribi autem maximè potest, vbi diutius alterandum, vel vires fouendæ perenniter: (cùm aliàs iste labor cum noua Apozematis, Iulepi, potionis præscriptione, sæpiùs esset recenter cum molestia repetendus.) Hinc in morbis & affectibus longis, chronicis intemperiebus partium, quæ iam altè radices egere, ita vt continuò sit alterandum, vtilissimus. Tamen, quia vsualis ferè prostat in eum finem, nisi putaueris vel minùs efficacem esse in eo vim, vel exoletam, vel non constet ex iis, quæ specificæ indicationes postulant, vel speres posse haberi efficaciorem, rariùs præscribendus.

Syrupus Purgans.

Syrupi purgantis definitio, ac diuisio, pro humorum varietate, etiam ex Apozemate repetenda.

Est autem syrupus purgans duplex in præsentiâ: Officinalis, & Magistralis.

Officinalis diuiditur hîc maximè, ratione tùm compositionis, tùm virium præcipuarum, vt patet ex hâc tabulâ.

Magistralis definitio, ac diuisio, ex superioribus satis manifesta.

In hoc tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE quatuor.

1. *Materia*, ex qua fiat catharticus.
2. *Dissoluenda.*

3. *Clarificatio*, & *aromátizatio.*

MATERIA ex quâ *remotior*, ràtionẽ *qualitatis*, sunt cathartica simplicia, cum suis correctiuis, eáque vel decocta, vel infusa : vnde *propinqua* materia duplex statui potest, *decoctum purgans : Infusum purgans.*

Decoctum purgans, nihil aliud est, quam decoctum : cathartici Apozematis, ex iisdem tùm alterantibus, tùm purgantibus, pro scopo diuersis, eodem modo, & ordine præscribendis, adhibitis conditionibus ibidem recensitis.

Hoc aduertendum solummodò, circa dosin catharticorum decoquendorum, Monspelienses pro syrupo purgantia Apozematis ferè duplicare, sat fuerit apud vos quantitatem illam simplicium assumerè, vel me suadente, etiam duplicem ; perinde namque est, si vel etiam triplicem : sic enim minore dosi erit exhibendum, & minore cum fastidio ægrotantium modò dosin ex arte & legitimè, & accuratè definias, non dubitanter, vt passim : vide vsum.

Notandum, vbi succi idonei suppetunt, efficaciter etiam in corum ℥ iiij. v. vj. decoqui ista cathartica, cum suis cor-

rectiuis.

Infusum purgans, quomodo sit parandum, ex iis, quæ suprà diximus in potione purgante, facilè erit colligere, quomodo autem decocto sit præferendum, vide in Aduersionibus.

DISSOLVENDA in decocto, vel infuso, considerantur ratione *qualitatis*, & *quantitatis*.

Ratione *qualitatis*, dissoluitur,

In decocto quidem, *vel* saccharum, *vel* mel aliquando; vide alterans Apozema: *vel* vnà cum saccharo, syrupus aliquis officinalis, isque aut alterans, aut a tharticus.

Præter illa dulcorantia, perpetuò ad conseruationem dissoluenda, etiam aliquando, in finem suprà dictum, dissoluuntur.

I. Succus idoneus, isque vel alterans, folior. fructuum, pro indicatione; vide Apozema: vel purgans, vt *rosar. succus*, veris tempore maximè, pro bile, *fumar. lupul.* pro melancholiâ.

2. *Infusio rosar. pallidarum completa*, veris tempore maximè, quo suppetit, & efficax est.

3. Aliquando *infusio* ipsius *Rhabarbari*,

si ferat indicatio, seorsim facta, ad finem tantùm addenda: aliàs si initio, antequam syrupus perueniat ad consistentiam, vis ipsius exhalat, coctione diutinâ.

In infuso verò, eadem, si succos iam dictos excipias, quos præstabit pro infusione faciendа, statim præscribere ab initio.

Ratione *quantitatis*, saccharum, mel æquali cum colaturâ quantitate, quæ ad ℔ j. ℔ j ß. sæpiùs præscribenda. Hoc aduertendum solummodò, sacchari vel mellis quantitatem exactè esse definiendam, contrà quàm vulgò Medici malè faciunt, neque relinquendam arbitrio pharmacopœi: aliàs de dosi certò nunquam poteris decernere, quæ alia, vbi parùm sacchari, alia verò, vbi multum. Hinc titubant passim practici, vbi dosis præscripti à se cathartici definienda, & jubent à minore semper quantitate esse inchoandum, vt experiaris sine errore.

Si syrupus admittitur, id ferè ad ℥ v. ℥ vj. viij. & quia hic pro saccharo habetur, subtractione ad huius quantitate factâ, facilè erit tunc dosin sacchari definire. Perinde autem est, siue alterans,

aūt purgans exiſtat, modò huius rationem, pro doſi inuenienda habeas in ſupputatione.

Succi ad ℥ vj. viij. ſi cathartici memineris, in doſi conſtituenda.

CLARIFICATIO & AROMATIZATIO. Vide in Apozemate.

VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. In vſu ſyrupi purgantis, tùm officinalis, tùm magiſtralis, etiam tria breuiter conſiderabuntur, *quomodo* præſcribi, & exhiberi debeat, *quâ doſi*, *quò tempore*.

Officinalis quod ad *modum* vel per ſe ex cochleari, vel dilutus præſcribitur: illud rarius, omnis enim ferè diſſoluitur, idque liquore idoneo, vt ſuprà dictum.

Quod ad *doſin*, in vniuerſum hæc conſtituitur; ab ℥ j. nempe, pro minimâ ad ℥ ij. ℥ iij. ℥ iiij. quæ ſumma, quam tamen in *ſyrupo de fumariâ & de epithymo*, ad ℥ v. vj. poteris extendere, conſultis interim circumſtantiis illis, quæ in Apozemate purgante doſin catharticorum diximus legitimè limitare.

Tempus autem exhibendi idem, quod aliorum purgantium, matutinum, ventriculo inani, ne vis ipſorum obtunda-

tur, cibo vel chylo præsente, vel tardetur eorundem operatio.

Magistralis quod ad *modum* vsurpatur etiam vel, per se, vel ex cochleari, vel, quod vsitatiùs, cum liquore idoneo solutus, vide suprà.

Quod ad *quantitatem*, eamq; *continuam*, dosin ipsius vulgò ab ʒ ij. ad ʒ iij. malè definiunt: catharticorum quidem quantitatem inspiciunt, sed per transennam, nescij forsan interim, quo pondere saccharum Pharmacopœus addiderit; hinc & circa dosin incerti. Ego in genere statuo, istam esse posse, ʒ ß. ʒ j. ʒ j ß. ij. iij. v. vj. prout catharticis copiosis vel validis, liquor, cum quo saccharum in syrupi consistentiam coquitur, fuerit imprægnatus. Sic autem se res habet. Purgantium decoctorum, infusorum, dissolutorum, doses numerandæ, & notandum, quot vicibus sint purgando ista omnia cathartica simul: V. G. suffecerint pro octo vicibus. Iam verò liquoris istorum catharticorum vi imbuti ℔ j. addas sacchari puri ℔ j. decoquas in syrupum: si illas ʒ xij. in viij. partes diuiseris, (nam sunt viij. doses purgatrices, habebis pro dosi ʒ j ß. addideris tantùm,

facchar. ℥ viij. pro syrupo conficiendo, habebis pro dosi ℥ j. &c.

Quod ad *discretam*, semel vel bis in mense vsitatè exhibetur, in morbis chronicis, vt sic sensim illuuies, quæ cumulari solet, euacuetur, nèq; aggeri in molem morbificam possit.

Tempus verò sumendi matutinum, vt suprà.

VTILITAS in morbis chronicis maxima est, in quibus præcautio perennis, vel euacuatio sensim per ὄπτησιν facta necessaria, ne aliàs in intemperatis illis corporibus, & cachecticis visceribus, humores excrementitij congerantur parituri varios affectus, quibus hâc ratione obuiam itur, & rescinditur occasio futurorum affectuum.

ANIMADVERSIONES de Syrupo.

Circa SACCHARI QVANTITATEM passim controuertunt admodùm, & vix vllum præceptum reperias firmum, ac rei naturæ consentaneum. Mesuæus ipse artis parens varius, Aliàs enim in syrupis frigidis ex succis

maximè, pro liquoris ℔ j. *sacchari præscribit* ℥ viij. *vt in* syrupo de agrestâ, *vt saccharum tertiâ parte liquor superet : aliàs liquor duplus ad saccharum, in* syrupo de pomis Sabor : *aliàs triplus,* syr. acidus ex prunis, *quadruplus,* acidus de pomis, *& quod mirum vulgò sextuplus,* acidus ex cydoniis : *aliàs etiam saccharum liquorem superat, duplâ ferè parte : vt liquoris sint* ℥ vj. *pro sacch.* ℔ j. *aliàs liquoris* ℥ viiij. *sacchari* xij. *aliàs liquoris & sacchari ana partes æquales præscribit. In calidis autem syrupis, Mesuæus sæpiùs sacchari & liquoris ana partes æquales, paulò minùs, paulò plùs, præscribit.*

Recentiores rixantur valdè inter se. Modò enim liquoris & sacchari ana constituunt, pro regulâ syruporum, modò verò sacchari vel liquoris plùs, quantitate diuersâ præscribunt, præcipui pharmaciæ authores, Syluius, Fernel, Ioubert. Rondelet.

In syrupis enim ex succis, in genere liquor saccharum superat : in specie verò pro liquoris ℔. j. *aliàs ponuntur sacchari* ℥ vij. ℥ vij. ß. viij. ℥ viij. ß. viiij. *aliàs eorundem ana.*

In syrupis ex infusione, passim infusi & sacchari ana. In syrupis verò ex decoctione, eorum passim ana vel etiam vsitatissimè, vt semper liquor vnâ parte saccharum superet.

Mihi verò negotium habere videtur se indifferenter. Syrupi natura accuratiùs solummodò perpendenda. In quo duo maximè considerandà: saccharum, (aliquando & mel,) quod in syrupo se habet tantummodò vt subjectum, essentiam simplicium ad vires conseruandas excipiens. 2. vis illa, seu essentia in succo, infuso, & decocto delitescens, à quâ syrupi vis & ἐνέργεια, vt à saccharo essentiæ in syrupo conseruatio, ab vtroque syrupus, ex eorum vnione resultans, aquositatis euaporatione.

Iam verò nôrunt omnes sacchari ℔ j. V. G. *quacunque humoris copiâ* ℔ j. ij. iij. *pluribus,* (*vt Ioubertus pro suo iulepo* in syrupo de agrestâ,) *dissolueris, in illam consistentiam syrupi coctione facilè esse abituram. Illud etiam conspicuum, & apud eos qui extractorum rationem nôrunt expertum, menstruum vt vocant Spagirici, seu liquorem, per quem essentia diffusa, aut in quo fuit elicita, (cuique respondent succi,) siue sint ipsius* ℔ ij. iij. *siue* vj. viij. &c. *balneo Mariæ, vel cinere calido, euocari posse totum, essentiâ paulatim crassescente in consistentiam, quam volueris, syrupi putà, vel solidiorem. Quæ cùm ita se habeant, de vtriusque proportione frustrà tàm anxiè disceptant: quandoquidem ex quacunque syrupi formâ facilè resultet. Nãque si syrupum*

componentia, saccharum nempe liquore solutum, succi, infusa, decocta, quæcunque demùm eorum fuerit quantitas, coctione & euaporatione partium aquearum in illam syrupi vulgarem consistentiam sola & seorsim deduci possunt, quidni hæc simul iuncta sub quauis demùm quantitate? Si Iouberto & Syluio ℔ j. sacchari cum liquoris tribus in syrupum rectè decoquitur, quidni & cum liquoris medicati, succi, infusi, decocti tantundem, illud idem fieri poterit? & contrà, si sacchari ℔ iij. cum ℔ j. liquoris, vt Rondelin syrupo de limonibus, quidni & illud idem fieri poterit? Ita vt in saccharo pro syrupo definiendo, non tàm liquoris quantitas sit æstimanda, quàm ipsius vis, & Medici propositum ac intentio; virtutis enim seu essentiæ, V. G. ʒ iij. ʒ iiij. quas simplicium decoctorum vel infusorum ℔ j. profuderit, si in decocti, vel infusi colati ℔ iiij. v. g. diffundantur, & istius liquoris & sacchari ana ℔ j. præscripseris, vt vulgò pro syrupo, syrupum quidem conficiet; sed virtutis exiguæ, & in cuius ℔ j. sit tantùm essentiæ ʒ j. ad summum, & in ʒ j. tantùm g̃. v. sin verò ista ʒ ß. essentiæ per liquoris ℔ ij. tantùm diffundatur, & ex huius & sacchari ℔ j. syrupum præscribas, conficies etiamnum; sed efficacem, & in quo sint essentiæ ʒ ij. & in quâ q̃ vnciâ ϑ ß. si

liquoris istas ℔ ij. *in quibus latent* ʒ iiij. *istius essentiæ, cùm sacchari* ℔ j. *dissolueris, habebis efficacissimùm, in quo nempe sint essentiæ* ʒ iij. ʒ ß. *in quâuis vnciâ* ℈ j. *& efficaciorem adhuc, si pro liquoris istius* ℔ ij. *sacchari tantùm* ℔ ß. *in hoc enim etiam erunt essentiæ* ʒ iij. ʒ ß. *sed in quâlibet vnciâ erunt ipsius* ʒ ß. ℈ ij.

Ergò non tàm inspicienda liquoris quantitas maior minorue, quàm virtutis, seu essentiæ in ipsum traiectæ, aut in eo delitescentis moles, quæ à pauca materiæ quantitate, quocúnque demùm humoris pondere decoxeris, infuderisue ℔ j. ℔ ij. ℔ iiij. &c. *Hoc aduertendum sedulò, quò certior de syrupi viribus & efficaciâ esse possis, & pro scopo debiliores efficaciorésue præscribere, semper vim & quantitatem ipsius facultatis considerandam potiùs, quàm ipsum liquorem. Sequere rationem iam dictam, vel viam communem, quâ ferè liquoris & sacchari ana partes æquales præscribuntur.*

Cap. V.

DE VOMITORIIS.

HVMORES excrementitij, siuē naturales copiosi, siue p. n. quâcun-

que demùm quantitate, cum sanguinẽ in venis permixti, aut extra venas vbicũque stabulantes, cacochymiæ ideam constituunt, & euacuationem, quô maximè vergunt, per conferentia loca postulant, & volunt euacuari, siue purgationem particularem spectes, siue vniuersalem, vrinâ, sudore, transpiratione insensili, aluo, vomitu, celebrandam.

Licet autem medicamenta, quæ id præstant, in genere purgantia dici possint, in specie tamen talia censentur, quæ per aluum, & vomitum excrementa corporis educunt, & quæ per inferiora, absolutè adhuc generis nomine, per excellentiam, cathartica dicta, & eorum operatio, purgatio: quæ per superiora verò mouent, vomitoria.

Est autem Vomitorium non tàm forma medicamenti liquida, quàm facultatis vocabulum, ab ipsâ operatione nomen habens. vtrumque tamen vsitatè significat, medicamentum nempè motum illum, seu excretionem per superiora concitans, & formam ipsam, quâ præscribitur, de quâ hic agere propositum.

VOMITORIVM itáque est remedij forma liquida, ex medicamento emetico simplici, deco-

Eto,

cto, vel infuso, aut dissoluto, comparata: noxia quæq; ventriculi, redundantiam cibi, humores excrementitios aliarum etiam partium vicinarum, vi & impetu per os euacuans, deriuans, atque reuellens.

Ab effectu hinc triplex statui potest: Vacuatorium, Reuulsorium, & Deriuatorium.

A modo verò operandi, aliud leuius existit, cathartico emollienti, malactico, & eccoprotico analogum, quantitate ferè suâ operans; aliud mediocre, qualitate magis, aliud validum, catharticis propriè dictis respondens, vi specificâ, & internâ, motum istum per superiora concitans.

Est etiam Vomitorium aliud simplex, aliud magis compositum.

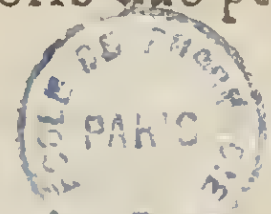
SIMPLICIVS constat ex aquâ simplici tepidâ, affatim ad cyathum, seu poculum vnum haustâ, aquâ hordei tepidâ copiosè, & confertim bibitâ, iusculo carnium pingui, vbertim etiam sorpto, hydromellite largiter sumpto, quod etiam Galenus imperauit, potu quouis copioso, subito & confesto, hydrelæo ad ℥ viij. x. oleo communi, ad ℥ iiij. vj. tepidè, butyro liquato calidè.

Quibus & aliis simillibus vomitoriis leuissimis, impropriè admodùm talibus, vtimur maximè vbi, quæ hac viâ sunt

excernenda, siue assumpta, siue diuersa impuritatum, & vitiosorum humorum genera, in ventriculo continentur; sunt-que ita in procinctu ad excretionem apparata, vt vel minimâ datâ occasione facilè sine negotio, vel perturbatione possint extrudi, siue natura id moliminis non aggrediatur, siue sponte quidem insurgat ad ipsa excutienda, sed vel minùs celeriter, vel minùs sufficienter, tunc leuioribus hisce excretrici, si quiescat, occasionem motus, & veluti principium damus; aut si imperfectiùs moueat, conatum ipsius faciliorem reddimus, quod etiam sæpiùs, nullo exhibito vomitorio, procuramus digito in gulam altiùs immisso, pennâ oleo intinctâ, & gulæ immissâ. Sed hæc, quæ quantitate tantùm sua, & humiditate tepida, aut pinguedine excretricem mouent, minùs proficua, vbi excernenda per vomitum, vel non sunt in ventriculo, sed in vicinis, aut remotioribus etiam partibus concepta, vel si sint in ipso, altiùs tunicis ipsius impacta hærent, vel minùs præparata, non nisi majore labore, & conatu eliminari possunt; tunc enim vtiliùs venitur ad Composita.

In *COMPOSITO* vomitorio duo perpendenda:

1. *Materia*, ex qua.
2. *Dissoluenda.*

MATERIA vomitorij compositi duplex, *liquida*, & *solida*, seu *coacta.*

Materia liquida (seu *liquor*,) qua vomitorium definiuimus quæque ferè tantùm vsitata, est vel *vomitoria*, vel *non vomitoria.*

Liquor emeticus, est vel *decoctum*, vel *infusum*, vel aliquando *aqua*, vel *liquor destillatus.*

Quod ad *DECOCTVM VOMITORIVM*; in eo duo considerantur:

1. *Materia*, ex qua fiat emeticum.
2. *Liquor*, in quo ista decoquatur.

In vtroque *qualitas*, & *quantitas.*

Materia ex quâ, seu decoctum ingrediens, ratione *qualitatis*, sunt vomitoriorum simplicium, eorumque mediocrium, (valida enim rariùs ad decoctum assumuntur,) variæ partes: radic. cortic. fol. aliquando, semin. flor. quorum 2. 3. simul 4. præscribenda.

Ratione verò *quantitatis*, vomitoria ista mediocria potionum pondere ferè præscribuntur, vt summatim ad ℥ j. ℥ ij.

℥ iij. ad summum ingrediantur,& priuatim, si iam dicenda aliis addantur, vnum, duo,vel vsurpentur sola, hac dosi ferè præscribas.

Radix asari, ad ℥ j. ℥ ij. ℥ iij.
Cortex median.iugland.ad ℥ j.vel ℥ ij.
Radix pepon. sicc. ad ℥ ij. ℥ ß.
Flor. genist. ℥ ij. ℥ iij.vel pugillos totidem.

Pro *liquore*, quo ista decoquantur, ratione *qualitatis*, assumes commodissimè *aquam simplicem*, vel vbi simul humores vitiosi à ventriculo detergendi, *aquam hordei* vtiliter, siue decoctum, (maximè vbi sicci, acres, calidi,) hydromel, (vbi crassi, lenti, frigidi attenuandi, incidendi, detergendi,) *oxymel aquosum*, in vtroque casu, *iusculum pingue & leniens*, vbi temperanda acrimonia, siue humorum, siue assumptorum venenorum, siue etiam vomitoriorum acrium, *hydrelæum*: quæ ideò maximè conuenient, quòd etiam vulgò recensentur inter vomitoria benigna.

Ratione *quantitatis*, relinquitur Pharmacopœi arbitrio, tamen ex suprà dictis in apozemate & potione, poteris definire, modò obserues; quandoquidem pro

vomitorio liquoris debentur ℥ viij. ferè, etiam dupla quantitate vomitoria illa mediocria esse præscribenda.

INFVSVM VOMITIVVM, ratione *qualitatis*, infundendorum, paratur maximè ex vomitoriis illis validioribus, quæ rectiùs sola infunduntur, quàm dentur in substantia, vel etiam decoquantur. Illa duo maximè agendi vehementia nobilissima, *Helleborus albus*, majoribus, *Antimonium*, neotericis celeberrimum. Et licet ad illud negotium assumi ritè possint mediocria, *asarum*, *raphanus*, *radix peponis sicca*, *cortex medianus iuglandis*: tamen, quia ab ipsis vel in substantia datis, aut decoctis nullum discrimen ferè, ideò tantùm decoquenda præscribuntur. His verò validioribus infusio omninò benè conuenit, vi spirituali tantùm communicatâ, nullâ verò substantiæ portione relictâ, quæ purgationem diuturniorem faciat, aut excretricem diutiùs lacessat.

Igitur duo maximè inseruiunt comparando infuso, *Helleborus albus*, olim longè nobilissimus, non solùm in contumacibus affectibus & desperatis, sed & leuioribus, hodiè vix dum in illis, & non nisi prudente cautela vsurpandus, quâ

duce ad ʒ ß. ʒ j. ʒ j ß. ad summum potē-ris in iusculo maximè infundere, additis cardiacis ad ℈ j.

Huius veluti succedaneum, pomum excauatum *radice Hellebori albi* repletum, coctum, illa exempta comestum, vt & *radix raphani*; eadem transfixa, cocta, esta.

In Hellebori locum, (quod & hodiè passim vsurpatur) rectiùs *antimonium* admittas, illo exulante. Neque horrorem incutiat, quòd hactenus ab inexpertis fuerit reiectum, cùm illo longè tutiùs, sine vllo omninò suffocationis, conuulsionis, aut symptomatum ingentium periculo, suam operationem producat. In illum finem alij ipsum crudum vsurpant, alij vitrum eiusdem varium infundunt, alij regulum. Præstabit in istum finem, istam Antimonij præparationem eligere, quam vocant *crocum metallorum*; quandoquidem sic paratum, sulphur quoddam fœtidum exuit, quòd aliàs sæpiùs causa grauiorum symptomatum.

In istum finem. R. *Antimon. sic præparat.* ℈ j. ʒ ß. infunde in vini albi ʒ iij. ʒ iiij. supra cineres calidos, trajiciatur liquor per chartam emporeticam; Detur. Ex

eodē fit aqua illa vulgò benedicta, Speyvvasser. Loco croci dicti *vitrū quoduis* infundere poteris ad ℈j. in liquore idoneo.

Quod ad *quantitatem* infundendorum, iam expressa pro his validioribus definita fuit. Si alia mediocria volueritis vsurpare, præscribi poterunt.

Radix asar. à ʒ j. ß. ad ʒ iij. ℥ ß.
Rad. pepon. sicc. à ʒ j. ad ʒ iij.
Semen vitic. à ʒ j. ad ℥ ß.
Cortex iugland. ad ʒ iij. ℥ ß.

Sed iam dicto antimonio præstabit vti.

Quod ad *LIQVOREM DESTILLATVM*, rariùs à Medico præscribitur, si excipias à vulgo in vsum medicum translatum, *acetum destillatum*, operandi effectu violentissimum, cautè vsurpandum, & in robustissimis. Præscribitur autem bifariam: vel enim solùm ex Alembico plumbeo, liquor ipsius destillatur, vel vt Monspelij mulierculis vsitatum, panis albus, è furno recenter extractus conscinditur: in ℔ ij. iij. aceti infunditur fit destillatio, & liquoris vsus, vt & superioris, ℥ iij. ℥ iiij. in febribus maximè intermittentibus, diuturnis, ante & in ipso paroxysmo, exhibentur. *Hactenus de liquore vomitiuo.*

Liquor non vomitiuus etiam passim assumitur, sine vllius vomitorij facta in ipso decoctione, vel infusione, in quo postea vel iuuantia vomitum, atq; præparantia tantùm pro leuiore vomitorio, vel puluis emetici alicuius simplicis, statim, Iulepi instar, dissoluuntur.

Qualis autem sit, vide suprà in qualitate liquoris, pro decocto vomitorio.

Ratione verò *quantitatis*, ad ℥ iix. x. rectè præscribitur.

Hactenus de materiâ vomitoriorum liquida ex qua, vt diximus, hodiè vsitatè tantùm ipsa formantur, quæque ideò vomitoriũ suprà definimus, vt quæ esset forma exhibendi magis recepta. Possunt quidem & *formâ non fluida* exhiberi, pulueris nempe, vel boli, emetico aliquo pulueri sato, cum conserua incorporato, (sic certè sæpiùs recentiores *Antimonij vitrum*, *crocum metallorum*, *Mercurium vitæ* vsurpant) quod idem fieri poterit cum aliis vomitoriis, quæ agunt majore quantitate, vt *asaro*, *radice pepon.* &c. si hellebor. àlbum excipias, à quo in substantia exhibendo abstinendum, infusione vis ipsius cathartica elicienda. Forma liquida videtur commodior: quod humiditate ventriculus

pẽrfundatur, laxetur, minori vi excernenda iſto motu excutiantur,& faciliùs, quòd ſimul omnia diluantur, nec ita adhęrere poſſint, quod aliàs ſæpiùs fit. Item, quòd ventriculus repleatur, & ſic faciliùs excernat. Aliàs enim inanior toto fundo ad os ſuperum adduci debet, & inuerti, ad eorum excuſſionem. Quicquid ſit, ſi formam iſtam ſolidiorem volueritis vſurpare, id facietis puluere ſequente ſumpto, vel per ſe ex cochleari, cum pauco liquore, vel mixto cum conſeruæ idoneæ ʒ ij. ʒ iij. forma boli. Sic autem præſcribentur hactenus quidem vſitata.

Radix aſari à ʒ j. ad ϑ iiij.
Radix pepon. ſicc. à ϑ ij. ad ʒ j.
Semen vrtic. à ʒ ß. ad ℥ j.
Semen raphan. à ʒ iij. ad ℥ ß.
Cortex iugland. ad ʒ j.

Sin autem recentioribus vſitata, ẽx mineralibus vomitoria aſſumas.

Antimonij vitrum ad g̃. vj. viij. x. præſcribes pro robuſtis.

Crocum metallorum ad g̃. vj. viij.
Sal. vitriol. ad ϑ j. ʒ ß.
Vitriolum Roman. vel *album præparatum*, à ϑ ß. ad ϑ j.

DISSOLVENDA vel nulla vsurpantur, vbi propositum agere admodùm leuissimè, & occasionem tantùm motus excretrici dare, vt suprà: item vbi liquor sat vomitorius fuerit, sed maximè, si excernenda ad euacuationem illam per superiora sint præparata, sin contrà res se habeat, alia dissoluuntur in liquore iam dicto, quæ statui possunt duplicia, *vomitoria*, & *non vomitoria*.

Non vomitoria in decocto vomitiuo sæpiùs, & vsitatiùs vsurpanda, vt & in liquore non vomitiuo, ratione *qualitatis*, triplicem finem maximè respiciunt; excretricis impulsionem, excernendi humoris præparationem, & correctionem symptomatum, quæ ab eo, aut vomitorio euenire possent.

Alia enim oleaginosa, pinguia, quæ ventriculum subuertendo, excretrici licet irritatæ, difficulter tamen agenti, occasionem dant, ideò ferè tantùm in leuibus vomitoriis, vbi ventriculus facilè est vomiturus, aliàs minùs prosunt, vtilia etiam ad humorum, vel assumptorum, & venenorum acrimoniam compescēdam; talia sunt *oleum commune*, oleum *sem. lini*, *butyrum*.

Alia vſurpantur ad frangendam vim ſuccorum bilioſorum, mordacium, vt *acetum, oxymel ſimplex, ſyrupus acetoſus.*

Alia (qui etiam præcipuus diſſoluendorum ſcopus,) humoris excernendi præparationem reſpiciunt; ſúntque *vel* detergentia, vbi humores vitioſi eluendi à ventriculo, vel quando lenti, viſcidi, pertinaciter adhærentes, qualis paſſim pituita, talia ſunt, *oxymel ſimplex, oxymel ſcylliticum, ſaccharum, mel: vel* incidentia, & attenuantia humores craſſos, *oxymel ſimplex, ſyrupus acetoſus.* Notate obiter, malè quoſdam *oxymel* & *ſyrupum acetoſum* recenſere inter vomitoria, contra experientiam, cùm acetum, (odoratum ſiue ſumptum,) à quo præcipua ipſorum vis, adſtringere videamus, ſanguinis eruptiones ab iſto ſiſti, alui fluxus, vomitus, ita vt forſan ipſorum ſit vſus ad humores præparandos, quò faciliùs ſine labore poſſint excerni.

Ratione *quantitatis*, ab ℥ j. ad ℥ j ß. ℥ ij. præſcribuntur. Cæterùm iſta in vomitorio ex infuſione, vel liquore alio deſtillato non diſſoluuntur, cùm antè illorum exhibitionem præparatio ferè præcedere ſoleat, tùm etiam, quòd liquor

ille aceti isti scopo satisfaciat: tamen nēque errabis, si dissoluas.

Vomitoria verò vsurpanda (vbi liquor nullo modo est vomitorius) sunt aliquot ex suprà dictis, dosi etiam ibidem relatâ.

VSVS. In eo tria consideranda, *quomodo, quantum, quando.*

Quod ad *modum*, vt vomitoria vsitatè & commodiùs liquida vsurpantur, sic & tepidè sumi debent. Nauseam enim sic faciliùs concitant, & excretricem ad expulsionem molestant. Quod si formâ boli exhibeantur, sumenda erunt, vt & ipsi solent. Sed commodum erit, post dimidiam horam, vel integram elapsam liquorem aliquem tepidum exhibere, ad ejectionem faciliorem.

Quod ad *quantitatem*, seu *dosin*: simplex vomitorium ad ℔ j. ritè sumi potest ab adultis & grandioribus: sic enim ventriculi excretrix grauatur magis.

Compositum ex decocto, idque mediocre ad ℥ viij. x. dosis infusi (liquoris etiam vomitiui) & vbi dantur in substantia, suprà expressa: quantitas etiam liquoris non vomitorij ad ℥ viij. ℥ x.

Quod ad *horam exhibendi*, in morbis chronicis manè, jejuno ventriculo pur-

gantium aliorum instar, ritè poterunt assumi, maximè, si humores nauseam facientes sint tenuiores: sic enim facilis sequitur vomitio: vbi contrà lenti, crassi, viscidi, post cibum sumptum erit expeditius, & cum minore labore; in morbis periodicis, febribus intermittentibus maximè, hora paroxysmi: quandoquidem & naturam videamus passim tunc temporis, hac via euacuationem moliri: quauis autem hora sumuntur, noxia quauis re, (vt veneno) assumptâ.

Hæc autem erit FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

1. Si ex decocto. R. &c. fiat decoctio in &c. q. s. cape de colatura, &c. fiat vomitorium, quod sumat tepidè, tali horâ, & si paulò pòst non rejecerit, vomat digito in fauces immisso: si quædam volueris dissoluere, addes, cape de colatura, &c. in quibus dissolue, &c.

2. Si ex infuso. R. &c. fiat infusio in &c. colentur omnia, & filtrentur per chartam emporeticam; (quandoquidem enim ex validioribus constat ferè infusum: si sola colatura esses contentus, metus esset, ne quid crassioris substantiæ viâ effunderetur, quæ posteà ventriculi

tunicis diutiùs adhærens, ad vomitum diuturniorem, & molestum ipsum concitaret,) fiat vomitorium, &c.

3. Si ex liquore destillato. R. Liquoris talis, &c. sumat, & paulò pòst vomat.

4. Si ex liquore non vomitorio R. &c. in quibus dissolue, &c. fiat vomitorium.

5. Si forma solidiorē, & *pulueris* quidem. R. &c. sumat ex cochleari, cum liquore idoneo: *boli* verò, R. puluer. &c. misce cum conserua tali, fiat bolus, quem sumat, & paulò pòst vomat.

VTILITAS. Vomitus, siue vomitoria olim apud antiquos, tùm ad φυλαξιν, & morbos præcauendos, tùm ad θεραπειαν fuêre vsitatissima; in more siquidem majoribus fuit, sanitatis tuendæ gratia singulis mensibus vomere, vt passim apud Hippocratem; vnde & ob hanc consuetudinem vomitoria vehementiora facilè ferebant.

Hodie ferè tantùm ad θεραπειαν, & minùs frequentes sunt, qui ad morborum præseruationem in statu sano vsurpent, nisi intemperantiæ admodùm dediti, neque etiam æuo nostro in morbis ipsis passim indifferenter vsurpantur;

ſed contumacibus ferè & chronicis.

Vomitorij autem in genere vtilitas alia eſt *particularis* ventriculum reſpiciens, alia *vniuerſalis*, regionem publicam aut partem aliquam regionis alicuius, humorem peccantem ipſarum euacuans aut deriuans, vel ſi aliunde in ipſas altiùs influat, reuellens, conferente ad illum motum naturæ, & humoris inclinatione, ſeu vergentiâ partium, ſeu locorum, in quibus reſtagnat, aut in quas illabitur, & viarum, per quas fieri debet illa deriuatio ac reuulſio, cum illis & ventriculo proximitate, & vicinia, aut continuitate, & communione, meatibus patentibus, & omnibus naturaliter diſpoſitis. Ita vt vomitorium in genere remedium ſit vacuans, ſeu catharticum, tùm particulare, ventriculi; tùm vniuerſale, deriuans, atque reuellens.

Vacuat autem in ſpecie, 1. quidem ventriculum, ab omnibus humoribus excrementitijs, bilioſis, pituitoſis, maximè tenuibus, craſſis, viſcidis, vitio proprio congeſtis; vel è toto corpore, capite, viſceribus, venis eò delatis, quos ſinceros ex ipſo fonte, ſiue in ventriculi capacitate inundent, ſiue tunicis illius

impacti, excludit. Hinc affectibus vẽtriculi idiopathicis confert, præsertim appetentiæ languenti, nauseæ, vomitui crebro, ventriculi doloribus, cardialgiæ, &c. vnde & per consequens prodest aliarum partium morbis, per συμπαθείαν, quam illæ habent cum ventriculo, contractis: exhaustâ enim ipsâ scaturigine, vnde manabant, statim euanescunt. Hinc Galenus dicebat pericranio opitulari, epilepsiæ, vertigini, suffusioni etiamnũ, omnibúsque aliis capitis affectibus, per consensum ventriculi genitis, translato illuc humore morbifico, vel vapore tantùm expirante ab illuuie ventriculi suscitato: ventriculum etiam statim, & commodè hac viâ ab assumptis expurgat, nimio nempe, vel prauo cibo, potu, crapulâ, cruditate, veneno.

Vacuat deinde ex Galeno, & primam regionem à variâ impuritate, & ipsam illuuiem, ex cauis hepatis, liene, pancreate, mesenterio, venis mesaraicis, atque vicinis aliis ventriculo partibus sinceram expurgat, & vt ipse notauit, quam aliud vehemens catharticum sæpiùs non potuerat exturbare, excludit, quâ ratione morbi istarum partium ad miraculum

contumaces fuere ſanati. In ventriculum enim ex iis locis viæ breues, & expeditæ, hinc & iſtarum partium affectibus variis confert, non tantùm idiopathicis : cachexiæ, ictero, hydropi, lienis, & hepatis obſtructionibus, febribus intermittentibus, quæ ibidem habent ſuum fomitem, &c. ſed etiam prodeſt, vt dicebamus, ventriculo, aliarum partium morbis ex conſenſu iam dictarum oriundis, quarum impuritates cauſæ antecedentes iſtorum affectuum ſympathicorum hac viâ ex Galeno commodiſſimè euacuantur.

Poſtremò, ex eodem Galeno lib. 1. de Febribus, ſecundam etiam regionem expurgat, & tertiam ; ſed per conſecutionem quandam, niſi vtaris validioribus, vt veteres olim ſuo Helleboriſmo, quo etiam ex partibus remotiſſimis excrementitios ſuccos in ventriculum allicicbant, eadem ratione, quâ cathartica valida videmus attrahere. Vnde, quandoquidem non eſt tutum vti validioribus ad vacuandum, ratione iſtarum regionum reuellens cenſetur remedium.

Vtiliter etiam prodeſt, vbi humor in partibus ventriculo vicinis continetur,

aut in eas etiam aliunde delabitur, qui hac via per vomitum commodissimè deriuatur: qua ratione prodest inueteratis affectibus hepatis, lienis, mesenterij, intestinorum. Hinc hypochondriacis affectibus prodest, modò dictarum partium morbi non fiant ex flatu, intemperie calida, tumore.

Reuellit etiam humorum impetum in varias partes, siue fluxionis origo sit ventriculus, siue partes prima regione contentæ, & vitiosos succos, in eas illabētes, ad ventriculum reuocat, vnde extrudit per vomitum. Vnde, vt suprà, affectibus capitis per sympathiam confert, alui fluxionibus, ischiadico & articulorum dolori. Ita vt Galenus concludat vomitum esse omnium purgationum saluberrimum, modò facilè fiet, & moderatè: quæ autem in eo prouocando sint obseruandæ cautelæ, vide apud Hipp. in Aphorismis.

CAP. VI.

DE VINIS MEDICATIS.

VINVM medicatum, vt in vsu fuit etiam num apud veteres, quemadmodum videre licet apud Dioscoridem: ita hodiè frequentissimum, maximè apud Septentrionales, & delicatos plurimos passim, qui ab alterantibus, & purgantibus decoctis, syrupis, infusionibus, potionibus vulgaribus abhorrentes, ob iniucunditatem, auidiùs eiusmodi vina, simplicium eorundem virtutibus imbuta, amplexantur, nec sine fructu, qui inde vberrimus emergit; tùm quòd vinum vires medicatas rerum bibat penitissimè, ac eliciat, tùm quòd easdem, spiritu suo tenuissimo ducente, altè trajiciat in profundissimos quosque recessus. Adde, quòd, cùm vino absinthite plerique, probante gustu, familiariter vtantur, vt & Hippocratico dicto, occultis sub horum sapore variis purgantibus falli possint ad purgationem difficiliores, vt non deprehendant.

Est autem VINVM MEDICATVM, quod vires variorum medicamentorum simplicium, in se infusorum, ebiberit, ad purgandum vel alterandum comparatum.

Hinc duplex statui potest in rem præsentem: aliud Purgans, aliud Alterans.

COMPONITVR autem vtrumquē *in genere*, 1. *vel* ex musto, quale vindemiarum tempore tantùm, ideò & maiore copia, parandum est, ad vsum diuturnum sc. quem requirunt chronici affectus. Hac autem ratione conficitur. Medicamenta sicca mundata, crassiusculè contundantur, & sacculo lineo rariori inclusa, indantur in dolium, (majus, minus, pro vini parandi quantitate majore, minore, & vsu breui, diuturno,) musto recenti plenum; ita vt medio musto innatet, bulliant simul, ac fermententur per aliquot dies: mustum vbi decreuerit, nouum subindè affundendum, vbi verò deferbuerit, macerentur omnia vase clauso, per 15. 20. dies: vinum sic defæcatum transuasetur, (ne longiore macerationē ingredientia corruptelam, situm, ingratum quid, ac noxium trahant, idque vitium vino concilient,) ac in vsum reconde.

2. *Vel* ex vino iam defæcato ac reposito, quale quovis tempore parabitur, ideò & minore, si lubeat, quantitate conficiendum, pro vsus necessitate hoc mo-

do. Medicamenta ſicca, mundata, contundantur craſſiuſculè, conjiciantur in vas vitreum, (maius, minus, pro vſu,& quantitate quam exoptas) affundendo vini albi optimi, vel alterius generoſi triplum, quadruplum, ſextuplum, octuplum, (vel etiam plus, prout illius doſin largam, parcam, vſum diuturnum, vel breuem eſſe volueris:) omnia vaſe obſignato macerentur per 8. 12. 15. 20. dies, (ſi maior copia paretur,) aliàs per 3. 4. ſi minor & maximè, ſi vſum proximum deſideres, coletur deinde, & tranſuaſatum reponatur ad vſum. *Vel* (ad odorem, & ſaporem gratiſſimum, & delitias,) tranſcoletur ſæpiùs per manicam Hippocratis, (ſi minor paretur quantitas, aliàs præſtabit iam dicenda in illud trãſcolatum immittere,) dulcoretur,& aromatizetur,cum ſacchar.q.ſ. ſic fiet, quod claretam, vel claretum, vel vinum Hippocr. purgans, aut alterans poſſis appellare, maximè ſi aromata ſat copioſa ſimul infuderis.

In ſpecie verò, quia quædam in vtroq; obſeruanda, ſpeciatim etiam de vtroque agemus, exorſi à purgante.

Vinum medicatum purgans.

Vinum medicatum purgans dicitur, quod variorum simplicium purgantium infusorum vi imbutum est; ad vnum pluresue humores vacuandos comparatum.

Est autem illud ratione Compositionis vel *simplex, ex vno tantùm simplici cathartico constans; additis tamen propriis correctiuis,* vel *compositum, quod vel ex pluribus purgantibus, solis tantùm cum suis correctiuis, est concinnatum, vel cui infusa sunt simul alia alterantia, partem, humorem respicientia.*

II. *Ratione verò* qualitatis *ipsorum purgantium, & humorum vacuandorum, aliud est* catholicum, *&c.*

III. *Denique* vel *sine dulcoratione, & aromatizatione, ex iam dictis solis conflatur,* & vinum medicatum purgans simpliciter *dicitur,* vel *insuper saccharo conditur, & aromatizatur cum cinamomo, colatúrque sæpiùs per manicam Hippocratis,* & Clareta, *vel* Claretum, *ac* vinum Hippocraticum purgans appellatur: (*absolutè enim sonat vinum illud, quod ad delitias.*)

In eo tria consideranda: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE tria examinanda;

1. *Vinum*, ex quo.
2. *Infundenda* in eo.
3. *Dissoluenda* aliquando.

In omnibus expendenda *qualitas*, & *quantitas.*

VINVM ratione *qualitatis*, vel nondum defæcatum est, ac recens, quòd aliàs mustum appellatur: quod ad hoc opus laudatur maximè: quandoquidem huius beneficio, ac feruore color meliùs occultatur, & sapor alienus infundendorum: vel vinum iam defæcatum, & iam in vsum repositum, rubrum, vel album.

Ratione verò *quantitatis*, hanc *in genere* quidem sic limitabunt vsus, dosis infundenda, vt si vsus diuturnus esse debeat, breuis: dosis maior, minor, largius vinum, parciusue sit assumendum: vt habito simul respectu ad infundenda sit octuplum, sextuplum, quadruplum, triplum quinamque duodecuplum affundunt, & plus etiamnum, id faciunt forsan in gratiã bibulorum. Præstabit enim semper pro vino purgante quantitatem minorem adhibere, vt dosis ipsius minor existat, & acceptior.

Speciatim verò, cathartica infundenda, & vini dosis futura maior minorue, vini quantitatem sic accuratè definiunt. Vinum purgans præscribendum, V. G. in 12. dies continuos, vel alternos vsurpandum, (ex leuioribus ad humores morbificos sensim expurgandos,) præscribantur catharticorum doses in infusione 12. addantur corrigentia propria, & si opus fuerit, alterantia etiam idonea; horum omnium quantitas postea supputetur, sintque V. G. eorum ℥ viij. iam si vini futuram dosin velis esse ℥ j ß. ℥ ij. circiter, ipsum triplum præscribas, etsi deinceps pro libitu, eadem via, eadem ratione procedendum, vbi vinum paratur, verè catharticum, ex purgantibus leuioribus, & facilioribus, 4. 5. 6. vicibus assumendum, per debita interualla, more syruporum magistralium.

INFVNDENDA ratione *qualitatis*, sunt 1. *vel* cathartica sola, cum suis correctiuis, (inter quæ *cinamomum* maximè admittitur, ob aromatis gratiam & saporem : tùm etiam *calamus officinarum* aromaticus, ob odorem jucundissimum,) vnum, plura; seligenda maximè quæ non sint alieni omninò, & ingrati saporis, qualia

qualia sunt *senna, polypod. epithym. hellebor. niger,* (pro melancholicis maximè,) *cartham. turbith. hermodact.* (pro pituitosis,) *scammon. cassia, manna* aliquando, (pro biliosis delicatis, licet rarò,) *mechoac. sem. ebuli*, (pro serosis humoribus expurgandis) ex quibus ad humores quosuis purgandos, vina commodè parari poterunt, iisque solis, vel, pro humorum & indicationum complicatione, mixtis.

2. *Vel* etiam simul cum iis infunduntur alterantia varia sicca, ligna, radic. cortic. fol. sem. flor. aromata, pauciora, plura simul, quæ humorem, partem respiciunt, quò ipsi vina reddantur magis appropriata: passim autem Germani, quibus placet, absinthium admiscent.

Ratione *quantitatis*, (siue sit vnum tantùm simplex purgans, siue plura simul,) eam definiet numerus dosium, in quas vinum parare consuetum est: V. G. *vinum sennatum* desideratur in 20. doses: *sennæ* autem dosis in infusione rectè facta ʒ ß. ʒ vj. ergò ipsius ℥ x. xv. erunt præscribendæ, & addenda correctiua, proportione suprà dicta.

Si vinum ex pluribus, leuioribus, fortioribus, purgantibus simul & alteranti-

bus etiam præparetur, hæc proportio ferè obseruanda:

Catharticorum leuiorum, pro basi sc. sit pars vna.

Catharticorum validiorum subquadruplum, vt vulgò, (licet etiam subtriplum, subduplum adderes, perinde esset, modò dosin vini rectè definias.)

Correctiua subquadruplâ proportione ad cathartica, vel etiam subtriplâ vbi validiora.

Alterantia subduplâ ad cathartica, neque obstabit si subtriplâ, (vbi efficaciora, radic. siccæ, semin. aromata maximè,) aduertendo obiter, folia sicca manipulis, vnciis, & drachmis præscribi, vt & flores pugillis, vnciis etiam, drachmísque.

DISSOLVENDA ratione *qualitatis*, (si aliquando scil. sapor, vel odor, delicatiorum palato minùs arrideat,) sunt *saccharum*, & aromata aliquot, præsertim *cinnamomum*, quæ vel in vinum conjiciuntur, (si copiosius,) vel si contrà paucius, in manicam Hippocratis, & vinum sæpiùs super ipsa colatur, sitque hippocraticum purgans.

Ratione verò *quantitatis*, pro ℔ j. vini

cathartici, *sacchari* sint ℥ iij. vel ℥ iiij. *cinnamom.* ʒ ij. quemadmodum etiam Apozemata, Iulepi, & Vinum Hippocraticum vulgò fieri solent, & aromatizari.

Quod ad V S V M, in eo duo maximè consideranda, *quantum*, & *quando.*

Quod ad *quantitatem*, seu propinandi vini *dosin*, hæc vniuersim non vna est, sed diuersa admodum, quam, cum quacunque tandem quantitate catharticorũ, vel vini, vinum composueris, ex arte hac ratione sic inuestigabis, ac legitimè definies.

Vinum medicatum, cùm transuasatur, vel colatur, mensures, & ex mensurâ põdus collige, vel aliâ ratione id facias: sint verò ipsius V.G. ℔ iij. hoc autem factum fuerit purgans ad melancholiam, cum *sennæ* ℥ iiij. *polypod.* ℥ ij. *epithym.* & *hellebor. nigr.* ana ℥ j ß. additis correctiuis ad ℥ j. ℥ j ß. Hæc omnia infusa, quandoquidem doses purgantes xvij. quæ in xvij. vices sufficiunt, si vinum in totidem diuiseris, habebis inuentum sine errore, erítq; dosis ipsius ℥ ij. si purgandum vnâ vice fortiùs: sin eodem vti consilium est ad purgandum per διήκασιν, per aliquot dies, dosis dimidia sufficiet.

Quod ad *Tempus*, quandoquidem vinum medicatum affectibus chronicis, & contumacibus, frigidis maximè, destinatur, (quales ab humore mucilaginoso, & fæculēto plurimi inueteraſcunt,) quorum cauſas non confeſtim, ſed non niſi paulatim exſcindas, vſus ipſius erit diuturnior, ad plures dies (hiemis tempore præſertim,) 10. 15. 20. continuos, vel etiam alternos tantùm, inſtar pilularum vſualium, ſic manè, vel duabus horis ante prandium poterit propinari; quòd ſi non inſtituatur in purgationem huiuſmodi, quæ fit per ὑπήφασιν; ſed ad euacuationem vnâ vice validiùs, vſus erit qui aliorum eradicantium, manè, præſente purgandi indicatione: aut ſi ſyrupi magiſtralis loco præſcribatur, vſus ipſius idem erit, ſemel vel bis in menſe, manè aliorum catharticorum more.

FORMVLA autem PRÆSCRIBENDI ex componēdi ratione ſatis eluceſcit.

VTILITAS. Quod ad vtilitatem, *in genere* quidem; ſiue reſpicias ſimplicium, quæ infunduntur prolectandas vires, quas vinum in ſe copiosè reſoluit, elicit ac effundit, ſiue attendas trajectionem earundem in penitiſſima quæque corpo-

ris, ſpiritu tenuiſſimo ducente; vel conſideres ipſius cum naturæ genio familiaritatem, ob quam ab ea amiciſſimè excipitur: aut aduertas indolis propriæ ſymbolum, quo ſubſtantiâ ſuâ aëreâ cognatum eſt ſymphyto partium ſolidarum humido, calori, ac ſpiritui, propter quod in ipſa ſine negotio faceſſit, iis vnitur intimè, & ſimul cum ipſo vis rerum energetica, quam maceratione biberit altiſſimè, in continentia, contenta ducitur, fructus certè ipſius non poteſt eſſe niſi vberrimus: ita vt ſiue ſit purgandum, & ſecernenda illuuies, humoribus, ſpiritibus, partibus ſolidis confuſa, id fiat perfectiſſimè, in quæuis, ob naturæ familiaritatem & ſymbolum, vti dictum, altiſſimè ſe inſinuante, agente proin vi, quâ imbuitur efficaciſſimè: ſiue ſit alterandũ vario modo, reliquiæ impuritatum acerbarum abſumendæ, priſtinus vigor reſtituendus appropriatis, aut partium robur confirmandum, id fiat hac eadem ratione efficaciter, ob naturæ ſympathiam, qua illis vnitur cum virtute medica penitiſſimè. Licet autem tanta ſint vini medicati beneficia, tamen non ita paſſim apud quaſuis gentes, & regiones in vſu,

neque quouis anni tempore: frequentiùs enim iis vsurpatur, qui solum algidum inhabitant, per hiemem maximè, vere, & autumno.

In summâ, regione frigidiore, anni tempore etiam frigidiore, corporis temperie, &c. vt *speciatim* vinum purgans sit vtilissimum, in affectibus chronicis, frigidiore anni tempore: delicatis passim, ad pallidos colores præscribitur, ad asthma, obstructiones viscerum pertinaces, & diuturnas, paralyticis etiamnum; licet vino iis interdicatur, cuius certè loco œnomel excellentiùs existit: in ventriculi affectibus, debilitati à crudis frigidisque humoribus, vinum absynthites purgans eximium.

Alterans vinum mèdicatum.

Vini alterantis ambitu continentur vina variis facultatibus imbuta, quæ tùm partes quasdam proprietate respiciunt, humorum morbificorum reliquias in iis atterunt, & delent vestigia morborum, & simul specificè corroborant, (*qualia ex simplicibus*, vinum salviatum, *affectibus cerebri frigidis*, enularũ, hyssopi, *pectoris*, absinthites, *ventriculo*

familiare,) *tum quæ vacuant*; *ſine cathartico tamen*, (*vt vina diuretica*, *ſudorifica*, *quæ ad calculum*, *menſes mouendos præſcribuntur*,) *tùm etiam*, *quæ vires partium principum excitant*, *fouent*, *confirmant*, *qualia quæ ex aromatibus*, *ad corroborandum*, *conficiuntur*.

Eſt autem, *vt purgans*, *ratione compoſitionis*, vel *ſimplex*, vel *compoſitum*.

Ratione operationis, vel *alterans in primis ſecundis*, *tertiis qualitatibus*, *corpus*, *humores*, *ſpiritus*: vel *corroborans*.

Inſuper, vel *ſine dulcoratione*, *& aromatizatione conficitur*, *& ſimpliciter vinum medicatum alterans*, vel *vnà iis conditur*, *traijcitúrque ſæpiùs per manicam Hippocraticam*, *vt ſuprà*, *& Clareta vel vinum Hippocraticum dicitur*, *licet tale*, *vt ſuprà*, *quod ad delicias*.

In ipſo tria etiam perpendenda. *Compoſitio*. *Vſus*. *Vtilitas*.

COMPOSITIO eadem, quæ vini purgantis eſt, vel enim cum muſto, (quando vſus debet eſſe longus, in affectibus chronicis, contumacibus alterandis,) ex vno ſimplici medicamento ſicco, vel pluribus, affectum, humorem, & partem proprietate reſpicientibus, vel cum vino iam repoſito.

Quæ autem proportio eſſe debeat mu-

sti, vini, & ingredientium siccorum, suprà initiò, & in vino purgante declaratum. Addas tamen obiter: quia vina alterantia maiore dosi propinari possunt, ac debent, vinum etiam maiore quantitate, decupla, vndecuplaque posse affundi.

Quantitatem verò vini & ingredientiũ, definiet dosis futura major, minor, vsus breuitas, longitudo, simplicium etiam qualitas debilior, efficacior, qualem vim aromata profundunt.

Eiusmodi vina si trajiciantur per manicam Hippocr. & dulcorentur, diximus suprà appellari *Claretum*.

Hûc etiam pertinet, quod aliàs *Hippocraticum* simpliciter appellant, quod simul est corroborans, ex variis aromatibus, odore, sapore, gratioribus; *cinnamom. zingib. granis paradis. cardamom. piper.* infusis ad ʒ ij. in vini rubri ℔j. per horas aliquot, colatis denique per manicam, addendo *sacchari* q. s. vel ℥ ij. ℥ iij. passim verò fit simpliciùs, & vsitatiùs ex solo *cinnamomo*.

Cæterùm, si loco sacchari vinum medicatum melle condiatur; non erit inutile, imò frugiferum in affectibus frigi-

dis, quibus vinum meracum nocentius aliquando eſt, vt in Paralyſi, &c. melle eximiè operante, vocaríque poterit *œnomel*, ſeu *mulſum*, aut *vinum mulſum*, quale etiam olim veteres vſurpabant; ex mellis parte 1. & vini 2. 3. additis aromatibus, ſi opus, proportione ſubdupla, ſubquadrupla, ſubquintupla.

VSVS *quando*, & *quantum* continebit.

Quod ad *Tempus*; exhiberi poterit ſingulis vel alternis diebus, vel etiam longiore temporis interſtitio, prout morbus requiret per horam 1. 2. 3. antè prandium.

Quod ad *quantitatem*, doſis ipſius pro quantitate, & qualitate ingredientium: ac vini proportione, varia exiſtit: vbi enim ex paucioribus & minùs efficacibus rebus infuſis, ac vino copioſo, ſextuplo, decuplo ſit, eò maior ſemper doſis exhiberi poterit, & contrà.

In genere verò, ab ℥ j. ad ℥ iiij.

FORMVLA autem PRÆSCRIBENDI, patet ex ſuperioribus.

VTILITAS etiam ex ſuperioribus eluceſſit. Efficaciſſimè operatur in reliquiis morborum alterādis, diſcutiendis, abſumendis, partibus per affectus chro-

nicos languidis confirmandis, corroborandisque, sudoribus etiam mouendis, vrinis, mensibus: & nullus ferè affectus, modò chronicus, frigidus, qui ab eo fructum non percipiat.

CAP. VII.

DE EMVLSIONE.

EMVLSIO medicamentum alterans iuniorum inuentum est, à demulcendis affectibus, vel certè potiùs, quia lacti similis, aut quòd lactea illa substantia affusione liquoris, lactis instar, eliciatur, nuncupatum.

Est autem EMVLSIO medicamentum formâ liquidum, potulentum, ex medulla fructuum & seminum quorundam contusa, affuso liquore idoneo, instar lactis emulsum, (vnde nomen) ad alterandum vario modo in rem præsentem comparatum.

In ea tria considerantur: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE tria.

1. *Materia*, ex qua contusa lac istud elicitur.
2. *Liquor*, cum quo emulgetur.
3. *Dissoluenda* in eo.

In omnibus *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA ex qua, ratione *qualitatis*, sunt *tùm* fructus, *amygdalæ* nempè *dulces* excorticatæ, tùm semina, 4. nempè frigida maiora, ex quibus vulgò passim emulsiones vsitatè parantur.

His adduntur etiam aliquando alia, tùm fructus; *nuclei* nempè *pincorum*, in affectibus thoracis, & vbi cum humectatione restaurandum, vt in hecticis; tùm semina, vt passim *papaueris albi*, *lactucæ*, *portulacæ*, vbi somnus conciliandus, vel magis refrigerandum, aut tenues humores feruidi incrassandi, & eorum acrimonia simul demulcenda.

Ratione *quantitatis*, *in genere*, tùm fructus, tùm semina ad ℥j. ℥ iij. præscribuntur. *In Specie* verò, fructuum sint ℥ j ß. ℥ ij. sem. ℥ j. ℥ j ß.

LIQVOR ad lacteam illam substantiã emulgendam, ratione *qualitatis*, est vel *aqua simplex*, vel vsitatè *hordei decoctum*, maximè vbi detergendum, vel *ptisana*, aut decoctum radic. liquirit. vbi leniendum magis, vel decoctum aliarum rerum iucundarum, facientium ad scopum.

Ratione *quantitatis*, pro quaque dosi ℥ iij. ℥ iiij. sufficient: vnde cùm emulsio-

nes in tres doses ferè tantùm vsitatè præscribantur, (plures enim diù sine labe non asseruantur,) liquoris ℥ viiij. vel ℔ j. erunt præscribenda.

DISSOLVENDA. Ratione *qualitatis*, præscribitur aliquando *sacchar.* solum, vel quod passim receptum, syrupus aliquis idoneus sapore gratissimus, qui humectet, leniat, aut refrigeret, vt passim, *syrupus violaceus, capillor. vener.*

Aliquando & ad gratiam maiorem & delicias, iis præterea *aqua rosarum* additur.

Qui manum Christi perlatam aliquando dissoluunt pro tabulis, non malè faciunt.

Quod ad *quantitatem*, dulcorantium ℥ j. ℥ j ß. summum pro dosi sufficiet, *aquæ rosar.* pro tota emulsione, ℥ j. ℥ j ß. manus Christi pro quauis dosi, ℥ j.

VSVS. In eo tria : *Modus, quantum, quando.*

Quod ad *modum*, sumitur vel per se, forma potus, vel etiam sæpè ipsius præscribuntur ℥ iij. ℥ iiij. cum decocto aut jusculo pulli alterato sumendæ.

Quod ad *quantitatem*, dosis ex iam dictis eluceſcit.

Quod ad *tempus* seu horam, manè & vesperi assumitur: quod si præscribatur ad somnum conciliandum, hora somni.

FORMVLA PRÆSCR. R. &c. contundantur in mortario marmoreo, affundendo sensim, &c. in colatura dissolue, &c. fiat emulsio pro 3. vel 4. dosibus. Vtatur vt dictum.

VTILITAS. Non tantùm emulsio præscribitur leniendis, & demulcendis affectibus pectoris, pulmonum, calidis & siccis maximè, renum ardori, vesicæ, vrinæ acrimoniæ, feruori, gonorrhœæ, &c. vt passim volunt; sed & ad alios vsus: ad sitim, ad quemuis æstum in morbis calidis quibusuis contemperandum, proinde in febribus continuis vtilissima ad leniendam simul siccitatem, istorum morborum comitem, vnde & in hecticis vsitatè, ad somnum conciliandum, ad alterandum etiam in febribus, & aliis affectibus calidis, vice Apozematum.

Summatim, ad leniendum, refrigerandum, humectandum.

CAP. IIX.

DE AMYGDALATO.

COLORE & sapore non multùm differt ab emulsione, nisi quòd spissius existat vsitatius. Duplex enim est; aliud *liquidius, ex amygdalis elicita lactea quædam substantia, instar emulsionis, vt suprà sine vllâ coctione;* aliud *verò crassius, coctione inspissatum, de quo in præsentia.*

Est autem MEDICAMENTVM ALIMENTOSVM *syrupi substantiâ paulò liquidiore, lactis instar, (vnde & cremor & lac amygdalinum vocatur) elicitum, saccharoque conditum, ad alterandum simul & nutriendum comparatum.*

Licet autem à Medico præscribi non soleat minutim; sed imperari tantùm, Medicus in ipso tria considerabit; *Compositionem. Vsum. Vtilitatem.*

Quod ad COMPOSITIONEM, conficitur passim ex *amygdalarum excortic.* ℥ ij. quæ teruntur in mortario marmoreo, affundendo sensim aquæ feruentis ℔ ß. colantur deinde, additur *sacchar.* ℥ j. ℥ j ß. ℥ ij. pro lubitu, deinde parum coquun-

tur, exhibetur.

Nota, quòd si ægrotans amygdalatum spissius exoptet, amygdalarum plus & sacchari esse addendum, & contrà.

Nota etiam, amygdalatum vbi ad vigilias vel somnum conciliandum instituitur, (quod sæpè fit,) *semen. papaueralbi, lactucæ* recipere.

VSVS: quod ad *tempus*, exhiberi quidem potest quauis hora commoda; sed passim hora somni vsitatè exhibetur.

FORMVLA PRÆSCR. R. &c. vide emulsionem.

VTILITAS eadem ferè quæ emulsionis, temperat, lenit, refrigerat, humectat, hinc passim in affectibus pectoris demulcendis, expurgandis, in febribus & aliis calidis affectibus, in vigiliis, &c. Vide emulsionem.

CAP. IX.

DE HORDEATO.

QVOD nos hodiè à materia HORDEATVM, *veteres, à modo parandi hordeum,* Ptisanam *vocabant, quia cibus erat ex hordeo pinsendo ab exteriore cortico mundato,* (πτίσσω

enim, pinso, decortico,) & aqua confectus: *vulgò* cremor hordei: *nostra autem ptisana potus est.*

Et si autem vix præscribatur, COMPONITVR tamen *vel* crassiore modo, ex cocto hordeo mundato, quod vnà cum iusculo exhibetur, addito saccharo ad lubitum: sed sanis tantùm tale conuenit.

Vel, quod re verà hordeatum, ex hordei mandati ℥ ij. decoquantur igne lento, in aqua limpidissima, quæ feruefacta abjiciatur, noua addatur, coquatur per 4. vel 5. horas igne blando: hordeum deinde colo trajiciatur, colato sacchari ℥ j. ℥ j ß. ℥ ij. addantur, parum deinde rursum coquatur.

VSVS. Olim cibus erat febrientium, hodiè datur fere circa horam somni, & tunc si vigiliæ vrgeant, additur simul parùm emulsionis, cum *papau. albo* præparatæ.

VTILITAS. Summa in febribus, in quibus medicamentum alimentosum, refrigerans, detergens, multum nutrit, euchymum: humectat, pectoris affectibus & hecticis optimum.

CAP. X.

DE LACTE, ET SERO LACTIS.

LAC etiam sæpissimè venit præscribendum, in phtisicis & dysenteria maximè, idque cum cautela, tùm in lactis specie, tùm in dosi, tùm in modo ipso exhibendi, Asininum *laudatur maximè in hecticis, quia restituat genuinam humiditatem, sit q. ὄνπιπλον:* bubulum *pinguissimum, butyrosum magis:* ouillum *caseosum:* caprinum *medium, extenuatis vtile.*

Quod ad VSVM, DOSIN & MODVM PRÆSCRIBENDI, hic est. R. Lactis asinini, (vbi vis refrigerare, detergere; vbi verò magis nutrire, lactis caprini,) ℥ iiij. sacchar. vel mellis, (ne corrumpatur aut acescat,) ℥ j. idque pro prima dosi, pro secunda augendo ℥ j. ad ℥ v. donec venerit ad ℥ x. vel xij. deindè retrogradiendo ad primam quantitatem redeundo: sumatur autem 4. horis antè cibum, & ab ipso assumpto neque dormiat, neque corpus agitet validiùs. Nunquam autem nisi corpore repurgato vsus ipsius ineundus.

VTILITAS. Hecticis maximè dica-

tur, impinguat, citò reficit : in vsu ipsius cauendum à corporibus impuris, quia in ventriculo frigido acescit, in calido æstuante nidorem inducit, vnde capitis dolor. hinc nec febrientibus, nec hypochondriis inflatis vtile : in dysenteria etiam valdè proficuum, tùm ad leniendum, detergendum simul, & vlcus solidandum, maximè si chalybeatum cum terræ sigillatæ ℈ j. ad scutellam exhibueris, manè & vesperi, 4. horis ante vllum cibum. *Hæc de lacte, sequitur.*

SERVM LACTIS. Non est alimentosum sed medicamentosum : vacuat serosos humores & adustos liberaliùs sumptum, refrigerat, febrientibus vtile, hepatis, renum ardori, per æstatis decursum : in melancholia vtilissimum, & affectibus ab ipsa profectis, lepra, scabie, &c. maximè, si fumaria in eo fuerit macerata.

Hic autem VSVS & FORMVLA PRÆSCRIBENDI. R. Serum Lactis, coletur, deinde bulliat, (tùm quia flatulentum, tùm vt quicquid ineſt caſei, subsideat,) tunc in eo per noctem macerentur, in ℔. ij. scil. eius, *fumariæ* M. j. *Cichor.* M. ß. colato adde *sacchar.* ℥ j. ℥ j ß. secundo autem die huic dosi ℥ ij. addendæ,

donec veneris ad ℔ iij. deinde serie præposterâ sensim ad ℔. j. redeundo. Alias lib. j. sufficit singulis diebus assumenda per mensem, infundendo eandem *fumariam*, addendo in colatura sacchar. ℥ j. & efficaciter in melancholicis, *succi pomorum redolentium* tantundem: aliàs etiam ad febres & ardores simpliciter vsurpatur, acetosa in ipsius ℥ viij. macerata, & aliis refrigerantibus: idque manè hora v. vel vj. quatuor nempè horis ante cibum.

CAP. XI.

DE HYDROMELLITE.

POTVS mellitus est veteribus celeberrimus: illis melicratum, aliàs Mulsa dictus hodiè etiam vsitatissimus in abstemiis, aut quibus vinum nocet.

Est autem duplex, vulgare & medicatum, siue simplex, siue compositum.

VVLGARE duplex est, *aquosum* seu *dilutius*, & *vinosum*.

Aquòsum componitur quidem apud Mesuæum, ex mellis vna parte, aquæ 8. hodiè dilutiùs ex aquæ 10. vel 12. partibus.

Coquitur vsque dum non spumescat ampliùs, ad quartæ sc. vel quintæ partis consumptionem, colatur, seruatur, conditur etiamnum ad gratiam, si voluerit assumens, cinamomo pauco ʒ ij. iij. ℥ ß. &c.

Vinosum est meracius, sic dictum, quòd vini generosi saporem, & calidam vim æmuletur: sitq; veluti nectar maluaticũ. Fit autem ex mellis parte vna, aquæ partibus iiij. alij vj. alij vij. (perinde tamen, quandoquidem coqui debet, vsque dum ouum crudum innatet, reconde in vase præsertim vitreo, occludatur, insoletur, vel in calido teneatur per mensem, aut 14. dies. Tale ferè Anglorum *meteglin*, nisi quòd postea fermentum in nodulo ligatum suspendant in vase, ad ʒ ij. V.G, & addant aromata ad ʒ ß. ℈ ij. pro quantitate mellis iam definita, h. e. ad ℔ j.

VSVS & VTILITAS. Pro potu ordinario præscribitur, in affectibus frigidis & pituitosis præsertim, & vbi vini abstinentia juuat, vel vsus noxius, vt in paralysi: vel vbi vires eximias, & in frigidis humoris alterandis potentes, corroborando calori natiuo quærimus, mirè

conſeruat à putredine: vt autem frigidis & ſenibus eximiè confert, ſic noxius in febrientibus, bilioſis & calidis: quia citò bileſcit & amareſcit, quemadmodũ coctione nimiâ & vetuſtate licet experiri. Hinc & Hippocr. in πικροχόλοις prohibet, & μεγαλοσπλάχνοις in quibus auidiùs rapitur & confeſtim: vnde cruditates & flatus incredibiles progignit. Eſt etiam Hippocr. diureticum, arenulas mirè detergens & expurgans.

Vinoſum iſta elegantiùs præſtat, & inſtar maluatici potenter coquit humores frigidos, expectorat, roborat ſtomachum, coctionem, diſcutit flatus, & cruditates coquit, quemadmodum vulgare apud Galenum: ἀνακάθαρσιν mirè promouet, efficax in Aſthmaticis.

MEDICATVM componitur facilè ex hydromellite ſimplici, cui incoquantur ſimplicia ſicca, partem cui deſtinatur reſpicientia, & ea, quæ pro potu ſuauiora. Decoquantur autem poſtquam deſpumatum fuerit: ſint V.G. herbarum M.iiij. coque, in colatura infundantur per 2.3. horas aromatum ℥ ß. ʒ vj.

VTILITAS efficaciſſima, & ſpecifica vis, præter ſuprà dicta, in morbis tollen-

dis, maximè frigidis inueteratis, vt paralysi, &c.

Cap. XII.

DE HYDROSACCHARO, & Ptisana.

HYDROSACCHARVM potus suauior est & delicatior quam hydromel: & in quibus hydromellitis vsum ob calorem formidamus, ad eadem ferè efficax, & abstemiis maximè conueniens.

Fit aquæ fontanæ, quæ feruore repurgata fuerit, partibus. 12. & sacchari albi parte vna, plus minùs.

Poteris aromatizare cinnamomo, vel santalis in febribus, ad ʒ iij. ʒ ß. *Vtatur* pro potu.

PTISANA veterum cibus fuit, qui hodiè vocatur Hordeatum. Nostra potus est, tùm sanis, tùm febrientibus, & vbi æstus præsens aut imminens, neque locus vino idoneus.

Fit autem variè pro sumentium libitu.

Vel enim simpliciter ex hordeo integro, & aqua fontana fit, vt illius pars vna sit, huius partes 10. 15. meliùs 20. vt passim in officinis: coque ad cõsumptionem ℔ v. & vsq; hordeum intumescat, (malè

Nicolaus ad consumptionem ℔ xv. nisi id pro cibo) & eiusmodi decoctum vulgò in officinis vocatur *aqua hordei*, vel *decoctum hordei.*

Vel *liquiritia, passulæ, gramen, radix acetosæ*, & alia pro lubitu ægrotantis simul decoquuntur, parca manu; sed vix hodiè à Medico præscribitur.

VTILITAS. Humectat, refrigērat; detergit, alimentum præbet pauciſſimū, biliosis & sanguineis accommodatissimum: febricitantibus, affectibus calidis hepatis, ventriculi, renum.

NOTA, aquam hordei, seu ptisanam nostram, vel decoctum hordei, constare ex hordei integri parte 1. *aquæ* 20. *cocti vsque dum intumescat. Cremorem etiam hordei, vsque dum rumpatur. Hordeum mundatum, coctum, vsque dum abeat in pultem, Ptisanam vetèrum referre: si traijciatur per setaceum, vocari succum Ptisanæ.*

CAP. XIII.

DE DIÆTA.

NOMINE *Diætæ audimus non tàm regimen sex rerum non naturalium, quàm*

decocta varia ex sudorificis vsualibus hodiernis comparata, per quorum vsum, quandoquidem exacta viuendi ratio, & accurata sobriè obseruanda, hinc & ipsa Diæta fuere appellata, vnde nominis origo.

Est enim DIÆTA, quam audimus, decoctum ex vno sudorificorum quatuor vsitatorum vel pluribus, in liquore idoneo factum, ad alterandum simpliciter, vel vacuandum insensibiliter, aut sensibiliter per sudores, comparatum.

Hinc Diæta eiusmodi duplex rectè statui potest: Alterans, vel Vacuans.

Alterans Diæta.

Licet quatuor illa hydrotica vulgaria, sudori proliciendo tantùm videantur esse dicata; tamen & præscribuntur sæpiùs cum magno fructu, in pluribus affectibus sine sudore efficacissimè. Hinc & Diætam alterantem *appello.*

In hac tria consideranda: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE tria quoque: *Materia*, ex qua, *Liquor*, & *Dissoluenda.*

In materia *qualitas*, & *quantitas.*

MATERIA ratione *qualitatis*, *in genere* duplex.

1. Sudorificum aliquod ex vulgaribus;

Guaiacum,

Guaiacum, China, Saſſaphras, Salſaparilla.

2. Alterantia varia, radic. fol. ſemin. flores, affectum, humorem peccantem, partem laborantem reſpicientia.

In ſpecie verò variè ſeligitur iſta matèria, pro varietate partium maximè, quibus inhærent expugnandi affectus.

In partium enim quarumuis affectibus pituitoſis, inueteratis, potenter alterandis expugnandiſque, aſſumitur *Guaiacum*, *China*, *Salſaparilla*, ſola vel mixta, vna cum alterantibus iam dictis idoneis.

In affectibus verò pectoris, aſthmate, phtiſi, tabe, &c. (in quibus etiam paſſim hodiè vſitatè & ferè tantùm diæta eiuſmodi alterans præſcribitur, & *decoctum pectorale* paſſim etiam appellatur) ſeligitur ſumitúrque *China* ſola, vel aliquando etiamnum ipſi additur, *Salſapar.* aut *lignum Saſſaphr.* vnà cum alterantibus thoracicis idoneis.

Ita vt ex dictis Diæta alterans duplex ſtatui poßit. 1. Non pectoralis, *variarum partium affectibus pituitoſis inſenſibiliter abſumendis.*

2. Pectoralis, *decoctum nempè ex* Chinâ, (*aliquando & additâ* Salſapar.) *fructibus & ſeminibus pectoralibus, comparatum: qualis*

hodiè ferè tantùm præscribitur.

Ratione *quantitatis*, sudorifica illa in diæta non pectorali, sola vel mixta, præscribuntur ad ʒ vj. plus minùs, habita ratione temporis, ætatis, regionis, &c. Alterantia verò, rad. fol. sem. flor. omnia simul vel ipsorum quædam, dosi media Apozematis præscribenda.

In Diæta autem pectorali, cuius basis *China* est, hæc si sola, (vt passim) ad ʒ j. præscribitur, si vnà addantur reliqua dicta, horum ʒ ij. ʒ iij. ipsius (scil. chinæ,) ʒ vj. præscribuntur.

Alterantia verò, fructus pectorales ad ʒ j ß. ʒ ij. semin. pector. ʒ j. ʒ j ß. etsi aliquando in phtisi caro cancrorum, & testudinis abluta præscribatur: id fit ad ʒ j. ʒ ij.

LIQVOR ratione *qualitatis*, in diæta alterante non pectorali est *aqua communis*, vel *liquor alius* idoneus, dictus in Apozemate, *hydromel* maximè: quandoquidem decoctum eiusmodi frigidos affectus & humores respiciat. In pectorali verò etiam *aqua simplex*, vel *decoctum hordei* sumitur; hac tamen cautela, quòd in hoc liquore China infundatur, per horas aliquot, deinde hæc in ventre pul-

Ti vel gallinę exenterati concludatur, vnà cum fructibus & semin. pectoralibus: coquantur deinde in liquore dicto, ad putrilaginem vsque.

Ratione verò *quantitatis*, ℔. 10. 12. vel q.s. ad perfectam coctionem requirũtur.

DISSOLVENDA. Ratione *qualitatis*, in non pectorali aliquando syrupus, vel saccharum, (vna cum aromatizatione facienda) præscribitur dissoluendum, vt in Apozemate alterante.

In pectorali passim *sacchar. rosat.* præscribitur: potest & syrupus idoneus.

Ratione *quantitatis*, ista pro quaquẽ dosi ad ℥ j. ℥ j ß. dissoluuntur.

V S V S. In ipso tria: *Modus, quantitas, tempus.*

Decoctum non pectorale quod ad *modum* bibendo quidem; sed sine sudore vsurpatur.

Quod ad *quantitatem continuam*, seu *dosin*, ℥ iiij. vj. sufficiunt. Quod ad *discretam*, per 10. 15. dies vsurpandum.

Quod ad *tempus*, manè sumi debet alterans eiusmodi.

Pectorale verò, quod ad *modum*, etiam sine sudore vsurpatur.

Quod ad *quantitatem*, etiam ℥ vj. *quan-*

titatem vèrò *discretam*, per dies 15.

Tempus verò manè.

Hæc autem FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

In decocto quidem non pectorali. R. &c. fiat decoctum, seruetur in vase vitreo, pro 4. aut 5. dosibus matutinis, quo corpore priùs purgato vtatur per 10. 15. dies, obseruato victu sobrio & exiccante, ac pro potu vtatur decocto secundario, vel Bocheto.

In pectorali verò. R. (chinam vel alia) infunde in aquæ, &c. ponantur deinde in ventre pulli, vnà cum fructuum, &c. coquantur deinde ad putrilaginem, addendo sub finem decoctionis, folior. &c. (præparantia,) exprimantur omnia, colentur, in colatura ℔ j. dissolue, &c. pro duabus dosibus, manè calidè continendo se in lecto per horas 2. 3. sine sudore, & continuando per dies 15. 20. 30. corpus autem priùs cum manna repurgandum, vt & singulis 15. diebus: & interim viuendum sobriè, ac pro potu decocto chinæ vtendum, vel hydromellite.

VTILITAS: insignis omninò est in omnibus diuturnis affectibus, vbi consilium adest, humorum illuuiem, chroni-

corum eiuſmodi affectum fomitem, attenuare, reſoluere, & inſenſibiliter vacuare, abſumere, vias ſimul & ductus, per quos digeri debent, rarefacere, aut præparare etiam potenter ad purgationem. Neque tamen in iis licet vti tutò ſudore, vt in aſthmate & phtiſi maximè, in qua ferè hodiè tantùm diæta eiuſmodi alterans præſcribitur, in quibus affectibus purgantia noxia ſunt, vt & ſudorifica. Neque tamen humores iſtorum affectuum fomites, in thorace ſtabulantes, alia ferè ratione vix licet abſumere, aut euacuare.

Vacuans Diæta.

Diæta vacuans, qualis hodiè ferè tantùm præſcribitur, auditur hîc, quæ cauſas morbificas per ſudores exhaurit, euacuat.

Eſt autem duplex: alia ſudorifica tantùm, alia verò ſimul cathartica.

SVDORIFICA tantùm hodiè propriè Diæta appellatur: eſtque vt iam dixi, quæ ſenſibiliter cauſas antecedentes, vel coniunctas morborum, per ſudores euacuat.

In hac tria conſiderantur: *Compoſitio. Vſus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo perpẽdenda.

1. *Materia*, ex qua comparatur eiusmodi decoctum.

2. *Liquor*, in quo ipsa decoquitur.

In vtroque *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA EX QVA, ratione *qualitatis*, est vel sudorifica, vel alterans etiã simul aliquando.

Quod ad sudorifica; componitur *vel* ex *Guaiaco* & *cortice eiusdem* solo: sola *Chinâ*, rariùs ex sola *salsaparilla*; vix vnquam ex solo *sassaphras*.

Vel ex *Guaiaco* vt basi, cùm aliorum modò vno, modò duobus admixtis, ob varias medici intentiones, vel maximè, quò Guaiaci feruor, & nimia caliditas obtundatur, cum eodem sudandi fructu.

Vel ex *China* vt basi, & *salsaparilla*, aut *ligno sassaphras* vbi minùs consilium est calefacere; exsiccare tamen non minùs potenter, & absumere vitiosas humiditates.

Quod ad alterantia; vtilissimè cum iam dictis, ad finem decoctionis, etiam aliquando decoquuntur, adduntúrque varia simplicia alterantia, quæ partem affectam proprietate respiciunt & humo-

rem; vnde sudorificum eximium euadit: vel tantùm adduntur hoc fine sæpiùs, vt Guaiaci caliditas & siccitas obtundatur, ne hepar incalescat: ad hoc autem seliguntur radic. fol. semin. fructus, flores, plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, sudorifica sola præscripta, vel mixta, pro quaque dosi ad ʒ j. ʒ j. ß. præscripta sufficiunt, ita vt, quandoquidem decoctum hydroticum in 4. tantùm doses præscribi debeat, ʒ iiij. ʒ vj. sint præscribendæ, quæ dosis potest minui, augeri, pro ratione temperamenti, ætatis, virium, temporis anni, constitutionis morbi, regionis, &c.

Alterantia verò vbi assumuntur, dosi dimidia Apozematum, & quoad ordinem, post sudorifica præscribenda. Ad hoc passim in decocto guaiacino *liquirit. passularum* ana ʒ j. ʒ j. ß. vsurpantur.

LIQVOR: ratione *qualitatis*, passim aqua fontana vsurpanda præscribitur.

Quod ad *quantitatem*, licèt ex artis præcepto aqua in decoctione radicum, lignorum, debeat esse octupla; tamen quia in infusione hydroticorum illius multum absumitur, debet esse duodecupla, h. e. pro ʒ j. ℔ j. & tunc obiter

decoquendum ad medias, quæ ratio vsitatissima. Potest & ℔ j. ß. præscribi, & tunc ad tertias consumendum.

VSVS. Quod ad *quantitatem*; de eiusmodi decocto sudorifico ℥ viij. bibuntur.

Quod ad *modum*, calidè, tegendo corpus plùs solitò, multis vestibus ac stragulis.

Quod ad *tempus*, manè, rariùs & circa vesperam repetitur, in robustis, valdè pituitosis, & copiosis excrementis refertis.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI exemplo Guaiaci. R. Rasuræ ligni sancti ℥ iiij. cortic. eiusdem ℥ ij. infundantur in ℔ vj. vel ix. aquæ fontanæ, per 24. horas, seu diem naturalem, supra cineres tepidos vel calidos, vase clauso accuratè. Decoquantur deinde igne lento, prunis luculentis sine fumo, donec redeant ad medias, refrigerentur; colentur postea per manicam Hippocratis (& vbi decoctum validiùs expetitur, exprimantur leniter,) dulcoretur decoctum sacchari ℥ iij. iiij. aromatizetúrque cinamom. ℥ j. ß. ℥ ij. (dulcoratio tamen & aromatizatio possunt omitti in minùs delicatis,)

rẽponatur ad vſum in ampullâ vitrea. Capiat de hoc decocto ℥ viij. calidè, manè, tegendo corpus plus ſolito, ſudando ad placitum.

Nota, quòd (vbi alterantia cum ſudorificis præſcribuntur,) imperetur in formula, ſub finem coctionis adde talia, &c.

R. Reſidentiam decocti ſuperioris, (vbi ſcilicet nulla alia ſimplicia addita,) adde ſi volueris ſudorifici alicuius recentis ℥ j. infunde in aquæ fontanæ ℔ xij. per horas 8. vel 12. decoquantur ad tertiæ vnius, vel quartæ tantum conſumptionẽ: cola per manicam Hippocratis, aromatiza, & dulcora cum ſacchar. q. ſ. cinamom. ℥ j ß. ℥ ij. fiat decoctum ſecundarium, ſeu bochetum pro potu ordinario.

Obſerua hanc victus rationem per 15. 20. 30. dies, (niſi vires labeſcant, tunc enim triduum, quatriduum licebit intermittere,) quo tempore vtatur aſſis potiùs, quàm elixis; auiculis montanis & campeſtribus, cinnamomo, garyoph. &c. transfixis, gallinis, caponibus, pane biſcocto, aniſato, paſſulis, amygdalis torrefactis, & in vltima menſa coriandro, aniſo ſaccharato, &c. Vtatur ſecundario decocto expreſſo, colato, aro-

matizato cum sacchar.& cinnam.q.s.pro potu ordinario : quòd si aluus fuerit adstrictior, iniiciatur clyster cõmunis,vel, quod optimum , singulis vj. viij. diebus reiterentur pilulæ, potio,aut alia purgãtia præscripta, (vt crassior materia scil. quæ absumptis partibus tenuioribus restagnare solet in aluo, deturbetur,) quo die abstineat à decocto sudorifico.

Vt autem antè diætæ vsum purgari debent, sic & duodecimo, vel vndecimo quoque die.

Solent etiam in diætis præscribi sacculi duo ex cephalicis digerentibus, calidissimè capiti (detonso priùs capillitio) applicandi, per horæ quadrantem, donec sudor erumpat è facie , statim ab hausto sudorifico, ad sudorem promouendum, & post detersum etiam sudorem, in affectibus capitis maximè,ad digerendum magis absumendumue , quibus sublatis caput munitur stuppis cannabinis calefactis , & suffitu communi suffitis.

VTILITAS eximia & ampliſſima,non solùm in affectibus externis; sed & internis, contumacibus maximè , quorum causæ altiùs egere radices , vt nec pur-

gantibus vulgatis, aut alterantibus excindi potuerint, ita vt egeant his medicamentis, quæ subtilitate partium, & attenuatione maximâ istum fomitem resoluant insensibiliter, aut per sudores manifestè dissipent, ac discutiant reliquias vitiosorum humorum: sic ad fluxiones capitis inueteratas, catharros diuturnos, cachexiam, hydropem, ad alios eiusmodi affectus ab humoribus pituitosis copiosisue, in lue venereâ, &c. *Hæc de Diæta sudorifica.*

DIÆTA SVDORIFICO-CATHARTICA est decoctum, in diætis iam dictis sudores mouens, & per aluum simul euacuans, vsurpandum, medicorum recentium maximè inuentum est, & antè paucos annos vix vsitatum, neque tamen sine spe fructus vberrimi excogitatum: cùm huius ope humorum partibus tenuioribus resolutis per sudores, reliquæ crassiores, quæ aliàs solent, pertinaciter restagnare in aluo & aliis partibus, hac ratione simul vtiliter eradicantur, neq; est quod diuersos & contrarios motus conclament, calor enim natiuus instrumentum facultatis excreticis, vnà cum facultate expultrice indifferenter se habet ad omnem motum situmue, & qua data porta, vellicante, vel trahente medicamento, ad rei mor-

bificæ expulsionem insurgit, experientia probante, confirmante. Hinc & nomen, & definitio eluceſcit.

In hac autem tria considerantur, *Compoſitio. Vſus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia*, ex qua: *Liquor.* In vtroque *qualitas*, & *quantitas.*

Quod ad MATERIAM, ratione *qualitatis* assumitur decoctum superius, constans vti dictum ex solis sudorificis, vel etiam simul aliquando ex simplicibus alterantibus additis, vnde sudorifici appellatio.

Huic materiæ, vt decoctum fiat simul catharticum, adduntur quæ dicta sunt in Apozemate purgante, purgantia basin constituentia, *senna*, *cartham. polypodium*, tùm etiam alia cathartica, humorem pituitosum maximè respicientia, *Turbith. Hermodact. Rhabarb. Agaricum*, pauciora, plura, pro scopo, vnà cum suis correctiuis.

Quod ad *quantitatem*, sudorifica & alterantia vide suprà. Purgantia verò dosi ferè Apozematis purgantis præscribenda, paulò tamen (quarta nempè parte) minore, quòd vires non ferant copiosas

eiuſmodi, per habitum & aluum purgationes.

LIQVOR, ratione *qualitatis*, & *quantitatis*. vide ſuprà.

VSVS. Quod ad *quantitatem*, ad ℥ iiij. vel v.

Quod ad *tempus*, manè, ídque per quatriduum ferè, initio eiuſmodi diætarum, reliquis enim diebus ſequentibus, detractis laxantibus, diæta ſimplicior ſudorifica vſurpatur.

Et quod ad FORMVLAM, hæc eſt. R. &c. i. e. dicta ſuprà, ſiue decoctum ſudorificum, ſub finem decoctionis adde purgantia iam dicta, vel vna ſimul cum alterantibus, colentur, &c. vide ſuprà. Finito hoc decocto purgante, & 4. doſibus matutinis abſoluto, vtatur eodem, deinde detractis laxantibus, per dies 10. 15. 20. &c.

VTILITAS. Diæta eiuſmodi apud recentiores hodiè vſitatiſſima, in corporibus admodum cacochymis & robuſtis ſimul, quæ duplicem illam euacuationem poſtulant, ad humorum morbificorum in 1. 2. 3. regione ſtabulantium partes craſſiores tenuioreſque ſimul, vna & eadem opera euacuandum. Vtiliſſima au-

tem maximè omnium est, & vsitatissimã in lue venerea curanda, tractanda.

ANIMADVERSIONES.

NOTANDVM CIRCA SVDORIFICA in formulis speciatim dici de ligno Guaiac. R. *Rasuræ ligni sancti resinosi: de* ligno Sassaphras. R. *ligni Sassaphras recentis cum suo cortice minutim & frustulatim incisi, aut assulatim dissecti: de* rad. Chinæ. R. *Rad. chinæ ponderosæ non exesæ aut carioſæ, in taleolas dissectæ, &c, de* rad. Salsaparillæ. R. *rad. Salsaparill. in taleolas incisæ & dissectæ, cum suis capillamentis.*

Notandum, decoctum chinæ in cineribus calidis, vel loco calido esse asseruandum, aliàs acescere: decoctum ligni sassaphras amittere, diutiùs asseruatum, odoris gratiam.

CAP. XIV.

DE BOCHETO.

BOCHETVM potus est diætarum iam dictarum vtilissimus: aliàs in affectibus, in quibus vinum tutò non porrigitur, vel vbi exiccare sensim, aut humorum illuuiem absumere consilium.

COMPONITVR autem breuiter in diætis, ex resideniià præscripti decocti sudorifici, (modò nulla alterantia vel purgantia simul fuerint incocta : vti suprà declaratum in formulâ diætæ sudorificæ : aliàs enim recens parãdum & præscribendum,) additâ aliquando insuper ℥ j. ℥ ij. eiusdem vel alterius simplicis hydrotici, infundantur omnia per horas 12. in aquæ ℔ xij. vt suprà, coquantur ad quartæ vel tertiæ partis cõsumptionem, exprimantur colenturque per manicam Hipp. additur *sacchar.* ℔ ß. ℔ j. vel ad placitum, *cinamom.* ℥ iij. ℥ ß. fiat decoctum secundarium, seu Bochetum, seruetur in ampullâ vitreâ pro potu ordinario.

Vel paratur aliàs in rem præsentem, siue quòd nulla diæta præcedens fuerit præscripta ; ex cuius residentiâ fieri possit, (siue quòd illa ex sudorificis alterantibus, & simul purgantibus constiterit, quorum vis pro potu ejusmodi ordinario non desideratur,) ex aliquo, vel pluribus sudorificis, ad ℥ ij. ℥ ij ß. eodem modo, vt suprà dictum, præscriptis, fiat Bochetum, quo vtatur, vt dictum.

VSVS, FORMVLA, VTILITAS iam satis declarata.

CAP. XIV.

DE DECOCTO GALLI.

NOMINIS *ratio plana. Inuentio verò veterum fuit. Vsus recentioribus hodiè admodum confirmatus.*

Est autem DECOCTVM GALLI *iusculum quoddam, ex Gallo vetere, & sudorificis quibusdam, alterantibus, vel etiammum catharticis, ad alterandum vel purgandum comparatum.*

Hinc duplex decoctum eiusmodi: Alterans, *vel* Catharticum.

Decoctum Galli alterans.

In Alterante consideratur : *Materia* maximè, & *Liquor.* In vtroque *qualitas*, & *quantitas.*

Quod ad MATERIAM, ratione *qualitatis*, Gallus vetus pro basi veluti assumitur.

Huius venter sarcitur deinde, vel etiã ad finem tantùm decoquuntur alia, quæ sunt tùm sudorifica passim, vt *china, salsaparill. sassaphr.* sola, mixta, in asthmate

& melancholia hypochondriaca, vſitatiſſimè præſcribenda, tùm alterantia rad. fol. ſem. fructus, plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, ſudorifica ad ℥ij. præſcribuntur, alterantia verò doſi ferè Apozematis alterantis paulò minore.

LIQVOR, ratione *qualitatis*, *aqua* paſſim.

Ratione *quantitatis*, q. ſ.

VSVS: quod ad *quantitatem*, ad ℥ vj. vel viij.

Quod ad *tempus*, manè continuando per 15. dies, vel ſpatium menſis vnius.

Hæc autem FORMVLA. R. Gallum veterem rufum, decrepitum, vel 4. aut 5. annorum, curſu, verberibus fatigatum, deplumetur viuus, iuguletur, & exenteretur, huius venter repleatur ſudorif. fructibus, ſeminibus dictis, conſuatur, coquatur deinde in olla verniſata, vel ſtannata, cum aquæ ſufficienti quantitate perfectè, donec carnes contabeſcant & ſeparentur ab oſſibus, vbi autem juſculum deſpumatum fuerit, adde radic. &c. ſub finem verò decocti, folia, flores, &c. coquantur vſque ſuperſint iuſculi ℔ iij. exprimantur fortiter, colentur, ſeruetur decoctum in ampulla vitrea, in loco

frigido omni pinguedine detracta, capē de eo jusculo ʒ viij ℔ ß. manè, addendo si volueris, maximè in affectibus thoracis, sacch. vel syrup. idonei ʒ j. continuando per 15. dies, vel spatium mensis vnius.

VTILITAS summa in obstructionibus contumacibus, hinc passim præscribitur in melancholia hypochondriaca, in quà vsitatè præscribuntur pro eiusmodi jusculo radic. *petrosel. cichorij*, *gram. aspar.* folia *ceterach*, *meliss. bugloss. pimpinell. agrim.* vvæ *corinthiacæ*: aliquando *China* & *lignum sassaphr.* In quauis etiam pertinaci viscerum opilatione: item & in affectibus pectoris, asthmate præsertim, ad quæ vsitatè china ferè vsurpatur, cum fructibus thoracicis, in doloribus arthriticis cum ligno *sassaphras*, pallidis coloribus, &c.

Decoctum Galli purgans.

Non differt à superiori, nisi quòd præter dicta adduntur etiamnum cathartica ferè hæc, *senna*, *polyp. carthamus*, horum ana ʒ ij. ʒ ij ß. *Agarici* ʒ j. *Epithymi* tantundem, quæ ventri Galli includuntur,

præscribitúrque, fiat decoctum ad ℔ ij. in quo sacchar. dissoluitur, si volueris, ad ℥ iiij. aromatizatúrque etiamnum pro 4. dosibus matutinis, singulis mensibus vsurpandis. Estque huius *vsus*, & *vtilitas*, præcipuè & passim in melancholia hypochondriaca, obstructionibus viscerum, pallidis coloribus, arthritide, colica; vix autem vsurpatur in asthmate.

Cap. XVI.

DE DESTILLATO Instaurante.

VBI ægrotantes, propter vires summe attritas à morborum vi, longitudine, aut euacuatione insigni, quoduis alios cibos difficulter & digerunt, & in deperditorum spirituum locum restituunt, aut etiam alia quæuis cum nausea recusant; vires tamen & augeri instauriq; & conseruari debent, vsitatè hodiè passim, aqua destillata ex carnibus euchymis, & πνευφοις præscribitur, ex recentiorum inuento. Ab effectu destillatum restaurans *siue* instaurans, *vt & aliquando, à materiâ præcipuè vsitata,* aquam caponis *appellant.*

Est autem DESTILLATVM IN-

STAVRANS, aqua destillata, siue liquor per alembicum elicitus, vi & facultate carnis, caponum maximè, alimentaria, & medicamentosa simul conseruarum, puluerum, aquarum, succorum variorum imbutus, ad vires spiritúsque resarciendos maximè comparatus.

In hoc autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia* ex qua, *Dissoluenda.*

Quod ad MATERIAM, vulgò carnem caponis vnius, vel gallinæ, perdicum duarum, dissectam, ab ossibus & pinguedine purgatam, lotamque aqua quadam cardiaca, vt *rosar.* vel *vino albo*, &c. assumunt, admiscéntque conseruas, condituras varias, pulueres cardiacos, auri folia aliquot, & omnia irrorata liquore idoneo, in Balneo Mariæ destillant. Sed quia hac ratione vis carnium alimentaria pauciſſima, vel nulla habetur, ideò hic modus etiamnum improbatur, réſque accuratiùs peragitur: quod fiet, ſi carnium dictarum, vel aliarum, perfectiſſimè & ad putrilaginem vſque decoctarum, expreſſarum deinde, colatum jus aſſumas, in quo poſtcà iam dicenda diluas, deſtilléſque.

Materia autem ejuſmodi deſtillati erit duplex. *Alimentaria*, & *Medicamentoſa*. Quod ad *alimentariam*, ratione *qualitatis*, & *quantitatis*, etiamnum vſitatè capo optimus aſſumitur, (poteſt & *Gallina* aſſumi) íſq; ſolus, vel etiam ipſi vna *perdix* additur, aut *armus vitulinus*: vt &, ſi eiuſmodi deſtillatum pro hectico & phtiſico inſtaurando præſcribatur, *caro teſtudinis* nemoralis vnius, duarum, *coxæ* etiamnum aliquæ *Ranarum* vſitatè præſcribuntur.

Hæc materia alimentaria coquitur in aquæ ſ. q. adduntúrque ipſi (pro *medicamentoſa*) variæ ſtirpium partes, (vt vulgò etiam in juſculis condiendis alterandíſque fieri ſolet,) rad. fol. ſem. flor. gratiora ferè odore, ſapore, quæ affectum, cauſam iſtius diſſipationis virium, maximè reſpiciunt, ídque doſi ferè Apozematis alterantis, paulò tamen minore, quâ ratione & virium inſtaurationi, & alterationi ſimul vnâ & eâdem operâ conſulitur.

Vbi omnia ſunt percocta ad putrilaginem, vt carnes ab oſſibus abſcedant, colatur juſculum, reliqua fortiter exprimũtur, & vbi omnia fuerint refrigerata,

concreta in superficie pinguedo auferatur.

Seruatúrq; jusculum, *materia propinqua* futura destillati, quod comparatur ex huius juris ℔ iij. iiij. aquar. cardiac. idonearum ℥ viij. xij. in quibus miscentur postea conseruarum, conditurarum idonearum, ℥ iiij. v. vj. (aliquando & confectiones assumuntur, vt alkermes in summâ debilitate, vt & Theriaca vbi malignitas, ad ʒ iij. ℥ ß.) puluerum cardiacorum simplicium, vel electuariorum officinal. vt diamargar frigidi ℥ ß. ℥ j. vbi minùs pretiosi. Vbi notandum obiter est, frustrà *perlas*, *fragmenta pretiosa*, *bolum*, *terram sigillatam*, *auri folia*, & similia admisceri: quandoquidem in eiusmodi destillatione leui, per balneum Marię, nullam de se vim energeticam seu spiritum efficacem fundant: cùm & vrgentiore calore vix haberi possit, eóque sicco, adhibitâ etiamnum diligentissimâ præparatione. Ista omnia permixta alembico committuntur, destillantúrque postea in balneo Mariæ, vt vocant. Obiter nota, quòd si ambræ vim, vel moschi desideres, hæ ad ℥. v. vj. ℈ ß. in nodulo ligata, & alembici naso alligata, esse

appendenda, vt liquor transiens eorum vim secum ducat, quæ hâc ratione commodiùs & certiùs habetur, quàm si cum aliis permisceas. Liquor destillatus in ampullâ vitreâ in loco frigido asseruatur.

DISSOLVENDA, licet ea rarius vsurpentur; tamen & aliquando succi idonei cardiaci, vt de *limonibus*, in febribus, *granatorum acidorum* vtiliter ad ʒ iij. ʒ iiij. pro liquoris destillati quantitate dissoluuntur; licet cum jure caponis & aquis cardiacis antè destillationem possint permisceri.

VSVS. Quod ad *modum*, vel per se ex cochleari vsurpatur liquor eiusmodi destillatus, vel in jusculis aliis, aut panatellis dissolutus.

Quod ad *quantitatem*, ad ʒ j. ʒ ij. ʒ iij. assumitur.

Quod ad *tempus*, ad lubitum; idquē ter, quater, vel sæpiùs in die.

FORMVLA. R. carnem caponis vnius optimi, vel gallinæ, (vnà cum carnibus aliis, vt dictum,) dissectam, ab ossibus vel pinguedine saltem purgatam, pone in olla vernisata cum aquæ s. q. coquantur, addendo sub finem radic. &c. h. e. alterantia, vbi omnia fuerint ad pu-

trilaginem cocta, colentur, exprimantur fortiter, pinguedine omni ablata, cape de hoc jure ℔ iiij. ℔ v. cui adde (conseruas, &c.) destillentur omnia in Balneo Mariæ, liquor exceptus reponatur in ampulla vitrea in loco frigido, de quo capiat, &c. per se ex cochleari, &c.

VTILITAS eadem quæ analepticorum, ad vires nempè, spiritus subitò instaurandos reficiendósque, à morbi diuturnitate & inedia, vel vacuatione nimia absumptos exhaustósque: partium nobilium robur languidum recreandum: in quibusuis affectibus siue cordis, siue partium aliarum, non tantùm calidis ferè vsitatum; sed & frigidis, vulgaribus, malignis, febribus continuis, hecticis, phtisicis.

In summa, vbi vires effœtæ admodum & languidæ, quæuis alia alimenta ad vitæ conseruationem non possunt digerere, resarciri tamen volunt subitò: vndè & destillata eiusmodi restaurantia ad vires recreandas, & spiritus reparandos potiùs, quam ad nutriendum firmiter & solidè comparata.

CAP. XVII.

DE IVSCVLIS.

SÆpiùs etiam Medicis iuscula præscribenda hoc fine, vt alterando simul nutriamus, & vis medicamentorum hac ratione hauriatur auidiùs à partibus ipsis, sub specie alimenti, atq; ipsis minùs sint molesta.

Sunt autem vel Alterãtia, vel Restaurantia.

Alterantia variè fiunt, pro scopo Medici: cum pullo sæpiùs, vt Monspelij vsitatissimè jusculum pulli, alteratum foliis hepaticis, & radicib. etiam frigidis in febribus. A Medicis minutim non præscribuntur, imperatur tantùm, vtatur jusculo pulli alterato foliis talibus, &c. duobus, tribus, quatuor, manè vel etiam circa vesperam: in calidis morbis maximè vsitata.

Restaurantia, ad vires instaurandas comparata, quæ aliàs ab actionis modo & cõsumptione *consummata* appellantur. Fiunt ex gallinâ pingui, (vel capone exenterato,) quæ in partes minutas concisa, in olla vernisata, vel alembico concluſa accuratè, ne quid exspiret, coquitur

in Mariæ Balneo ad putrilaginem, colantur omnia, succus exprimitur, ab eo pinguedo separatur, asseruatúrq; in ampulla vitrea ad vsum, in loco frigido. In hoc jure aliquando & passim alia dissoluuntur, in eius nempè libris singulis, vitelli albi, si scopus ferat, vel succi cardiaci, aut liquoris idonei ʒ iij. sacchari ʒ ij. cinnamom. & confect. alkermes ʒ j. Feruent omnia, dum saccharum dissolutum fuerit, colantur, seruantur ad vsum. Frustrà qui auri folia, & ad pompam sine fructu, in eiusmodi consummatis juscu-lis vsurpant.

VSVS qui destillati. VTILITAS eadem, nisi quòd eiusmodi consummata sint πολύτροφα, & solidam ipsam substantiam copiosè resarciant, nutriántque.

LIBRI PRIMI

SECTIO II.

DE FORMIS MEDICAMENTORVM MOLLIBVS.

CAP. I.

DE BOLO.

BOLVS est forma medicamenti, mellis ferè consistentiâ, paulo crassiore, ad purgandum vel alterandum comparata: & quòd sit frustum medicamenti, quantùm ferè bucca capere potest, inde nomen habetur.

Est autem bolus triplex, purgans scil. & alterans, atque roborans.

Bolus Purgans.

Bolus purgans quid sit, & quænam ipsius differentiæ ex purgandorum humorum varietate desumendæ, ex superioribus in Apozemate enarratis satis patet.

In eo autem tria considerandа. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE, *Materia ex qua* maximè, in qua consideratur *qualitas*, & *quantitas.*

Quod ad *qualitatem* MATERIÆ, *in genere* componitur ex catharticis simplicibus & compositis, vt puluere aliquo purgante, simplici vel composito, & saccharo.

Quod ad *quantitatem*, bolus ʒ vj. in genere, aut ℥ j. non debet excedere: rarò enim ad ʒ x. præscribitur, nisi constet ex leuioribus.

In Specie verò quod ad *materiam*, componitur bolus purgans.

1. *Vel* ex *Cassia* sola, quæ ferè basis boli est, (aut pulpâ etiam *tamarindorum*, in bilioſis maximè;) licèt præstet ex cassia & alio purgante simul, opiatæ scilicet, aut electuario solido, componere, vt stimuletur nempè vis ipsius purgans, quæ leniens ferè tantùm est, ne diutiùs aliàs in intestinis moram trahens ipsa afficiat, & tunc quod ad *quantitatem*, *cassiæ* ℥ ß. ʒ vj. opiatæ verò, vel tabellæ purgantis ʒ ij. ʒ iij. plùs minùs præscribentur; examinando nempè doses cau-

tionẽ, quam ſuprà notauimus, vt ſiue 2.3. miſceantur cum caſſia, doſis tandem completa habeatur.

Nota, vſu eſſe receptiſsimum in renum & veſicæ affectibus, bolum ex iam dictâ caſſia *vt baſi præſcribere, ad* ʒ vj. *cui addantur* Terebinth. *lotæ in* aqua violar. parietar. ʒ ij. *cum pulv.* liquirit. *&* ſacchari *ſufficienti quantitate: in quem finem etiam ſæpiùs ſolæ* Terebinth. *præſcribitur, vt infrà addito nonnunquam rhabarb.* ℈ j.

2. *Vel* ex opiata purgante officinali, quæ *vel* ſola præſcribitur, doſi & quantitate, quam ſuprà in potione, & infra definiemus: *vel* vna ipſi additur tabella, vel elect. ſolidum purgans, hac doſi, vt iſta ſimul iuncta doſim completam conficiant; hac verò proportione, vt opiatæ paulò plus præſcribas.

Nota inſuper, aliquando his duobus junctis, vel opiatæ ſoli addi puluerem purgantem, eúmque aut ſimplicem, vt *Rhab. mechoac.* &c. à ℈ ß. ad ʒ ß. aut compoſitum, vt *Diaturbith.* à ℈ ß. ad ℈ j. prout cætera maiore quantitate fuerint præſcripta: vel etiam aliquando non purgantem; ſed vel dirigentem, corrigentem, corroborantem ad ℈ ß.

3. *Vel* ex tabella, seu electuar. solido, eóque *aut* solo, dosi suprà in potione & infrà dicenda, cum syrupo & saccharo, *aut* addita aliquando opiata, vel puluere purgante, vt iam dictum.

4. *Vel* quod rarum, ex solo puluere purgantium simplicium & compositorum syrupo & saccharo excepto. Sed hęc ratio minùs accepta.

5. *Vel* (quod boli purgantis nomen vix meretur, & in affectibus renum, vesicæ maximè vsurpatur,) ex *terebinth.* lota *aqua viol.* &c. ad ʒ ij. vel ʒ iij. cum *puluer. liquirit.* ϑ j.

VSVS. Quod ad *modum*, deuorando quidem, seu deglutiendo assumitur, quod commodissimè fiet ex cochleari, cum syrupo idoneo; grato tamen.

Quod ad *quantitatem*, suprà definita.

Tempus verò exhibendi manè est, more aliorum catharticorum.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

Vbi quidem cassia assumitur. R. medullæ cassiæ recenter extractæ, (& aliquando additur, in vapore decocti alicuius, V. G *hordei*, *liquir. malv.* pro renibus,) vel pulpæ, vel floris cassiæ, &c. cum saccharo fiat bolus.

Si ex opiata. R. &c. cum ſaccharo fiat bolus.

Vbi autem bolum ſicciora conſtituunt, vt tabell. & pulu. copioſi, ita vt boli formâ cohærere poſſe non videantur, dicitur, R. &c. humectentur cum tali ſyrupo, & cum ſaccharo in boli formam reducantur, quem ſumat, &c.

Vbi verò bolus ex *tereb.* R. *Terebinth.* lotæ, &c. F. boli, qui nebulis inuoluantur, & ex cochleari cum ſyrupo idoneo, vt *capill. ven. violar.* &c. deuorentur, manè iij. iiij. horis antè prandium, idque vſitatè per triduum.

VTILITAS eadem quæ potionis exiſtit, vbi nempè vitium in inferiore regione, aut partibus vicinis exiſtit. Priuatim verò bolus ex caſſiâ in affectibus renum, veſicæ vſurpatur, & in aliis affectibus, in quibus leuiter agendum, ac leniendum ferè tantùm.

Bolus roborans.

In eo tria conſideranda: *Compoſitio. Vſus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM ratione *qualitatis*, comparatur.

1. *Vel* ex conseruis officinalibus & puluere, qui vel electuarij alicuius officinalis, vel alius aromaticus, vt *cinnam.* V. G. cum *saccharo.*

Nota, aliquando vnâ cum conseruis dictis confectiones cardiacas assumi, vt *Alkermes*, de *Hyacyntho.*

2. *Vel* ex confectione officinali sola corroborante.

Quod ad *quantitatem*, bolus *in genere* ʒ iij. ℥ ß. vix excedit.

In specie verò quantitas, dosis, & proportio *primi modi*, hoc est, vt

Conseruarum sint ʒ iij. ℥ ß.

Pulueris ℈ j.

Confectionis, si admittatur, ℈ j. ʒ ß.

Secundi verò *modi*, confectio nempè, præscribetur ad ʒ j. ʒ j ß.

V S V S. Quod ad *tempus*, solet quidem præscribi postridiè medicamenti purgantis, duabus horis antè prandium vt passim, vel etiam aliàs horâ commodâ, ad roborandum simpliciter, nullâ purgatione prægressa.

Quod ad *modum*, deuorando ex cochleari, si volueris, cum syrupo, superbibendo parum vini diluti, vel liquoris alterius pro scopo.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum ſaccharo fiat bolus, quem ſumat, &c.

VTILITAS ex titulo ſatis patet. Vide potionem cardiacam. Vſitatè autẽ & paſſim poſt præſcripta medicamenta purgantia vſurpantur, ad confortandum tùm ventriculum, tùm partes afflictas & à medicamentis, & à morborum vi, tùm etiam ad corroborandum ſimpliciter, nullâ præcedente catharſi, quotieſcúnq; vires quacunque de cauſa debiles & fatiſcentes illud ſuadent : tùm & alterandum etiam quouis modo, & roborandum tamen ſimul : ſic ad fluxum alvi vtiliter ſumuntur eiuſmodi boli.

CAP. II.

DE OPIATA.

VETERES medicamenta, quæ opium, aut alia narcotica in ſui compoſitionem admittebant, proprio vocabulo iure opiata vocabant, hodiè abuſiuè medicamenta, quæ etiam ſine opio comparantur, ad roborandum, alterandum, purgandum, opiatas vocant impropriè, idq; ſolùm propter conſiſtentiam quâ efforman-

tur, theriacæ, & aliis eiusmodi opiatis similem.

Vocant aliàs rectiùs electuaria, quod cùm hodiè, vsu recepto, sit duplex, solidum, quòd aliàs tabellam seu tabellas vocant: molle, hoc aliàs opiatam nuncupant, vtrumq; Græci antidotum, licèt hoc nomen ad purgationem non extendatur, vt opiatæ nostræ appellatio.

Est autem OPIATA *medicamentum consistentiâ syrupo crassiore, & difficulter fluidâ, (theriacæ veræ opiatæ simili,) ex rebus variis, melle aut syrupo exceptis, in vsum diuturniorem ad purgandum, alterandum, roborandum, comparatum.*

Hinc duplex existit: Purgans & Alterans, seu Roborans.

Opiata Purgans.

Quid sit (& ipsius differentiæ) ex Apozemate & potione purgante repetendum.

Duplex in præsentia recensenda: Magistralis, & Officinalis.

Magistralis quid sit, vide in syrupo purgante.

In hac autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, comparatur.

I. *Vel* ex pulueribus ſolis, exceptis ſolo melle, vel ſyrupo, aut vtroque ſimul.

Pulueres autem paſſim vſitatè deſumuntur ex catharticis ſimplicibus, (aliquando & ſi ſint in vſu ex ſpeciebus electuariorum purgantium) cum ſuis corrigentibus idoneis, ſimplicibus, compoſitis, vt & dirigentibus.

Quod ad *quantitatem*, pulueres ejuſmodi purgantes debent præſcribi pro numero doſium & vſus, in quem opiatam purgantem exoptas: vt ſi pro vj. vicibus opiatam exoptes, ſex doſes purgantes in ſubſtantiâ præſcribas, additis correctiuis. Quod ad quantitatem verò excipientis, mellis vel ſyrupi, vulgò malè q. ſ. præſcribunt, vt notatum in ſyrupo purgante: vt enim ibidem dictum, horum quantitas definienda. Proportio autem ad puluerem debet eſſe tripla vel quadrupla, eáque expreſsè eſt definienda, vt ſis certus de doſi.

Nota obiter, quòd vbi *Caſſia*, & alia, quæ habent conſiſtentiam mellis, admittuntur, pro melle excipiente haberi.

I I. *Vel* cùm hodiè rarò ex pulueribus ſolis præſcribantur, vſitatè iam conficiuntur ex opiatis officinalibus purgan-

tibus, additâ simul *cassia*, vbi leuius agẽdum, est, vel etiam simul addito electuar. solido purgante officinali, vt &, si volueris, pulvere simul cathartico cum correctiuis iam sæpiùs dictis, quæ omnia syrupo idoneo sunt excipienda.

Hæc autem eorum proportio.

Opiatæ ℥ j. habeat pulueris à ʒ j. ad ʒ ij.

Ferè autem opiatarum eiusmodi ℥iiij. præscribuntur. Syrupi dosis relinquitur indefinita. Paucus enim requiritur.

3. *Vel* ex purgantibus simplicibus mollioribus solis, vt *Cassiâ*, *Tamarind. Mannâ*, *pulpâ prunorum*, *passul. sebesten*, additis, correctiuis, cùm tantùm lenire volueris, vel si insuper purgare magis, additis pulueribus purgantibus simplicibus, proportione jam dictâ.

4 *Vel* ex simplicibus illis lenientibus, opiatis officinalibus, pulueribus purgantibus, cum syrupi proportione jam dictâ.

Officinales vsitatiores.

Catholicon. o.
Diacassia. b. m.
Diaprunum simplex. b.

Diasenna, seu
Electuar. lenitiu. m.
Hiera picra. p.b. quæ omnes obiter etiam leuio-
res.
Diaprun. solut. b.
Elect. de psyll. b. m.
Diaphœn. p. & bilem.
Benedicta laxat. p. & seros. humor.
Confect. hamech. b. m.

Minùs vsitatæ.

Elect. Mesuæi. b.
Triphera persica. b. m.
Indum minus. p. b.
Hiera Pacchij. p.

VSVS OFFICINALIS.

Quod ad *modum*, vel per se sumitur formâ boli, vel liquore idoneo formâ potionis, quam suprà vide.

Quod ad *tempus*, manè more catharticorum.

Quod ad *quantitatem*, seu dosin, res sic se habet:

DOSIS infima, media, summa.

Diasebesten.	ʒ vj.	℥ j ß.	℥ ij
Diapr. simplex.	℥ j.	℥ j ß.	℥ ij.

Diap. solutiuum.	ʒ ß.	ʒ vj.	℥ j.
Elect. ros. Mesuæi	ʒ ß.	ʒ vi.	℥ i.
El. de psyllio.	ʒ ß.	ʒ vi.	℥ i.
Diacatholicum.	ʒ vj.	ʒ x.	℥ ii.
Tripher. persica.	℥ i.	℥ i ß.	℥ ii.
Diaphœnicum.	ʒ ii.	ʒ iii ß.	ʒ vi.
Indum minus.	ʒ ii.	ʒ iii.	ʒ v. ϑ ii.
vel	ʒ ii ß.	ʒ iii. ϑ ij.	ʒ vii.
Bened. laxat.	ϑ iiii.	ʒ ii ß.	℥ ß. ϑ ß.
			(vel ʒ v.

VSVS MAGISTRALIS.

Quod ad *modum*, & *tempus* vtendi, vt officinalis.

Quod ad *quantitatem*, in genere etiam vt officinalis, in specie verò non potest definiri, nisi supputatis dosibus catharticis, vt diximus aliàs, perpenso deinde totiùs opiatæ purgantis pondere. Tota enim tandem moles ipsius in tot partes, quot sunt doses catharticæ, diuidenda.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. cum syrup. aut mellis s. q. quæ tamen definienda, vt sis certus de dosi, tripla nempè vel quadruplâ, fiat opiata, de qua sumat, &c. per se in forma boli, vel diluas cum iusculo, decocto, vel quouis liquore idoneo, idque singulis quindecim diebus, præmisso clystere pridiè.

VTILITAS eadem quæ syrūpi purgantis, & vt hic æstatis tempore, sic illa hyemis magis exoptatur: fructus autem præcipuus est, vt collectos in nobis vitiosos humores sensim, per certa temporis interualla repurgemus, neque cacochymiam eousque excrescere patiamur, vt iam morbum parere posset: vtilissima idcircò in naturis cacochymis, & quæ malâ complexione viscerum multos excrementitios humores solent aceruare; vnde morborum propago & perennitas, quæ hâc arte præcauetur.

Cæterùm, cùm alia sit leniens, alia purgans electiuè, illa vtendum maximè in affectibus renum, vesicæ, thoracis vsitatè, & ad aluum mouendam etiam, ac hepatis ardoribus, constátque ferè ex *pulpâ cassiæ*, *tamarindorum*, *prunorum*, *sebest.* *mannâ*, & pulueribus alterantibus idoneis: notandum insuper hac forma medicamenti vtendum maximè in iis, quibus æstuat hepar, quod pilularum vsu magis incandescit.

Opiata roborans.

Præter opiatas lenientes & purgantes, præ-

scribuntur etiam aliæ recenter in rem præsentem à medico, non ad corroborandum solummodò, & vires instaurandas confirmandasq́, quas hoc nomine roborantes appellamus, vt suprà dictum est, in corroborante potione; sed & ad alterandum alio modo in primis, secundis, tertiisq́ qualitatibus.

In roborante autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE duo maximè: *Materia*, & *Informans*. In vtroque *qualitas*, & *quantitas*.

MATERIA ratione *qualitatis*, vel *humidior*, vel *siccior*. *Humidior*, conserua officinalis, ex qua vt basi opiata roborans componitur.

Huic aliquando additur, pro scopo, conditura etiam officinalis, eaque radic. caulium, fructuum, corticum.

Item &, si scopus ferat, confectiones dictæ, vt *Confectio Alkerm.* de *Hyacintho*, item *Theriaca*, *Mithridatium*, &c.

Siccior, quæ perpetuò ingreditur cum conserua, est puluis corroborans, ísque vel simplex aromatum, & rerum corroborando idonearum, vel compositus, electuarior. corroborantium, vt *aromatici rosati*, &c.

Ratione verò *quantitatis*, quandoquidem totius opiatæ roborantis moles ℥ vj. vij. vel viij. non debet excedere, iam dictorum hæc ferè est proportio, vt:

Conseruarum sint ℥ iiij.

Conditurarum, si admittantur, ℥ i ß. ℥ ij.

Confect. si admittantur, ℥ ij. ℥ iij. ℥ ß.

Puluerum verò ad iam dicta hæc proportio, vt illorum ℥ j. puluerum habeat ℥ j. ℥ j. ß. ℥ ij. ad summum, prout eorum qualitas efficacior, aut opiata plùs minùs fuerit efficax, vel prout puluis rarus aut pretiosus existit.

INFORMANS rationē *qualitatis*, syrupus est officinalis idoneus, vel syrupus conseruationis condituræ alicuius appropriatus.

Quod ad *quantitatem*, non exprimitur, dicitur q. s. tamen cùm, vt suprà dictum fuit, in opiata purgante, debeat esse triplus aut quadruplus ad puluerem, definiri facilè poterit.

Obiter aduertendum, vbi materia recensita vniuersim præscribitur, hunc ordinem obseruari, vt 1. conseru. 2. conditur. 3. confect. 4. pulueres. 5. syrupus demum præscribatur. Item passim *Am-*

barum, Moschum addi ad ℈. aliquot, & cùm *mirobalani* ingrediuntur, numero vnum, duo, vel ℥ ß. ℥ j. præscribi.

VSVS. Quod ad *modum*, formâ boli assumitur, idque si lubeat, & scopus ferat, superbibendo momentum vel vini puri, aut diluti, vel alterius liquoris pro intentione, (quò nihil hęreat in faucibus aut œsophago, & deducatur in ventriculum.)

Quod ad *quantitatem*, dosis ʒ ij. iij. ℥ ß. plùs minùs, prout à puluerum qualitate, & quantitate, vt & confectionis, opiata validior existit, aliàs peculiariter præscribitur, de opiata ad magnitudinem auellanæ aut castaneæ, pro ipsius facultate, capiatur.

Quod ad *tempus*, pĕr horam, aut duas antè prandium passim præscribitur, si ventriculus aut alia viscera interiora sint roboranda, idque diebus alternis, quibus à pilulis vsualibus abstinebit, vt passim. Hæc enim duo, pilulæ vsuales & opiatæ corroborantes, in corporibus valdè cacochymis, aut visceribus admodùm intemperatis, alternatim vtilissimè imperantur. Poterit & antè cœnam bis in die vsurpari, vbi confortatione maiore opus

erit : in affectibus cephalicis post prandium, aut cœnam inutiliter non assumentur : sic enim cum ciborum αἰαθυμίας vis seu spiritus medicamentorum vnà facillimè eleuatur : quòd si non corroborans ; sed simpliciter alterans, vel vacuans per vrinas, aut vterum, vel ad obstructiones, aut alias intentiones præscribatur, ieiuno stomacho, quò vis ipsius non obtundatur, antè cibum longè vtiliùs præscribetur.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI. R. &c. cum syrupo, &c. fiat opiata, de qua sumat, &c. h.e. ʒ ij. ʒ iij. vel ad magnitud. auellan. aut castan. per horam antè prandium, &c. superbibendo momentum, &c.

VTILITAS summa est ad robur partibus debilibus afflictis restituẽdum, conseruandúmque, & vbi diutinâ corroboratione opus est in morbis prolixis & chronicis, in quibus vnà pilulæ vsuales præscribuntur. Horum alternus vsus imperatur. Fiunt & ad alterandum vario modo, vt diximus, varias partes, diuersos affectus, à dissimilibus humoribus, in primis, secundis, tertiis qualitatibus : item vbi vacuandum siue purgandum,

expediendæ obstructiones, menses mouendi, calculi conterendi, excludendi, eliminandi, &c. aut vbi vix quæuis maligna arcenda, &c.

CAP. III.

DE ECLEGMATE.

QVod Arabes Loch, Græci, ἔκλειγμα ab ἐκλείχω, lambo, Latini Linctum vocant, omnes à lingendo seu sensim lambendo, à forma vtendi nomine desumpto.

Est autem medicamentum consistentiâ mellis, vel mediâ inter syrupum & opiatam, ex variis thoracicis compositum, variis affectibus asperæ arteriæ, pulmonis, pectoris dicatum, quod ore contentum lentore lubrico sensim eliquescens, vim suam bechicam partibus istis impertit.

Est autem duplex, Officinale & Magistrale:

Ecleg ma officinale est
- *calidum* incidens & detergens:
 - sanum & expertum.
 - de pineis.
 - de farfara.
 - de caulibus.
 - de pulm. vulpis.
 - de scyll. simpl. cõp.
- *frigidum* & incrassans.
 - de papauere.
 - de psyllio.

In Magistrali tria considerantur. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, varia existit.

1. *Vel* enim componitur ex puluèribus, liquore, vel potiùs melligine idonea exceptis, formâ opiate.

Pulueres isti ratione *qualitatis*, sunt bechici pro scopo idonei, iiq; vel simplices radic. fol. sem. succor. exsiccator. bechicorum, vel electuarior. thorac. vt *diaireos*, soli vel mixti, quibus sæpiùs, si scopus ferat, *sacchar.* vel *penidia* prætereà addùntur.

Ratione *quantitatis*, ad ℥ j. ferè præscribuntur, cum excipientis rei quadruplo, vt iam dicetur, ita vt vsitatè eclegma non excedat ℥ iij. vel iiij.

Excipiens istos puluères ratione *qualitatis*, vsitatè est syrupus idoneus, aliquando *mel*, *sapa*, mucilag. semin. conuenientium, gummatum, *vinum dulce*, &c. prout feret indicatio; sed vsitatiùs syrupo excipiuntur.

Quod ad *quantitatem*, non exprimitur, dicitur. q. s. potest tamen ita definiri, vt syrupus sit quadruplus, vel etiam quintuplus. Eclegma enim opiatâ debet esse

liquidius.

2. *Vel* fit ex decocti, quod vim bechicorum idoneorum, maximè autem folior. fructuum, seminum, ebiberit; mucilagine, cum *saccharo*, vel ipsi analogo, *melle*, *sapa*, additis aliquando puluerib. idoneis.

Quod ad mucilaginem illam extrahendam, præscribitur primò decoctum ex thoracicis sua naturâ mucilaginosis, hac ratione, vt sint radic. (licèt rariùs) ℥ ij. ℥ iij. folior. M. iiij. v. fructuum maiorum, par. 18. minor. 20. 24. ℥ j. ß. semin. ℥ j. ℥ j. ß. fitq; decoctio in liquore idoneo ad putrilaginem vsque, exprimuntur deinde omnia fortiter ex torculari, cum tela noua, trajiciuntúrque.

Recipitur huius mucilaginis quartarium vnum; (sufficiet namque:) idcircò & ingredientia decoctum, pro illa elicienda, dosi minore præscribenda: quam enim tradidimus libram ferè dabit. Huic mucilagini additur vel sacchari solius ℥ j. ℥ j ß. vel insuper puluerís electuar. aut aliarum rerum idonearum, ab ℥ ß. ad ℥ j. plus minus pro consistentia mucilaginis.

3. *Vel* ex pulpa fructuum, ad ℥ j. pul-

ũĕr. ad ℥ vj. syrup. q. s.

4. *Vel* ex looch officinarum ad ℥ j. ℥ ij. puluer. ad ʒ ij. iij. syrup. q. s.

5. *Vel* ex fructibus thoracicis, seminibus, succis etiam, simul contusis, cribratis, trajectis, cum syrupo, melle, mucilagine, pro scopo, exceptis; hac quantitate & proportione, vt sint fructuum ℥ ij. sem. ℥ j. succor. ℥ ß. syrup. q. s. & nota, puluerem aliquando addi ad ℥ ß.

6. *Vel* quod vsitatissimum, simplex syrupus pectoralis pro looch præscribitur, ad ℥ iiij. vj. cui insuper &, si volueris, pulueres idonei adduntur, proportione dicta in primo modo.

7. *Vel*, sed maximè in phtisicis, ex conseruis adstringentibus vt ex basi, ad ℥ ij. pulueribus variis, ad ʒ vj. ℥ j. syrup. q. s.; potest tamen major omnium quantitas præscribi: quia vsus debet esse frequens & quotidianus.

Nota, etiam aliquando præscribi ex *butyro*, cum *sacchari* aut *mellis duplo*, in tussi & tracheæ asperitate, cui aliquando adduntur puluer. ʒ iij. syrup. q. s. & insuper in materia frigida detergenda, *terebinth.* ℥ j. vel loco huius etiam insuper *olei amygdal. dulc.* ℥ i. in pleuritide & phtisi,

VSVS *officinalis* : quod ad *modum*, si syrupus tantum præscribatur, præcipitur, de hoc capiat sæpiùs ex cochleari, sensim lambendo : si fuerit eclegma compositum, vtatur cum baculo liquiritiæ contuso, sensim etiam lambendo.

Quod ad *quantitatem*, Eclegma non debet excedere ʒ iij. iiij. vj. nisi pro exteris præscribatur : tunc enim etiam ad ℔ j. si frequens debet esse vsus, excurri potest, vt & cùm præscribitur ad phtisin. *Dosis particularis* est cochleare : vel quantum baculo liquiritiæ contuso excipi potest.

Quod ad *discretam*, sæpiùs & frequentissime vsurpandum. Looch de papau. semel hora somni.

Quod ad *tempus*, longè à pastu, antè post cibum, vel etiam quauis hora vrgente necessitate: manè, vbi expectorandum, post somnum : vesperi, vbi humor fluens est incrassandus.

VSVS *magistralis* idem est.

FORMVLA. R. &c. fiat looch, quo vtatur æger capite erecto, (vel potiùs prono ad pectus, vt epiglottis, quæ laryngi incumbit, magis dehiscat, cum baculo liquiritiæ, &c. vel ex cochleari.

VTILITAS. Præscribuntur tantum

in

in affectibus pulmonum & pectoris, vt in asthmate, tussi, &c. catarrhis, vitiis tracheæ. Ita vt hodiè imperentur ferè, *vel* ad leniendam asperitatem ipsius ob humorum acrimoniam, vel aliàs oriundam; ex bechicis dulcibus gratis, *vel* ad sputum facilitandum, attenuando, incidendo crassos humores ex dulcoacidis; detergendo lentos, ex dulcoamaris, his parcioribus; *vel* ad fluxiones in pectus sistendas, incrassandas si tenues, ex viscidis mucilaginosis; *vel* ad adstringendum in hæmoptoe, ex agglutinantibus, & siccandum in vlceribus pulmonum; sed cautè; quia spiritus viam intercludis. Facilis autem spiratio sit ad vitam oportet.

CAP. IV.

DE CONDITO.

IVNIORVM inuentum est, à similitudine cum floribus in conseruam sacchari beneficio conditis, sic nuncupatum.

Est autem medicamentum suaue, formâ medium inter opiatas & pulueres, ex variis roborantibus, ad partium principum robur, & vi-

rium instaurationem confectum : vnde & restaurans ab effectu appellatur.

In hoc tria considerantur. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, illud comparatur ratione *qualitatis*, ex conseruis, vt basi, quibus additur aliquando confect. cardiaca, semper verò puluis cardiacus, & saccharum.

Quod ad conseruas, ratione *qualitatis*, eliguntur corroborantes & cardiacæ, eæque suaues, tùm & simul radic. fructuum variæ condituræ, quæ pro vno æstimantur; ratione *quantitatis*, ℥ iiij. sufficient.

Confectio si assumatur, cardiaca ratione *qualitatis*, vt *de Alkermes* maximè; quia grata; ratione *quantitatis*, à ʒ j. ad ʒ ij.

Puluis ratione *qualitatis*, etiam cardiacus, corroborans, idque *vel* simplex, *perlæ, fragmenta* pretiosa, &c. vel simplicium cardiacorum semin. &c. *vel* compositus electuariorum, quibus pro ditioribus *ambra* annumeratur : quod ad *quantitatem*, pro quâuis conseruæ ʒ j. puluueris sint ʒ j. ℈ iiij. ad summum.

Saccharum *album*, vel *rosat. tabulat.* seligitur, idque duplum, triplum ad ista

omnia, vel q. ſ. imperatur.

His omnibus *auri folia* etiam numero vj. addentur, ad ornatum magis, quàm fructum.

VSVS: quod ad *modum*, per ſe vel dilutum vſurpatur liquore idoneo, aquâ ſimplici, aliâ quâuis, iulepo, vino, juſculo.

Quod ad *quantitatem*, ad cochleare. 1, j ß. 2.

Ad *tempus*, ſi pro facultate animali roboranda, hora ſomni vel poſt cibum, pro vitali, quauis vrgente neceſſitate, pro naturali, antè, cum, poſt cibum.

FORMVLA. R. &c. fiat mixtura vel conditum auro coopertum, quo vtatur ad cochleare, 1. &c.

VTILITAS ad robur partium principum conſeruandum, virium jacturam in morbis reſarciendam, vnde conditi vſus analepticus, naturæ, & viribus conſulens potius, quàm morbo, cuius tamen eſt habenda ratio. Hinc & condita fiunt calefacientia, refrigerantia, aſtringentia, &c. Frequens eorum vſus in melancholia hypochondriaca, palpitatione, phtiſi, ventriculi & hepatis imbecillitate, &c.

LIBRI PRIMI

SECTIO III.

DE FORMIS MEDICAMENTORVM SOLIDIS.

CAP. I.

DE PASTA REGIA, MORSELLIS.

RECentiorum etiam inuentum est medicamentum illud, quod consistentiâ pincolato simile, ex variis simul subactis instar pastæ (vnde nomen) & saccharo soluto liquore idoneo tabulatoq; exceptis, conficitur in bolos, vt conseruæ rosarum sicca, (vnde Morselli appellatio,) qui sensim exsiccati conseruantur ad vsum, auro aliquando obducti: dicitur autem Pasta regia, ob eximias vires in affectibus pectoris, pulmonum, & corporibus extenuatis.

In hac tria etiam notanda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM bifariam fit.

1. *Vel* ſine pulpa animalium, vt iam dicetur, fructibus, ſemin. bechicis & ſaccharo.

Fructus autem iſti ferè, *amygdalæ* ẽxcorticatæ, lotæ, maceratæ, contuſæ, *pinei*, *piſtachia*, etiam lota aquâ idoneâ, *violar. roſac.*

Ad *quantitatem* eorum, ℥ iiij. præſcribuntur.

Semina ſunt, quatuor frigida maiora vſitata, inciſa, contuſa, quibus, vbi ſomnus conciliandus, & ſemin. *papau. alb. lactucæ*, adduntur.

Ratione *quantitatis*, ℥ ij. ℥ ij. ß. præſcribantur.

Saccharum ſeligitur album, ſolutũm liquore idoneo: quod ad *quantitatem*, dicitur q.ſ. ferè tamen debet eſſe duplum.

2. *Vel* fit iſta paſta analeptica ex carne *teſtudinum nemoralium* lota, cocta in aqua hordei, capite & cauda ablatis, hinc poſteà vocatur teſtudinatum: aut carne, *cancrorum fluuiatilium*, *caponis*, *perdicis*, ſolis, vel ſimul additis fructibus dictis, ſeminibus, pulueribus etiam in condito dictis, & ſaccharo ſoluto in aqua roſarum,

hac dosi & proportione.

Carnis, ℥ iij. ℥ iiij.

Fructuum, ℥ iij.

Semin. ℥ j. ℥ j. ß.

Puluerum verò ʒ j respondeat dictorũ ℥ j. minore tamẽ quantitate pretiosiores.

Sacchari autem dicitur q. s.

Additur aliquando *ambra, mosch.* parca dosi, ad g̃ aliquot, & auro etiam aliàs pasta obducitur.

VSVS. *Modus* per se, vel ex juscul is.

Quantitas continua, seu *dosis* ad ℥ ß. ℥ j. Morsellus num. i. ii.

Discreta, sæpiùs cum cibo, inter pastus.

Tempus expressum.

FORMVLA. R. &c. fiat confectio in morsellis, additur aliquando instar pineolati. Vtatur.

VTILITAS. Pasta non analeptica vtilis in affectibus pulmonum, pectoris variis, ad incrassandum, leniendum, detergendum, expectorandum, &c. Analeptica verò in iisdem, in atrophia, extenuatis, & debilibus ab vlcere pulmonum: nutrit, exiccat, fluxiones incrassat. Vsus igitur omninò resumptiuus, affectibus simul, vnde illa ἀθυμία & virium prostratio, consulens.

CAP. II.

DE PANDALEONE.

ARABVM, & iuniorum inuentum, medicamentum est pectori & pulmoni dicatum, materiâ suaue, fine cum eclegmate omninò conueniens, formà tantùm differens, quâ consentit cum tabellis, à quibus tamen in hoc differt, quòd illæ in figuram certam effingantur, hoc verò quòd, vbi saccharum ritè coctum est, permixtis ingredientibus infunditur pyxidi, & ibi solidescere permittitur, ac vsus tempore frustum aliquod cultro, cochleari, demitur, &c.

Est igitur medicamentum solidum tabularum more, pyxide instar placentæ conceptum, ex pulueribus, conseruis bechicis, & saccharo soluto tabulato q. confectum: ad eosdem vsus, in quos eclegma, institutum.

In hoc autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

COMPOSITIO bifariam fit.

1. *Vel* ex pulueribus bechicis simplicibus, compositis, solis, mixtis, & saccharo liquore idoneo soluto, cocto, hac dosi & proportione, vt sint puluer. ʒ ß. plus minus, saccharisoluti ʒ iiij. vel q.s.

2. *Vel* ex fructibus, seminibus thoracicis, pulueribus electuariorum, saccharo soluto, hac proportione.

Fructuum ʒ ij. sem. ℥ j. pulueris ʒ iij. sacchari q. s. Nota, conseruas, aliquando addi, ad ʒ iij. ℥ ß.

VSVS. *Modus*, ore continetur, vt sensim eliquetur, & instar looch sensim deglutiat, vtatúrque frequentiùs.

Quantitas, de hoc cum cochleari vel cultro frustum modicum desumitur.

Tempus idem quod eclegmatum.

FORMVLA. R. &c. fiat panda-leon in pyxide idonea, de quo, &c.

VTILITAS eadem quæ eclegmatum, à quibus forma tantùm differunt, & quòd ferè hæc constent ex iucundissimis.

CAP. III.

DE MASSA PANIS, ET Pineolato.

MARCIPANIS vel MASSA PANIS iunioribus confectio gratissima, polytropha, macilentis, pulmonum affectibus pro bellariis conueniens.

Componitur ex *amygdal. excortic.* ℥ iij. *piſtachior. mundat.* ℥ j. Contuſis in mortario marmoreo cum parum *aq. roſ.* addita *ſacchar. albiſſ.* ℔ ß. fiat paſta, hinc placentulæ coquendæ leuiter in furno ad colorem flaueſcentem & duritiem mediocrem. Alia iucunda addi poſſunt ad gratiam, vt *cinnamomum.*

PINEOLATVM in eundem finem fit, ex æquis partibus pineorum & ſacchari ſoluti. Ex quibus fiunt morſelli, addito moſcho ad gratiam, ſi volueris. Hæc autem ferè ſolent à medico imperari, non præſcribi.

CAP. IV.

DE TABELLIS.

QVod electuarium ſolidum vocant, aliàs Tabella dicitur à plana forma, & quia ſaccharum, ex quo fiunt, coctum & tabulatum, complanatumq; ſcinditur in varias figuras, quadratam, hinc Teſſellæ, & Lozengæ vulgò pharmacopœis, aut quia fieri ſolent in manus Chriſti formam rotundam, hinc & rotulæ, & orbiculi, à rotunditate etiam figuræ, appellantur.

Medicamentum solidum est è puluere maximè, & saccharo soluto, coctoq; supra syrupi consistentiam, atque tabulato confectum: ad alterandum vel purgandum comparatum.

Hinc tabellæ duplices: Purgantes & Alterantes.

Tabellæ Purgantes.

Definitio & differentiæ vt suprà. Sunt autem duplices: Officinales, Magistrales, de quibus hîc potissimùm.

In *Magistrali* tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, fiunt ex pulueribus, & saccharo soluto in liquore idoneo, coctóque suprà syrupi consistentiam, aliquando & tabellæ purgantes, vel species electuarior. purgantium adduntur.

Puluis *vel* est purgans, simplex, *vel* alterans, corrigens nempè idoneus aroma, aut species electuarij alicuius.

Quod ad *quantitatem*, vt dictum suprà in opiatâ purgante, doses catharticorum maximè supputandæ. Quicquid sit, quandoquidem tota massa tabellarum ℥ iiij. vel vj. non debet excedere, sat fue-

rit puluer. ℥ j. facchari ſoluti triplum, quadruplum præſcribere ; licet vulgò, ſed malè, non definiant.

VSVS. Quod ad *modum*, vel per ſe ſumitur, vel diluta idoneo liquore. Vide potiones.

Quod ad *doſin*, Vide opiatam purgantem.

Quod ad *tempus*, manè, vt alia purgantia.

FORMVLA. R. &c. cum facchari ſoluti in liquore idoneo, &c. fiant tabellæ, pondere ʒ iij. ℥ ß. capiat, &c.

Sed plerúnque loco magiſtralium ſolent præſcribi officinales tabellæ purgantes, eodem *modo*, *doſi*, ac *tempore* ſumendæ.

VTILITAS eadem quæ opiatæ ; ad purgandum.

Tabellæ Roborantes.

Quid ſint, & differentias, vide in potione cardiaca.

Quod ad COMPOSITIONEM, ex puluere roborante vario, ſimplici aromatum, & rerum idonearum, aut compoſito electuarij officinalis, & ſaccharo ſo-

luto in liquore idoneo, vt massa ʒ vj. non excedat, hâc dosi & proportione singulorum, vt:

Pulueris sit vna pars.

Sacchari vj. vel viij. x. prout tabellas validiores, vel debiliores volumus, aut pulueres grati, ingrati, efficaces, plùs minùs existunt; licet sacchari passim q s. dicatur, puluerum dosis tantùm exprimatur, ad ʒ v. ʒ vj. ferè.

Nota pulueribus hisce aliquando vtiliter addi confectionem, vt *alkermes*, ad ʒ ij. ex qua sola etiamnum Monspelij tabellas jucundissimas conficiunt, item & aliquando conseruas idoneas, ad ʒ iij.

Ad roborantes referri possunt, quæ sine medicamentis cardiacis, ex variis rebus ad alterandum pro scopo comparantur, eodem modo pulueriſatis, & saccharo exceptis, eâdem dosi: licet possint & majore; saccharo triplo tantummodò præscripto, cuius generis in officinis quamplurimæ, ad varios medici scopos ac intentiones, prostant.

VSVS *roborantium*. Quod ad *modum* per se maximè vsurpantur, vel solutæ liquore idoneo.

Quod ad *quantitatem*, à ʒ j. ad ʒ iij. pro

ingrédientium energia.

Quod ad *tempus* tribus horis antè prandium, vel etiam cœnam, ídque poſtridiè purgationis ſi præceſſerit, vel ſi pilulæ vſuales fuerint præſcriptæ, alternatim ſumẽdæ diebus alternis, vel aliàs, vbi ſimpliciter roborandum eſt, quouis tempore poterunt vſurpari.

VSVS *alterantium.* Quod ad *modum* idem.

Quod ad *quantitatem*, ad ʒ j. ʒ ij. ʒ iij. pro puluerum facultate & ſcopo.

Quod ad *tempus*, hoc limitabit affectus præſentia; vtiliter tamen vacuo ſtomacho aſſumentur.

VSVS *officinalium.* Quod ad *modum* & *tempus* idem, tùm & *quantitatem.*

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

℞. &c. cum ſacchari ſoluti in &c. q. ſ. fiant tabellæ ponderis ʒ j. ʒ iij. quarum vnam capiat, &c.

VTILITAS roborantis, vide ſupra in opiata confortante, vt & alterantis ibidem: quæ obiter etiam paſſim ad defluxiones in pectus ſiſtendas præſcribuntur, ex adſtringentibus & incraſſantibus, quarum etiam vna quod ad vſum præſcribitur, ſæpiùs in ore continenda.

Cap. V.

DE PILVLIS.

LATINIS *à paruæ pilæ similitudine dictæ, Græcis ex eo, quod non dilutæ; sed integræ deuorentur, à καταπίνω, deglutio, catapotia appellantur.*

Medicamenti forma est solida, globuli effigie sphærica, ex pulueribus, aliquando & gummatibus, succis, liquore glutinoso exceptis efformata: ad purgandum maximè, vel etiam aliquando ad alterandum, vel corroborandum comparata.

In præsentia clarioris explicationis gratia, triplices statui possunt: Purgantes: vsuales dictæ: alterantes.

Pilulæ Purgantes.

Etsi pilulæ propriè loquendo sint catharticæ, quia tamen in varios vsus comparari possunt, & quia, quæ purgant, faciunt id vel efficaciter, vel debiliter, ac corroborando potiùs, has vsuales *cum vulgo, illas* purgantes *appellamus, quæ à medico rariùs præscribuntur, cùm officinalibus harum loco vti soleant, tamen eorum conficiendi ratio posteà patebit.*

Sunt autem vel Officinales : *vel* Magistrales. Officinales *vel* non purgant, *vel* purgant.

Non purgant *pilulæ de Bdellio, cynoglosso : hypoglottides albæ, nigræ, quæ tamen obiter huc non spectant.*

Purgantes *vel sunt* vsitatiores, *vel* non.

Vsitatiores *sunt, aureæ b. alephanginæ, b. p. aggregat. b. p. sine quibus, o. b. agaricæ, p. cochiæ, p. lucis maiores, p. aq. hermodactyl. p. aq. Indæ, m. p. fœtidæ maiores.*

Minùs vsitatæ *sunt, de Rhabarb. b. assaiereth, b. eupatorio, b. imperiales, b. Rufi, b. de hiera, b. p. arthriticæ, b. p. Arabicæ, p. de 5. myrobalan. b. p. m. masticin. p. de aloe, sagapen. sarcocoll. antè cibum, p. b. stomach. de fumaria, m. lapide lazuli, m. b. p.*

Magistrales. Quod ad COMPOSITIONEM, conficiuntur.

1. *Vel* ex puluere idoneo, liquore etiam oneo excepto.

Puluis est ratione *qualitatis*, tùm cathartic͂u simplex, ita tamen vt *aloe*, (quæ basis omnium pilularum est,) semper ingrediatur, tùm corrigens idoneum atque dirigens, vt in opiata purgante.

Nota, Lachrymas gummi, vt *ammoniac. opopanax* addi posse.

Quod ad *quantitatem*, pulueris ʒ j. sufficiet, rarò ʒ jß. quia quandoquidem dosis pilularum sit ʒ j. in viij. vices purgando, atque in semestre sufficiet. Huius verò pulueris duæ partes sint veluti purgantes, vna corrigentium.

Liquor excipiens ratione *qualitatis*, potest esse sapa, succus idoneus, mucilago, sæpiùs *mel* coctum despumatúmque, passim verò & vsitatè syrupus aliquis idoneus.

Quod ad *quantitatem*, dicitur q. s.

2. *Vel* quod erit efficacissimum, extractorum more decoquantur purgantia, præscribantúrque ad ʒ iiij. vj. cum suis corrigentibus, in liquore vel succo idoneo more Apozematis: facta deinde forti expressione & colatura in huius vnciis vj. vij. viij. dissolue in Balneo Mariæ, *aloes succotrinæ* ʒ vj. ʒ j. pro diutino vsu, deinde coagula ad mellis consistentiam, addatur postea puluis idoneus corroborans, ad ʒ ij. vt & *scammoneum*, si scopus ferat, quandoquidem non decoquitur, ad ʒ j. ij. iij.

V S V S *Officinalium.* Quod ad *modum*, deuorantur.

Quod ad *quantitatem*, validiores, à ℈ j.

pueris, ad ʒ j. viris & adultis : vt ſunt, *aureæ, cochiæ, fœtidæ maiores, arthriticæ, Indæ, de lapide lazuli, de hermodactylis.*

Mediocres à ℈ ij. ad ℈ iiij. *aggregatiuæ, ſine quibus, de agarico, de aloe, de ſucco myrobal. de fumaria.*

Leuiores à ʒ j ad ʒ ij. de *rhabarb. aſſaiereth, alephang. ante cibum, maſticinæ, de eup. Rufi, hiera.*

Sin verò more vſualium vſurpentur, ℈ j. ʒ ß. ſufficiet duabus horis antè cibum, prandium & cœnam.

Quod ad *tempus* manè, vt alia cathartica.

Magiſtralium VSVS. Quòd ad *modum* & *tempus*, idem.

Ad *quantitatem*, vide opiatam purgantem.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI *officinales*. R. &c. i.e. maſſæ pilularum talium, &c. *diagridij* ℊ. iiij. v. (in biliosis & frigidis ſtimuli loco, vt & aliquando trochiſc. alhandali ℊ. iiij. v. pro pituitoſis, caſtorei etiamnum ℊ. v. in affectibus capitis frigidis,) cum aqua tali, formentur pilulæ vj. vij. viij. quæ deauratæ ſumantur ſummo mane, vel etiam poſt mediam noctem, ſi à cerebro debeant trahere,

cum custodia, leui cœna præcedente, vel horâ somni, si pro capite vt cum benigno leuioris cœnæ halitu vis cathartica ad cerebrum feratur.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI *magistrales*. R. &c. cum &c. fiat massa pilularum, quæ oleo amygdalarum dulcium vel anisi, &c. oblita aluta obuoluatur, reponatúrque in pyxide idonea, capiat de hac massa, &c. formentur, &c.

VTILITAS. Insignis in purgando ab habitu corporis & tertia regione est. Hæc forma tunc eligenda maximè, quia diutiùs moratur vis purgans in ventriculo, nec confestim prolabitur in intestina, hinc per illam moram vberrimè effunditur in peripheriam cum fructu.

Vsus autem earum præcipuè in pituitosis, minùs in bilíosis, hyemis etiam tempore potiùs, quàm æstatis, valent etiam in obstructionibus expediendis ob rationem dictam, præsertim si ammoniacum admittant; vix autem in melancholicis: quia siccior eorum aluus vix diluitur, nisi ammoniacum etiam habeant, atque tùm vtiliter jusculi parum superbibitur.

Pilulæ vſuales.

Purgant quidem, ſed ſenſim admodum & potiùs ſunt corroborantes, quarum vſus quandoquidem frequens in hebdomada, eſt, iſq; ſine cuſtodia, vſuales ideò dicuntur.

Quod ad COMPOSITIONEM, ex *aloë*, vt baſi, fiunt *ſuccotrina*, ad ℥ ß. ʒ vj. additis leuioribus purgantibus, *Rhab. agar.* ad ʒ j. ʒ ij. & corroborantibus ſimplicibus, vt *cinamomo*, *gariophyllis*, *maſtiche* compoſitis elect. ad ʒ j. ʒ ij. cum ſyrupi *abſynth.* &c. q. ſ.

Nota *ammoniacum* ſolutum paſſim vtiliter addi in obſtructionibus, ad ʒ j. ʒ ij. vt & *myrrham*. Item, in forma vtiliter præſcribi, *aloem ſuccо abſynthij nutritam*. Item *Rhabarbar.* liquore idoneo, donec molleſcat, irroratum.

VSVS. Quod ad *modum*, vt ſuprà.

Quod ad *quantitatem*, & *tempus*, de maſſa præſcripta ſumitur ʒ ß. ex qua formantur pilulæ iiij. quarum duas ſumat manè, duabus horis antè prandium, duas alias duabus horis ante cœnam; bis vel ter in hebdomade: diebus quibus abſtinebit ab opiata corroborante, ſi fuerit

præscripta, aliàs sine hac admonitionē: passim enim, vt & suprà, vnà præscribuntur.

Hæc autem FORMVLA. R. cum &c. fiat massa pilular. de qua, &c.

VTILITAS summa corporibus valdè cacochymis, pituitosis maximè, quibus ventriculus scatet perēni phlegmatis illuuie, vnde manat in vniuersum varia morborum series: valdè enim corroborant ventriculū, coctionem juuant, si quid excrementitium in eo expurgant, nec sinunt noxia vlla accumulari: hinc vtilissimè in omnibus affectibus inde oriundis, mesenterij, vel capitis, hepatis, articulorum, &c.

Pilulæ corroborantes, & altērantēs.

Licet omnes pilulæ purgantes propriè esse debeant; tamen & ad alios scopos hâc formâ solidâ medicamenti solent & possunt componi, ad roborandum & alterandum vario modo in primis, secundis, tertiis qualitatibus; vbi medicamentum sc. volumus diutiùs hærere vel morari, nec transire subitò, vt vis medica agat efficaciùs in parte in quâ est, vel propter eandem moram diffundi etiam liberaliùs possit ad alias

consentientes, & distribui per occultos & patentes meatus.

Hæ autem vel ore continentur, *neque deglutiuntur, vel* deuorantur.

Ore continentur *pilulæ bechicæ à sphærica forma, (vel etiam lupinari, vnde & has ad trochiscos passim referunt,) & vi insigni in sedandâ tussi sic dictæ, vt & ab vtendi modo hypoglottides, vulgò sublinguales, quòd sub linguâ, vel suprà potiùs contineantur, donec sensim hoc pacto liquescant, tussi & affectibus asperæ arteriæ, pectoris dicatæ.*

COMPONVNTVR autem ex puluere thoracicorum lenientium, vt *succo liquirit. gummi tragacanth. Arabic. Amylo, penidiis, sacchar. sem. papav. albi, &c.* ad ʒ j ß. ʒ ij. pro vsus necessitate, & longitudine.

Excipitur autem iste puluis sufficiente quantitate *mucilag. gummi tragacanthæ*, extractæ in aqua *rosar.* vel *cydonior.* &c. vel etiam cum syrupo pectorali.

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum mucilag. &c. fiat massa, ex qua formentur pilul. hypoglottides, quarum vnam passim & sæpiùs contineat sub lingua, donec liquescat, & sensim deglutiatur.

VTILITAS suprà ad sedandam tussim, leniendam arteriæ asperæ & faucium asperitatem, vocis raucedinem, & expectorationem difficilem.

Huc possent referri trochisci lupinares, ad fluxiones sistendas ore continendi.

Deglutiuntur autem pilulæ roborantes, vel vario modo alterantes, vtiliter in affectibus ventriculi à cruditate statuum, & partium consentientium, capitis maximè, ac vicinarum, hepatis, &c. ex roborantibus idoneis, in affectibus capitis idiopathicis idoneæ, ob moram quam trahunt in ventriculo, maximè si post cibum sumantur. Sic enim ascendit spumosa vis. Ita, & conferunt ad affectus oculorum, eorum caliginem ex ophtalmicis, vel dum itur dormitum.

Tales etiam sunt hypnoticæ officinales, pilulæ de Cynoglosso, *quales & passim præscribuntur ad fluxiones sistendas, simul & absorbendas, somnum etiam conciliandum : huc &* laudanum *iam receptissimum referri potest,* ad ℈. iv. v. *ad summum præscribendum, præscribuntur etiam ad fluxum alui ex corroborantibus & adstringentibus, ante, & cum cibo sumendæ, ad hepatis atoniam, gonorrhæam, renum, vesicæ vlcera, ad calculum, vteri vi-*

rios affectus, &c.

COMPONVNTVR autem ex puluere idoneo faciente ad scopum & intentiones, quas suggerent affectus propositi, eóq; ad ʒʒ ß. ʒ v. ʒ vj. præscripto, qui excipiatur syrupo conuenienti.

VSVS. Quod ad *quantitatem*, ex massæ ʒ j. formantur pilulæ vi. quarum duæ semel, bis in die assumuntur.

Quod ad *tempus*, manè, vesperi, antè, post, cum cibo, vt supra dictum in condito.

Quod ad *modum*, deuorantur, & si ad partium inferiorum, hepatis, viscerum, renum, vesicæ, vteri affectus præscribantur, vtiliter parum liquoris idonei appropriati superbibitur, quò ad istas partes vis medica citiùs perferatur cum fructu.

VTILITAS suprà satis fuit explicata.

CAP. VI.

DE TROCHISCIS.

ALias etiam à formâ Græcis κυκλίσκοι *&* ἀρτίσκοι : *Latinis pastilli, orbiculi, & formæ lupinares.*

Medicamenti forma solida duraque lupinorum figuræ similis, ex pulueribus variis liquore exceptis in pastam, quæ deinde in orbiculos effigiata, exsiccata, asseruataque.

Sunt autem vel Officinales, *vel* Magistrales.

Vtrique Interni, *vel* Externi.

Officinales interni *vel sunt*

Purgantes, *agaricus trochiscatus, alhandal. de violis.*

Alterantes, vel *sine opio theriacali, vt de viperis, scyllitici, cypheos, Hedychroi*, vel *cum opio, vt alkekengi, ad* Ren. Ves. *carabe* ad vterum.

Cardiaci *Gallia moscat. aliptamoscat.*

Bechici *seu pectorales, albi nigri.*

Aperientes *quales sunt Diarrhod.* ad Hep. *de Rheo*, Hep. *de eupat. absynth. de lacca.* Hep. Lien. *myrrha*, Vtero.

Magistrales *vt olim fuêre vsitatissimi, sic hodiè vix præscribuntur, nisi ad suffitus, ad quos receptissimi vt posteà, vt & ad tussim & defluxionem, quales* pilulæ subling. *suprà. Fiunt & vsitatè ad vlcera vesicæ, renum, ardorem vrinæ, sanguinis, seminis, & alui, ad astringendum aperiendumq; possunt & ad corroborandum. In summa, loco puluerum efficaciores præscribi possunt, quia vis medica non*

euanescit;

euaneſcit ; ſed aſſeruatur hâc ratione commodiſſimè.

COMPONVNTVR autem ex puluere rerum variarum idoneo, liquore etiam conuenienti excepto, permixto, donec pilularum & paſtę formam acquirat, ex quà deinde orbiculi effinguntur in vmbra ſiccandi, reponendique, charactere ſępiùs impreſſo: fiuntque ponderis ʒ j. ʒ j. ß. ʒ ij. iij. ad ſummum, pro ingredientium vi & ſumma efficacia. Puluis autem qui aſſumitur, è vegetabilium ſingulis partibus, præſertim quæ puluériſari poſſunt, nec non & ex gummatibus puluerabilibus, vt *ceraſorum*, *ſtyrace*, *gummi tragacanthæ*, ſuccis inſpiſſatis, *Acaciâ hypocyſtide*, ſeligitur.

In ſummâ ex rebus idoneis puluératu facilibus.

Quod ad *quantitatem*, eiuſmodi puluis ad ℥ j. ℥ j ß. ℥ ij. pro vſus neceſſitate, & longitudine præſcribetur : ℥ j ß. enim aliquando ſufficiet.

Excipiens eiuſmodi puluerem, vel eſt tenue, *aqua*, *vinum*, *aqua deſtillata*, *ſucci herbarum*, vel viſcidum, *mucilago gummi tragacanthæ*, *Arabici*, extracta cum aqua idonea.

Quod ad *quantitatem*, præscribitur q.s.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiant trochisci lupinares vel pastilli ponderis, &c. siccentur in vmbra, vsus tempore teratur vnus, duo, pro ponderis ratione, & efficaciæ, soluatur liquore idoneo. Vtatur & intra, & extra. Fiunt enim, vt dixi, trochisci ad vsus tùm internos, tùm externos.

Nota tamen obiter, qui fiunt ad suffitum non dissolui, vt neque hypoglottides appellati: de quibus suprà.

VTILITAS iam satis expressa. Hac enim formâ aptari possunt alterātia vario modo, corroborantia. Trochisci enim potiùs inuenti sunt ad conseruandam vim puluerum infractā, quàm quod sint priuata quædam medicamenti forma. Integris enim non vtimur, sed solutis priùs liquore idoneo, si hypoglottides, & quæ ad suffitum, excipias.

Hæc autem formæ ratio vtilissima, quòd pulueres, maximéque cardiaci, & tenuis essentiæ facilè exhalabiles, hâc ratione viribus infractis diù perstent aduersùs aëris injuriam, neque exsoluatur facultas, sed vnita in efficacem energiam conspiret.

Ad Trochiſcos referendi ſunt
MVSCARDINI.

Paſtilluli enim ſunt, ab odore quem à moſcho habent, ſic dicti, ad halitus maximè comparati ſuauitatem, & venereos complexus. Tales extant trochiſci de Gallia efficaciſſimi.

COMPONVNTVR autem, vel ſimpliciter ex *ambræ, moſchi*, ℈. iij. iv. &c. vt volueris, & ſacchari ſoluti in *aquâ roſ.* q. ſ. cum amyli tantillo.

Vel fiunt compoſitiùs, ex puluere rerũ aromaticarum ſuauis odoris, vt *cinnamomi, ſantal.* ℥ j. moſchi, ambr. ℈. iij. iv. pro lubitu, ſacchar. &c. fiant trochiſci, quorum vnum teneat ſæpiùs in ore.

CAP. VII.

DE PVLVERE.

PVLVERVM vſus admodum neceſſarius, tùm vt medicamenta ſolida vel integra in vſum commodiùs venire poſſint, tùm vt aliis remediorum formis faciliùs miſceantur. Quod autem in genere Latini puluerem appellant, Arabes trifariam nuncupant:

Suffuf, *puluerem quemlibet crassum*: Alkool, *tenuissimum*: Sief, *quorundam trochiscorum attritionem, quæ fit in cote, cum aqua idonea ad affectus oculorum. Est autem puluis vel officinalis, vel magistralis: de quo nobis sermo.*

Magistralis est Internus, *vel* Externus.

Internus *alius purgans, corroborans aut alterans existit.*

Puluis Purgans.

Definitio, & differentiæ ex superioribus.

COMPONITVR ex simplicibus catharticis, ferè suauioribus, additis propriis correctiuis, proportione sæpiùs iam dictâ.

Quod ad *quantitatem*, ad ℥ j. ℥ j ß. ad summum præscribitur. Et nota, saccharum aliquando pro delicatioribus adjungi; sed dosi parcâ, vel pondere pari, eóque definito.

VSVS: quod ad *modum*, cum jusculo, vel alio liquore conuenienti.

Quod ad *quantitatem*, doses catharticorum supputandæ.

Tempus manè cum custodia.

FORMVLA. R. &c. fiat puluis, de quo, &c.

VTILITAS ad purgandum. Vide suprà.

Puluis Roborans.

Licet ad varias partes corroborandas præscribi possit, pro medentis scopo; tamen ferè ventriculo confirmando, vocaturq; vulgò digestiuus, vel cordi, cardiacus dicitur aut Alexiterius: licebit & ad alios vsus, hepar roborandum, intestina, &c.

COMPONITVR. I. *Digestiuus in genere* ex rebus stomachicis, coctionem iuuantibus, flatus discutientibus, adstringentibus.

In specie verò *coriandrum præparatum* ad ℥j. basis est, adduntur q; flatus discutientia, *anisum* ad ℥ ß. ʒ vj. corroborantia deinde stomachica, simplicia, composita, ad ʒ ij. iij. ad summum, cum *sacchar. rosat. tabulat.* q. s.

II. *Cardiacus*, vel etiam alias partes roborans, componitur ex simplicibus & compositis pulueribus, electuar. ideneis ac specificis, ad ℥ ß. ʒ vj. ℥ j. prout vsus debet esse longus; ita tamen vt cardiaca pretiosiora minore quantitate, subquadrupla, subsextupla ingrediantur: & ij vel soli præscribuntur, vel ad gratiam *sacchar. rosat. tabul.* triplum aut quadruplum adjungitur.

VSVS & FORMVLA. *Digestiui*

quidem. R. &c. fiat puluis, de quo sumat cochleare vnum, post singulos pastus, nihil superedendo, vel bibendo.

Cardiaci verò, vel *alterius roborantis*, vt hepatici, &c. R. fiat pulu. de quo sumat ʒ j. ij. iij. cum aqua, jusculo, vel liquore idoneo. Idque manè jejuno ventriculo, vel aliàs vrgente necessitate, maximè si fuerit Alexiterius.

VTILITAS. Expressa, ad robur partium principum, & aliarum etiamnum, ventriculi, intestinorum constántq; ferè ex calidis; tamen eodem roborandi fine ex frigidis appropriatis comparari poterunt.

Huc pertinet alterans vario modo in qualitatibus primis, secundis, pro scopo ex rebus idoneis, vt qui passim præscribitur ad obstructiones ex *Chalybe*, additis aperientibus, ad ʒ j ß. ʒ ij. cum sacchari portione pari, de quo manè cochleare vnum, superbibendo parum vini aut liquoris idonei, assumitur. Sic ad calculum & arenulas ex lithontripticis, ad ʒ j. ʒ j ß. & sacchar. q. s. de quo ʒ j. ʒ j ß. cum liquore diuretico; sic ad partum & menses, ad astringendum, sanguinis deiectiones per aluum, vterum, vesicam;

ad fluxus omnes, & alterandum vario modo, vbi humiditas adjuncta fuerit.

Hæc de puluere interno.

Externus puluis etiammum aliquando præscribitur.

Est q; Medicus vel *Chirurgicus.*

Medicus roborans ferè est, qualis etiã ferè tantùm cerebro confortando exsiccandóque destinatur, ex rebus idoneis, radic. fol. &c. cephalicis, ad ʒ ij. præscriptis; addito sæpè puluere *violaceo*, *Cyprio*, ad ʒ j. ʒ j ß. plus minùs. Ferè autem sumuntur radic, ʒ ij. sem. ʒ vj. flor. ʒ iij. aromat. ʒ ij.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat puluis paulò crassior, quo exsiccetur caput manè, quod vsitatissimum post lotiones ipsius.

VTILITAS ad cerebrum corroborandum, pituitosum exsiccandum, absumendas humiditates ipsius capitis pilorum excrementitias.

Chirurgicus. Varius ferè, à chirurgo tantùm præscribendus ad vlcera detergenda, replenda, glutinanda: ad vulnera, hæmorrhagiam, &c. Quorum dosis & quantitas præscribendi pro vsus necessitate est.

LIBER SECVNDVS

DE REMEDIIS externis.

SECTIO I.

DE REMEDIIS COMMVNIBVS PLVRIBVS PARTIBVS.

CAP. I.

DE EPITHEMATE.

SI vim nominis spectes, dicetur in genere omne remedium externum, quibuscuis partibus applicandum. Hodie verò priuato quodam iure appellatur medicamentum, partibus corporis nostri nobilioribus, cordi, & hepati præsertim, admouendum, ad ipsas alterandas corroborandasq;.

Est autem duplex, Liquidum & Solidum.

Epithema liquidum.

Ratio nominis clara. Est autem aquæ vel Iulepi instar fluidum, ex liquore idoneo & pul-

ueribus cardiacis maximè compositum.

In hoc tria consideranda: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE, *Materia* ex qua; quæ vel *liquida*, vel *sicca*, (*pulvis idoneus*) vel *media*. In iis consideranda *qualitas* & *quantitas*.

LIQVOR ratione *qualitatis*, pro basi passim & ferè semper aqua destillata est, parti & affectui respondens, eáque vel sola, vel huic insuper alia adduntur, ad penetrationem maximè, aut maiorem efficaciam, vt passim & ferè semper, *vinum album*, pro corde *acetum* pro hepate; sic & aliquando ad maiorem vim, succi fructuum, vt *limonum*, vel foliorum idoneorum.

Liquor aliquando decoctum liquidissimum est, ex idoneis, sed rarò.

Quod ad *quantitatem*, dosis epithematis ℔ j. ℥ xv. vnde si aqua assumatur, ad istam quantitatem præscribenda: si verò alia liquida simul addantur, hæc proportio; aquæ, ℥ viij. succi, ℥ ij. ℥ iij. vini, aceti, ℥ ß. ℥ j.

PVLVIS ratione *qualitatis* vel simplex, rerum cardiacarum, hepaticarum, lignorum maximè corticum, florum, se-

min. vel compositus, electuarior. roborantium, aliquando & trochisci aromatici.

Quod ad *quantitatem*, pro liquoris ℥ j. pulv. ℈ j. aut ʒ ß. ad summum sufficiet: ita vt summatim ad ℥ ß. vel ʒ vj. sit præscribendus: ita tamen etiam, vt specierum electuariorum ʒ j. ʒ ij. tantùm assumantur.

MEDIA, ratione *qualitatis*, aliquando, præter liquorem & puluerem, (ex quibus semper epithema,) præscribitur, opiata sc. corroborans, vel confectio cardiaca, vt *alkermes*, ad ʒ j. ʒ ij. præscribenda.

VSVS. Quod ad *modum*, cum panno scarlatino, vel linteo imbuto & leuiter expresso applicatur tepidè, & vbi exaruerit aut refrixerit, renouatur, vicibus repetitis, continuando per horæ quadrantem, bis in die.

Quantitas nulla definitur.

Tempus manè & vesperi, si affectus frigidus, vel hyems, aliàs ter, quater in die, vbi calidus, aut æstas, & nota obiter, post vsum liquidi solidum posteà vtiliter admoueri, viribus admodùm collapsis.

FORMVLA PRÆSCRIBENDI.

R. &c. fiat epithem. liquidum, in vase vitreo reponendum, vsus tempore pannus scarlatinus, &c.

VTILITAS. Ferè tantùm fit ad corroborandum; sed refrigerandum simul, rariùs ad calefaciendum: ad hoc enim solidum vsitatius: ad intemperies cordis & hepatis maximè calidas, præscribitur, roborandum simul, malignitatem prætereà, si quæ suspicio, abigendam: æstate maximus eorum vsus in febribus.

Nota obiter, liquida etiam eiusmodi toti pectori posse vtiliter admoueri, in febribus ardentibus & hecticis, ex humidis & frigidis aquis, aut decoctis maiori quantitate præscriptis: item & in capitis ardoribus, phrenitide, &c. Vide oxyrrhodinum.

Aliquando & testiculis applicanda in ardoribus magnis, ob consensum enim cum vniuerso, & vniuersus corporis habitus, & sanguis maximè refrigeratur. Hinc & in hæmorrhagia vtilissimum. Ad hoc oxycratum ferè vsurpant. Eodem fine aliquando carpis manuum applicantur refrigerantia, ad æstum cordis, & interiorum viscerum, sic & ad erysipelata

faciei, &c. In summâ enim ista omnia epithematis nomine comprehensa, possunt vtiliter vsurpari parte inflammatâ, aut affectu calido obsessa, licet epithema propriè de corde vel hepate audiat.

Epithema solidum.

Appello quod instar aquæ fluidum non est: licet variâ consistentiâ, & molliore etiam præscribatur.

In hoc autem tria consideramus. *Compositionem. Vsum. Vtilitatem.*

Quod ad COMPOSITIONEM vario modo conformatur.

I. *Vel* enim, quod vsitatissimum, *opiatæ* forma, ex conseruis florum, pulueribus electuariorum, rariùs verò simplici, & confectionibus supra dictis, cum idoneo liquore, aqua destillata simplici; composita, succo appropriato, &c.

Quod ad *quantitatem*, in genere ℥ iiij. vix excedit, speciatim verò sint conseruarum ℥ iij. confectionum ʒ iij. pulueRum, ʒ j. ʒ ij. ad summum, talis liquoris q. s.

II. *Vel linimenti* forma, maximè in cordis affectibus calidis, possunt & in fri-

gidis, vt in hepatis affectibus; ex *vnguenti rosac. ceruti santalini* ℥ ij. conseru. idonearum ℥ ß. ʒ vj. pulu. cardiac. ʒ ß. ϑ ij.

III. *Vel* cum pipione per medium dissecto, quod vsitatissimum, qui conspergatur deinde ʒ j. pulueris cardiaci elect. aut ʒ ij. pulueris pro epithematibus ordinariis.

Huc referri possunt catelli dissecti capiti applicandi, in declinatione phrenitidis maximè, aut aliàs, consperſæ puluere digerente & roborante, ex flor. *rosar. camomillæ, granis tinctorum*, & similibus ad ℥ ß.

VSVS. Quod ad *modum*, solidum opiatæ forma extendatur suprà pannum scarlatinum liquore idoneo imbutum, ac leuiter expressum, actepidè regioni cordis admoueatur, idque vel post liquidi vsum, vel aliàs etiamnum.

Tempus indifferenter se habet, & bis, ter in die poterit renouari.

FORMVLA patet ex compositione. R. &c. fiat epithema, &c.

VTILITAS solidi opiatæ forma, pro corde, ad corroborandum & calefaciendum maximè, vt & linimenti formâ atque cum pipione comparatum: pos-

sunt & ad cor refrigerandum cum conseruis & formâ linimenti fieri, linimenti formâ, hepati præcipuè dicatum est ac vtilissimum.

In summa verò fiunt ad alterandum & corroborandum maximè, vbi vires admodum collapsæ.

CAP. II.

DE LOTIONE.

NOMINIS ratio & definitio patet: est enim priuatum veluti quoddam balneum capiti, pedibus maximè dicatum: vndè & duplicem facio: Cephalicam, & pro pedibus.

Lotio Cephalica.

COMPONITVR ex decocto cephalicorum, in quo duo considerantur, *Materia* : *Liquor*. In hic *qualitas* & *quantitas*:

MATERIA ratione *qualitatis* & *quantitatis*; radic. ad ℥ ij. iij. fol. à M. iv. ad viij. sem. ℥ j. ij. flor. P. iv.

Nota, addi aliquando aromatica, ad ℥ ß. ʒ vj. & vbi siccandum valdè est, *sulphur viuum* ad ℥ ß. item & vsitatè vbi caput purgandum priuatim post vniuersa-

lia *folior. senn.* ℥ j. *agar. albi* ℥ ß.

LIQVOR ratione *qualitatis lixiuium* sarmentorum, vel barbitonsorum vulgare, addito *vino albo*, si volueris, & ad vinum etiamnum *aquâ* ad ℥ iv. quod ad *quantitatem* q. s. *vini* verò vna pars, vel ana part. æqualès.

VSVS. Quod ad *modum*, hoc decocto caput ex alto irrigatur sub radiis solaribus; sereno & tranquillo cœlo, vel loco calidiore; caput deinde probè exsiccandum cum spongiis *aquâ vitæ* maceratis, & stupis cannabinis obtegendum, suffimine aliquô priùs suffitis.

Tempus, manè lauatur, duabus horis antè prandium, aluo priùs exonerata.

FORMVLA. R. &c. fiat decoctio, &c. lauetur caput, &c.

VTILITAS post purgationes maxima, ad materiæ coniunctæ dissipationem, & absumendas reliquias, vt passim, caput simul corroborandum, affectibus ipsius & cerebri frigidis ferè tantùm dicata: fieri etiam ad alios vsus possunt, vt ad capitis affectus externos, tineam, furfures, pediculos, sordes, ex detergentibus acrioribus cum vrinà & lixiuiò, additis semper cephalicis.

Lotio pro pedibus.

COMPONITVR ex decocto simplicium calidorum, frigidorum, in aqua vel lixiuiò facto, pro intentione. Ingredientia decoctum eadem dosi, qua in lotione cephalica.

Nota obiter, quod ad *qualitatem* materiæ, quandoquidem eiusmodi lotio vsitatè fit ad somnum conciliandum, cephalica frigida esse præscribenda, commodè addi capita *papau. albi* numero iiij.

Nota etiam, vbi siccandum, calefaciendum, roborandum, vt in affectibus tibiarum œdematosis, vtiliter *sal, alumen* ad ℥ iiij. *sulphur. viuum* ad ℥ ij. misceri.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro lotione pedum, manè vel vesperi, antè cibum, vel etiam antè somnum, si fiant ad ipsum conciliandum.

VTILITAS vel ad proprios affectus ipsorum emendandos, tremorem ipsum, humores ex superis euocandos ex cephalicis calefacientibus: ad lassitudinem discutiendam, vel quòd passim in febri-

bus, & æstuantibus quibusuis affectibus capitis, cerebri maximè, ad somnum conciliandum.

Cap. III.

De Fotv.

Fomentum aliàs, eò quod suo calore partes, quibus admouetur, foueat, sic dicitur: omnia enim fomenta ferè calida sunt effectu, rarò autem frigida.

Est autem duplex. Humidus & Siccus.

Fotus humidus.

Humidus: liquor est partibus variis, lintei, filtri, spongiæ beneficio applicandus: ad varias intentiones.

Est rursum duplex: Simplex, & magis Compositus.

Simplex liquor, pro fotu aliquando vsitatè præscribi solitus, ratione *qualitatis*, est *aqua* calida vel tepida, vbi relaxandum in doloribus à tensione, *vinum*, vbi discutiendum, roborandum: *aqua & vinum*, vbi vtrumque simul, vel temperatè agendum, *lac* in doloribus; *oleum* com-

mune, vel aliud, vbi emolliendum ad dolores, digerendum pro scopo: *hydrelæum*, *oxycratum*, quò referri potest & *oxyrrhodinum* in calidis affectibus, *lixiuium sarmentorum* in frigidis, vbi digerendum, siccandum fortiter.

Quod ad *quantitatem*, vsus longitudine vel partis amplitudine definienda. Sic pro oculo ℥ iiij. V. G. sufficient, pro ventriculo ℔ j. ℔ j. ß. pro hypochondriis & abdomine, vt in obstructionibns, ℔ iij.

Compositus fit ex decocto variarum partium plantarum, & liquore idoneo, in quibus consideratur *qualitas*, & *quantitas*.

Quod ad *qualitatem materiæ*, præscribuntur rad. fol. fructus sem. flor. modò omnia simul, vbi maior quantitas paranda, modò quædam tantùm.

Quod ad *quantitatem*, varia pro partium diuersitate, pro oculis verbi gratia præscribatur dosi potionum; seu quartâ parte Apozematis: ℥ iiij. enim sufficiunt, vel vj. ad summum pro ventriculo dosi mediâ Apozematis, aut paulò maiore: pro abdomine integrâ dosi Apozematis.

Liquor, in quo decoctio facienda, est *aqua* simplex, *aqua* & *vinum* simul, *lac* ali-

q̃iando, vbi leniendum, *lixiuium*, vbi digerendum, *aqua fabrorum*, vbi adstringendum, &c. pro scopo: quod ad *quantitatem*, præscribitur q. s.

Nota, aliquando decocto facto colatóque, varia addi; vt *vinum album* in obstructionibus viscerum, ad ℔ j. ℔ j. ß. *acetum* aliquando in lienis affectibus ad ʒ vj. v ij. viij. ad penetrationem, *aqua vitæ*, pro ventriculo ad ʒ ij. ʒ iij. ad roborandum simul; olea idonea ad ʒ iiij. ℔ ß. &c. Passim etiam in vsu practico in obstructionibus viscerum, post vsum præscripti Apozematis statim præscribi. R. decocti Apozematis præscripti ℔ iij. iiij. adde vini, &c. fiat fotus abdominis.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro fotu, quo foueatur locus affectus, linteo duplicato, filtris, spongia imbutis, & leuiter expressis, vel etiam vesica suillà semiplena, manè & serò, vel vrgente necessitate, calidè per horam dimidiam, vnam: vicissim vbi refrixerit applicandum.

Nota, in fotu hypochondriorum dici, foueatur regio hypochondriaca, manè 2.3. horis antè prandium, vel etiam antè cœnam per triduum, aut quatriduum,

frequenter mutando, ne frigefiant, præcipitur autem passim post fotum, pars deinde vngatur tali oleo, linimento, vnguento calidè. *Vsus* autem post purgationes vniuersales, aliàs vrgente necessitate.

VTILITAS latè patens, vt nulla ferè pars, quæ vt foueri potest, sic & fructum indè non percipiat, vt & oculis affectis præscribatur, horum dolori, inflammationi, &c. obstructionibus lienis, viscerum, &c. doloribus variarum partium, ad mouendos menses, colicis, nephriticis, inflammationi, variis tumoribus, cutim rarefacit, hinc contenta facilè digeruntur, attenuat, resoluit, tenuia, dura emollit, in halitum digerit, calore blando suaui iuuat: hinc ad dolores, laxandum, emolliendum, digerendum, siccandum, adstringendum, roborandum, calefaciendum, aliquando & ad refrigerandum, sed tunc potiùs vsus est epithematum, vt in inflammatione bilioſa.

Fotus siccus.

Sic appello ab effectu fotum, sacculos, qui ad resoluendum maximè præscribuntur; vndè

& sacculi discutientes vulgò dicuntur, de quibus posteà.

CAP. IV.

DE INSESSV & Semicupio.

INTER fotum & balneum medium, hoc minus, illo maius, cuius vsus, quando fotu tota pars tegi nequit, à quo aliàs materia & vtilitate non differt; ita vt sit dimidium balneum, cui ægri insident à feminibus, cruribus ac tibiis extrà porrectis, vel etiam ab imis pedibus, vsque ad vmbilicum vel ventriculum; vndè Græcis ἑλκάθισμα, Latinis Insessio dicitur; & si insessio fiat in sella perforatà, hanc quidam Vaporarium vocant, affectibus ventris inferioris, aut partium infernarum dicatum.

Duplex statui potest: Semicupium propriè dictum, & Insessio, quam vocant Vaporarium.

SEMICVPIVM, quòd non sit integrum balneum; sed dimidia veluti cupa sic dictum, COMPONITVR ex iisdem quibus fotus, dosi Apozematis summa duplicata, vel balnei dimidia, vt nihil aduertendum præterea.

VSVS & FORMVLA. R. &c.

fiat decoctio, pro semicupio, vbi æger insideat à pedibus ad vmbilicum, manè & vesperi longè à pastu, exoneratà aluo, per biduum aut triduum, prout opus, tepidè sine sudore: mora autem sit in eo per duas horas, & deterso madore, lecto se componat, vncto deinde loco affecto, si volueris, linimento idoneo.

Nota, in affectibus ani, vteri, vesicæ maximè, materiam sacculo, cui insideat, commodè includi.

VTILITAS eadem quæ fotûs, maximè autem in affectibus partium abdomine contentarum, aut etiam inferiorũ, cùm balneare non audemus corpus vniuersum, ob varias causas: ferè autem & vtiliter ad dolores sedandos, (quod vsitatissimum in nephriticis, ex emollientibus idoneis,) hæmorrhoides tumidas cum dolore, dysuriam: tibiarum etiam, & coxendicum doloribus ex emollientibus, anodynis, discutientibus, vesicæ vitiis, vt vrinæ difficultati eximiũ, vteri affectibus, intemperiebus emendandis, mensibus mouendis, sistendis, ani vitiis omnibus, ad aluum emolliendã insigne, ad dolores etiam colicos, &c.

VAPORARIVM, quod aliàs Insessum

etiam vocant, paratur cùm non in liquore sedet aeger; sed vapor (vnde vaporarium, vel suffitus dici potest) ex sellâ perforatâ exhibetur, ollâ subditâ, decocto calente idoneo plenâ, quo frigido aliud inditur.

MATERIA & DOSIS ipsius pro decocto vt in fotu: *quantitate* clysteris aut paulò maiore præscribenda.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio, cuius vaporem excipiat ex sellâ perforata, olla subdita decocto isto plenâ, &c.

VTILITAS tantùm ferè ad vteri & ani affectus, dolore, intemperies varias, hæmorrhoides, menses mouendos vtilissimum. Possunt & ad vesicæ varia vitia præscribi. Vide suffitum humidum.

CAP. V.

DE BALNEO.

AD delitias olim Romanis vsitatissimum, hodiè tantùm ad custodiam sanitatis & morborum expugnationem. Quid sit, clarum. Duplex autem est: Aëreum, quod Laconicum vocant, de quo posteà: Aqueum, cùm in vase seu cupâ sedentes lauantur, & dicitur bal-

neum; lotio nempè totius corporis ad affectus calidos siccos ferè, rariùs ad frigidos, ad quos conuenientius Laconicum.

Est autem duplex: Simplex, Compositum.

Simplex fit ex aqua sola tepida, in hecticis maximè, & vbi marcor emaciatis squalidísque corporibus, quæ benigno madore perfundit, & intemperiem simul alterat, cui aliquando *oleum*, *butyrum*, *lac* ad maiorem humectationem additur: vt & in nephritico dolore, conuulsione: *lac* solum pro ditioribus in eundem finem: *lac* & *aqua*, *oleum* solum in doloribus partium neruosarum, nephritide, conuulsione à siccitate, punctura, vrinæ suppressione, &c. *hydrelæum* ad eadem, &c.

Compositum fit ex decocto, in quo perpenduntur *materia*, *liquor*, & aliquando *dissoluenda*.

MATERIA ratione *qualitatis* & *quantitatis* sunt, rad. à ℔ iij. ad v. vj. ad summum, herbæ 10. aut 12. recensitæ, singulæ ad M. ij. iij. vel priuatim herbarum vj. vij. viij. ana fasciculus vnus: semin. ab ʒ iiij. ad ℔ j. fructus aliquando idque ad ℔ j. ß. flor. quatuor ana P. iiij. vj.

LIQVOR

LIQVOR ratione *qualitatis* & *quantitatis*, aquæ dulcis q. ſ. pro balneo.

DISSOLVVNTVR vel adduntur aliquando in decocto facto, vtiliter pro varietate indicationum, quæ dicta ſunt in fotu, doſi triplâ, quadruplâ ſic vſitatiſſimè pro hecticis, *olei*, *butyri* ana ℔ iij. *vini albi* ℔ iiij. vt & aliquando ad finem decoctionis in affectibus frigidis, in quibus rarum balneum.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio pro balneo, quod ingrediatur manè & veſperi longè à paſtu (vel etiam vrgente neceſſitate, vt in doloribus,) exonerata prius aluo, per biduum aut triduum, tepidè ſine ſudore: mora autem ſit per duas horas, vel pro viribus, & deterſo madore poſt egreſſum balnei vſitatè imperatur, vngatur regio hepatis, renum, vnguento refrigerante.

VTILITAS ad affectus extèrnos cutaneos, ſcabiem, ad cutim ſqualidam, pruritum, &c. tùm etiam ad internos vtiliſſimum, & præſertim balneum aquæ dulcis hecticis conuenientiſſimum, emaciatis, humectans ſimul, & intemperiem illam calidam emendans: conueniunt etiam febribus ephemeris, vt paſſim in

more fuit Galeno : laxat enim poros, ac aperit, per quos inquinamenta facilè excluduntur: conueniunt maximè ad hepatis æstum, omnem intemperiem, calidam maximè : in humida enim balneorum vsus ferè obsoletus, vt & ferè in frigida : solemne namque Laconicis pro causæ continentis expugnatione vti. Fiunt tamen etiam calefacientia ad roborandum, vt passim ad conceptum iuuandum ex vterinis: ad menses mouendos ex aperientibus & emollientibus hystericis: ad viscerum obstructiones, hydropem, dolores colicos, nephriticos, vesicæ, ex laxantibus emollientibus, ad lassitudinem. ad omnem affectum denique, qui eget refrigeratione & humectatione, vel calefactione, & humectatione simul.

Cap. VI.

De Stvpha, vel Sudatorio.

Alias appellant Laconicum; quòd à Lacones maximè vterentur, vt Balneo Romani, alij Vaporarium appellant: hîc æger

nullo liquore immergitur; sed solo vapore calido sicco, vel calido humido, incalescit, & sudat, vndè nomen.

Stupham autem duplicem statuo: humidam, & siccam.

Humida.

Fit cum vapore alicuius decocti, quo conopeum incalescit.

COMPONITVR autem erecto cum cupa conopeo, orbe ligneo imposito, & huic linteis aut stragulis.

A vapore autem vario modo incalescit.

1. *Vel* enim super lamina ferri disponuntur 10. 12. lapides fluuiatiles candentes, in quos decoctum dicendum conjiciatur.

2. *Vel* decoctum priùs infunditur; ita tamen, vt æger non tangat, & in hoc silices candentes injiciuntur.

3. *Vel* quod commodius, paratur decoctum in duobus lebetibus, qui viciſſim calentes cum materia decocti in cupam immittuntur.

decoctum autem paratur ex rad. fol. sem. flor. idoneis, calidis ferè, cephalicis odoratis, tenuium partium, quantitate, dosi summa Apozematum,

præscribendas cum aquæ q. s.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctum, cuius vaporem capiat æger sub conopeo benè clauso, sudet ad placitum: bis ingrediatur in die longè à pastu, aluo exonerata, idque per biduum: mora autem sit in balneo pro viribus, post egressum detergatur sudor, lecto se componat, &c. Huius autem vsus hyeme & vere, vt balnei, æstate.

Sicca.

Talis appellatur, quæ ignis solo calore incaluit.

COMPONITVR autem, seu fit,

1. *Vel* per viam hypocausti & fornaculi, vt in Germania, & Laconicum vocatur propriè.

2. *Vel* silices candentes sub conopeo iam dicto super laminam ferream disponuntur.

3. *Vel*, vt hodiè pro lue venerea, ex textura lignea fit, instar caueæ cuiusdam, qua ægri obducuntur, stragulæ imponuntur, subditis lapillis aliquot igneis, donec sudor eliciatur copiosissimus, præbibito Guaiaci, aut alterius sudorifici decocto.

VSVS vt aliorum est, mora pro viribus, quæ maximè dissipantur, & vix horæ quartam partem ferè, vel dimidiam.

VTILITAS. Materiam diffusam per corpus calefacit, attenuat, cutim laxat, vacuat: valdè valet in affectibus frigidis, humidis, humoribus laxis, hydrope, leucophlegmatia, potenter enim humores liquat, absumit per sudores, elicit, obœsis etiam proficua valdè, cacochymis maximè, si humorum illuuies circa habitum vel in venis. In lue venereà passim vsurpatur sicca. Non vtendum nisi vacuato corpore, sic enim reliquiæ faciliùs per sudores eliminantur.

CAP. VII.

DE EMBROCATIONE.

PROPRIE non est certa forma medicamenti; sed modus vtendi tantùm, cùm partem nempè liquore aliquo vel oleo perfundimus, idq; vel altè diffundendo, vel blandè tantùm fricando. Vtroq; enim modo Practici hodiè vsurpant nomen Embrocationis, & passim confundunt cum irrigatione: ἐμβρέχω enim significat pluo, irrigo, & immergo. Quicquid sit,

distinctionis gratiâ distribuemus in Irrigationem seu perfusionem, & Embrocationem.

Irrigatio.

Perfusio est liquoris ex alto, pluuiæ instar, in partem aliquam, (maximè in caput) copiosè facta destillatio ex proboscide vasculi, à fotu modo vtendi tantùm differens. Aliàs Instillatio vocatur & Impluuium, vt & Græcis ἐμβροχὴ.

COMPONITVR autem vario modo

1. *Vel* ex *decocto* variarum partium stirpium calidarum, frigidarum, pro scopo, dosi lotionis, in aqua, vel vino facto (pro indicatione) ad tertiæ partis consumptionem: in quo colato adduntur aliquando, ipsius nempè libræ vni, *aceti* vel *vini*, aut *aquæ vitæ*, prout affectus calidus, vel frigidus, ʒ ij. iij.

2. *Vel* ex *oleo* solo copiosè irrigato; sed præstat linteis immersis embrocationem facere, in conuulsionibus, & neruis affectis præsertim.

3. *Vel* ex oleo, aqua destillata, aceto in affectibus capitis calidis. Vide Oxyrrhodinum.

VSVS & FORMVLA. R. &c. decocti ℔ j. ij. iij. fiat irrigatio ex alto,

cum gutturnio in partem affectam, &c. Vide Lotiones.

VTILITAS. Calidis affectibus maximè dicatur, capitis præcipuè, cerebri, meningum inflammationibus, idque supra synciput : tùm & ad somnum conciliandum in calidis affectibus, ad peurigilias ; etsi hodiè lotio pedum magis sit vsitata. Vtilis etiam in febribus præsente delirio. Fit etiam maximè ad affectus capitis calidos : vis enim refrigerandi ineſt maxima ; quia ex alto altiùs penetrat : quia etiam perpetuò nouus liquor impluit, & pars refrigerata subindè magis euentatur. Potest etiam ad ipsius affectus frigidos fieri vtilissimè, vt ad lethargum ex calidis. Vide Lotiones, cum quibus hæc irrigatio in materia, dosi, &c. conuenit.

Fieri etiam possunt ad aliarum etiam partium affectus tùm frigidos, tùm maximè calidos, quibus præsertim competit, quando sc. magis volumus refrigerare, vt inflammationum initio ex decocto refrigerante, oxyrrhodino, in erysipelate ex oxycrato. Fieri etiam possunt ad affectus frigidos ex idoneis, sed ra-

riùs, fotu enim potiùs vtimur, vt & in inflammatione resoluenda. In fracturis etiam & luxationibus, vbi vincula soluere non est tutum, tamen dolor vrget, cùm *oleo violaceo* vel repellendum cum *rosaceo, &c.*

Nota, stillicidium aquarum thermalium huc esse referendum.

Embrocatio.

Non sumitur pro irrigatione hîc ex alto; sed vt hodiè vsitatum, vel pro blandâ partis frictione cum oleo facta: vel etiam pro lanæ, lintei in oleo, aut liquore idoneo immersione, & applicatione: ἐμβρέχω enim significat etiam immergo, vt suprà, pluo, irrigo.

COMPONITVR indè præcipitúrq;

1. *Vel* lana aut linteo (aliàs vocant splenium) immerso (indè nomen Embrocationis,) imbutóq; oleo solo, vel liquore idoneo partíq; impositò instar epithematum, sæpiùs renouando.

Liquor autem, vel oleum solum, vel succi soli, vel aquæ destillatæ solæ, vel omnia simul, hac proportione: olei ℥ iiij. succi, aquæ ana ℥ iiij.

2. *Vel*, vt hodiè vsitatissimè sumitur

embrocatio, pro blandà frictione facta cum oleo idoneo, ſtupis deindè cannabinis, linteo vel cotone, eodem imbutis, vel non imbutis ſuperimpoſitis.

Fit etiam cum ſolo ſucco, vel ex his mixtis.

Doſis autem eorum ſimul, vel ſeorſim, ℥ iiij. vj.

VSVS & FORMVLA. R. &c. pro embrocatione, fricetur pars leuiter, tegatur poſteà linteo, cotone, ſtupis imbutis eodem oleo, vel non imbutis.

Vel ſecundum priorem modum. R. &c. intingantur ſtupæ vel lintea, applicentur ſæpiùs renouando.

VTILITAS èmbrocationis ex oleis, poſt balneum & fotus frequentiſſima: vtilis etiam ad repellendum in inflammationibus, eryſipelate, phrenitide, vigiliis, capitis doloribus, ad omnes corporis partes externas internas calefaciendas, poſt balnea paſſim, deterſo madore vſurpantur, præcedente ſemper euacuatione. Maximè autem conferunt in affectibus externis.

CAP. IIX.

DE LINIMENTO.

LINIMENTVM, aliàs litus, medicamentum liquidum est, quod extrà illinitur, consistentiâ oleo crassius, vnguento verò liquidius, ad varios vsus comparatum, cuius basis oleum est.

In hoc tria consideranda: *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM, vario modo ex variis conficitur.

1. *Vel* ex oleis, & butyro, liquatis simul sine cera vlla, (quam quidem linimentum non ingredi malè volunt.)

Dosis autem totius linimenti ℥ iiij. vj. viij. pro partis & vsus amplitudine. Hæc autem ingredientium proportio: Olei sint tres partes vel duæ, butyri vna, rarò pondere pari.

NB. His aliquando, si ferat scopus, axungias addi & pinguedines, recentes, veteres medullas, mucilagines, vnum, duo, plura simul, quæ cùm habeantur pro butyro, proportione etiam ipsius præscribenda.

NB. etiam, licet rariùs, pulueres addi ad ʒ ß. pro olei ℥ j.

II. *Vel* contra opinionem plurium, qui ceram non admittunt, cum qua commodissimè conficitur, fit ex oleo idoneo, & cera, vt olei ℥ j. ceræ drachmam habeat, vel, quod vulgò. q.s. passim autem oleor. ℥ iiij. vj. præscribentur, ceræ q.s. fiat linimentum, cui & puluis, vt dictum, vsitatissimè addi potest.

III. *Vel* præscribitur vnguentum officinale; duplum ad oleum, addito etiam puluere, si vis, vt dictum.

In summa linimentum ℥ iiij. vj. viij. non excedit.

VSVS & FORMVLA R. &c. fiat linimentum, quo illinatur pars affecta, post fotum si præcesserit, vt sæpè fit, vel aliàs.

VTILITAS. Ferè paregorica ad dolores sedandos, ex intemperie frigida aut calida, ad laxandum densa, dura emolienda, tumores, lassitudinem, vndæ ἄκοπα veteribus dicta, ad duritiem splenis, hepatis, ad laxandas partes, vterum in partu difficili, in calculo, ad inflammationes omnes digerendas, discutiendas. Fiunt & ad calefaciendum, hu-

mectandum, siccandum; licet vnguenta efficaciora, ad refrigerandum verò vtilior embrocatio.

CAP. IX.

DE VNGVENTO.

ARABES cerata & vnguenta sæpe eodem nomine vocant vnguenta, & hodiè etiam sæpè linimenta & vnguenta confundunt; licet propriè vnguentum topicum sit inter linimentum & ceratum medium, consistentiâ mellis ex oleo, pulucre, cerâ, ad varios vsus confectum.

In eo autem tria consideranda. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

Quod ad COMPOSITIONEM in genere, ex tribus maximè comparari volunt, oleo, cera, puluere, hac quantitate, vt tota massa ℥ iiij. ℔ ß. ℔ j. contineat, pro partis amplitudine, & longitudine vsus. Hanc autem proportionem statuunt, vt *in genere* quidem

Olei sit ℥ j.
Ceræ ʒ ij.
Puluer. ʒ j.

In specie verò, vario modo sic conficitur.

1. *Vel* sine igne ac cera, contra opinio-

nem, solà nutritione, ac subactione comparatur, vt *vnguentum de lythargyrio*, vel *de bolo*, vocántque nutritum.

Fit autem nutritum eiusmodi ex oleo, liquore idoneo, puluere.

Oleum vel solum sumitur, pro scopo varium, vel simul olei analoga, vnum, duo, plura simul, adjunguntur.

Puluis ferè & passim mineralis vstus, lotus, &c. de quo posteà.

Liquor, succus foliorum aliquis, acetum, si ferat intentio.

Ex illis tribus constat nutritum, quorum dosis aut proportio reticetur sæpiùs, ferè tantum exprimitur dosis puluerum, & rectè, V. G. ad ʒ j. ʒ ij. olei verò & liquoris q. s. quantum sc. pulueris possint absumere.

Hæc autem FORMVLA nutriti obiter. R. &c. h. e. puluer. cum olei aut analogorum vno, duobus, &c. q. s. agitentur fortiter in mortario marmoreo, cum pistillo plumbeo, ad vlcera, sensim affundendo liquorem idoneum, fiat nutritum.

II. *Vel* cum igne, quod vsitatissimum in praxi, paratur, quæ ratio est receptissima & simplicissima ex oleo (solo aut

etiam addito analogo,) & cera, illo definito ad ℥ ij. iij. iiij. &c. huius verò q.s. proportio tamen patet, vt suprà.

III. *Vel*, quod erit compositius, & more receptissimum, & statim initiò indicatum, ex oleo, cera, puluere, proportione dictâ, quæ in calidis vnguentis valet, in quibus etiam aliquando p ulueris ʒ j ß. pro olei ℥ j. præscribi poterit. In frigidis verò, vt in *vnguento de tuthia*, *desiccatiuo rubro* videre est, ℥ j. olei, puluer. ℥ ß. contra regulam. Quicquid sit, in calidis, vt dictum pro ℥ j. olei, pulu. ʒj. ʒ j ß. ceram indefinitè q. s. præscribatis.

Nota, huic rationi vnguenta aliquando officinalia admisceri, ad ℥ j. ℥ ij.

IV. *Vel*, quod etiam vsitatissimum & efficax admodum ex oleo & succis, quæ simul ad succorum consumptionem bullierint, hac ferè dosi, vt olei sint ℥ iiij. vj, viij. pro vsu & parte, succorum tantundem vel minùs, quibus additur posteà vel cera sola q. s. vel vnà cum hac pulvis idoneus proportione ad oleum dictâ, vel insuper aliquando & vnguentum officinale ad noc. ij. simul adjungetur.

V. *Vel* quod etiam vsitatissimum, ex vnguento officinali, pulvere, oleo, cera:

vnguẽnti ℥ ii.iij.iiij.pulv.℥ ß.℥ vj.olei & ceræ dicitur q. ſ. illud tamen ex regula, proportione ad puluerẽ poterit definiri.

VI. *Vel*, quod vſitatum quandoque, ſine vlla alia additione vnguentum officinale ſolùm ad ℥ iiij. vj. &c. præſcribitur.

VSVS & FORMVLA, vt linimenti: quod ad *modum* tamen, tepidè, calidè, frigidè, pro intentione adminiſtrantur, & ſæpiùs præſcribitur: addatur vnctionis tempore aceti parum, in frigidis maxime ad penetrationem, vt & poteſt in calidis, aquæ vitæ etiam parum addi. *Tempus* vtendi varium omninò pro indicationibus exiſtit.

VTILITAS patens latiſſime eſt, vt ad omnes partes & affectus ſe extendat, qui alia remedia non ferunt facilè, vel vbi etiam efficaciùs operari volumus, quàm cum oleo fieri poſſit: ad alterandum vario modo in primis & ſecundis qualitatibus, emolliendum, digerendum, detergendum, &c.

Aduerſionés.

Nota, circa communẽm illam regulam,

quâ pro olei ℥ j. sumuntur ceræ ʒ ij. pulu. ʒ j. vt & Galenus statuit, valere in vnguentis calidis, vt suprà, in quibus etiam pulueres ad ʒ j ß. excurrunt, in frigidis verò vnguentis non obseruatur in antidotarijs, quod pauci aduerterunt, & vnguentis, quæ ad vlcera detergenda, exsiccanda, ad σάρκωσιν, ἐπούλωσιν, quæ constant ferè tantùm ex mineralibus, in quibus si examines, reperias pro puluer. V.G. ℥ j. olei ℥ ij. ceræ ℥ ß. ʒ v. ʒ vj. Eiusmodi autem pulueres minerales passim minium, tuthia, plũbum, terra sigillata, bolus, lapis calaminaris, ceruſſa, lythargirum, quæ duo postrema basin veluti constituentia dosi ferè triplâ ad alia præscribuntur.

Cæterùm, in vnguenti compositione pro oleo censentur, sunt q3 ipsi analoga, pinguia varia, vt axungiæ, medullæ, butyrum, æsypus, mucilago, mel terebinthina, & similia; quæ omnia habentur pro oleo: vnde & ad ea cæterorum dosis proportione mensuranda: quòd si oleum & analoga simul præscribas, id fit pondere pari, maiore vel minore, si volueris.

Circa ceram, in calidis flaua, in frigidis alba seligatur. Illi analoga censentur gummata, vt ammoniac. bdellium, myrrha, &c. at q3 eorum in compositione ratio ideò habenda, & obiter aduerte, æstate plus, hyeme minus ceræ

præscribendum esse quàm ferat regula.

Quod ad pulueres, *ex omni rerum genere, frequentiùs tamen ex vegetabilibus, desumuntur, ex eorum radicibus, lignis, herbis siccis, succis, densatis, resinis, & gummatibus puluerabilibus: rariùs ex mineralibus, nisi in frigidis vnguentis, vbi siccandum, detergendum, in externis maximè, &c. vt vlceribus. In calidis forsan nunquam: rarissimè ex animalibus: quia vix puluerabilia: quæ enim ex illis desumuntur, potiùs liquabilia, vt eax ungia, medulla, &c.*

CAP. X.

DE CERATO.

NOMEN *à Cerâ habet, vocant & Ceroneum; licet vulgò hodiè emplastra Chirurgi sic appellent. Fiebat olim ex oleo & cera tantùm. Cæterùm confundunt cum vnguento sæpiùs, vt* Ceratum album refrigerans, Ceratum santal. (*quæ sunt vnguenta*) *Ceratæ appellentur.*

Propriè tamen medicamentum est consistentiâ medium inter vnguentum & emplastrum, illo durius, hoc mollius.

COMPONITVR autem *in genere*

ex oleo, puluere, cera; hac proportione: olei ℥ j. pulu. ʒ j. ʒ j ß. ceræ oncia ß.

In specie verò fit;

1. *Vel* propriè, vt olim, ex cera & oleo, vnde nomen, proportione iam dictâ.

Quod autem Galenus in *cerato refrigerante* pro olei ℥ j. ponit ceræ ʒ ij. tantùm, vnguentum reuera facit: vel si vis, ceratum liquidius appelles: vocat etiam ipse ceratum liquidum. Quod autem idem 10. Meth. pro olei ℥ j. ceræ ℥ iij. ponit, ceratúmque solidum appellat, reuera emplastrum est, materiam forsan potiùs, h. e. ceram, quam formam attendens. Res autem dicto modo se habet: pro olei ℥ j. ceræ ℥ ß. vel ʒ v.

Quod ad *quantitatem* obiter præscribendi cerati, totius massæ dosis, vt in vnguentis, à partis amplitudine, aut vsus diuturnitate definienda, ad ℥ viij. ℔ j. &c. & priuato in vsu pro magno cerato, ℥ iij. veluti sufficient, pro mediocri ℥ ij. pro minore ℥ j.

2. *Vel* magis impropriè ceræ & oleo (ex quibus ceratum veterum) adduntur; 1. vel tantùm analoga ceræ solius, olei solius, vtriusque, cautione & dosi ibi-

dem dictis. 2. Vel pulueres tantùm adduntur, ex quibus cum oleo & cera Cerâtum vulgò fieri diximus, hac dosi: pro olei onc. i. pulu. ʒ j. ʒ j ß. aliquando ʒ ij. ʒ iij. sed tantundem tunc de cera ferè detrahendum est. 3. Vel analoga dicta & pulueres simul.

3. *Vel* etiam ex emplastris officinalibus oleo liquatis, vbi scil. illa partes dolentes, aut aliàs affectæ non ferunt, emplastri ʒ ij. iij. iiij. &c. olei q. s. fiat Ceratum.

4. *Vel* etiam vno verbo fieri potest ex his omnibus, ex quibus vnguentum, modò obseruetur durities, & proportio iam dicta.

VSVS & FORMVLA vt emplastrorum est, extenditur super alutam, &c.

VTILITAS varia, in genere, ne oleum scil. diffluat sine fructu, aut vis ipsius dissipetur, vel vbi partes dolentes maximè duritiem emplastri, quod postularent, non ferunt, vt in fracturis vsitatissimè: vel vbi partes molliores ob flexuram emplastrum non admittunt, vt in hepate affecto, ventriculo, pro quibus fiunt vsitatissimè, liene obstructo, pro vtero, ossibus fractis, luxatis, viscerum scirrho, hernia,

&c. fiunt vbi calefaciendum, humectandum, laxandum, emolliendum, coquendum, digerendum, maturandum: possunt & ad siccandum, adstringendum, vix ad refrigerandum, sic & Ceratum refrigerans Galeni vnguentum est.

CAP. XI.

DE EMPLASTRO.

VNGVENTA, Cerata, Emplastra, vt materiâ & viribus conueniunt, sic differunt maximè consistentiâ. Est autem EMPLASTRVM topicum illis consistentiâ crassius; sed viscidum, quod linteo vel alutæ inductum cuti applicatur, & tenaciùs adhæresci. Arabes Cerata ferè vocant, Græci veteres Emplastra, ab ἐμπλάττω, formo, malaxo, aut ab effectu & vi emplasticâ tenacitate.

Est autem duplex, Officinale, Magistrale, de quo potissimum in præsens.

Magistrale COMPONITVR, vt summatim dicam, ex iisdem, ex quibus vnguentum; oleo, cera, analogis, puluere, horum aliquibus, pluribus, omnibus, hac proportione, quæ anceps admodum apud authores; qui pro olei ℥ j. puluer.

℥ iij. ferè, ceræ ℥ iiij. præscribunt, cùm tamen nullum omninò exemplum reperias. Sic autem habe.

Pro emplastro minùs duro, legitimo tamen, olei ℥ j. puluer. ℥ ß. ceræ ℥ j.

Pro duriore, olei ℥ j. puluer. ℥ vj. ceræ ℥ j ß. vt passim est vsitatissimum.

Pro durissimo olei ℥ j. puluer. ℥ vj. aliquando ℥ j. ceræ ℥ ij: quòd enim triplum statuunt, audias si absint pulueres: quòd autem quadruplum præcipiunt, non reperies vllum exemplum in antidotariis.

Totius autem massa pro vsu, vt sæpè dictum, definienda; & pro priuato vsu, se habet, vt in cerato.

In Specie autem fit,

1. *Vel* ex oleo, puluere, cera, vt dictum in vnguento, additis passim (si ferat scopus) quæ maximè viscida; vt *resina*, *terebinthina*, *pix*, *gummata*, in quorum dosi & proportione definienda videndum, ceræ ne an olei sint analoga: sic facilè æstimabis. Quicquid sit, vbi *terebinthina* poterit admitti, quia glutinosa, quòd requiritur in Emplastro, præscribatur, vt & gummata, si scopus ferat.

2. *Vel* ex oleis, succis, pulueribus, cera, & huius analogis, si opus. Vide vnguẽta,

3. *Vel* ex emplastro officinali, pulueribus, cera, & oleo, atq; passim *terebinthina* hac proportione, vt emplastri ℥ j ß. ℥ ij. præscribantur, puluer. ℥ ß. ʒ vj. ceræ, & olei q. s. addendo parum terebinthinæ, vel illis omissis præscribitur, incorporentur cum terebinth. q. s.

4. *Vel* etiam tantùm Emplastrum officinale præscribitur, dosi pro parte, &c.

5. *Vel* aliquando gummata sola, pistillo calido liquata, extensa super alutam ad ʒvj. ℥ j. vt passim in suffocatione: addi possunt puluer. & olea.

6. *Vel* etiam aliquando pulueres rerũ idonearum ad ʒ vj. possunt præscribi, qui picis naualis ℥ j ß. excipiuntur, vel terebinth. q. s. addique etiam possunt gummata ad ℥ j.

VSVS & FORMVLA. R. cum &c. fiat emplastrum, quod extendatur super alutam, & applicetur oleo illitum; vel puluere conspersum, si nolis tenaciùs adhæreat: figura autem ipsius præscribitur pro partis ratione. Pro capite instar literæ T, pro ventriculo scuti, pro splene oblonga, vtero rotunda, renibus quadrata.

VTILITAS. Inuenta vt vis re-

medij diutiùs hæreat, nec euaneſcat: vtilia ad corroborandum, calefaciendū, exſiccandum, ad coquendum, maturandum, calorem enim augent, dum cutis ſpiracula ſtipant, ad digerendum etiam valent, & infixa pertinaciter in partibus per ἐπίσπασιν euocanda: ad durities emolliendas, corroborandum, ad vlcera glutinanda, purganda, ſiccanda, cicatrizanda, ad fracturas, rarò ad refrigerandum, niſi ex adſtringentibus & repellentibus, aliquando ad ſiſtendas fluxiones præſcribuntur.

CAP. XII.

DE SPANADRAPO.

TELAM ſic vocant vtriq; emplaſticam, vulgò telam Gualteri, forſan ab autore: nihil autem eſt, quàm lintcum vetuſtate detritum, in modum faſciæ effictum, vel aliâ figurâ, immerſum in emplaſtrum liquidius, exemptum, extenſum, deinde, & vbi refrixerit ad vſum læuigatum.

COMPONITVR autem,

1. *Vel* ex emplaſtro idoneo liquato, addito, ſi volueris, pauco oleo, ſi du-

rius, in quo tela vetusta immergitur, &c.

2. *Vel* pro indicatione recenter præscribitur, idq; cùm ferè fiat ad fluxiones inhibendas, & siccandum, ex astringentibus, *vt bolo, terrâ sigillatâ, sanguine draconis, balaustij, rosis, mastice*, oleo adstringente, *myrtino*, &c. *cera*: aut si ad vlcera detergenda, ad incarnandum, cicatrizandum, fracturas, ex idoneis pulueribus sc. oleo, cerâ, analogis, ex quibus hoc emplastrum constat. Proportio autem horum emplastro molliori respondeat: ferè autem olei ℥ viij. puluer. ℥ iiij. ceræ ℥ viij. si analoga dicta admittas, facile est definire. Pannus imbuendus paretur in fascias latas digitos 3. 4. longas debitè.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat spanadrap. in brachiis, cruribus, tibiis, fiat instar ligaturæ expulsiuæ. His enim partibus maximè accommodantur. Possunt & aliis applicari, vt vlceribus quibusuis; sed formâ planâ idoneâ.

VTILITAS ad ossa fracta solidanda, partes roborandas, ad vlcera detergenda, glutinanda, cicatrizanda, ad fluxiones in tibias, &c. maximè vlcerosas prohibendas, qua ratione intercipientia

pientia remedia vocari possunt propriè, & pro ligaturis expulsiuis proponi. Brachiis, tibiis, cruribus, & aliis, fluxione, vlceribus affectis maximè dicantur. Huc referri possunt telæ medicatæ ad fucum, & ornatum manuum, faciei, gratiam iuuencularum aucupandam ex idoneis. Sic maximè elegans erit, ex *talci læuigati* ℥ j. *olei papau. albi* ℥ iij. *camph.* ʒ j. *borracis* ʒ j ß. *ceræ albissimæ* sæpius lotæ ℥ iij. vel q. s. fiat tela ad nitorem facici, ad ruborem eiusdem & albedinem.

Cap. XIII.

De Cataplasmate.

Veterum Malagma topicum molle est, pultis ferè consistentiâ ad varios vsus comparatum.

COMPONITVR autem vario modo.

1. *Vel*, quod vsitatissimum, ex mucilagine variarum partium stirpium, cui adduntur postea vel olea tantùm, vel etiam vsitatissimè simul pulueres hac proportione. Sint mucilaginis seu materiæ contusæ & trajectæ ℥ x. ℔ j. pul. Oncia ij. On. iij. On. iv. olei aut ipsi analogo-

rum ℥ iij. iiij. vel expressa tantùm analogorum dosi, olei q. s. ita vt totum cataplasma ℔ j ß. non excedat; multò minùs, pro partis & vsùs amplitudine.

Quod ad *mucilaginem*, fit ratione *qualitatis*, ex decoctis radicibus, pinguibus; maximè, vt *altheæ*, *lilior.* &c. foliis, seminibus, fructibus præsertim, dosi quod ad *quantitatem* fotus præscribendis, coquendis deinde in liquore idoneo, perfectè contundendo deinde omnia, trajiciendo per setaceum cribrandóque: vel summatim, quia cataplasma passim post fotus præscribitur, residentia decocti facti præcipitur contundenda in mortario, & huius ℔ j. addenda, quæ dicta sunt. *Pulueres* ratione *qualitatis* ferè leguminum sunt, *farin. hord. fabar. lini*, *fœnugræc.* iiq; soli: vel etiam aliarum rerum, vt ad discutiendum, *ireos*, *cumini*, *flor. chamomill.* &c. iique etiam soli: vel ambo simul, *dosi* dicta.

2. *Vel* aliquando ex fructibus maturis, immaturis, vt sunt *poma*, *pruna*, *cydonia*, &c. coctis sub cineribus, vel in liquore idoneo, ac contusis, additis pulueribus idoneis, dosi dictâ, vt in alui fluxu & dysenteria cum pulpa cydoniorum, & pulue-

ribus adstringentibus. Sic ad oculos ex pomo. Vide Collyrium.

3. *Vel* aliquando in alui fluxu, vomitu, ventriculo roborando, crusta panis vino macerata, tosta præscribitur, quæ pulueris adstringẽtis roborantisq; ℥j. ℥ij. conspergatur, & ventriculo admoueatur.

Pertinet huc mica panis albi macerata in lacte ad ℔ ß. cui vitelli ouorum numero 2. croci ℥ ß. olei idonei q. s. additur, pro cataplasmate ad dolores.

4. *Vel*, vt Chirurgi, ex pulueribus solis adstringentibus, ad ℥ j. ℥ ij. oui albumine exceptis, quos cum stupa macerata in aceto vel vino, instar cataplasmatis, vulneratis admouent, & Medici in alui fluxibus abdomini applicant.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat cataplasma, extendatur in linteum, admoueatur. Et nota, quòd antè ipsius vsum vtilissimum sit, partes priùs fouere decocto, ex cuius residentia paratum cataplasma, admouetur autem semel, bis, in die.

VTILITAS. Fiunt præsertim ad dolores leniendos in partibus inflammatis & aliis : ad duritiem emolliendam vtilissimè, ad humores maturandos, sup-

purandósque, ad eorundem causam digerendam, resoluendámque, ad discutiendos flatus, calefaciunt potiùs, quàm refrigerant, tamen & vsitatè ad repellendum,& humorum fluxiones inhibendas ex astringentibus præscribuntur. Fiunt & vtilissimè ad vrinam mouendam, ex *parietaria cum oleo de scorpionibus* pectini admouenda: laxant enim,emolliunt, euacuant valdè.

Ad Cataplasma referenda quoque

PVLS.

A Cataplasmate differens ferè tantùm,quòd illud vsitatiùs fit ex mucilaginibus decoctorũ; hæc autem ex farinis coctis in consistentiam pultis, vnde nomen.

COMPONITVR autem,

1. *Vel* ex farinis leguminum idoneis, ad ℥ vj. coctis in liquore idoneo, quibus adduntur posteà olea,vel,si scopus ferat, axungia, aut olei aliquod analogum, ad ℥ iij. vel ℥ iiij.

2. *Vel* ex mica panis,vt suprà,pro anodyno veluti cataplasmate & maturante, ibidem.

3. *Vel* ex mucilagine idonea cum pulueribus & oleosis; sed reuerà potiùs est Cataplasma. Vide suprà.

VSVS & FORMVLA vt in Cataplasmate.

VTILITAS maximè ad dolores, ad digerendum, resoluendum. Vide Cataplasma.

CAP. XIV.

DE RVBIFICANTIBVS.

ACERATIS, Emplastris, Cataplasmatis, forma quidem vix differunt Dropax, Sinapismus, Vesicatoria, Phœnigmus, discrepant tantùm effectu. Quæ omnia in genere rubificantia dici possunt; licet hoc nomen priuatim Phœnigmorum, de quibus breuiter sic habe.

Dropax.

Dropax, picatio propriè veteribus vsitatissima, topicum est, forma emplastri, rarò cataplasmatis, ad alimoniam partibus ac vitam conciliandam, vel etiam ad vitia antiquata, & contumaciora educenda comparatum.

COMPONITVR autem,

1. *Vel* simpliciùs ex picis ℥ j. ℥ j ß. olei ℥ ß. ʒ vj. liquatis simul, & in alutam extensis.

2. *Vel* compositiùs, simplici additis pulueribus calidis gradu 2. ʒ. vt *pipere, pyrethro, zingib.* stercoribus animalium, &c. ad ℥ ß. ʒ vj.

3. *Vel*, vt hodiè in vsu est, ad attractionem humorum & discussionem more recepto, bifariam: 1. ex puluere rerum calidarum, aromatum, tenuium partium ad ʒ vj. *seminę sinapi*, *stercore columbino* ad ℥ j. excipiuntur *picis* & *terebinth.* q. s. fiat emplastrum pro sincipite. 2. ad eundem finem ex *emplastr. de mucilaginibus* ℥iij. cùm iam dictorum pulverum ℥ j. & olei irini q. s. formetur emplastrum, instar literæ T pro sincipite, aut incorporentur cum terebinth. & fiat emplastrum, &c. Malè vulgò vesicantia vocant, cum sine vesicis operentur, & fiat ante vesicatoria ferè, & post eadem aliquando, in affectibus capitis maximè contumacibus, ad causas morbificas ex alto hauriendas, digerendas, vacuandas, quæ Dropacis ratio in praxi hodiè est vsitatissima, & vtilissima simul.

VSVS *Dropacis veterum* erat, vt applicaretur parti calidè, derasis capillis, repeteretur antequàm fieret frigidus, idque sæpiùs, dum rubor in parte efflorescceret, qui terminus Dropacis: tùm remouendus, quo remoto, si ad alimentum attrahendum fuerit admotus, aut calorem, ne vtrumq; exspiret, pars *olei chamomillæ, &c.* illinitur, quo claudantur pori.

Dropacis nostri Vsus ferè in affectibus capitis contumacibus, extenditúrque super alutam, vt Emplastrum, instar literæ T sincipiti admouendum, abraso priùs capillitio, ex quibus formula ipsius præscribendi etiam patet. Potest & ad alias partes forma idonea applicari.

VTILITAS *Dropacis veterum*, ad partes extenuatas, languidas nutriendas, viuificandas, alimento calore, spiritu ad ipsas euocato, idem & hodiè nos in partibus refrigeratis, resolutisque vtiliter imitamur.

Vsurpabant & ad alia, ad corpora humidiora exsiccanda, affectus frigidos contumaces, humores attrahit ex alto, discutit: paralysi, catharris, affectibus hinc oriundis, phtisi, &c. epilepsiæ, ce-

phaleæ, & aliis affectibus eiusmodi, vbi exhauriendum potenter : vnde & olim hæc remedia dicta μεταυγκρισικά.

Nostri vtilitas hic posterioribus respõdet, vsurpaturque maximè in affectibus capitis frigidis diuturnis, vel partium inferiorum, quæ inde scaturiunt, expugnandis. Discutiet enim & exhaurit potenter, vt suprà, stabulantes in cerebro causas morbificas.

Vesicatorium.

Veteres olim habebant in vsu Sinapismum, forma cataplasmatis ferè ex sinapi maximè, (vnde nomen) qui si mitior esset & rubificaret tantùm cutim, propriè Phœnigmus dicebatur; fortior verò & vesicas excitans, Vesicatorium.

Sinapismus obiter fiebat olim ex caricarum maceratarum pulpa, & puluere sinapis, hac proportione. Pro forti, ficuum pars vna, sinapi, duæ ; pro mediocri, ana part. æquales: pro debili ficuũ duæ, sinapi vna : admouebatur vsque dum pars ruberet, vnde nomen Phœnigmi vt Sinapismi à compositione.

Hodiè loco istorum Sinapismorum, vsitata sunt Vesicatoria, dicta ab effectu, quæ & qui-

dam Phœnigmos appellant.

COMPONITVR autem hodiernum Vesicatorium in praxi vsitatum.

1. *Vel* formà emplastri, idq; bifariam, I. vel ex emplastro officinali Vesicatorio, si exstet, ad ℥ j. ℥ j ß. pro partis amplitudine. II. Vel sumuntur *emplastr. de mucilag.* ℥ ij. ℥ iij. *cantharidum* ʒ ij ʒ iij. incorporentur cum *terebinth.* & super alutam fiat Emplastrum vesicatorium.

2. *Vel* formâ cataplasmatis, quod vsitatissimum, ex *fermenti veter.* ℥ ij. *cantharid.* ℥ ij. cum *aq. vitæ* vel *aceto* malaxatis, fiat vesicatorium.

Dosis tamen hæc mediocrem respicit magnitudinẽ partis quæ aliàs minuenda: si enim V. G. ponè aures admouendum, ℥ j. sufficit ad summum.

Nota, aliquando addi prætereà puluerum acriorum, vt *piperis*, *zingib. euphorb.* ℥ j. ℥ j ß. *sem. sinap.* ℥ ß.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat vesicatorium magnitudinis debitæ, applicetur, &c. donec vesicæ excitentur, quæ acu aperiantur, & sinantur diu fluere, imponendum *folium brassic.* torrefactum leuiter; & oleo illitum, (ne exsiccentur,) sinantur autem apertæ, donec

humor totius effluxerit.

VTILITAS. In genere ad humores varios vacuandos, reuellendos, deriuandos, ad humores infixos etiam valent, tenaces, qui neq; mollientibus, attenuantibus potuerunt discuti. Sic enim liquati trahuntur resoluuntúrque: sic conferunt hydropicis, ischiadicis, capitis articulorum contumacibus doloribus, omnibus frigidis affectibus pertinacibus, ac veluti deploratis, reuellens insigne remedium est, catharris eximium in varias partes, soporosis excitandis, lethargicis apprimè vtile, venenatis pincturis, morsibus, carbunculis, bubonibus malignis volunt conferre. Pituitosum morborum remedium potiùs quàm bilioſorum.

CAP. XV.

DE SACCVLIS.

AB effectu varij & multiplices statui possunt: discutientes nim. siue resoluentes, corroborantes, anodyni, emollientes, &c.

Quicquid sit, in his tria considerandа. *Compositio. Vsus. Vtilitas.*

In COMPOSITIONE *materia, ex qua* vſitatè ſacculi parantur, & *excipiens* materiam ſeu *continens*.

MATERIA *ex qua* ratione *qualitatis*, ſunt varia ſimplicia ſcopo præſenti conuenientia, conciſa & contuſa; radic. cortic. ligna, fol. flor. ſemin. aromat. gummi: vnum, duo, plura, pro ſcopo.

Ratione *quantitatis*, menſuram ac pondus totius materiæ definiet partis, cui applicandus ſacculus, magnitudo & moles. Pro corde enim v.g. ℥ j. ℥ j ß. ſufficit: pro capite ℥ ij: pro ventriculo ℥ ij. ℥ iij. pro toto abdomine major copia requiritur. Singulorum ergò doſes ita moderandæ, vt tota compoſitio non excedat molem parti affectæ conuenientem.

EXCIPIENS ſeu CONTINENS hanc materiam eſt pannus lineus, vel ſericus, præſertim pro partibus nobilioribus. Ex quo poſteà effinguntur ſacculi variis formis, quadrati, oblongi, vel alterius figuræ, pro partium ideâ. Qui capiti imponendi, pilei formam habere debent; qui pro ventriculo parantur, ſcutiformes ſunt; qui pro hepate, Lunæ creſcentis; qui pro liene, linguæ bubu-

læ figuram exprimunt.

Nota 1. Materiam nonnunquam, antequam includatur sacculo, torrefieri in sartagine, sensim affundendo vini generosi, vel aquæ vitæ q. s. præsertim vbi discutiendum.

2. Pulueres pretiosiores & tenuiores, aut pro partibus nobilioribus præscriptos, bombaci aut cotoni expanso inspergi, vt molliùs corpori insideant.

3. Ne materia in vnum locum labatur & conglomeretur, acu interpungi atque intersui.

VSVS. Quod ad *modum*, sacculi aliquando ita aridi & sicci parti adhibentur, vt qui capiti vel cordi imponuntur, aliquando verò priùs humore perfusi, idque duobus modis. *Vel* enim vino, aceto, aut alio liquore idoneo irrigati, ad eorum operationem accelerandam, lapidi vel lateri abigne calefacto imponuntur, ac subinde calore contracto parti admouentur: *vel* in liquore idoneo parùm decoquuntur, & postmodum compressi loco admouentur. Sæpiùs duo parantur sacculi, vt alternatim calentes adhiberi possint.

Quod ad *tempus*, quando & quandiu

gestandi sacculi aut vsurpandi, ipsa affectùs ratio docebit.

FORMVLA ex præcedentibus patet.

VTILITAS. In genere ad calefaciendum prosunt, siccandum, extenuandum, discutiendum, attrahendum, & corroborandum, dolores minuendos, humores euocandos, & absorbendos, flatuúmq; copiam consumendam.

In specie Sacculi cephalici vsurpantur ad varios capitis affectus, inprimis frigidos & diuturnos, ac flatuosos, destillationes inhibendas, &c. Pectori admouentur in pleuritide notha & flatulenta, ac aliis thoracis doloribus. Hypochondriis in obstructionibus ac tumoribus hepatis, lienis; regioni renum in cruciatu nephritico. Abdomini in passione colica, iliaca, &c. Partibus denique quibusuis applicantur sacculi, ad tumores earundem scirrhosos, œdematosos, flatulentos, & ad dolorem, vt in arthridide.

LIBER SECVNDVS

SECTIO II.

DE REMEDIIS PROPRIIS PARTIVM QVARVNDAM.

CAP. I.

DE FRONTALI.

IN *genere vocari potest quauis forma medicamenti externè fronti applicata, priuatim tamen significat topicum refrigerans & hypnoticum, ex cephalicis frigidis contusis, sacculo lineo lato 4. 5. digitos exceptis Græci vocant* ἀναλήμμα; *etsi hoc propriè notet medicamentum, quod ex emplasticis, vt* farinà volatili, *& adstringentibus vt* bolo, sanguine Draconis, acacia, aceto & oui albumine *exceptis fronti applicatur, ad hæmorrhagiam, humorumue impetum & fluxiones in oculos sistendas.*

In noſtro Frontali tria conſideramus. *Compoſitionem. Vſum. Vtilitatem.*

COMPONITVR 1. vel formâ ſicciore, quæ propriè frontale eſt: ratione *qualitatis*, paſſim ex floribus & ſemin. cephal. frigidis, vt *flor*, *viol. roſ. nymph. ſem. pap. albi*, *lactucæ*.

Ratione *quantitatis*, flor. pugill. 3. 4. ſemin. ℥ ß. præſcribuntur.

Nota, his addi aliquando ad robur & diſcutiendum, *flor. chamom. melilot.* ana P. ß. *ſemin. coriandr. anethi.* ana ℥ ß.

Nota, etiam vtiliſſimè ex ſolis foliis lactuc. hyoſcyami ad M. ij. iij. contuſis, oleo violar. & aceto imbutis fieri eiuſmodi frontale, vt & aliquando priori modo horum M. j. addi.

2. *Vel* formâ humidiore: idque I. inſtar linimenti, ex *vnguenti populei* V. G. aut *roſat.* ℥ vt. *ol. viol. &c.* ℥ ß. aut ſolo vnguento populeo. II. Forma cataplaſmatis ex foliis, flor. ſeminib. dictis, contuſis, addito pauco oleo & aceto.

VSVS & FORMVLA. *Siccioris*, R. &c. contundantur & includantur panno lineo raro, fiat frontale, quod vapore aceti perfuſum aut irroratum, fronti & temporibus admoueatur, hora ſomni.

Linimenti. R. &c. illinantur frons & tempora, hora somni, atque 4. 5. horis elapsis abstergatur, renoueturque.

Cataplasmatis. R. &c. fiat instar cataplasmatis, quod duplici linteo exceptum fronti & temporibus applicetur.

VTILITAS præcipuè ad refrigerandum, ad capitis ardores, vt per febres, phrenitidem, ad somnum conciliandum in vigiliis, quæ per istos affectus vires admodum dejiciunt, & mentem exagitant: ad vapores compescendos in febribus, ad repellendum aliquando, vt & ad capitis dolores, &c.

CAP. II.

DE OXYRRHODINO.

ALII ad epithema, alij ad embrocationes referunt, ex aceto & oleo rosato nomen habens; tamen cùm sit forma medicamenti, quæ videtur capiti prōpriè dicata, frontali liquidiori subnecto.

COMPONITVR. 1. *Vel* simpliciùs ex *olei rosati* partibus tribus, aceti parte quarta, simul agitatis, ita vt tota compositio ℥ viiij. vel ℔ j. ad summum non excedat.

2. *Vel* compositiùs, ex *oleo rosato* & aliis cephalicis oleis, aceto Rosato, & aquis cephalicis frigidis, hac proportione: oleor. ℥ iiij. ℥ vj. aceti ℥ ij. ℥ iij. aquæ ℥ iiij. agitentur.

3. *Vel* aquarum loco ex succis, cum iisdem, eadem dosi præscribitur.

VSVS & FORMVLA. R. &c. agitentur omnia fortiter simul, & huic mixturæ linteola immersa, imbutáque admoueantur capiti, fronti, & temporibus, mutando sæpiùs.

VTILITAS. Insignis in phrenitide & delicijs, ad repellendum humores tenues, & fumos à capite arcendos: in febribus etiam ardentibus, vbi metus delirij.

CAP. III.

DE CVCVPHA.

ALIAS *pileolus dicitur, affectibus cerebri frigidis & humidis dicatus.*

COMPONITVR ratione *qualitatis*, ex rebus cephalicis, suauiter fragrantibus, radic. foliis siccis, floribus, lignis, aromatis (*garyophyll. cinam.*) rarò

ex seminibus. Gummata, vt *Benzoin*, aliquando & *styrax*, quia facilè puluerantur *moschus* & *ambra* pro ditioribus addi possunt.

Hæc autem eorum dosis & proportio. Radic. ℥ j. folior. siccorum M.ij.iij. quæ & pondere ℥ ß. ʒ vj. præscribi possunt: flor. P. ij. iij. qui & pondere, ʒ ij. ʒ iij: aromatum ʒ iij. ℥ ß. gummat. ʒ j. ʒ ij. *moschi* ϑ ß. ϑ j. & cita vt tota compos. ʒ iij. ℥ iiij. non excedat.

Nota, *puluer. violaceum* quem vocant, & *cyprium* aliquando addi ad ℥ ß.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat puluis, qui excipiatur cotone, vel bombace moscatellino, & cum panno sericeo interpuncto, seu interbastato, vt vocant, fiat cucupha supra caput gestanda, vel pileo assuenda. Aliquando duæ præscribuntur, túmque puluis duplicandus, dicitúrque fiant duæ cucuphæ, quarum vnam gestet de nocte, alteram pileo assutam interdiu, & quando erunt pinguedine delibutæ, remoueantur, renouentúrque.

VTILITAS. Insignis in affectibus cerebri frigidis, humidis, vnde manant in inferiora varij morbi: maximè autem

præscribuntur post purgationes vniuersales, ad exhauriendas materiæ morbificæ reliquias, ad dolores capitis frigidos diuturnos, ad catarrhos, fluxiones omnes detinendas, absumendas, sistendas, spiritus animales recreandos, robur capiti, cerebro conciliandum, (vnde obiter medicamenta tenuium partium esse debent, quò penetrent cranium,) ne de nouo impuritates suscipiat aut generet, &c.

CAP. IV.

DE COLLYRIO.

TOPICVM est ophthalmicum, oculorum affectibus priuato quodam iure dicatum, à sistendis fluxionibus maximè dictum Græcis κολλύριον, *quasi* πὸ κολλᾶν τὸν ῥέυν.

Est autem duplex, Humidum, recentioribus absolutè Collyrium appellatum: Siccum, Arabibus propriè Sief.

Collyrium Humidum.

Duplex est: Liquidum, quod liquoris formâ oculis instillatur: Crassius, mellis, vel linimenti consistentia, quod inungitur.

Vapor autem non dicitur collyrij species, què tamen cùm passim in oculorum affectibus præscribatur, de hoc primò agemus: ita vt collyrium humidum triplex statuam: Vaporosum, Liquidum, Melliforme.

VAPOROSVM non tàm collyrij, quàm formâ medicamenti, humores vel oculos præparans, vt aliorum vis maiore cum efficacia recipiatur, vt in suffusione, maculis, &c. præscribitur tamen etiam per se ad discutiendum, quæ forma omninò optima. Item, vbi visus clarificandus, &c.

COMPONITVR autem, seu fit 1. *vel* per *halitum* proprium, aut alterius, vt pueruli, qui ore priùs abluto mandat *semen fœniculi, &c.* inhalet deinde in oculum, qui sæpiùs diúque fouendus, prout opus.

2. *Vel* præscribitur *decoctum*, dosi clysteris ex foliis, sem. flor. oxydorcicis, discutientibus, rarefacientibus, idque in *vino albo*, sæpiùs & *aqua*, additâ nonnunquam *vrinâ pueruli*, ad ℥ ij.

VSVS & FORMVLA *decocti*. R. &c. fiat decoctio in &c. pro suffitu: huius decocti vaporem vel summum recipiat ex olla parua, vel per tubulum æneum, in oculum, reseratis partibus,

manè & ſerò longè à cibo, (per dies, quibus opus erit,) deinde per horæ quadrantem foueantur etiam oculi ſpongia decocto imbuta, vel ſacculis ſimplicibus ipſius repletis, qui tepentes viciſſim applicentur oculo laboranti, per horæ quadrantem, aut dimidiam.

VTILITAS expreſſa eſt. Fieri etiam poſſunt ad adſtringendum, in dilatatione pupillæ ex idoneis: in fluxionibus, lachrymis, ſed ille vſus obuius paſſim magis eſt. *Hæc de Vaporoſo.*

LIQVIDVM abſolutè dicitur collyrium, etſi olim collyria propriè fuerint ſicca, trochiſcorum ferè formâ, quos vſus tempore diluebant liquore idoneo.

COMPONITVR autem vario modo, præſcribitúrque 1. vel *aqua deſtillata* ſola, quæ ſimplex, aut compoſita:

Simplex, idonea, vna, duæ, plures, ad ℥ iiij. præſcribitur, fiat collyrium.

Compoſita, quæ magiſtralis eſt, & maximè digerendo, diſcutiendo, detergendo, viſui acuendo, delendis ſuffuſionibus, &c. dicata, à Medico præſcribenda, fit ratione *qualitatis*, ex oxydorcicis fol. ſeminibus, tùm etiam cephalicis calidis foliis, ſeminib. aromatib. qui-

busdam, vt *zingibere*, *pipere* : additis vsitatè *felle*, *vrinâ pueri* impubis, *vino albo*, *melle*.

Quod ad *quantitatem*, oxydorcicorum folior. M. vj. viij. sem. ℥ j ß. ℥ ij. cephalicor. folior. M. ij. aromat. ℥ ß. ʒ vj. *fellis* ℥ ij. *vrinæ* ℔ ß. ℔ j. ℔ ij. *mellis* ℔ ß. ℔ j. *vini* ℔ ij.

FORMVLA. R. &c. macerentur per octiduum in vase vitreo, in loco calido, vel fimo equino: destillentur postea in balneo Mariæ, reponatur aqua in ampulla vitrea, seruetur ad vsum, qui idem vt aliorum est.

2. Ex *solis succis* folior. maximè, depuratis, filtratis, infusis in oculum, vel linteo admotis.

3. *Vel* ex *decocto solo*, aliquando, folior. semin. flor. idoneorum, dosi potionis præscribendorum : ℥ iiij. enim sufficiunt pro collyrio.

4. *Vel* ex *Infusione sola* metallicorum, vt *antimonij* ʒ j. in aquæ ℥ iiij. eximia ad visum clarificandum, sic & *vitrioli* ℈. ij. iij. in aqua rosar. & fœniculi, ad ruborem & dolorem oculorum eximium : *vel* vegetabilium idoneorum facta in aquæ destillatæ, succi, decocti, &c. ℥ iiij. vj. li-

quore deinde colato, filtrato, in ampulla repoſito ad vſum.

5. *Vel* ex *aqua deſtillata*, *ſucco*, *infuſo*, *decocto*: horum duobus, tribus, ſimul confuſis pro intentione ad ʒ iij. ʒ iiij.

6. *Vel alij liquores* ſoli vſurpantur, pro ſcopo: vt *vinum*, *aqua*, *albumen ouorum*, in doloribus, &c.

7. *Vel puluis* præterea iam dictis ſolis, vel mixtis, additur, ſcopo idoneus, ex ophtalmicis deſumendus.

Quod autem ad *quantitatem* pulueris, ʒ j. ij. iij. præſcribuntur ad ſummum: fortes ʒ j. non excedant, cum liquor. ʒ iiij. v. vj. fiat collyr.

Nota obiter, optimum eſſe colare collyrium, ob aſperitatem puluerum, niſi vbi detergendum.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat collyrium, cuius guttæ aliquot 2.3. inſtillentur in oculi maiorem canthum, vel præterea, quod mihi placet, linteolum eodem imbutum admoueatur, ſæpiùs mutando, fiat veluti fotus aut epithema, vel, vbi liquores benigniores, reſupinus æger, collyrium ampulla conceptum, cuius extremitas oculum ambire poſſit, admoueat.

VTILITAS *liquidi humidi* maximè ad refrigerandum, ardorem oculorum exstinguendum, ad dolores, inflammationes repellendas initiò, deinde discutiendas. Item & ad repellendum, & fluxiones omnes inhibendas, ad siccandum, lachrymas absumendas, detergenda quæuis eorum vitia, ad visus acumen, nebulas, humores crassos discutiendos. *Hæc etiam de collyrio liquido*: sequitur

MELLIFORME. Sic appello, quod fit consistentia mellis, idq; trifariam, specie linimenti, pultis, cataplasmatis.

Litus fit. 1. *Vel* ex puluer. idoneis leuigatis in Alcool. & excipiente idoneo, quod varium pro scopo, mucilago idonea, *mel*, *butyrum*, *vnguentum rosat. &c.* pro indicationibus.

Quod ad *quantitatem*, tota compositio fit vnc. j. pulu. nimirum ℥ ij. iij. excipientis ℥ ß. ℥ vj.

2. *Vel* sine puluere ex mucilaginibus seminum idoneorum, vt *cydoniorum*, *&c.* prior ratio vsitatior.

Cataplasma & *Puls* fit ferè tantùm ad dolores leniendos, idque 1. ex *medullæ panis* ℥ ij. maceratæ in lactis q. s. cui additur aliquando *mucillago psyllij* ad ℥ ß.

opij

vpij ℥. ij. &c. 2. *Vel* ex ſola *pulpa pomi*, ſub cineribus, aut in lacte cocti, ad vnc. ij. 3. *Vel* ex vtróq. 4. *Vel* ad repellendum, ex *pulpa* cydonior. coctorum ad ℥ ij. 5. *Vel* maximè ad diſcutiendum, more cataplaſmatum, ex reſidentia decocti digerentis oxydorcici contuſa & traiecta ad ℥ ij. Vide Vaporoſum.

VSVS & FORMVLA. *Litus* quidem. R. fiat inſtar linimenti, quo illinantur oculorum canthi, vt ſenſim penetrent ad interiora, vel etiam penicillo palpebris applicetur è regione affectus.

Cataplaſmatis. R. fiat inſtar pultis, vel cataplaſmatis, ex linteolo madido liquore idoneo applicetur.

VTILITAS. *Litus* præcipua eſt, vbi palpebrarum vitiis occurrendum, vbi detergendum, ad quod omninò vtiliſſimus, item ad ſiccandum, fieri etiam poteſt vtiliter ad diſcutiendum. Item & ad dolores; ſed præſtat forma pultis. Fiunt etiam hac formâ collyria, vt pulueres hac ratione diutiùs hærentes, in parte agant efficaciùs, tùm, ſi quæ medicamenta acriora, ſic demulceantur. *Cataplaſma* & *puls* ad dolores ferè tantùm, poſſunt & ad diſcutiendum;

repellendum, vt suprà.

Hactenus de Collyrio humido, sequitur

Collyrium siccum.

Dupliciter fieri solet, formâ pulueris, trochisci.

PVLVIS læuigatis medicamentis idoneis in Alcool, fit dicitur q; *Arabibus proprè Sief.*

COMPONITVR ex rebus ophthalmicis idoneis læuigatis in Alcool ad ℥ ß. ℥ j. ad summum præscribendis.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat in cote cum liquore idoneo puluis instar Alcool subtilissimus, de quo parum V.G. g̃.ij. insufflentur in oculum cum tenui calamo, deinde palpebra leuiter, diúque confricetur: vel istud Alcool liquore idoneo excipiatur, fiat collyrium, aut fiat litus, vt dictum suprà.

VTILITAS maxima & præcipua est ad detergendum, suffusiones, &c. si solus puluis insufflletur, vt & ad cicatrizandum, vel si diluatur, vt dictum, ad varios vsus fieri possunt, licèt hoc minùs vsitatum.

TROCHISCI vsitatissimè fiunt sine dicto in trochiscis, ex puluerum vario-

rũm Alcool ad ʒ vj. ℥ j. ad ſummum, qui liquore idoneo excipiuntur. Vide Trochiſcos.

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum &c. fiant trochiſci lupinares, vel paſtilli ponder. ʒ j. V. G. ſiccentur in vmbra, teratur vnus, ſoluatur pro collyrio, aut linimento conficiendo, cum iam dictis.

VTILITAS ad quaſuis indicationes eſſe poteſt, cùm hi trochiſci ſint tantùm formâ pro ſeruandis medicamentorum viribus: Non enim per ſe vſurpantur, ſed diluti: paſſim autem ad ſiccandum, detergendum, &c. inflammationem oculorum cum opio, vt *troch. albi Rhaſis*, qui & valent ad ruborem, ad digerendum inflammationes, ad cicatrices extenuandas, & eiuſmodi alias intentiones. Hac forma pulueres idonei conſeruari poſſunt, qui præſtò ſint, ad vſum litus aut collyrij, vel etiam pulueris vocandi, pro ſcoporum varietate, de quibus ſuprà.

CAP. V.

DE GARGARISMATE.

MEDICAMENTVM *liquidum est, affectibus oris, gingiuarum, faucium, laryngis, aliquando & capitis dicatum, gargarisando, vt vocant, fauces colluens, sine deglutitione.*

COMPONITVR 1. ex *Aquis*, & *Dissoluendis* idoneis.

Aquæ sunt aquæ destillatæ, quod ad *quantitatem* ad ℔ j. ℔ j. ß.

Dissoluenda semper, syrupus idoneus ad ℥ iij. iiij. aliquando pro scopo, *diamoron, diamucum, mel* ad ℥ j. ß. ℥ ij. item aliquando succus idoneus affectui conueniens, vt & *acetum, omphac.* in repellentibus ad ℥ ij. iij.

2. *Vel* ex aquis & succis maximè frigidis: illarum ℥ viij. x. horum ℥ iiij. cum dissoluendis dictis.

3. *Vel* quod passim, ex decocto variarum partium stirpium pro scopo, paucarum, plurium, dosi ferè clysteris, facto in liquore idoneo, in cuius colaturæ ℔ j. ℔ j. ß. iam dicta dissoluuntur.

VSVS & FORMVLA. R.&c. fiat gargarisma, quo colluat os sæpè, per horam antè prandium & cœnam, vel etiam omni hora si opus, frigidè si repellamus, tepidè si digeramus.

VTILITAS varia pro affectuum varietate, ad repellendum initio inflammationum, ad omnem intemperiem calidam oris, ad defluxiones, ad detergendum, ad digerendam in inflammationibus, oris fœtorem, & varios ipsius & faucium affectus. Aliquando (etsi rariùs) fit ad pituitam è capite purgandum, ex decocto incidentium, detergentium & tenuium cephalicorum. Sed masticatoria præstant.

CAP. VI.

DE APOPHLEGMATISMO.

CAPVT purgij vt vocant species est, vt & errhinum, affectibus cerebri pituitosis dicata, & eliciendo ab eo phlegmati: vnde ab effectu nomen Apophlegmatismi. Quod autem quidam masticatorium appellant, abusiuè: fit enim & Apophlegmatismus liquidus, licèt hodiè in vsu practico ita sit receptum: quia Apo-

phlegmatismi forma solida vsitatior est, vt per Apophlegmatismum audiant simpliciter masticatoria: licebit discernere.

Quicquid sit duplicem statuo: Siccum: Liquidum.

Apophlegmatismus Siccus.

Hæc Caputpurgij forma masticatorium aliàs propriè, vulgò etiam Apophlegmatismum appellant.

COMPONITVR, seu præscribitur 1. *vel* ex simplicibus idoneis Apophlegmatizantibus, vide materiam, vt passim *radic. pyrethr.* macerata per noctem in aceto ad ʒ j ʒ ij. quam manè masticet.

2. *Vel* ex puluere iam dictorum acriorum tenuiorum ad ʒ iij. ʒ ß. qui excipitur ceræ q. s. vel etiam sola mastice, alij aliter, cera magis conuenit: sic enim puluis cohæret magis.

3. *Vel* ille idem puluis panno lineo raro, forti tamen, excipitur, & fit nodulus: pro quo passim mastices ʒ j. pro basi, aliorum acriorum ʒ ij. ʒ iij. præscribuntur, fiant noduli.

VSVS & FORMVLA, *secundi*

modi. R. &c. cum &c. fiant pilulæ, vel formulæ ſaliuales, vel globuli inſtar pilulæ maioris, vel formæ lupinares, vel trochiſci forma lupinorum, aut auellanarum pondere ℈ ij. ʒ j. fiant trochiſci manſiles, quorum vnum maſticet, & volutet ſæpiùs in ore, manè ieiuno ſtomacho, idque per ſemihoram capite prono, exſpuendo ſæpiùs quod diſſoluitur, hos deindè abluat *aquâ tepidâ, vino, &c.* vt reliquiæ hærentes eluantur. Poterit repeti etiam duabus horis antè cœnam.

VTILITAS. Inſignis eſt poſt vniuerſales purgationes ad καθαρσιν cerebri particularem; reliquias nempè humorum pituitoſorum, præſertim è cerebro, maximè circa baſin ipſius & ventriculos priores exhauriendas, vt & vicinis partibus: pituitam fundit, attenuat, elicit, affectibus cerebri frigidis in veteratis eximius. Purgat etiam vicinas partes, præcipuè gingiuas, maxillas, dentes, (in quorum doloribus paſſim,) os, fauces, & quo vis caloris ſe diffuderit.

Apophlegmatiſmus Liquidus.

Eſt veluti gargariſma, quod Purgans poteris appellare.

COMPONITVR ex decocto cephalicorum attenuantium, incidentium, radic. folior. semin. florum, dosi gargarismatis additis etiam apophlegmatizantibus ad vnc. j. vnc. j. ß. vnc. ij. facto in vino, hydromelite, &c.

Nota, vtiliter catharticum effici, decocta *senna*, *carthamo* aliquando, *turpetho* ad vnc. ß. ʒ vj.

Quantitas ipsius & *dissoluenda*, vt in gargarismate.

VSVS & FORMVLA eadem. Est enim reuerà gargarisma purgans.

VTILITAS quæ masticatorij, tamen, quia gargarisatus altiùs in fauces delabitur, longiùs quoque prolicit ex amygdalis, œsophago: videtur etiam potentius trahere ex ipso cerebro.

CAP. VII.

DE DENTIFRICIO.

REMEDIVM hoc etsi videatur tantùm cosmeticum: tamen & sæpiùs à Medicis ad alios eorum affectus præscribitur.

COMPONITVR 1. *vel* aquæ formâ, quâ aut abluuntur dentes, aut

linteo imbuto confricantur. Huc pertinet liquor vitrioli, sulphuris, paucus, aqua pauca dilutus, quo dentes fricantur. Mirè deterget, dealbat, vindicat à carie: cautè tamen; quia fragiles reddit.

2. *Vel* forma pulueris præscripti ad ℥ j. vnc. j. ß. &c.

3. *Vel* formâ linimenti, ex pulueris ℥ vj. vnc. j. cum mellis rosat. q. s. fiat instar opiatæ pro litu.

4. *Vel* forma trochiscorum, suppositorij instar, quibus resiccatis & induratis dentes fricantur. Fiunt autem ex puluer. vnc. j. ß. vnc. ij. cum mucilaginis gummi tragacanth. q. s. fiant trochisci suppositorij instar, exsiccentur.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat, &c. quo vel abluatur os sæpiùs, &c. vel illinantur, aut fricentur dentes, postea os abluatur liquore idoneo, *aqua, vino, &c.*

VTILITAS. Præscribitur maximè ad dentes dealbandos, detergendos, stabiliendos, vindicandos à carie, gingiuas etiam firmandas, incarnàndas, à fluxione defendendas.

Nota obiter *circa materiam*, vsitatissimè & vtiliter ad detergendum præscribi *tar-*

tarum, corallia, crustam panis vstam, sal, os sepiæ, pumicem, &c. quibus odorata pro ditioribus, *moschus, ambra* possunt addi.

CAP. IIX.

DE ERRHINIS.

MEDICAMENTVM in genere, quod naribus inditur, vnde nomen, vel ad capitis vel nariùm proprios affectus comparatum, prius ad purgandum, posterius ad alterandum vario modo, vt duplex à me rectè statui possit: Purgans & Alterans.

Errhinum pūrgans.

Cerebro purgando à variis vitiosis humoribus dicatum, quod fit vel sine sternutamento, & absolutè tunc Errhinum appellatur, quod aliàs etiam Caput purgium vocant; vel cum sternutamento, & priuatim vocatur Ptarmicum, seu *Sternutatorium.*

ERRHINVM ABSOLVTE dictum.

Cerebrum euacuans sine sternutamento,

ratione formæ triplex; *Liquidum*, *Molle*, *Solidum*.

Liquidum. COMPONITVR 1. *vel* ex ſuccis ſolis caputpurgiorum, qui ex folior. M. iiij. inciſis, contuſis, cum *vini albi* etiam vnc. iiij. exprimitur. Liquor ſeruatur in ampulla vitrea ad vſum. Hoc alias vſitatè breuius ſic præſcribitur. R. ſucci recenter extracti cum vino albo, ex fol. virid. herbarum, &c. vnc. iiij. viij. rarò enim ℔ j. niſi pro diutino vſu, & in diætis ferè præſcribitur.

Nota, vt ſit magis cephalicum, aliquando *betonic. &c.* vſurpari ſimul, vel parum decocti cephalici, & vt magis penetret, *aquæ vitæ* vnc. 1. permiſceri.

2. *Vel* ex decocto cephalicorum omninò vt Apophlegmatiſmus, admixtis foliis errhinorum, de cuius colatura ℥ vj. vnc. viij. præſcribuntur, in quibus nihil diſſoluitur, vel aliquando ſucci idonei, ad vnc. ij. vnc. iij. *aquæ vitæ*, *&c.*

Nota, quoſdam ad purgandum magis opiatas diſſoluere: præſtat idoneum purgans cum aliis decoquere.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat errhinum, ſeu caputpurgium, reponatur in ampulla vitrea. Hoc autem vta-

tur tepidè, manè duabus horis antè prandium, vel etiam antè cœnam, ex vola manus, ore aqua pleno, ter, quater per triduum, quatriduum, aut, si diæta quædam fuerit instituta, toto diætæ tempore.

Molle COMPONITVR 1. *vel* linimenti forma ex succor. idoneor. & *ol. ireos* ana vnc. ij. decoque ad succorum consumptionem, adde *ceræ* q.s. fiat linimentum, cui puluerum acriorum ʒ j. ß. potest addi, vel quod optimum, *elaterij* ϑ ß. ϑ j.

2. *Vel* opiatæ ferè consistentia, ex succorum dictorum vnc. ij. *vini* vnc. j. ß. *mell.* q.s. coque leuiter in opiatæ consistentiam. NB. Addi insuper posse pulueres acriores, vel etiam purgantes, vt *elater. colocynthis* ad ϑ j.

Nota etiam, opiatam hanc fieri posse sine succis, ex puluer. ʒ ij. ʒ iij. *mellis* q.s.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat &c. cum digito, vel penna nares illinantur, & capite prono humores sic è cerebro proliciantur, optimum posteà, nares abluere. *Vide Errhinum.*

Solidum. COMPONITVR 1. *vel* forma puluerís idoneorum, ad ʒ ij. ʒ iij. Vnc. ß. 2. *Vel* solida, quæ propriè Nasale

dicitur, ex eorum puluer. ʒ ij. ʒ iij. excipe cum mucilagine idonea, vel *terebinth.* q. ſ. & *ceræ*, fiat Naſale forma pyramidis.

VSVS & FORMVLA. *Pulueris* R. &c. inſuffletur parum, V. G. ϑ ß. ϑ j. cum calamo in nares manè, &c. *Naſalis.* R. &c. fiat forma pyramidalis, quæ oleo imbuta naribus indetur.

VTILITAS poſt purgationes vniuerſales, in capitis affectibus, frigidis maximè, contumacibus, tùm & qui à biliosis ſeroſiſque humoribus, à quibus ſæpè acerrimi dolores: ad affectus omnes à cerebri illuuie originem trahẽtes. Hinc in Diætis vtiliſſimum & perpetuum, cerebri ventriculos anteriores, meninges maximè, expurgat: oculis affectis cautè.

PTARMICVM.

COMPONITVR, ex puluerẽ ſimplicium ptarmicorum, ad ʒ j ß. ʒ ij. quia valida.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat puluis tenuiſſimus, cuius vel vapor tantùm naribus attrahendo inſpiretur, vel (maximè quando cephalica admixta

ponderè æquali) tantillum v. g. ℈. i. z. mediante calamo in narem insuffletur, tempore matutino. Possunt & quauis horâ vsurpari sopito cerebro, & vbi excludendus fœtus.

VTILITAS. Insignis ad cerebrum euacuandum à vapore crasso, muco, ex antica parte, diuturnis affectibus vtile, soporosis, item ad fœtum excludendum, haustis priùs, quæ partum iuuant: potenter è meningibus trahit, hinc & affectibus earum à bilioſis humoribus vtile.

Alterans Errhinum.

Appello, quod priuatim narium affectibus variis dicatum vario modo percurandi: hocq; etiam triplex statuo: liquidum, molle, solidum.

COMPONITVR 1. *vel* ex succis idoneis folior. extractis cum aqua, liquore idoneo, ad vnc. vj. vnc. viij. in quibus dissoluuntur posteà vel *mel*, vel syrup. idoneus ad ʒ j ß. ʒ ij. aliquando & puluer. ad ʒ ß.

Vel ex decocto idoneo, dosi clysterum. Dissoluitur vel *mel*, vel succus simul idoneus, ad ʒ ij. ʒ iij.

3. *Vel* forma linimenti, ex idoneis, vt supra.

4. *Vel* forma solidiore, turundæ, vt vocant, ex puluer. maximè astringentium & siccantium ʒ iij. (pro vna sc.) *oui albumine*, succo idoneo, *melle* exceptorum, adiectis etiam aliquando *pilis leporinis* minutim dissectis. Fiat veluti turunda, indatur.

VSVS & FORMVLA quæ Errhini: tamen omni ferè hora vsus esse potest, & priuatim dum ibit cubitum, turundam vnam indat, alteram sequenti die.

VTILITAS summa in narium affectibus priuatis, ozæna, polypo, vlceribus, fœtore, hæmorrhagia, ad quam turundæ, vel formâ linimenti maximè vsurpantur.

CAP. IX.

DE SVFFIMENTO.

SVFFITVS differt ab odoramentis, quòd hæc sine igne suum odorem fundant, illi contrà non nisi ignis contactu mediato, immediato.

Duplicem autem facio, alium voluptatis,

sanitatis alterum. Vtrumque siccum, vel humidum. Ille Suffimentum dicitur, & θυμίαμα; hic Vapor potiùs appellandus.

Suffitus ad voluptatem.

Cultui aulico & delitiis dicatus, ex rebus suauiter odoratis constans. Est autem siccus, vel humidus.

Siccus. COMPONITVR 1. *vel* forma *pulueris*, cuius materia tùm gummata odorata, *styrax*, *benzoinum* maximè, tùm radic. vt *acori*: ligna, *xylo aloe*, folia *maioran. &c.* cortices, *citri*, *arantiorum*: flor. cephalicis, aromata, *macis*, *garyophyll. cinam.* item *caphura*, *ambra*, *mosch. zibetum*, *&c.* horum plura, pauciora.

Quod ad *quantitatem*, dosis totius ℥j. ℥ ij. prout ex pretiosis, (si tamen pro suffitu operimentorum capitis fiat, ad ℥ iiij. ex minùs pretiosis imperetur,) dosis igitur vnc. j. vnc. ij. ita vt gummatum sint ℥ iiij. ℥ vj. puluer. ℥ iij. vel ana part. æquales, *ambra*, *moschus*, *zibera*, pro lubitu.

2. *Vel* formâ *trochiscorum*, dicto puluere excepto cum eliquatione gummi tragacanthæ, facta cum aqua idonea,

fiant trochiſci, &c. ponderis ʒ j. ſiccentur.

3. *Vel* forma *auicularum* cyprearum, vt vocant: ex gũmatis odoratis ad ʒ iij. pulueribus dictis ad vnc. ß. ʒ vj. carbonibus *ſalicis* vnc. ij. vnc. iij. cum eliquatione gummi tragacanth. &c. aut *ladani* liquati q. ſ. fiant auiculæ, vel candelæ odoratæ perfumo. *Moſchus, ambra* additur pro lubitu, ad ϑ ß. ϑ j.

VSVS & FORMVLA *Pulueris*. R. &c. fiat puluis, qui conjiciatur in carbones ardentes, & fumus excipiatur cubiculo, vel veſtibus. *Trochiſc.* R. &c. fiant &c. conjiciatur vnus, duo, in carbones, &c. *Auicularum*. R. &c. accendatur vna ad odorem cubiculi.

VTILITAS. Etſi videatur ad voluptatem, tamen cùm conſtent ex cephalicis cardiacis pretioſis, non poſſunt non cerebrum, cor, & eorum ſpiritus reficere, recreare, vindicare ſimul à malignitate.

HVMIDVS hodiè vſitatiſſimè comparatur, & Caſſoletam vocant.

COMPONITVR commodiſſimè ex gummatum, vt *ſtyracis*, *benzoini*, v. g. vnc. ij. & ſi lubuerit, puluer. pauciorum ʒ ij. ʒ iij. omnia ſoluuntur cum aqua

odorata, vt, *rosarum*: Cassoletæ, vt vocant, induntur instar pastæ, ad longum vsum. Vsus tempore conspergitur Cassoleta cum *aqua rosar.* v. g. igne subdito exspirat vapor iucundissimus, qui vt placeat tunc commodissimè *mosch.* ℊ. iij. iiij. adduntur.

VTILITAS eadem quæ siccioris.

Suffitus ad sanitatem.

Suffitus sanitati dicatus ab effectu duplex statui potest. Roborans partes principes, spiritus reficiens, ex rebus ferè iisdem, quæ ad voluptatem: Alterans, vt cerebrum exsiccans, pulmones expurgans; ad menses mouendos, suffocationem, &c.

A forma vero etiam duplicem facio, siccum, & humidum.

SICCVS in genere fit ex rebus, quæ vaporem exspirent, eúmq; suauem, *vt ladanum, storax, benzoinum, &c.* suprà dicta, & aliquando σωσδν, vt *galbanum, assa fœtid. Castoreum, &c.* quorum vsus per inferiora, in vteri variis affectibus. Fit etiã ex pulueribus rerum scopo inseruientiũ, radicum, lignorum, &c. Ergò in genere fit ex gummatibus, & pulueribus.

In Specie verò COMPONITVR 1. *vel* forma *pulueris* ex iam dictis, ab vnc. j. ad vnc. iij. prout vsus debet esse diuturnus; priuatim autem sint gummatum partes 4. puluer. ʒ. v. g. gummat. vnc. ij. pulu. vnc. ß. &c. modò plùs minùs, pro lubitu.

Nota, in vteri affectibus inter pulueres passim assumi, *Galliam* & *alyptam moscatam* ad ʒ ß. ʒj. vt & aliquando pulueres electuarior. roborantium ad ʒ j.

Item, aliquando suffitum fieri ex sola *Nicotiana* iniecta in carbones, vel fumo instrumento, aut infundibulo excepto; cerebrum mirè expurgat, & pectus à pituitosis & bilioſis excrementis.

2. *Vel* forma *trochiscorum*, vide supra.

VSVS & FORMVLA *Pulueris*. R. &c. fiat puluis, de quo conjiciatur in carbones ardentes: fumus excipiatur, si pro capite, ore hiante, vel suffitis ipsius operimentis, quòd passim in affectibus aliarum partium ab eo pendentibus, phtisi, &c. si pro pectore, ore patulo: si pro vtero & aliis cauitatibus, per infundibulum, vt & cum sella perforata in vtero: si pro doloribus iuncturarum, suffiatur lana, bombax, apponatur. *Tro-*

chischor. verò R. &c. fiant trochisc. Vide suprà.

VTILITAS vel ad roborandum, vt dictum, vel alterandum vario modo, passim ad cerebrum exsiccandum, catarrhos adsumendos, roborandum: ad pituitam pectore conceptam in variis affectibus, ad vlcera pulmonum siccanda, ex *nicotiana*, *tussilag. sulphure &c.* ad menses mouendos, sistendos, ex idoneis: alui fluxus etiam vt dysenteriam; ad suffocationem, ex graueolentibus per superiora, suauibus per inferiora; ad vterum siccandum, roborandum, pro conceptu vtilissima. Advlcera aurium, narium, oris pulmonum, vteri, &c. ad luem ex *cinnabari* vt passim, (cuius fumus toto corpore conceptus in conclaui labem illam ptyalismo excludit) & affectus simul inde pendentes, vlcera, dolores sanat. Fit autem passim forma pulueris trochiscorum; *cinnabaris* vnc. j. ß. gummat. ʒ ß. ʒ vj. puluer. roborantis ʒ ij. ʒ iij. fiat pulueris aut cum *terebinth.* trochisci.

HVMIDVS. Vapor aliàs propriè appellatur, fitq; ex liquore ad scopum idoneo, vaporem vi coctionis exspirante.

COMPONITVR 1. *vel* ex sim-

plici liquore, *aceto, vino, aqua vitæ, rosar. &c.* ex olla, &c. Nota, aliquando *lapidem pyretem* ardentem injici in acetum, in tumoribus duris, œdematosis discutiendis, vt & laterem ignitũ aceto extingui, & vaporem excipi, quod & tempore pestis fieri solet.

2. *Vel* ex decocto idoneorum, dosi fotus præscribendo, aut pro partis amplitudine: hinc auribus affectis tertia pars sufficiet.

VSVS, FORMVLA. R. &c. fiat decoctum, cuius vaporem sumat in vteri & aliis affectibus, per sellam perforatam, & fistulam plumbeam, aut infundibulum. Vide Insessionem. In aurium affectibus per tubulum, aut infundibulum, quod Embotum vulgò vocant.

VTILITAS maxima, in vteri affectibus præsertim, mensibus sistendis, aut mouendis, ex emollientibus & attenuantibus: in dysenteria ex astringentibus: in ani variis affectibus, procidentia, hæmorrhoidibus sistendis, leniendis: ad affectus aurium & oculorum etiam præscribuntur. In summa, ad siccandum, adstringendum, laxandum, emolliendum, discutiendum, aperiendum, &c.

CAP. X.

DE ODORAMENTIS.

PARTIM ad voluptatem, partim ad sanitatem præscribuntur, maximè verò cerebri alterandi gratia, spiritus recreandi animalis, ad graues odores fugandos, ad auram pestilentem; ad cordis etiam vires & spiritus, vapore odorato per nares in fauces vnà cum aëre, deinde in cor effuso.

Fiunt autem ex suauiter fragrantibus: suntque sicca, & humida.

Odoramenta sicca.

COMPONVNTVR 1. *vel* forma *pulueris*, vide Suffitum. Huius autem dosis pro vtendi modo: si pro sacculis maioribus, præstat vti puluere violaceo aut cypreo: pro minoribus verò sufficient puluer. vnc. ij. vnc. iij. ita tamen, vt gummatum dosis minuatur, vide suprà. Fiat puluis, qui vel pyxide concluſus perforata, aut aliàs, quoties videbitur, naribus admoueatur, vel nodulo, aut sacculo serico includatur ad vsum.

2. *Vel* forma *pomi odorati*, ex puluere dicto in ſuffitu ad voluptatem ad vnc. j. vnc. j. ß. vnc. ij. addito *moſcho, ambra, zibeta* ad ℈. vj. ∋ ß. ∋ j. ad lubitum. Excipitur autem vel *gummi tragacantha*, ſoluto *in aqua roſarum*, fiant poma odorata numero duo, manibus geſtanda, odoranda ſæpiùs, vel, quod meliùs, ladano ſoluto incorporetur. Fiat pomum, quod illinatur oleo odorato. Et nota obiter, præſtare *ambram*, *moſchum*, *zibetum* in compoſitionem non vocare; ſed his ſolutis ſuperficiem pomi illinere, vt & *oleo cinam. garyoph.* ſolis, mixtis, ac ſæpiùs renouare.

3. *Vel* forma *globulorum*, ex eadem paſta, ex qua pomum, doſi tamen pro eorum quantitate. Quibus Pharmacopœi addunt ad molem, *carbones ſalicis*.

4. *Vel* forma *ſaponis odorati*, pro manibus & capite abluendis, ex *ſaponis Veneti*, vel alterius albi vnc. iv. pulu. odor. ʒ vj. &, ſi lubet, *moſchi*, *ambr.* ℈. iij. iv. cum *aquæ roſarum* q. ſ. incorporentur, fiant globuli, ſeu pilæ maiores.

VSVS. Odore vapor ſæpiùs excipiatur, ſapo verò ad manus abluendas, aut caput à ſordibus.

VTILITAS initiò expreſſa.

Odoramenta humida.

COMPONVNTVR 1. forma *aquæ odoratæ*. Hæc autem vel simplex, *aqua naphæ*, quam aliàs Practici *aquam citrangulorum* appellant, ad cuius v. g. vnc. iij. *ambr. mosch.* maximè ℊ. ij. iij. addere potes. Compositа fit ex rebus odoratis liquidis, vt *aquæ ros. naphæ* ℥ vj. aq. cinam. ℥ j. siccis, puluer. odoratorum ʒ ij. ʒ iij. ʒ iv. *mosch. ambr.* si vis, grana aliquot.

2. *Vel* forma *linimenti*, Balsamum hodiè vocant odoratum, ex ceræ albæ sæpiùs liquatæ, lotæ ℥ j. olei idonei ʒ j. & simul si vis, *ambr. zibetæ, moschi* grana aliquot: vel crassiùs ex pulu. odorati ℥ ß. *ceræ* ʒ iij. *olei de Been*, vel amygdal. dulcium q. s. fiat linimentum, addito *moscho, ambra, &c.* ad grana aliquot.

VSVS. *Aquæ* pro lotione manuum, barbæ, capillorum maximè est, *Balsami* vsus idem, & vtilitas, quæ odoramenti. Possunt & tùm manus leuiter, tùm narium interiora oblini, ad fœtorem maximè fugandum, cerebrum, cor confortandum, & horum spiritus.

CAP.

CAP. XI.

DE SCVTO.

IN genere topicum ſtomachicum eſt ſolidius, ſcuti forma effigiatum, quod cùm emplaſtri effigie & ſacculi formari ſoleat, vſus ferè inualuit, vt & ſacculus roborans ſæpiùs pro ſcuto vſurpetur.

COMPONITVR igitur 1. *vel* formula *ſacculi*, ex pulueribus ſtomachicor. calidor. iis obſeruatis omninò, quæ in cucupha, à qua etiam forma tantùm differt in vſu, ita vt doſis pulueris ſit ℥ ij.

2. *Vel* forma *emplaſtri*, ex maſſæ emplaſtri ſtomachici, vt *de maſtice* ℥. ij. puluer. ſtomachic. ℥. ß. cui aliquando gummata odorata ad ʒ ij. adduntur, excipiuntúrque *terebinth.* q. ſ.

VSVS & FORMVLA. *Sacculi.* R. &c. fiat puluis craſſiuſculus, qui excipiatur cotone muſcatellino, vel flocci, panni coccinei, & cum panno ſericos fiat ſacculus ſcutiformis, interpũctus vel interbaſtatus, qui collo appenſus, geſtetur ſupra regionem ventriculi, irroratus

aliquando, si lubeat, pauca aqua vitæ.

Emplastri. R. &c. fiat emplastr. scutiforme super alutam, ventriculo applicetur, illitum, si vis, oleo, aut puluere consperſum, ne adhæreat.

VTILITAS. Insignis post purgationes ad ventriculum roborandum, intemperiem frigidam, robur, coctionem, ad vomitum, &c.

CAP. XII.

DE PESSARIO, ET NASCALI.

MEDICAMENTVM sinui pudoris indendum, variis vteri affectibus expugnandis, à varia forma variè olim nominatum.

Pessarium dicitur, quod figuram habet longam digitum indicem, crassam pollicem, teretem, aliàs Pessus: quidam πριαπισκος, quæ verò rotunda instar noduli, Nascalia.

Duplex autem statuo ab effectu: Purgans, & Alterans.

Purgans.

COMPONITVR 1. *vel* ex opia-

ta laxante ſola, ad ℥ j ß. ℥ ij. pro duobus nempe: (bina enim ſemper præſcribenda, vt altero extracto alterum indatur,) incorporetur cum ſucco aliquo, v. g. *mercurial.*

Nota, huic opiatæ addi aliquando pulueres, vel aperientes acres vterinos, ad ℥ j ß. ℥ ij. vel purgantium ſimplicium, aut compoſitorum, ad ℥ ij. cum ſucco incorporentur. Item horum loco, *gummi ammoniacum*, *myrrha* adduntur ſæpiùs ad ℥ ij.

2. *Vel* ex puluere ſimplicium catharticorum, aut compoſ. electuar. vt, *hieræ picræ* ad ℥ vj. ℥ j. vnà cum alterantium vterinorum ℥ j ß. ℥ ij. cum *mellis*, vel ſucci, vel vtriuſque q ſ. incorporentur.

3. *Vel* ex ſuccis cum melle coctis ad opiatæ conſiſtentiam, additis puluerib us catharticis hac proportione: ſucci ℥ ij. ℥. iij. *mell.* ℥ j ß. pulu. ℥ ß.

VSVS & FORMVLA. R. &c. cum ſantalo rubro, vel panno ſericeo, fiat peſſus, vel cum pauco cotone excipiatur, obuoluaturque panno ſericeo rubro, fiat peſſus magnitudinis debitæ, qui filo coxæ alligatus, (vt extrahi poſſit pro libitu, quod fit poſt 4. 6. horas, quò

sordes eluantur, posteà iterum idem vel alius immittitur, ideò duplex solet effingi,) indatur, vesperi maximè hora somni.

Nota, antequam indatur, dici passim, ipse, vel interiora vuluæ illinantur oleo idoneo. *Vsus* autem per triduum, quatriduum est.

VTILITAS. Post purgationes, maximè autem in intemperie frigida, qua accumulantur excrementa pituitosa copiosa, & sordes: vnde sæpiùs sterilitas, &c. item aliquando vbi instituta diæta, atque tunc toto ipsius decursu vsupantur. Estque optimum; vt componantur ex purgantium & corroborantium ana part. æqual. Valet etiam ad menses mouendos. Mirè enim alliciunt, si *moschum* maximè & *zibetum* addas. Vtilissimum etiam, & vsitatum, conficere purgantia & roborantia simul, vt iam dictum, pro conceptione iuuanda, quorum vnum antè viri congressum indat, alterùm posteà, ex solis roborantibus, adstringentibus.

Alterans & Roborans.

Pessaria, quæ non purgant, biuariam præ-

scribuntur, vel ad roborandum uterum, vel ad alterandum vario modo.

COMPONITVR 1. *vel* forma *opiatæ* ex puluere idoneorum vterinorum, radic. folior. aromat. &c. quæ incorporantur idoneis.

Dosis autem puluerum ʒ vj. ℥ j. aliquando ℥ j ß. Incorporans, *vel mel* q. s. *vel* succus q. s. atque tunc vsitatè coto istâ mixturâ imbuitur, fiat pessulus obuolutus, &c. nam vbi cum melle excipitur, quandoquidem consistentia crassior, non opus cotone, fit pessus, &c. cum panno sericeo. Potest & syrupo excipi idoneo.

Nota, vtiliter etiam cum succis fieri coctis cum melle, in formam opiatæ.

Item nota, aliquando præscribi opiatã officinalem, vt *tripheram persicam sine opio*, ad vnc. ß. pulu. ʒ ij. vnc. ß. more opiatarum.

2. *Vel* formâ *linimenti*, ex pulue. ʒ vj. ℥ j. cum *olei nardini* & *ceræ* q. s. fiat instar linimenti, quo imbuitur coto, vel lana carminata : formatur pessarium, tenui panno sericeo obuoluendum.

3. *Vel* formâ *suppositorij*, ex *mellis* ℥ j ß. ℥ ij. cocti cum succi idonei ℥ ij. ℥ iij.

addendo, si vis, pulueris ℥ ß.

4. *Vel* ex solis vnguentis idoneis, qui cotone excipiantur, vel aliàs, vbi adstringendum, ex *vnguenti comitiss.* & pulu er. idoneorum ana ℥ j.

5. *Vel* ex herbis viridibus ad M. j. contusis, cum melle, vel succo incorporatis, addito, si lubet, puluere ad ℥ ß. ʒ vj.

6. *Vel* ex cotone solo, maximè in veteri suffocatione, *zibeti* ʒ ß. imbuto, aut mosco soluto, & aliis odoratis, statim indito.

Item, coto pro pessario vtiliter, ad alios scopos, imbuitur succis idoneis, ad ℥ ij. ℥ iij. quod efficax vbi astringendum, quibus, vt passim, pulueres addi possunt ad ℥ ß. ʒ vj. vt supra, vel alia idonea, vt *butyr. axungia*, *pinguedo*, ad emolliendum, &c.

VSVS & FORMVLA. Vide Purgans. Pessarium solidum præstat etiam semper panno sericeo rarissimo inuolue-re, vt commodius possit extrahi; liquatur enim: item quia adstringendum, siccandum, sæpius renouari debet.

VTILITAS. Ad roborandum vterum, vt dixi: tum etiam alterandum vario modo, ad ipsius inflammationes, du-

ritiẽm emolliendam, intemperiẽs varias, ad omnem fluxum vterinum, prolapsũ, ſuffocationem, fœtum excludendum, ad ſecundinas, ad menſes mouendos; ſed talia ferè ſimul fiunt purgantia: quibus non vtendum, niſi poſt purgationes vniuerſales, ad vlcera ceruicis, vt ad vteri *ſuffitus*.

Hæc de Peſſario, ſequitur
NASCALE.

Alij idem quod Peſſariũ ſtatuunt: alij habent pro Nodulo, vt vocant, vel Penicillo. Inuentum vel propter virgines, præ pudore peſſaria recuſantes, vel etiam cùm mulieres peſſaria admittere nequeunt, vt quando adſunt vlcera, &c.

Quicquid ſit, COMPONVNTVR penicilli in nodi effigiem, ſuntque molliſſimi ex cotonis, vel lanæ flocculo aut hapſo, qui inſuccatur, vel ſucco idoneo, vel vnguento, vel aliis ſupra dictis, quorum doſis vix definitur: *hapſus lanæ* ferè v. g. præſcribitur, qui imbuatur rei talis ſ. q.

Tales etiam fiunt ad ſuffocationem: cotonis flocculo *zibeto* leuiter imbuto,

vel *moscho oleo nardino* soluto v. g. vt supra.

VSVS pessariorum.

VTILITAS in virginibus eadem quæ pessariorum, fiunt & ad vlcera ceruicis, ad dolores, &c.

CAP. XIII.

DE SVPPOSITORIO.

TOPICVM ano dicatum, est medicamentum oblongum 3. 4. digitos, figurâ tereti & rotundâ candelæ instar, olim glandis formâ, vndè Græcis βάλανος, *hodiè vulgò Suppositorium, ad aluum solicitandam maximè, & ad alios effectus comparatum.*

Est autem vel simplex, vel compositum.

Simplex.

Fit vel ex caule, ac radice *betæ*, *brassicæ*, *altheæ*, detracto cortice externo, quibus aliquando, ad augendam vim irritandi, *sal* aspergitur, & oleo illita induntur: ex *caule* etiam *porri* butyro inuncto, *sapone albo* in formam glandis acuminato, vt etiam *mel solum* coctum in duritiem: sic enim acre euadit.

Compositum.

Fit ex *melle*, vt basi, cocto, & indurato vsque digitos ampliùs non inquinet, ac pulueribus ipsi cocto additis hac dosi: vt *mellis* ℥ j. excipiat puluer. ℈ iiij. ʒ j. ad summum, prout puluis leuior, aut etiam fortiùs agere volumus, quæ compositionis quantitas pro duobus, tribus, suppositoriis sufficiet.

Mel autem per se coquitur, vel cum succis, ad irritandum, aut alios scopos, idoneis: sit autem succi ℥ j. ℥ j ß.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiant suppositoria, quorum vnum oleo, vel butyro illitum indatur, vrgente necessitate, ita vt si sint purgantia, semel, bis in die sufficiat; si ad alterandum, sæpiùs possint admoueri; si ex narcoticis, ad dolores, diutiùs ne morentur, ne paralysin inducant, (hinc & filo alligari solent, vt retrahantur pro lubitu,) nec sæpiùs immitti.

VTILITAS. In genere duplex, vel ad aluum & expultricem irritandam, vel ad proprios ani & recti intestini affectus.

Suppositorio autem aluus sollicitatur, quòd sic ferat ætas, quæ clysterem facilè saltem non admittat, vt passim in lactantibus & puerulis : quia etiam consuetudo, & morositas quorundam clysterem renuit, vt virgines. Item vbi clysteres tardiùs operantur, vt in colica sæpè : vel vbi medicamenta assumpta non operantur : vbi fæces in aluo hærent; vbi rectum ob fæces induratas clysterem non admittit : vbi facultas expultrix immemor officij.

Item ad reuellendum, vbi humores ad superiora vergunt, ad caput, præcordia, aut aliàs vbi reuulsionis gratiâ à superioribus reuellendi purgandique, veluti passim in affectibus capitis frigidis & soporosis, quibus hac ratione simul facultas sopita excitatur ; vbi etiam à clysteribus offenduntur ægri, &c.

Præter illum laxandi scopum fiunt etiam ad proprios ani affectus atq; recti intestini ex *melle*, vt basi, atq; materia ad intentionem idonea modò suprà dicta : sic ad hæmorrhoides aperiendas cum acribus, ad sistẽdas cum idoneis, ad tenesmum, ad ascarides, vlcera, sphincteris laxitatem & paralysin, dolores

cũm pulueribus appropriatis *melli*, vti dictum, dosi allata permixtis.

Aduerte obiter, circa materiam *suppositoriorum laxantiũ*, *alia esse leuiora*, *simplicia*, *suprà recensita pro infantibus*, *alia fortiora*, *quæ constant ex* sale, stercore muris, *pulueribus purgantibus simplicibus*, aloës, agar. sennæ, *compositis*, hieræ picræ *passim*: *alia insuper valida*, *quorum vsus maximè in soporosis*, sal gemm. sal. ammon. nitrum, *Purgantia simplicia*, colocynth. *composita*, hiera, diacolocyn. *ad* ℈ ß. ℈ j. *Item si ad dolores* opium *admittatur*, *cautè ob metum paralysis*, *& vix ad* ℈ ß.

Cap. XIV.

DE CLYSTERE.

ABlutionem *significat à* κλύζω, *abluo*, *Græcè* κλυστὴρ, κλύσμα, κλυστήριον, *& ab injectione Enema*, *ab* ἐνίημι, *injicio*, *in genere significat quamuis ablutionem aut injectionem in partem quamlibet*, *priuatim verò quæ in anum.*

Triplex autem statui potest: *Purgans*, *Alterans vario modo*, *Roborans.*

Clyster purgans.

COMPONITVR ex liquore idoneo, in quo vnà cum *melle*, *saccharo*, *oleo*, purgantia etiam varia dissoluuntur. Vnde etiam totidem in ipsius compositione sunt considerandæ : summatim verò duo ; *Liquor* ex quo, & *Dissoluenda*.

Quod ad LIQVOREM, ratione *qualitatis* vel est *decoctum commune clysteris* in officinis vsitatum, vel *decoctum magistrale*, quod è re nata, pro intentione, ex idoneis præscribitur. Estque *alterans*, vel *purgans*.

Alterans (quod vsitatum ferè tantùm) componitur ex idoneis emollientibus, calefacientibus, refrigerantibus, pro intentione, radic. fol. sem. fruct. floribus, hac ferè proportione : vt radicum ℥ ij. iij. fol. M. iiij. sem. ʒ vj. ℥ j. ℥ j ß. ad summum, fructuum par. viij. flor. P. iij. præscribantur.

Purgans si volueris efficere, (quod tamen rarius, quia postea purgantia vsitatè dissoluuntur, quæ sufficiunt,) id facies pro pituita *semin. carthami* contusi ʒ vj.

℥ j. *agaric.* in nodulo ʒ iij. *turbith. el.* &c. ʒ ij. pro melancholia *polypod.* ℥ j. *sennæ* ʒ vj. quæ omnia post radices, aut etiam semina præscribenda & decoquenda. Cæterùm ista omnia decoquuntur in liquore idoneo, vel in aqua tantummodò.

Quod ad *quantitatem liquoris*, varia est, pro ætatis ratione maximè, infantulo v. g. 4. 5. mensium, si admittant clysterem, ℥ iij. sufficient, adultiori ℥ v. ℥ vj. adultis plerunque ℔ j. in vastis hominibus ℔ j ß.

Aduertas obiter, in grauidis, hydropicis, flatulentis, senibus, infrà subsistendum, vt totus clyster libram non excedat, item vbi diutiùs volumus retineri.

DISSOLVENDA ratione *qualitatis*, sunt *alterantia*, vel *purgantia*.

Alterantia, quæ passim dissoluuntur, sunt *mel*, & *saccharum*, item & semper *oleum*, à qua tamen commodissimè poteris abstinere, vbi expultrix acriter erit sollicitanda, vel vbi reuellendum potenter. His aliquando & *sal* additur, *sal gemmæ* vsitatè, vbi magis est irritandum, in soporosis maximè.

Purgantia verò sunt opiatæ officina-

les, lenientes tantùm, vel catharticæ pro varietate humorum purgandorum & temperamenti corporis diuersæ.

Aliquando harum loco pilulæ dissoluuntur in affectibus soporosis.

Quod ad *quantitatem*, alterantia, *mel*, *saccharum*, in adultis ad ʒ ij. iij. ad summum dissoluuntur: in infantibus quarta sufficiet & minor: *oleum*, in adultis ad ʒ iij. *sal* ad ʒ ß. ʒ j. opiatæ dosi dupla ad eam, qua per os assumuntur; vsitatè autem ad ʒ j. ß. nisi admodum lenientes, vel agendum validiùs: tunc enim ʒ ij. præscribentur, in infantibus quartam præscribas. Quòd si pilulas præscripseris, (quod rarissimum) ad ʒ ij. ʒ iij. id feceris.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat decoctio, cape de colat. &c. in qua dissolue, &c. fiat clyster. injiciatur longè à pastu vacuo stomacho: tamen & quâuis horâ, vrgente necessitate, poterit præscribi, vt in soporosis, &c.

VTILITAS. 1. quidem ad intestinorum fæces expurgandas, & humores excrementitios varios, vndecúnque fuerint cumulati, expurgandos. 2. Ad partes vicinas, renes, vesicam, mesente-

rium, ventriculum ab ijsdem vacuandas. Porrò etiam remotiores, vt caput, pectus, &c. expurgatis enim inferioribus consecutione quadam superiores exonerantur, ideò & pro reuellentibus remediis habentur.

Clyster alterans.

COMPONITVR etiam ex *liquore* idoneo, & *dissoluendis propriis.*

LIQVOR ratione *qualitatis*, varius admodum est pro scopo, vel enim *simplex* est, vel *compositus.*

Simplex, vt aliquando *lac*, aut decoctum *capitis*, *intestinorum vernecis* pro liquore anodyno, vt in dysenteria, colica, &c.

Aliquando ex *oleo solo*, vt in flatibus, colica, *vino generoso*, aut *Hippocratico* in iisdem.

Aliquando & ex *lacte ferrato*, pro astringente: aliquando & aliàs ex *decocto hordei*, vel simul *furfuris, rosarum*, pro detergente, quod passim fit, iis tribus ad P. j. præscriptis.

Ex jusculo *carnis pulli caponis*, &c. pro nutriente.

Compositus liquor, qui passim in vsu est pro eiusmodi clystere, est decoctum variarum partium stirpium suprà dictarum, plurium, pauciorũ, quę respiciant partem affectam, & affectũ, dosi dicta in purgãte.

Quod ad *quantitatem* liquoris, vide ibidem.

DISSOLVENDA in alterante ratione *qualitatis*, varia omninò sunt pro varietate indicationum, (licet obiter rarò alterans sine purgante, nisi indicationes omninò dissuadeant, vt in anodyno, nutriente, &c.)

Dissoluuntur autem passim, *mel*, *saccharum oleum*, dosi dicta.

Aliquando *oleum* nullo modo; sed tantum *mel* & *saccharum*, vt in detergente: & contra in emolliente *oleum* præpollet, vt & *butyrum*, si volueris, & pinguia eiusmodi.

Præter hæc, vel etiam sine his, pro indicationum præsentia, aliquando succi dissoluuntur, vt in adstringente clystere, ex foliis, (qui obiter etiam in catharticis vtiles, ex vellicantibus sc.) item & pulueres adstringentes, vt passim fit in alui fluxibus & dysenteria maximè. Aliquando *seuum hircinum* in dysenteria, ad dolo-

rẽm & oblinendam veluti faciem internam, ne acres humores magis exulcerent, obiterque nota, *oui vitello* dissoluendum, alias statim congelascit. Aliquando *vrina*, vt in ascite. Sic & *philonium*, pro narcotico.

Pro nutriente verò prosunt conserũæ idoneæ, *sacchar. album*, consummata, *confectio* etiam *Alkermes*, vbi simul maximè corroborandum: *theriaca* etiamnum, de qua obiter notetur, in hypercatharsi & dysenteria epidemica recentem mirè operari, & subitò.

Quod ad *quantitatem*, varia ẽtiam omnino est, pro dissoluendorum diuersitate.

Mel. sacchar. ad ʒ ij. ʒ iij.

Butyrum, & alia pinguia, ad ʒ iij.

Succi, ad ʒ ij. ʒ iij.

Puluores, ad ʒ vj. ℈ j. plus, minus pro efficacia.

Seuum, ℈ ß. ʒ j. loco cuius & candela vulgaris vsurpari potest, cuius litu videmus etiam excoriationes statim persanari.

Vrina, ad ʒ ij. ʒ iij.

Philonium, ad ʒ ij. à ʒ j.

Conseru. ab ℈ ß. ad ℈ j ß.

Sacchar. album, ℥ ij. ℥ iij. vt & consummata.

Confect. ʒj. ʒij. pro ditiorib.

Theriaca, recens, à ʒ ß. ad ʒ j. vel paulò plus.

Vicelli ouorum numer. 1. 2. in anodyno leuiter detergente, nutriente.

VSVS & FORMVLA. Vide. Injicitur autem hora commoda quacunque vrgente necessitate.

NB. Nutrientes maiore copia præscribi, sæpiùs reiterari, diutiùs asseruari debere; contrà de aliis.

VTILITAS. Primò quidem in vitiis & affectibus intestinorum, crassorum maximè, pro eorum diuersitate varia emergit, deinde vicinarum, &c. Fiunt & ad alterandum vario modo intestina, corpus vniuersum, vt ad refrigerandum in affectibus variis, & partium vicinarū intemperiem calidam, ad emolliendas fæces, humorum acrimoniam leniendā, ad dolores demulcendos intestinorum; renum, vesicæ, vteri: ad flatus discutiendos, ad detergendum tùm humores excrementitios, tùm vlcera dysentericorum, ad ea consolidanda, ad fluxus alui adstringendos, sistendos, ad ver-

mès eliciendos, enecandos, ad nutriendum, & nulla ferè affectio, vel corporis pars, quæ à clyſtere ſolamen non percipiat, maximè eo, qui aluum expurgat, qui ideò etiam omni purgationi vtiliter præmittitur, vt facilior fiat & expeditior viis patentibus purgatio, ſine tormine vel vomitu, cum alias impuritates variæ retineantur, quæ vel ipſæ remeant in varias partes, vel tetris inde exſpirantibus vaporibus, vario modo ipſas afficiũt; ſuccos bonos, ſpiritus contaminant, calorem obfuſcant, opprimunt.

Cap. XV.

DE INIECTIONIBVS variis.

PRÆTER iniectiones, quæ in anum fiunt, aliæ etiam in varias corporis noſtri partes præſcribuntur: in aures, vterum, veſicam, penem, ſinus, fiſtulas maximè, quæ generis nomine Clyſteres etiam appellantur.

In Aures.

COMPONVNTVR. 1. *Vel* ex ſolis

oleis, succis, aquis, decoctis idoneis, pro varietate affectionum.

2. *Vel* ex horum duobus, tribus, simul mixtis, in quibus aliquando varia scopo inseruientia dissoluuntur; sed parca dosi, & quæ ferè etiam sunt liquida.

Quod ad *quantitatem* liquidorum.

Oleor. ℥ ß. ℥ j. ʒ ij. sufficient, pro rius efficacia & vsus longitudine.

Succi, aquar. decoct. ℥ j. ℥ ij. siue sola, siue mixta, sat erunt, pro vsu & efficacia.

Quod ad *quantitatem*, soluendorum parca est, propter exquisitum sensum & paruitatem partis, & si sint pulueres, ad ℈ ß. ℈ j. si pinguia, ʒ ij. *mel* ad ℥ ß. &c.

VSVS & FORMVLA. R. &c. instillentur in aurem gutt. 2. ʒ. plures, pro medicamenti facultate: aliquando & liquore auris poterit adimpleri; sed paulò post reclinato capite expurgari, vt maximè cum decocto vtimur: si *oleum* sit solum, guttæ quædam infunduntur, obturatur dein auris cotone muscatellino, maximè si affectus frigidus.

VTILITAS maximè ad inflammationes, dolores, vlcera, tinnitum, surditatem, vermes, & alios aurium par-

ticulares affectus, vide materiam.

In Vterum.

Vocantur alias Clysteres vterini. Syringa vero, per quam liquor in vterum infunditur. Græcis dicitur μητρεγχύτης, vnde & ipsa medicamenta Metrenchytica.

COMPONITVR 1. ratione *qualitatis*, ex decocto radic. folior. &c. dosi clysteris, de cuius colatura cape ℥ iij. iv. fiat iniectio: seruatur tamen ℔ j. pro pluribus injectionibus.

Nota, sic fieri simpliciter iniectionem, alias verò etiam huic liquori vsitatè addi varia pro scopo, vt dictum in alterante clystere, eaque dosi dimidiâ, vel potius subtriplâ.

2. *Vel* ex succis herbarum depuratis.

3. *Vel* ex aquis destillatis.

4. *Vel* alio simplici liquore, vide Clysterem.

5. *Vel* ex iis mixtis, ita vt ℥ iij. iiij. pro injectione sufficiant, in quibus, vt dictum, si quæ faciant ad intentionem, dosi dicta poteris dissoluere.

VSVS & FORMVLA. R. &c. fiat

iniectio in vterum tepidè per mètrēnchytem.

VTILITAS ad varios vteri affectus, ad inflammationes, vlcera, dolores, flatus, calefaciendum, refrigerandum, menses mouendos, sistendos, secundinas, vteri prolapsum, impuritates varias detergendas. Materiam vide in hysstericis & aliis tabulis.

In Vesicam, & Penem.

COMPONVNTVR ex liquore idoneo, vt sæpius dictum, simplici, composito, vide clysterem alterantem, fiunt & ex emulsionibus, vt passim in gonorrhææ, ad ardores.

Quod ad *quantitatem*, ℥ iij. ℥ iiij. sufficient.

Nota, in hoc alias nihil, alias aliquando dissolui *mel* præsertim, vel syrupum idoneum ad ℥ j. nonnunquam rerum variarum puluerem, sed læuigatum in Alcool ad ℥ j. ℥ j. ß. ℥ ij.

VSVS. R. &c. fiat injectio per syringam: aliquando, vbi via in vesicam præpedita, illud cum cathetere perficiendum imperatur.

VTILITAS maximè ad detèrgendum tum mucum veſicæ orificio adhærentem, tum vlcerum ſordes, ad dolores, exulcerationem, carnis excreſcentiam, &c. ad ardorem & inflammationem, vt paſſim in gonorrhæa virulenta, ad vlcera exſiccanda, &c.

In ſinus & fiſtulas.

COMPONVNTVR ex liquore idoneo, cuius doſis pro fiſtulæ amplitudine, in quo diſſoluuntur idonea, idque doſi liberaliore: vbi injectiones alias priuatas imitare, quod ad *quantitatem* liquoris, & diſſoluendorum ſcil.

VSVS. Fiat intectio per ſyringam.

VTILITAS. Ad callorum obſcurationem, maximè deterſionem, carnis generationem, ad cicatricandum, quorum materiam vide ſuo loco.

SOLI DEO GLORIA.

CATHARTICORVM DOSES IN substantia, quarum frequens est vsus in tractatu de compositione medicamentorum.

CHOLAGOGA.

Mitiora.	*Cassia*	ab ʒ ß.	ad ʒ j ß.	ʒ ij.
	Manna	ʒ j.	ʒ ij.	ʒ iij.
	Tamar.	ʒ j.	ʒ ij.	ʒ iij.
	Succ. Ros.	ʒ j.	ʒ j ß.	ʒ ij.
Mediocria.	*Aloë*	ʒ j.	ʒ ij.	ʒ ij ß.
	Rhabarb.	ʒ j.	ʒ j ß.	ʒ ij.
	Myr. citr.	ʒ ij.	ʒ iij.	ʒß. M. ʒ v.
Vehement.	*Scammon.*	℈ vj.	x v.	℈ j. Dios. Paul. Aëtio ʒ j. Mes. *ad* ℈ xij.

MELANAGOGA.

Mitiora.	*Senna*	℈ ij. ʒ j.	ʒ j ß.	ʒ ij. quid. ʒ iij.
	Polyp. querc.	ʒ ij.	ʒ iij.	ʒ ß.
	Epithymum	ʒ ij.	ʒ iij.	ʒ ß.
				suæ ʒ j.
Vehement.	*Hellebor. nig.*	℈ x v.	ʒ ß.	℈ ij. Me-
	Lap. arm. lot.	ʒ ß.	ʒ j.	ʒ j ß. illotus ad ʒ j.
	Lapis Lazuli	ʒ ß.	ʒ j.	ʒ j ß. Mes. à ʒ ij. ad ʒ ij. ß.

PHLEG-

PHLEGMAGOGA.

Mitius. *Carthamus* ʒ j. ʒ ß. ʒ vj.
Mediocr. *Agaricus* ℈ ij. ʒ j. ʒ ij. (ad ʒ ij.

Vehement.
- *Turbith* ℈ ij. ʒ j. ℈ iv. Mes. à ʒ j.
- *Hermodact.* ℈ ij ʒ j. ʒ j ß. M. à ʒ j ß. (ad ʒ iij.
- *Mechoaca* ℈ ij. ʒ j ʒ j ß. vel ij. ad
- *Rad. Ialap.* ℈ ij. ʒ j. ℈ iiij. (summū.
- *Colocynth.* gr. vj. xv. ℈ j. Dioſc. ℈ ij.
- *Opoponax* ʒ ß. ad ʒ j.
- *Sagapenum* ʒ ß. ad ʒ j.
- *Euphorb.* gr. iij. viij. xij.

HYDRAGOGA.

Mitiora. *Ebul:*
- *ſemen* ʒ j.
- *ortex* ʒ ij.
- *ſuccus* ʒ̄ ß. ʒ vj.

Sambucus eodem modo.

Vchement.
- *Soldanella* ʒ j. ʒ j ß. ʒ ij.
- *Ireos ſuccus* ʒ̄ ß. ʒ vj. ʒ̄ j.
- *Elaterium* ℈. vj. ℈ ß. ℈. xv.
- *Eſula præpar.* ℈ vj. ℈ ß. ℈ xv.
- *Mechoaca & Ialap.* Vide ſup.

INDEX RERVM.

A

Acetum destillatum. 103
Apozema Alterans. 1. 2
Eius vsus. 10
Aperiens. 2
Purgans. 12
Apophlegmatismus siccus. 294
Liquidus. 295
Amygdalatum. 134
Antimonij infusum. 102
Vitrum. 103
Aqua benedicta. ibid.
Aromatizatio. 8

B

Balneum simplex. 239
Compositum. 240
Balsamus odoratus. 310
Bochetum. 158
Bolus Purgans. 171
Roborans. 175

Cassia in potione. 53
Cataplasma. 265
Ceratum cum vnguento confunditur. 257
Clyster Purgans. 324
Alterans. 327
Nutriens. 329
Collyrium humidum. 283
Liquidum. 285
Siccum. 290
Melliforme. 288
Conditum. 193
Crocus metallorum. 102
Cucupha. 281

D

Decoctum. 5
Decoctum Purgans. 42
Alterans Officinale, & Magistrale. 44
Decoctum Galli. 160
Alterans. *ibid.*
Purgans. 162
Corroborans. 62
Dentifricium. 296
Destillatum instaurans. 163
Diæta. 143

Alterans. 144
Vacuans. 149
Sudorifica. *ib.*
Sudorifica cathartica. 155
Dropax. 269

E

Eclegma. 188
Officinale, & Magistrale. *ibid.*
Electuaria in potione. 57
Embrocatio. 245. 248
Emplastrum. 260
Officinale, & Magistrale. *ib.*
Emulsio. 130
Epithema Liquidum. 224
Solidum. 228
Epithymum in decoctis. 27
Errhinum. 298
Purgans. *ibid.*
Liquidum. 299
Molle. 300
Solidum. *ibid.*
Alterans. 302

F

Fotus Humidus. 233
Siccus. 236

Frontale. 278
Fructus minores pondere præscribuntur; integri numero. 23

G

Gargarisma. 292
Gualtheri tela. 263

H

Helleborí albi infusio. 101
Hordeatum. 135
Hydromel. 139
Simplex, Aquosum, & vinosum. *ib.*
Medicatum. 141
Hydrosaccharum. 142

I

Ialapæ infusio. 57
Iniectiones. 331
In Aures. *ibid.*
Vterum. 333
Penem, & Vesicam. 334
Sinus, & fistulas. 335
Infantulorum Iulepi. 37

Inſeſſus. 237
Irrigatio. 246
Iulepus. 31
Duplex. 32
Vſus eius. 37
Iuſcula, Alterantia, Reſtaurantia. 169

L

Lac. 137
Laconicum. 242
Linimentum. 250
Lotio Cephalica. 230
Pedum. 232

M

Maſſa panis. 200
Mechoacæ infuſio. 57
Mercurius vitæ. 104
Minuens medicamentum. 20
Monſpelienſium Apozemata purgantia. 14
Morſuli. 196
Muſcardini. 219
Myrobalani non coquendi. 16

N

Naſcale. 319

O

Oodoramentum. 310
Siccum. ibid.
Humidum. 312
Opiatæ purgantes officinales vsitatiores; minus vsitatæ. 180
Opiata. 177
Purgans. 178
Roborans. 183
Oxymel non est vomitorium. 107
Oxyrrhodinum. 280

P

Pandaleon. 199
Pasta regia. 196
Pessarium purgans. 314
Alterans, & Roborans. 316
Pilulæ. 206
Purgantes Magistrales. ibid.
Vsuales. 211
Corroborantes, & Alterantes. 212
Pineolatum. 201
Potio. 40
Potio corroborans. 62
Alterans. 66

Ptarmicum. 301
Purgans 40
Eius vsus. 65
Ptisana. 142
Puls. 268
Puluis Purgans. 220
Roborans. 221
Alterans. 222
Extinus. 223
Purgantium dosis. 217

Q

Quercinum polypodium. 27

R

Rubiscans. 269

S

Sacculi. 274
Scutum. 313
Semicupium. 237
Serum lactis. 137
Sinapismus. 272
Sparadrapum. 253
Stupha humida. 243

Sicca. 244
Sudatorium. 242
Suffimentum. 303
Suppoſitorium. 320
Simplex. ibid.
Compoſitum. 321
Syrupus. 67
Alterans. 69
Officinalis. ibid.
Magiſtralis. 72
Purgans. 84
Officinalis. 83
Magiſtralis. ibid.
Syrupus acetoſus non eſt vomitorius. 107

T

Tabellæ. 201
Purgantes. 202
Roborantes. 203
Trochiſci. 215
Magiſtrales parum vſitati. 216

V

Vaporarium. 238
Vapor. 304
Veſicatorium. 272

Vinum medicatum. 115
Purgans. 118
Alterans. 126
Vitrioli Spiritus. 36
Vnguentum. 252
Vomitorium. 95
Triplex. 97
Vſus eiuſdem. 108

SYSTEMA MATERIÆ MEDICÆ,

CONTINENS

MEDICAMENTORVM

Vniuerſalium & Particularium,
Simplicium ac Cõpoſitorum

SERIEM AC SYLVAM,

Methodo medendi, ac formulis
Remediorum præſcribendis

ACCOMMODATAM

à

IO. IACOBO A BRVNN,
Phil. ac Med. Doctore, & in Acad. Baſil. Pract. Med. Profeſſ. publico,

MYSTARVM APOLLINEORVM,
in gratiam,

Conſcriptum, & hac formâ adornatum
Indiceque auctum.

ROTHOMAGI.

M. DC. L.

ECOLE DE PHARMACIE PARIS

PRÆFATIO

ad

Myſtas Apollineos.

VT artifex cum ſuo commodo nihil efficit idoneâ deſtitutus materiâ; etiamſi modus operandi ſit eidem notiſſimus: ſic Medicus in ægrotantium ſalutem, ſine variâ medicamentorum ſuppellectile idoneas eorundem formulas concinnare non poterit; licet rationem componendi perfectè noverit. Hinc materiæ medicæ neceſſitas & utilitas, cuius in hoc ſyſtemate ſeriem ac ſylvam exhibemus, ex variis plantarum partibus, (radicibus puta, corticibus, lignis, foliis, floribus, ſeminibus, fructibus, aromatis,) & humoribus, ſuccis nimirum, reſinis, ac gummatibus: animalibus item, integris, earumque partibus, humoribus, (vt ſunt pinguedines, adipes, & medullæ,) excrementis, nec non terrâ in uriq; naſcentibus corporibus, metallicis, terris, ac lapidibus variis, marinis: compoſitis item officinalibus, congeſtam, & in certas claſſes, iuxta ſeriem indicationum, digeſtam: vt ex ea, tanquam locupletiſſimo penu, ac fœcundo gremio, methodo medendi duce, vberrima remediorum materies depromi poſſit, ad polydædalam illam compoſitorum medicaminum varietatem & turbam fabricandam. Hunc itaque noſtrum laborem, Myſtæ Apollinei, id veſtri gratiam ſuſceptum, æquo bono animo ſuſcipitote.

PROOEMIVM.

DE MATERIÆ Medicæ nomine, definitione, ac distributione.

VOX MATERIÆ MEDICÆ ambigua est, duo præcipuè denotans. 1. Subjectum Medicinæ, siue materiam, in quam agit Medicus, quæ est materia ὑλικὴ, siue *passiua*. 2. Materiam ποιητικὴν ἢ ὀργανικὴν, *actiuam*, quæ sub se comprehendit instrumenta sanationis, extra intellectum in rerum natura existentia, siue ὑλὴν βοηθημάτων, materiam auxiliorum medicorum, quam rectè cum Gal. 1. alim. fac. cap. 1. distinguimus ab ipso auxilio, quod est prædictæ materiei imago & idea, in mente Medici existens, illam rem ad vnguem re-

præsentans. In posteriori hac significatione vsurpatur vel *generaliter*, pro omnibus instrumentis sanitatis, quibus illa vel conseruatur, vel restituitur: cujusmodi organa sunt triplicia. Alimenta, Medicamẽta,& Operationes manuales: vel *specialiùs* adhuc,quandoquidem morborum curatio vt plurimum Medicamentorum ope perficitur, Medici materiæ medicæ nomine intelligunt syluam Medicamentorum, simplicium, compositorum, quam etiam hic tractandam suscepimus. *Sed hæc obiter de nomine.*

Est itaque *Materia Medica*, hoc loco ordinata series medicamentorum simplicium & compositorum, methodo medendi, & formulis medicamentorum præscribendis, accommodata.

Distributionem quod attinet materiæ medicæ, eam prima fronte ita distinguimus, vt vel *vniuersalis* sit, nullam certam partem respiciens, vel *particularis*, ad certam corporis partem, eiusdemue affectum spectans.

Vniuersalis in tres alias partes subdiuiditur. *Prima* respicit causam morbificam vbiuis consistentem. *Secunda*,morborum summa genera. *Tertia*, Symptomata

communissima, maximēquè vrgentia, quæ Medici operam quandoquè seorsim à causa & morbo exigunt.

Particularis constabit quatuor sectionibus. 1. De Remediis *capitis*. 2. De Remediis *thoracis*. 3. De Remediis *ventris inferioris*. 4. De Remediis *artuum*.

LIBER PRIMVS

DE MATERIÆ MEDICÆ VNIVERSALI.

PARS I.

De Remediis causam morbificam respicientibus.

HÆC pars constat sectionibus quatuor. 1. Continet medicamenta respicientia causam morbificam *qualitate* peccantem. 2. Medicamenta respicientia causam morbificam peccantem *quantitate*, & *substantiâ*. 3. Continet medicamenta respicientia causam peccantem *motu*. 4. Complectitur medicamenta

cauſam morbificam *quiete* pĕccantẽm ſpectantia.

SECT. I.

De Medicamentis reſpicientibus cauſam morbificam peccantem qualitate.

Typus Sectionis.

- Medicamenta cauſam qualitate peccantem reſpicientia, referũtur ad cauſã peccantem qualitate, vel
 - Manifeſtâ, eaq; vel
 - Primâ : *Alterantia.*
 - Secũdâ, nimirũ
 - Craſitie { *Attenuãtia.* / *Incidentia*
 - Tenuitate: *Incraſſantia.*
 - Duritie : *Emollientia*, quò ſpectãt & *grumos diſſoluentia.*
 - Lentore : *Detergentia.*
 - Acrimoniâ : *Epiceraſtica.*
 - Occultâ. *Alexipharmaca.*

ALTERANTIA.

Quanquam alterantia, generatim lo-

quèndo, nùncupentur omnia illa, quæ non modò manifestis qualitatibus, iisq; tùm primis, tùm secundis in nos agunt, sed & tota substantiâ seu occultis qualitatibus nos immutant, hoc tamen loco specialiter & κατ' ἐξοχὴν Alterantis vox denotat medicamentū, excessum qualitatis primæ morbosæ contrariâ suâ qualitate corrigens & emendans, siue in humoribus ac contentis, siue in partibus corporis. Genera alterantium tot sunt, quot intemperies, vt suum vnicuique intemperiei contrarium alterans opponatur. Contrariæ verò qualitatis in quolibet alterante gradus sunt quatuor, & totidem mansiones in singulis gradibus. Materiam alterantium nullam proponimus, tùm quia superuacanea: nam siue humores sint alterandi, siue partes, non vtimur alterantibus ita generalibus & indeterminatis, sed respicientibus determinatum humorem, vel partem: tùm quia ad hanc methodum componendi medicamenta secundùm formulas externas non adeò necessaria est, vtpotè in qua non habetur ratio gradûs, vel mansionis, quemadmodum in alterâ methodo componendi, quæ considera-

tur ſecundùm formam internam, ac docet modum componendi medicamentũ certo gradu tale, V.G. calefaciens in ſecundo gradu, ex pluribus ſimplicibus calidis, frigidis, 1. 2. 3. gradu, ita proportionaliter inuicem mixtis, vt gradus inde quæſitus adæquatè reſultet.

ATTENVANTIA.

Λεπτυντικὰ Græcis dicta ſunt, quæ craſſos ac compactos humores comminuunt ac diuellunt, vt ſub eadem quantitate maiorem locum occupent. Hæc in genere omnia tenuis ſubſtantiæ eſſe debent, ob quam facilè penetrare poſſunt ac inſinuare ſeſe in humoris craſſi ſubſtantiam. Speciatim verò attenuantium quædam ſunt frïgida, vt ſuccus limonum, acetum, oxymel, ſed partium valdè tenuium, quædam, & pleraque quidem, calida, & ſicca, à gradu 2. ad 3. qualia ferè ſunt acria, aromata præſertim. *Vſus* horum tùm internus eſt, ad varias viſcerum obſtructiones expediendas, ad expurgandam pituitam è thorace, menſes mouendos, calculum frangendum, &c.: tùm externus: ad

humorẽs frigidos cuti impactos calore fundendos, ſiccitate verò & ſubſtantiæ tenuitate comminuendos, & extenuandos, vt poſteà vel ſponte, vel diſcutientium & attrahentium vſu diſſipentur.

Materia horum, vel interna eſt, ad vſus internos, vel externa. Internæ materiæ tabulâ nullà peculiari opus eſt, cum ex diuerſis illa colligi poſſit ac debeat, pro ſcopo & intentione, diureticorum vid. ſudorificorum, menſes mouentium, & aliorum attenuandi vi præditorum, vt patebit ex ſingulorum deſcriptionibus. Materiæ verò externæ tabula pro vſibus externis hæc eſt.

Radices: apij, ariſtolochiæ, enulæ campanæ, ireos.

Folia: anethi, abrotoni, abſinthij, calaminthæ, centaurij minoris, chamæpitys, hyperici, hyſſopi, lauri, majoranæ, menthæ, origani, pulegij, roſmarini, rutæ, ſatureiæ, thymi.

Flores: aneti, chamomillæ, hyperici.

Semina; aniſi, apij, cumini, fœniculi, rutæ, ſinapi.

Fructus; baccæ juniperi, lauri.

Adipes & *axungiæ* vetuſtiores, maximè vulpina, vrſina.

Olea; amygdalarum amararum, anethi, hyperici, irinum, laurinum, nucum, rutæ, scorpionum, terebinthinæ, vulpinum.

Vnguenta; Agrippæ, & Aregon.

Ex quibus variæ externæ formulæ fieri possunt, fotus, embrochæ, vnguenta, &c.

INCIDENTIA.

Τμητικὰ, incidentia ab attenuantibus non reipsa & facultate, sed obiecto tantùm differunt, ac modo. Nam attenuantia conueniunt crassis humoribus; incidentia etiam lentis ac viscidis. Eadem autem facultate crassi ac viscidi humores inuicem abscedunt; nisi quòd incidentia validiora sint attenuantibus. Ægriùs enim diuiditur viscidum ac glutinosum, quàm crassum simpliciter. *Materia* proinde incidentium eadem, quæ attenuantium validiorum.

EMOLLIENTIA.

Μαλακτικὰ Græcis dicta, sunt, quæ dura emolliunt. Sed cùm durum tribus

modis fieri possit, siccitate, repletione ab humore flatuue, & concretione, siue ex propria partis intemperie, siue humoris influentis naturâ; emolliens medicamentum id propriè dicitur, non quòd sicca humectat, nec copia distenta euacuat, sed quod concreta excalefacit, soluit, atque colliquat. Talia in genere calida sunt omnia in actiuis, cùm fiat concretio à frigore; in passiuis moderatè sunt sicca aut temperata, quia siccitas mater est duritiei: proinde quæ inter emollientia vulgò relata aliter se habẽt, (vt ammoniacum, galbanum, opopanax, quæ validè exiccant; oleum amygdalarum dulcium, violar. &c. quæ manifestè humectant, contraria temperanda, vt fiant perfectè emollientia. In specie gradus caloris non est idem, sed humori concreto proportionaliter respondens. Nam si contumacior sit, vt in tumoribus scirrhosis, requiritur calor ad 2. vel 3. gradum, vt vinci possit frigiditas humoris concreti: si mitior sit affectus, moderatus calor sufficit, vt saluari possit Galeni sententia 5. simpl. c. 7. 8. emollientia temperata statuentis, eius nimirum affectus ratione, cui adhibentur.

Vſus emollientium potiſſimùm eſt externus, in partium quarumuis ſcirrhoſa conſtitutione, abdominis, lienis, hepatis, &c. in clyſteribus emollientibus. *Materia* ſequens eſt.

Radices; altheæ, bryoniæ, cepa cocta, cucumeris agreſtis, ireos, liliorum albo-rum, liquiritiæ.

Folia: atriplicis, betæ, bis maluæ, borraginis, brancæ vrſinæ, buglоſſæ, maluæ, parietariæ, ſambuci, violarum.

Semina; lini, fœnigræci, maluæ.

Flores; chamomillæ, violarum, maluæ, meliloti, crocus.

Fructus; amygdalæ dulces, caricæ pingues, vuæ paſtæ, jujubæ.

Liquores; aceti acerrimi vapor, ex lapidis pyritis, aut ſilicum candentium injectione exiccatus, & ita exceptus à parte, vt exhalare minimè poſſit; parte tamen priùs oleis, emplaſtris, & fomentis emollita aliquantum: decoctum inteſtinorum, capitis, & pedum veruecis.

Reſinæ; pini, terebinthina.

Gummi; ammoniacum vſitatiſſimum, bdellium, galbanum, opoponax, ſtyrax.

Axungiæ; porcina, humana, vitulina,

gallinacea, caponum, anatum, ceruina, vaccina, ſuilla recens, taxi.

Seua: hircinum, caprinum, taurinum.

Excrementa animalium: butyrum, œſypus, cera pinguis, propolis, ſtercus bubulum, mellis fauus, lanarum prima lotura.

Olea: oliuarum, lini, liliorum alborum, violarum, amygdalarum dulcium, lumbricorum, anethi, petroleum, chamomillæ, irinum.

Vnguenta; de althæa, reſumptiuum.

Emplaſtra; de mucilaginibus, diachylum ſimplex, & cum gumm. de meliloto.

Nota. Gummata vetuſta diſcutere potiùs, quam emollire; niſi aliorum humidorum miſcela emendentur.

Adipes & pinguedines magis emolliunt, quàm olea: & recentes magis, quã vetuſtæ, (quæ fiunt ætate calidiores, acres & ſalſæ,) juuenum, quàm ſenum.

Adipes acriores & ſalſæ aqua ſæpiùs abluendæ, vt exuant ſiccitatem.

Ex emollientibus validiora ſunt, radix bryoniæ, cucumeris agreſtis, ireos, Item, reſinæ & gummata.

GRVMOS DISSOLVENTIA.

Hæc vſus quidem ratione referuntur ad emollientia, quia ſanguini & lacti concreto ſoluendo conueniunt, quamuis ratione facultatis ad validè attenuãtia & incidentia referenda ſint. Talibus namque grumi ſanguinis ſoluuntur, & lactis, vt ex ſequenti tabula videre eſt.

Radices; ariſtolochiæ rotundæ, vincetoxici.

Folia; apij hortenſis & montani, rutæ hortenſis, artemiſiæ, abſinthij, abrotoni, ſatureiæ, thymi.

Semina; cumini aceto triti, raphani.

Succi; calaminthæ montanæ, acetum ſcilliticum: lixiuium juniperinum, ſarmentitium cum aceto, vel melle.

Syrupi; oxymel ſimplex, ſcilliticum, hydromel.

Animalium partes, & excrementa; mumia, coagulum leporis, hœdi, cancrorum fluuiatilium vſtorum cinis.

Gummi ammoniacum aceto ſolutum.

Carbones tiliæ aceto reſtinctæ.

Chymica ſalia ex diureticis, ſpiritus ſalis, terebinthinæ.

Quibus

Quibus omnibus emollientia miſcenda, althæa præſertim, malua, & butyrum.

DETERGENTIA.

In genere dicuntur, quæ lentos & glutinoſos humores corpori adhæreſcentes, aut impactos contactu ſuo rapiunt, & tranſeundo ſecum deducunt. Naturæ ſunt calidæ, vel etiam frigidæ in actiuis; ſed efficaciora ſunt calida: in paſſiuis ſicca ſunt, cum aliqua partium craſſitie, cuius ope aliquandiu morantur, & conſequenter vellicando, & abradendo lentos humores, donec cedant, poſteà facilius eoſdem ſecum deducunt & expurgant. In ſpecie verò iuxta Gal. 5. ſimpl. 12. duplicia ſunt detergentia; ῥυπτικὰ, *extergentia*, & ἀποφρακτικὰ, *deobſtruentia*: illa poros cutis expurgant, tenuis cuiuſdam & nitroſæ ſubſtantiæ; hæc verò internos meatus ab infarctu liberant, ac vt ſuo loco dicetur à præparantibus humores re ipſa non differunt, vnde etiam petenda. Hic ergò *materiam* tantùm proponemus τῶν ῥυπτικῶν, quorum *vſus* in ſordibus, quæ tùm cutis ſuperficiei ac meatibus, tùm vlceribus

succrescere solent, expurgandis.

Radices; apij, aristolochiæ vtriusque, aronis, cyperi, cucumeris asinini, dracontij, iridis, gentianæ, plantaginis, sigilli Salomonis.

Folia; absinthij, apij, anagallidis maris & fœminæ, ægrimoniæ, chamædrys, centaurij minoris, chelidoniæ, betæ, marrubij, plantaginis.

Semina; vrticæ, plantaginis, apij, atriplicis.

Farinæ; seminis lini, fœnogræci, cicerum, lupinorum, hordei, orobi, fabarum: quo etiam refer furfur.

Succi; saccharum, aloe, vinum, fæx vini, lixiuium omne: huc etiam lac virginale refer.

Animalium excrementa; vrina, fel, serum lactis, mel.

Resinæ; terebinthina, thus, myrrha.

Mineralia; alumen, vitriolum, ærugo æris, chalcitis, tuthia, salnitrum, auripigmentum, æs vstum, spodium, chrysocolla naturalis, factitia.

Olea; amygdalarum amararum, terebinthinæ, tartari.

Vnguenta; Apostolorum, Ægyptiacum, Sapo, maximè niger.

EPICERASTICA.

Ἐπικρατικὰ sunt, quæ humoris acrimoniam, sensumque partis exasperatum retundunt, vel vi sua emplastica, vel temperata humiditate. De emplasticis suo loco. Epicerastica simpliciter dicta sunt, sequentia.

Radices; althææ, liquiritiæ, maluæ.

Folia; maluæ, nymphææ, semperuiui, portulacæ, lactucæ.

Semina; hordei decorticati, hyoscyami albi, lactucæ, lini, papaueris albi, oryza.

Fructus; iuiubæ, passulæ, poma dulcia, pruna dulcia, sebesten, amygdalæ dulces, pinea.

Succi & liquores; lac amygdalarum, amylum, aqua hordei, ius pingue, lac sonchi, cremor ptisanæ, succus foliorum solani, halycacabi.

Animalium excrementa; albumen oui, butyrum, lac omne, serum lactis: *partes animalium*; vituli caput, & pedes, vt & agni caput, eorumque ius.

Mucilagines; seminis psyllij, cydoniorum, seminis & radicis althææ, seminis

lini, malúæ, radicis borraginis.

Olea; oliuarum, violarum, amygdalarum dulcium, feminis cucurbitæ expreſſum, hyoſcyami albi, papaueris albi, oleum plumbi.

Vnguenta; roſatum, album camphoratum.

Syrupi; violaceus, è pomis, de althæa Fœnel; liquiritia, iuiubis, papauere, portulaca.

Varia officinalia; pulpa caſſiæ, diacodium, diapenidium, ſaccharum candidum violatum, iulepus violaceus, mel violaceum.

ALEXIPHARMACA.

Horum quædam communia ſunt, quæ venenis omnibus reſiſtunt, quædam propria, peculiari cuidam veneno oppoſita. De communibus hoc loco, ad quæ ferè ſemper confugimus, præſertim cùm nos latet ſpecies veneni: quorum, *ratione diuerſitatis veneni*, *non vſus*, alia *interna*, quæ peculiarem habent vſum in peſte, febribus malignis, venenis aſſumptis; alia *externa*, quæ medentur morſibus, aut ictibus venenatis.

Interna.

Radic. angelicæ, anthoræ, biſtortæ, cruciatæ, ſeu gẽtianæ minoris, dictamni albi, enulæ campanæ, eryngij vtriuſque, *h. e. vulgaris & marini*, gentianæ maioris, imperatoriæ, leuiſtici, pimpinellæ ſaxifragæ, ſcorzoneræ, tormentillæ, vincetoxici.

Cortices & ligna; lignum aloës, ſantala omnia, cortices citri.

Folia; abſinthij, dictamni, quinquefolij, (*maioris repentis*,) rutæ hortenſis, & capprariæ ſiue galogæ, ſcabioſæ, ſcordij, valerianæ maioris, vlmariæ, veronicæ.

Semina; aniſi, acetoſæ, cardui-benedicti, citri, coriandri, grana juniperi, grana kermes, hyperici, leuiſtici, napi, ocymi, pimpinellæ ſaxifragæ, portulacæ.

Flores; borraginis, bugloſſæ, caryophyllorum, crocus, ericæ flos & coma *Dioſcorid.* calendulæ, centaurij minoris, hypericonis, nymphææ, roſmarini, roſarum rubrarum, violarum.

Fructus; glans querna, nux juglans, poma citri, arantiorum.

Aromata; cinamomum, caryophylli aromatici, macis, nux moſcata, cardamomum, piper omne, longum præſertim, zedoaria.

Succi; citri, arantiorum.

Reſinæ ac *gummi*; myrrha, camphora, laſerpitium, vel benzoinum.

Animalium partes, excrementa; caro phaſianorum, caſtoreum, coagulum leporis, mumia, moſchus, vnicornu, ebur, os cordis cerui, cornu cerui recens, ſeu paruulum, lapis bezoar.

Terræ; bolus verus, terra ſigillata vera.

Lapides pretioſi; coralla, perlæ, rubinus, ſmaragdus, hyacinthus, ſapphirus, topazius.

Marina; ambra, ſuccinum.

Confectiones; theriaca, mithridatium, confect. hyacynthi, alkermes.

Condita; corticis citri, myrobalanorum.

Conſeruæ; florum bugloſſæ, violarum, roſarum rubrarum, nymphææ, roſmarini, calendulæ.

Species; aromatici roſati, de gemmis, diambræ, triaſantali, dianthos, diamoſchi, diaſcordij, puluis rubeus Pannonicus, Saxonicus.

Ex quibus omnibus varia fieri possunt antidota magistralia, *aquæ*, *extracta*, *condita*, *tabellæ*, *pulueres*, &c.

Externa.

Ad morsus venenatos vsurpantur, *intrinsecùs* quidem, 1. *Alexipharmaca* prædicta cardiacis commixta. 2. *Puluis viperarum*, qui paratur ex *carne viperæ*, (relicto corde & jecore,) vino albo lota, & lentè in furno exsiccata, vt pulueriſari possit, additis, si velis, aliis alexiteris. *Dosis* ʒ ß. circiter cum vino aromatico. 3. Ad morsum canis rabidi, *Antidotus Galeni*, ex *thuris* parte j. *gentianæ* partibus v. *cinerum cancrorum fluuiatilium* part. x. *Dosis* ʒ ß. ʒ j. ʒ ij. cum vino.

Extrinsecùs verò, 1. *Alexipharmaca* mixta cum attrahentibus ad cutem. 2. *Caro venenati animalis* cuiuscunque, morsui vel ictui admota.

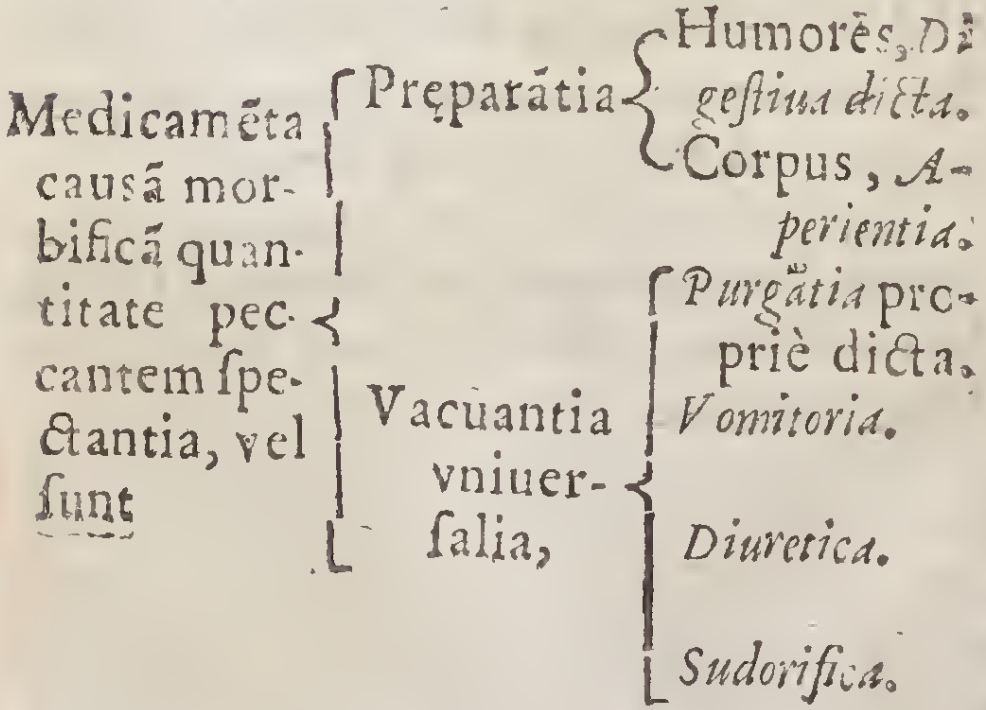
LIBRI PRIMI

PARTIS PRIMÆ

SECTIO II.

De Medicamentis respicientibus causam morbificam peccantem quantitate.

Typus Sectionis.

PRÆPARANTIA HVMORES, seu DIGESTIVA.

DIGESTIVA seu præparantia humores sunt, quæ humorum vitia in primis & secundis qualitatibus, quæcunque coctioni impedimento sunt, per contrarias emendant, hacque ratione quasi præparant, partim ad fœliciorem coctionem à natura instituendam, partim ad commodiorem vacuationem arte moliendam. De qua præparatione intelligendus est aph. 22. s. 1.

Hæc triplicia sunt: alia enim bilem, alia pituitam, alia melancholiam præparant.

Bilem præparantia.

Bilis flaua ratione primarum qualitatum, cùm sit calida & sicca, postulat refrigerantia & humectantia; ratione verò secundarum, cùm alia sit tenuis, *bilis flaua* dicta, alia crassa vel aduſtione, vel crassorum humorum permixtione, vt *vitellina*, *porracea*, *æruginosa*, & *cærulea*, illa est incrassanda, hæc attenuanda. Bilem itaque alterantia sunt duplicia, *Incras-*

ſantia, & *Attenuantia*. De quibus nota, quod tametſi non omnia ſint humida, frigiditate tamen qua pollent, calorem remittant, & exſiccationem vlteriorem prohibeant, ſicque per accidens humectent.

Incraſſantia.

Radices; buglossæ, plantaginis.

Folia; portulacæ, plantaginis, lactucæ, ſolani hortenſis, ſemperuiui maioris.

Semina; cydoniorum, lactucæ, maluæ, papaueris albi, plantaginis, pſyllij.

Flores; nymphææ, violarum, papaueris rheas, roſarum, maluæ.

Fructus; iuiubæ, cydonia, granata, pyra, pruna dulcia, ſebeſten.

Gummi; tragachantæ, arabicum.

Succi, foliorum & fructuum in hac tabula modò dictorum, amylum.

Aquæ, foliorum & florum prędictorũ.

Syrupi; foliorum, florum & fructuum prædictorum, in officinis vſitati, vt & *ſeminis papaueris albi.*

Conſeruæ; florum nymphææ, violarum, roſarum, maluæ.

Species; diatragacanthi frigidi, diacy-

donitēs sinē speciebus, diamargaritum frigidum, diapenidion.

Attenuantia.

Radices; asparagi, acetosæ, cichorij, graminis.

Folia; acetosæ, capillares omnes herbæ, (h. e. *adianthum*, *polytrichum*, *ceterach*, *saluia vitæ*) quatuor intybacea, h. e. *endiuia*, *cichorium*, *cicerbita*, *scariola* seu *endiuia*: dens leonis, chondrilla, hepatica, trifolium acetosum, lingua ceruina, h. e. *phyllitis Dioscor.*

Semina; acetosæ, endiuiæ, hordeum, quatuor frigida maiora.

Flores; cichorij, endiuiæ.

Fructus; arantiorum, limonum, citri, melones, pepones, pruna acida, cerasa acida, ribes, berberorum.

Gummi; camphora.

Succi depurati; foliorum & fructuum, in hac tabula recensitorum, item omphacium.

Aquæ; herbarum etiam prædictarum, quæcunque haberi possunt ad manus.

Syrupi quoque foliorum: & fructuum recensitorum, qui in officinis prostant.

Conſeruæ cichorij, acetoſæ, citri.
Species diatrumſantalon.

Pituitam præparantia.

Pituita ratione primarum qualitatum, vel eſt frigida ac humida, vt *inſipida*, *acida*, ac *vitrea*, & hæc corrigenda eſt calefacientibus, & exiccantibus: vel calida & ſicca, vt *ſalſa pituita*, & hæc præparatur vt bilis, admixtis tamen pituitam reſpicientibus. Ratione ſecundarum qualitatum omnis pituita craſſa eſt, lenta ac glutinoſa, hinc corrigenda attenuantibus, incidentibus, ac detergentibus.

Radices; quinque aperientes, (h. e. *aſparagi*, *petroſelini*, *fœniculi*, *apij*, *ruſci*,) acori, angelicæ, aryſtolochiæ, cyperi, calami aromatici, enulæ campanæ, chinæ, galangæ, ireos Florentinæ, imperatoriæ, liquiritiæ, pœoniæ, ſalſæparillæ, valerianæ, zedoariæ.

Folia, abſinthij, agrimoniæ, (temperata,) betonicæ, calaminthæ, chamædrys, chamæpitys, fœniculi, hyſſopi, hyperici, lauri, maioranæ, marrubij albi, menthæ, meliſſæ, origani, pulegij, roſmarini, rutæ, ſaluiæ, ſatureiæ, ſerpilli, thymi.

Semina; quatuor calida maiora & minora, cardui benedicti, coriandri, citri, leuiſtici, pœoniæ, ſileris montani, vrticæ, ſinapi.

Fructus; baccæ lauri, juniperi, nux Indica, ficus.

Flores; anthos, calendulæ, centaurij minoris, hypericonis, lauendulæ, lilij conuallij, ſaluiæ, ſtœchados.

Cortices & ligna; guaiacum, ſaſſaphras, cortex citri, arantiorum.

Aromata; omnia.

Reſinæ; myrrha, maſtix, ſtorax, thus.

Animal; mel, moſchus, caſtoreum.

Marina; ambra, ſuccinum.

Aquæ; foliorum recenſitorũ quæcunq; extant in officinis: aqua vitæ, cœleſtis, imperialis, theriacalis.

Syrupi; de abſinthio, byzantinus, capillorum Veneris, ſyrupus condituræ acori, conſeruationis corticum citri, & zingiberis, hyſſopi, menthæ, mel roſatum, oxymel ſimplex, & ſcilliticum, ſyrupus de praſſio, de duobus & quinque radicibus, de ſtœchade.

Condituræ; radicis acori, enulæ campanæ, zingiberis, myrobalanorum emblicarum, chebularum, nucis moſcatæ,

nucis juglandis, corticum citri, arantiorum, oliuæ conditæ.

Conſeruæ; florum anthos, ſtœchados, ſaluiæ, abſinthij.

Pulueres; aromaticum roſatum, caryophyllatum, dianthos, diambra, diamoſchum dulce, diarrhodon Abbatis.

Confectiones; aurea Alexandrina, theriaca, Mithridatium.

Trochiſci; de abſynthio, gallia, & alypta moſchata, eupatorio.

Olea deſtillata; aniſi, cinamomi, cumini, garyophyllorum, corticum arantiorum, fœniculi, nucis moſchatæ, roſmarini, maioranæ, ſuccini.

Melancholiam præparantia.

Melancholia duplex eſt, aduſta ſiuē attrabilaria, quæ cum ſit valdè calida, ſicca & craſſa, poſtulat frigida, valdè humectantia, & attenuantia. Recurrendum itaque hic ad tabulam bilem craſſam attenuantium, in primis verò hic commendatur *ſuccus pomorum redolentium*, ex quo etiam poterit parari ſyrupus. Vel non aduſta, *ſuccus melancholicus* dictus, qui ſua natura frigidus, ſiccus, & craſſus,

ideóquẽ moderatè calefacientibus, humectantibus,& attenuantibus præparandus. Materia horum sequens est, vbi nota, quòd si quædam sicciora occurrant, ea humidioribus esse temperanda.

Radices; aronis præparata, buglossæ, enulæ campanæ, filicis, polypodij quercini, satyrionis, quinque aperientes, liquiritiæ, quæ semper præscribenda ad sicciorum naturam temperandam.

Cortices; citri, radicum capparum, mẽdiani fraxini, tamarisci, sambuci.

Folia; borraginis, buglossæ, becabungæ, cuscutæ, centaurij minoris, ceterach, cochleariæ, capillorum Veneris, fumarię, lupulorum, melissæ, nasturtij, scolopendriæ, thymi.

Semina; quatuor calida maiora, apij, agni casti, basiliconis, cardui benedicti, citri, cuscutæ, nasturtij, petroselini.

Flores; quatuor cordiales, (h. e. *borraginis, buglossæ, rosarum, violarum,*) & nymphææ, ad temperanda sicciora, calendulæ, genistæ, leucoji, tamarisci, sambuci, crocus.

Fructus; cappares, passulæ maiores & minores.

Gummi; ammoniacum, lacca.

Animal. blatta, os de corde cẽrui, mel, sericum.

Aquæ; foliorum ac florum prædictorum vsitatæ in officinis.

Syrupi; de fumaria, buglossa, cortice citri, de 5. radicibus, capillorum Veneris, byzantinus.

Confect. alkermes, theriaca.

Conserua; florum buglossæ, borraginis, enulæ campanæ, capillorum Veneris.

Conditura; corticis citri, mirobalanorum, zingiberis.

Species; diambræ, diamoschi dulcis, de gemmis, lætificantis Galeni.

Trochisci; de absinthio, capparibus, gallia moscata, dialacca, eupatorio.

Olea destillata; anisi, fœniculi.

Salia; absynthij, fraxini, tamarisci.

PRÆPARANTIA CORPVS.

Corpus præparantia siue *aperientia* sunt, quæ remouent impedimenta facilis purgationis, humorum videlicet crassitiem, & meatuum obstructionem: de quibus intelligendus aphoris. 9. s. 2. qualia sunt attenuantia, incidentia, & detergentia. *In genere* vocantur ἀιασομωτικὰ (quæ vox

ad omnēs internos ductūs ēxpediendos accommodari poteſt) aperientia, item ἐμφρακτικὰ de obſtruentia, ab vſu ſic dicta, quia meatus aperiunt, & infarctu liberant vias, per quas humores debent fluere : neque differunt à præparantibus humores re-ipſa ; ſed tantummodo ſubjecto : Solet enim quandoque accidere, vt humores etiam non crudi, vel præparati iam, minùs tamen fœliciter euacuentur, eò quòd craſſi lenti humores adſint, vias intercludentes, per quas ducendus eſt humor peccans ; vnde hujus præparationis neceſſitas eluceſcit ; quam etiam in morbis acutis & turgente materia requirit Gal. 1. aph. com. 24. præſente nimirum viſcidarum cruditatum copia. *In Specie* aperientia duplicia ſunt, *calida*, humoribus pituitoſis & melancholiæ naturali, vel *frigida*, bili craſſæ & melancholiæ aduſtæ conſecrata. Calida quidem repetenda ſunt ex tabula præparantium pituitam & melancholiam naturalem : frigida verò ex tabulâ præparantium bilem craſſam & melancholiam aduſtam. Indè ergò petenda.

PVRGANTIA PROPRIE dicta.

Purgantia medicamenta vel *impropriè* sic dicuntur, vel *propriè*. *Illa ὑπακτικά*, lenientia, *hæc* speciatim Cathartica vocantur. *Lenientia* in quadruplici sunt differentia. *Alia* enim aluum turbant *lubricando*, quæcunque substantia sua pingui & humectante intestinorum superficiem interdum aliàs sicciorem vel asperam ita læuigant, vt fæces nequeant adhærere, qualia sunt *oleum amygdalarum dulcium*, *butyrum*, *jusculapinguia carnium*. Alia dicuntur *abluentia* & *abstergentia*, quæ copiosa humiditate fæces diluunt, & abluunt intestinorum superficiem. Talia sunt, *aqua sola*, *serum lactis*, *lac*, *beta*, *parietaria*, *brassica*, *spinachia*, & horum iuscula. Alia *comprimentia*, quæ vasa & intestina comprimendo, humores contentos exprimunt; hac ratione *cydonia* vltima mensa sumpta aluum laxant: sic plurimos vina cruda & acerba admodùm purgant, non certè alia, quàm vi adstringendi. Alia denique *erodentia*, quæ mordendo virtutem expultricem exstimulant,

cuius generis omnia calida & acria, præterea tenuium partium sunt, item salsa nonnulla. Sic auriga quidam non paucos febre diuturna laborantes, haustu vini exhibito, in quo manipulum salis priùs dissoluissent, liberauit: nam per vomitum & dejectionem purgati sunt magna violentia, qui hauserunt. Hoc ferè modo cibi multum saliti, aut aromatizati aluum purgant stimulando; eodem planè modo fiunt spontaneæ vacuationes. Hoc pacto etiam pharmaca vmbilico imposita purgant: quale est vnguentum de arthanita. Et hæc omnia sunt impropriè purgantia, quæ quemlibet humorem obuium absque vllo delectu euacuant. *Propriè* autem dicta *purgantia*, non quemuis humorem, sed certum electiuè purgant. De quibus nunc agemus.

Purgantium propriè dictorum classes sunt quatuor: *Cholagoga, Phlegmagoga, Melanagoga, Hydragoga, Cholagoga* sunt; *cassia, manna, tamarindi, succus rosarum, aloë, rhabarbarum, myrobalani, scammonea.* *Phlegmagoga* sunt; *carthamus, agaricus, turbith, hermodactyli mechoaca, radix Ialap, colocynthis, opopanax sagapenum, euphorbium.* *Melanagoga* sunt sequentia; *sena polypodium quercinum*, epi-

rhymum, helleborus niger, lapis armenus lotus, lapis lazuli. Hydragoga deniq; sunt; *ebuli & sambuci semen, cortex, succus : soldanella, ireos succus elaterium, esula præparata, mechoaca,* & *radix Ialap.* Quibus annumerantur plurima alia obsoleta, quæ ab vsu recessere, referenda potiùs ad impropriè dicta purgantia, vel præparautia humores: composita item, syrupi, electuaria, pilulæ purgantes, &c. quorum mentio facta in tractatu de formulis præscribendis. In singulis autem prædictis purgantibus sex capita considerabimus. 1. *Genus.* 2. *Electionem* siue *notas* veri & non adulterati purgantis. 3. *Qualitates* tùm primas, temperamentum scilicet; tùm secundas ac tertias, sub quibus etiam comprehendimus partes, quibus prosunt, & affectus, quibus resistunt; sexum item & ætatem, quibus conducunt. 4. *Corrigentia.* 5. *Dosin*, infimam, mediam, summam. 6. *Formam*, qua commodissimè exhibentur; licet postremum hoc methodum componendi magis sapiat.

PVRGANTIVM I. CLASSIS, in qua tractantur,

CHOLAGOGA.

CASSIA.

Genus.

Cassia (hoc loco) est fructus arboris cujusdam Indicæ, Pyri magnitudine, foliis mali persicæ, floribus geniſtæ similibus, luteis, garyophyllum redolentibus. Fructus hic est siliqua oblonga, rotunda, nigrescens, exteriùs lignosa, interiùs repleta medulla multa & nigra, seminibus quoque multis, rotundis & planis, membranis ligneis & transuersis à se inuicem diuisis. Et appellatur *Cassia Arabum* ab inuentoribus, Actuario *cassia nigra*, aliis *cassia fistula* aut *siliquosa*, item *cassia solutiua*, ad differentiam *cassiæ Græcorum* & *cassia Poëtarum*. Nam *cassia Græcorum* nihil aliud est, quàm *cinamomum* officinarum, vulgò *canella* dictum, & differentiæ gratia *cassia lignea*, siue *cassia odorata* appellatur. *Cassia Poëtarum* est herba

coronaria, quam Theophraſtus *Cneorum* appellat, cuius figuram proponit Matthiolus. Noſtræ caſſiæ pulpa tantùm eſt in vſu, quam *florem caſſiæ* & *caſſiam extractam* vocant: licèt Fallopius & Manardus cannę quoque, & ſeminibus optimè contritis vim purgatoriam, eamque majorem, quàm ipſi pulpæ adſcribant: quam ſententiam non probant. Ant. Muſa, & Garcias ab Horto.

Electio.

Eligenda eſt fiſtula inſignis, recens, ponderoſa & plena, quæ ſc. concuſſa non reſonat, ſplendens, foris ac intùs in pulpa pinguis. Nec antè vſum extrahi debet, cùm diutiùs repoſita pulpa penitùs aceſcat.

Qualitates.

Quoad *primas* qualitates non multùm eſt intemperata caſſia. Nam Auicenna lib. 2. cap. 197. ſcribit. eam in actiuis temperatam, in paſſiuis nonnihil humectare. Serapio l. ſimpl. cap. 12. eam conſtituit temperatam. Meſ. c. 6. ſimpl. nonnihil

ad calorem accedere ſcribit. Ant. Muſa in exam. ſimpl. calidam humidamque ordine primo aut ſecundi initio. Quoad *ſecundas* qualitates, lenit admodùm, emollit. laxat: purgat bilem, pituitam, & ſanguinem purum reddit. Quoad *partes*, & *affectus*, dicata eſt pectori ac pulmonibus, hepati, renibus ac veſicæ. Hinc vtiliter vſurpatur in pleuriticis, febribus ardentibus, jecoris intemperie calida, renum ac veſicæ ardore, calculo item: in gonorrhœa ex materia acri & ſemine bilioſo. Quod ad *ætatem* & *ſexum*, omni ætati tuta, & grauidis eſt vtilis.

Correctio.

Præter vtilitates recenſitas hoc habēt incommodi caſſia, quòd flatulenta ſit, aut nimis lubricet, aut tardæ ſit operationis. Hinc nocet flatulentis, ventriculo debili & humidiori, aluóque nimis lubricæ minùs commoda, vlceribus etiam veſicæ ac renum infenſa: eos item, qui aluo ſunt difficili, non multùm iuuat, niſi vitia ipſius corrigantur. Corrigitur autem, *quatenus* flatulenta, *ſemin. aniſ. fœnicul. ciri* ad ʒ ß. vel ʒ j. *quatenus*

nimis lubricat, *puluer. cortic.myrobal. rhab. cinam.maſtices*, maximè verò *ſemin.coriandr.* præparati : *quatenus* tardæ eſt operationis, acuitur opiatis vel tabulis purgantibus ad ʒ ij. vel ℥ ß.

Doſis.

Datur plerunque pueris ad ʒ iij. ℥ ß. Adultis ℥ j. ℥ j ß. ℥ ij. Prægnantibus aut etiam imbecillibus ℥ j. Si caſſia cum canna aſſumitur, doſis eadem. Communis caſſiæ & frequentiſſima doſis eſt ab ℥ ß. ad ℥ j ß.

Modus exhibendi.

Accipitur caſſia forma *boli* vel *potionis*. *Boli forma* ſi aſſumatur, huius baſis eſt caſſia ad ℥ j. vel ℥ j ß. pro neceſſitate: additis corrigentibus, aut partem affectam reſpicientibus ad ʒ ß. ʒ j. vel acuentibus ad ʒ ij. ʒ iij. plùs minùs, & cum ſ.q. ſacchari fiat bolus. V. G. In affectibus pectoris. R. *Caſſiæ recenter extractæ* ℥ j. plus minus. *flor. ſulph.* vel alterius pectoral. puluer. ℈ j. vel ʒ ß. *ſem. amiſ. aut* alterius corrigentis ℈ ij. cum *ſacchar.* fiat bolus.

bolus. In febribus ardentibus, R. *caſſiæ* ℥ j. V. G. *ſem. citr.* puluerisat. ʒ j. cum *ſaccharo* fiat bolus. In renum ac veſicæ affectibus præſcribitur *caſſia* ad ʒ vj. cui adduntur *terebint.* lotæ *aq. parietar.* ʒ ij. cum *puluer. liquirit.* & *ſacchar.* ſ. q. fiat bolus. In gonorrhæa. R. *caſſiæ* q. ſ. pro indicatione, & miſcentur cum ea, quæ ſemen ſupprimunt, vt *corall. maſtic. bolus oriental. trochiſc. de carab.* ad ʒ ß. ℈ ij. & cum *ſaccharo* fiat bolus, optimum medicamentum. Si acuenda eſt vis caſſiæ, R. *caſſiæ* ʒ vj. ℥ ß. opiat. vel tabell. purg. V. G. *diaprun. laxat.* vel *electuar. de ſucc. roſar.* ʒ ij. ʒ iij. *ſem. coriandr. præpar.* ℈ ij. cum *ſacchar.* fiat bolus. In iis, qui lubrica ſunt aluo, adduntur alia purgantia roborandi & adſtringendi vi prædita. V. G. Ad *caſſiæ* ℥ j. ſume puluer. *rhab.* vel *cortic. myrobalan.* ʒ j. cum alicuius ex corrigent. ʒ ß. & fiat cum ſaccharo bolus. Quòd ſi *forma potionis* aſſumatur, ſumendus erit aliquis liquor, in quo poſtea diſſoluenda eſt caſſia. Liquor autem vel eſt aq. deſtill. V. G. *acetoſ. end. cichor.* vel decoctum ex plantis idoneis. Sume V. G. *caſſiæ* ℥ j ß. quam diſſolue in ſ. q. liquoris, fiat potio. Hodiè Lutetiæ caſſiam exhibent ex in-

fusionē, qui modus est omnium optimūs: quia cassia in forma boli ingrata est ob nimiam quantitatem, dissoluta verò cum liquore idoneo, potiones nimis reddit spissas. Proinde satius est, si cassia infundatur in aliquo liquore in loco calido, & in infusi colati s. q. dissoluatur, si opus, aliud quoddam catharticum, & ita exhibeatur. V. G. in febribus ardentibus, R. *aq. acetos.* q. v. in qua infunde *cassiæ recent. extr.* ℥ j ß. vel minus. In colaturæ s. q. dissolu. *elect. de succo rosar.* ℥ ij. plùs minùs, fiat potio.

MANNA.

Genus.

Mannæ vox ambigua est. Vel enim de manna thuris intelligitur, quę nihil est aliud, quàm micæ thuris concussu elisæ, dum conuehitur, vel mannæ voce intelligitur ros condensatus. Hoc loco posteriorem mannam intelligimus. Huius variæ quidem sunt differentiæ à prouinciis petitæ, ea tamen in officinis usitata est, quæ communiter *Calabrica* nominatur: quia in Calabria circa canis ortum,

ex Fraxino & Orno, ab incolis in vsum medicum colligitur. Quæ duplex, *granata*, quòd minoribus granis constet, & *mastici-na*, quæ majoribus, & mastices guttis propè æqualibus. Illa *manna foliorum* appellatur, quòd ex foliis colligatur: hæc *corporis*, quia ex ramis arboris habetur. Est autem hæc manna cœlestis omninò, h. e. cœlitùs delapsa foliis insidet, non autem gummi instar ex arbore exudat & concrescit, vt voluit Altimarus & Monachi, qui in Mesuem scripsere: quia non solùm in arborum foliis spectatur, sed etiam in pratis, adeò vt fœnisecę ob mannam à Sole solutam, falces ab herbis nequeant explicare. Quòd verò ex Fraxino tantùm & Orno colligatur, in causa est occulta potestas Fraxini ad mannam, quæ sola mannam in se cohibet ac condensat, cùm ex reliquis arboribus eadem instar mellis statim defluat in subjectas herbas.

Electio.

Eligenda candida, recèns, anno non vetustior: (rufa enim & fusca inueterata est,) rotunda, cujus grana disrupta,

non sunt spongiosa, nec cinericia, sed solida & alba.

Qualitates.

Auicenn.& Mes. temperata. Auerrhoi calida & humida. Aperit, emollit, læuigat. Aluum blandè mouet : bilem educit, & seroſos humores purgat. Asperæ arteriæ & thoraci dicata. Hinc vtiliter vsurpatur in febribus hecticis, siti extinguenda. In febribus ardentibus minùs, prodest, ob dulcedinem, quam propter facilè in bilem mutatur. Vtero gerentibus & pueris tutò exhibetur.

Corrigentia.

Corrigitur, quia flatulenta, *cinamom. anis.* vel *zingib.* momento : quia tardæ operationis, acuitur *syr. rosar. solut.* vel decocto purgante leuiter : quidam addunt *diagrid.* gran. ij. iij. iv.

Dosis.

Ab ʒ j. ad ʒ ij. ʒ iij. communiter ʒ j ß. Pueris ʒ j. Mes. à ʒ vj. ad ʒ xv. sed

fortè intellexit mannam optimam masticinam.

Formula.

Exhibetur *formâ potionis* dissoluta aũt in iure pulli gallinacei, in quo vix percipitur: aut in sero lactis, aut in decocto aliquo, aut in aqua conuenienti. In colicis cum oleo amygdalar. cui aliquid addendum vini maluatici. Aliquando mandenda præcipitur.

TAMARINDI.

Genus.

Tamarindus est fructus arboris cuiusdam Indicæ, quem Arabes ad genera palmularum siue dactylorum referunt, ac si esset palmæ sylueſtris Indicæ fructus, q. d. dactylus Indus siue palmula Indica: *tamar* enim eorum linguâ *dactylum* siue *palmulam* denotat. Verùm hunc fructum non propriè vocarunt dactylos, quasi eius arbor è palmarum esset generibus, aut similis palmæ, sed respicientes ad similitudinem fructus, qui

etiam officula in se continet, sicut dactyli, cùm aliud nomen aptius non inuenerint. Cæterùm huius fructus pulpa tantùm est in vsu abjectis nucleis.

Electio.

Optimi sunt tamarindi, qui sunt pingues, ex obscuro rubentes, acidi & molles: vndè Oxyphænica dicuntur.

Qualitates.

Frigidi sunt & sicci ordine secundo Mesuæ: & quidem intenso Brasauolæ: Auerrhoi autem tertio. Leniunt humores præassatos, ac demulcent bilem. Aluum cient, & bilem soluunt. Proinde vtiliter vsurpantur in vomitu, siti extinguenda, insania, obstructis, hydropicis, arquatis, & lienosis. Faciunt etiam ad omnes cutaneas exulcerationes à sanguine præassato, scabiem videlicet, lepras, vitiligines & lichenas.

Correctio.

Nocent frigiditate sua ventriculo fri-

gido, & tardæ ſunt operationis. Proindè corriguntur *maci, maſtice, cinamom.* vel *ſpica.* Acuuntur *ſero caprino, ſucco fumar.* vel *lupulor. manna* vel *caſſia.*

Doſis.

Ab ℥ j. ad ℥ ij. ℥ iij. quæ variat rationē modi exhibendi.

Modus exhibendi.

Exhibentur *formâ boli* vel *potionis. Forma boli* ſi exhibendi, tunc eorum ſubſtantia piſtillo ſubacta, per ſetaceum cribrum eliquatur, & poſteà additis corrigentibus, (doſi in caſſia dicta,) cum *ſaccharo* fiat bolus. At plerunque non ſoli tamarindi exhibentur, ſed ad *pulpæ tamarindor.* ℥ ß. additur *caſſiæ* ℥ j. & additis corrigentibus, vt dictum, cum *caſſia* fiat bolus. *Potionis forma* vſurpantur in *infuſo* vel *decocto. Infuſio* fit ita. Macerantur in aqua endiuiæ ad horas tres, poſteà expreſſione factâ, cum ſaccharo exhibetur colatura. *Decoctum* ita fit. R. *Tamarindor*, ℥ j. coq. in *ſeri lact.* vel iuris alterati *lupulo* vel *fumaria* ℥ x. ad conſum-

ptionem ℥ ij. Colentur per linteum densum. Cape de colatura ℥ ij. ℥ v. ℥ vj. cum *saccharo* fiat potus. *Dosis* decocti & infusi eadem est, ab ℥ ij. ad ℥ v. ℥ vj.

SVCCVS ROSARVM.

Rosæ, in officinis vsitatæ.
- Albæ
 - *Vulgares.*
 - *Moscatæ.*
- Puniceæ, siue rubræ.
- Pallidæ, siue incarnatæ.

Genus.

Est succus elicitus ex rosis pallidis siuē incarnatis, vel etiam albis, non vulgaribus tamen illis, quibus passim rosetā florent, verùm Damascenis siue moscatis.

Electio.

Melior est succus ex rosis moscatis, siue Damascenis vocatis, quàm pallidis: præterea succus rosarum completarum quoque melior est.

Qualitates.

Hic ſuccus calidus eſt & ſiccus primo gradu ; etſi roſæ frigidæ ſint primo & ſiccę ſecundo. Ratio ſecundùm Meſ. quia eſt à ſubſtantia terreſtri & frigida ſecretus. Diſcutit, abſtergit, deobſtruit : purgat bilem, & aquas citrinas maximè : menſes mouet. Quare grauidis non propinatur. Hepati ac cordi confert : hinc obſtructioni hepatis, & palpitationi cordis opem fert, febribus item biliosis : (purgat enim humores cauſantes hos affectus.) Viſcera purgando ſimul corroborat : & nulla in eo malignitas.

Doſis, ac Modus.

Ab ʒ j. ad ʒ ij. cum aqua ſacchárata, aut ſecundùm Meſ. cum ſero lactis aut melle, exhibendo ʒ j. ſucci roſ. cum ſeri lact. ʒ ij. ʒ iij. Apud nos verò paratur infuſio roſar, pallidar. ex hac verò ſyr. roſ. ſolut. ſimplex (Mucharum) & compoſitus, item mel roſar. ſolut., ex ſucco verò paratur elect. de ſucco roſarum ; ſed rubrarum.

RHABARBARVM.

Genus.

Per antonomasiam sic vocatur radix quædam insignis populi Barbari, seu Indici, vel prouinciæ cuiusdam Barbaræ, Troglodyticæ dictæ, sed male. Nam vt autor est Garc. ab Horto lib. 1. c. 37. & Linscot. par. 4. Ind. orient. cap. 29. nullum est rhabarbaricum aut Indicum, sed solummodò Chinense; quia nullibi, nisi in China, prouenit: vnde per Tartariam Ormuz defertur; & hinc in Indiam, ac iterum per Tartariam in Turciam, hinc Venetias: vnde reliqua regna Europæ petunt. Radix hæc Dioscoridi & Galeno ignota fuit, vndè malè quidam rhaponticum Dioscoridis & Galen. cum nostro rhabarbaro confundunt. Nam rheum Dioscor. non habet vim purgatricem, & notis veri Rhab. caret. Rhabarbarum enim substantiâ compactum est, ponderosum & aridum, sapore amarum, odore acre: colore exteriùs subnigro ac rufescente, intus ex rufo flauescente, & ad nucis moscatæ colorem internum

accedentē, ac maceratum vel manducatum tingens croceo colore. Rhapontici non eſt compactum, ſed rarum; non ponderoſum, ſed leue; non aridum, ſed lentum; non amarum, ſed ſubacre; non odoratum, nec colore ſimile rhabarbaro. Neque etiam pſeudo rhabarbarum illum monachorum, ſeu hippolapathum Dioſcoridis cum hoc noſtro debet confundi. Nam huic genuini Rhabarbari vires non ſunt.

Electio.

Eligendum eſt rhabarbarūm, qūod ad notas prædictas quam proximè accedit.

Qualitates.

Calidum & ſiccum eſt ordinē ſecūndo Meſuæ. Quod tamen ſimpliciter & citra diſtinctionem intelligi nequit. Nam ex eodem Meſue Rhabarb. duplici conſtat ſubſtantiâ, craſſiore vnâ & adſtringente, quæ aquea eſt & terrea: alterâ tenuiore; quæ aërea eſt, & ignea. Ob duplicem hanc ſubſtantiam miſtam habet temperaturam, & conſequenter etiam

mistas facultates. Ratione enim tēnuioris substantiæ facultatem habet purgandi bilem & pituitam, ac deobstruendi, ratione crassioris substantiæ purgando simul adstringit. Si *partes* spectes, hepati maximè dicatum est remedium, quod maximè confortat, vnde à nonnullis anima hepatis, & theriaca hepatis vocatur. Quoad *affectus*, confert omnibus affectibus ab obstructione natis, E. G. Ictero, hydropi, tumori splenis, febribus putridis diuturnis, dolori hypochondriorum punctorio, ratione sc. tenuioris substantiæ. At ratione crassioris & adstringentis summè insuper confert vomitioni, lienteriæ, dysenteriæ, sputo, cruento, sanguini vndecumque erumpenti, ruptis & contusis. Nocet tamen iis, qui patiuntur ardorem vrinæ, quem auget, quia diureticum est ac vesicam petit. Omni etiam tempore tutò datur, ac ex morbo convalescentibus.

Correctio.

Corrigitur ipsius tarditas *cinam. schœnanth.* ad ℈ ß. ℈ j. *spica* ad gr. iij. iv. pro ʒ j. rhabarb. ab hac tamen abstinendum

in grauidis, febribus, & iis, qui facilè vomunt. Quidam corrigunt *maſtice*, ſed præſtat Rhab. primùm irrorare aqua vitæ, & poſteà infundere liquoribus conuenientibus.

Doſis.

In ſubſtantia exhibet Meſ. à ʒ j. ad ʒ iv. in infuſo à ʒ j ß. ad ʒ iij. Hodie in ſubſtantia nullus exhibet vltra ʒ j. vel ℈ iv. in infuſo rarò adſcendimus ad ʒ ij. nunquam ad ʒ iij.

Modus exhibendi.

Datur vel in *ſubſtantia*, vel in *infuſo* aut *decocto*. *In ſubſtantia*, vbi adſtringendi ſimul conſilium eſt, & vbi maiore adſtrictione opus, rhabarbarum inſuper torrefieri debet. In *infuſo* aut *decocto*, vbi magis animus eſt purgandi. Nam macerando vis purgatrix tenuior in humorem transfertur, adſtringens verò & terrea remanet. *Subſtantia* ipſius variis modis exhibetur. 1. *Forma pilularum*: ſic plures ſunt maſſæ pilularum officinalium recipientes rhab. vt *pilul. aggreg. pil. de tribus*,

& *pil. ſine quib. pilul. de rhab. Meſuæ.* 2. *Forma potionis*, ſoluendo puluerem *rhab.* in liquore idoneo, putà juſculo, *ſero lactis caprini*, aq. deſtill. conuenienti, vt *plantag. apij*, *intybi*, *vino albo*, additis corrigentibus, interdum etiam *ſyrupo roſ. ſolut.* R. V. G. liquor. ℥ ij. plus minus, *rhab.* ʒ j. ℈ iv. corrigent. ℈ ß. ℈ j. ſyr. roſ. ſolut. ℥ j. Fiat potio. 3. *Forma boli* : miſcendo puluerem ipſius cum *caſſia*, *paſſul. caric. ſaccharo roſaceo* : vel cum *ſucco roſ.* aut *ſyrup. roſ. ſolut.* cum pauco *cinamom.* & *ſacchar.* in conſiſtentiam boli, quem ſolibus æſtiuis parùm fermentari permittimus. 4. *Formâ rotularum*, pro pueris. R. *Rhab.* ℈ j. cum *ſacchar.* ſolut. aq. conuen. ſ. q. fiant rotulæ, quas pueri facilè comedent. 5. *Formâ placentularum*, etiam pro pueris, rhabarbaro melle ſubacto & cocto ad conſiſtentiam placentæ. 6. *In forma cydoniati* miſcendo rhab. cum diacydonio inter coquendum. Vel ſume malum cydonium, & diuidatur, ac ſublatis loculamentis & cellulis ſeminum imple cauitates puluere *rhab.* vel *ſenæ*, aut *cartham.* aut *agarici* : deinde vniantur partes, & papyro inuoluantur, coquantur in clibano, vel foco ad tabem : hinc ſoluatur, &

abjectis mèdicamentis pulpa manducetur. *Infusum* rhabarb. etiam variè exhibetur. 1. Communiter *rhab.* cum corrigent. maceratur in liquor. idonei ſ.q. vel ℥ ij. ℥ iij. &c. & poſteà exprimitur : expreſſum ſumitur , vel in eo inſuper diſſoluitur *ſyr. roſ. ſolut.* ℥ j. aut *electuar. de ſucco roſar.* ℥ j. ℥ j ß. &c. fiat potio. 2. *Forma placentularum* pro pueris , ſumendo infuſionem ipſius, addendo farinam, vel puluerem panis , quibus ſimul mixtis fiat paſta, ex qua formantur placentulæ. 3. *Vel* hac ratione pro delicatulis. R. *Rhab. puluerisat.* q. v. infunde in *aq. vitæ* ad exſtantiam iv. digitorum, in B.M. per quatriduum , coloratum vinum effunde , & nouum infunde, idque toties, dum color nullus reddatur. Infuſionem hanc deſtilla, & ad reſtibilis ſuccí in fundo ℥ j. adde *ol. cinamom.* ♃ ij. Pro infantibus ac prægnantibus pretioſum ac innoxium. *Doſis* ♃ j. cum vini albi cochleari. *Decoctum Rhabarb.* paratur coquendo ex tempore Rhabarb. cum corrigentibus in liquoris idonei ſ. q. poſteà exprimendo: expreſſum deinde ſumitur , vel in eo inſuper diſſoluitur *ſyr. roſar.* vel *electuar. de ſucco roſ.* vt ſuprà.

ALOE.

Genus.

Aloë est succus concretus plantæ cuiusdam, quam describit Dioscorides lib. 3. cap. 21. quæ foliorum effigie sedum majus refert, & ob viuacem eius naturam semperuiuum marinum à quibusdam vocatur. Eius duo sunt genera : *aloë caballina*, sic dicta, quòd veterinarij ipsa vtantur ad purgandos equos, asinos, mulos ; & *aloë hepatica*, quòd hepatis modo coacta sit, cuius differentia laudatissima est *succotrina*, sic dicta, non à succo citrino, vt voluit Fuchsius l. 1. d. compos. medic. c. de aloë, sed à solo natali Socotra insula. Hinc nonnulli succotrinam peculiarem differentiam constituunt, distinctam ab hepatica; cùm differant tantùm gradu bonitatis.

Electio.

Eligenda est aloë succotrina. Nam caballina est tantummodò fæx & sedimentum aloës, hepatica verò deterior

eſt ſuccotrina. Notæ verò optimæ aloës ſunt *ſubſtantia*, *pondus*, *color*, *odor*, *ſapor*, in quibus ſingulis conditiones quædam ſpectandæ. *Subſtantia* ipſius debet eſſe ſolida, ac hepatis modo coacta, friabilis tamen, & facilè liqueſcens, ſi in aqua ponatur, non arenoſa, ſed pinguis ac læuis. *Pondere* leuis eſt, quoque leuior, eò præſtantior, quia indicatur ex leuitate, non eſſe admixtam arenam. *Coloris* eſt ſubflaui vel rufi, pellucidi & tranſparentis; opaca enim & obſcura ſignum eſt vetuſtatis. *Odoris* eſt boni, ad odorem myrrhæ inclinantis. *Saporis* ſecundùm Galen. parum adſtringentis & multum amari.

Qualitates.

Calida eſt ordine ſecundo remiſſo, vel primo intenſo, & ſicca tertio, ſecundùm Galen. quamuis, eodem autore, non ſimplicis, ſed miſtæ ſit naturæ. Nam modicè etiam adſtringit, licèt valdè amara ſit. Quoad *ſecundas* qualitates, intùs ſumpta habet vim aperiendi orificia venarum, & abſtergendi partes, quas permeat: ob id vitanda his, qui hæmorrhagiæ obnoxij

sunt ex orē, aluo, vtero : hinc noxia prægnantibus. Purgat bilem & pituitam crassam : bilem suâ substantiâ : crassos verò & pituitosos humores vi suâ absterſoriâ ; sed vltra hepar non ascendit ipsius vis. Euacuat enim tantùm ex primis venis. Galen. 8. compos. med. local. in hieræ mentione. Quoad *partes*, ventriculo maximè dicata est, si quicquam aliud, inquit Galen. & Mesue ipsi prærogatiuam tribuit super omnia purgantia in ventriculo roborando. Prodest etiam capiti per consensum ventriculi affecto, oculis item, & hepati. Quoad *affectus* & morbos, vtilissimè adhibetur in nausea, cruditate, lumbricis, ictero, cachexia, lippitudine, somno turbulento citra febrem, &c. *Temperaturis* prodest frigidis & humidis : siccis verò, vt biliosis iuuenibus & senibus, aut extenuatis, vt hecticis, nocet : nisi quum ingens est humidorum excrementorum prouentus. Hinc etiam ventriculo, ac hepati calido sicco, & frigido sicco obest. Febricitantibus quoque cautè adhibenda.

Correctio.

Tria sunt in aloë, quæ correctionē

egent. 1. Quòd tardæ ſit operationis. 2. Quòd debilis ſit operationis. 3. Quòd maſtomotica eſt, & orificia venarum aperit. Primum incommodum corrigendum eſt, additis aromatibus eſſentię tenuioris & acribus, vt ſunt, *macis, nux moſcat garyophylli, cinamom. ſpica nard. calam. aromat. cubeb. ſchœnanth. crocus.* Alterum incommodum corrigitur à Ruffo quidem addita *terebinthina*, vel alia reſina acriore: Meſ. verò admiſcet alia purgantia, vt *colocynth. turbith.* & ſimilia. Recentiores verò abluunt eam in decocto rhabarb. vel infuſione roſar. & ſic reddunt robuſtiorem. Tertium vitium corrigitur commiſcendo *maſticem, tragacantham, bdellium*, & ſimilia. Vel abluendo eam aqua endiuiæ, aut cichorij: quia hæc ſimplicia frigida & humida bonam partem ſubſtantiæ medicamentoſæ illi lotione ſubtrahunt. Recentiores omnem noxam aloës corrigunt ſequentibus præparationibus. 1. Quidam ita præparant. R. *Aloës* ℔ j. *aceti roſat.* par. ij. *aq. roſar. odoratiſs.* part. j. amborum ſc. q. ſ. Bulliant ſimul bis vel ter, colentur ac exprimantur. Quod colatum eſt & expreſſum lento igne ſemper agitando coquatur ad pri-

ſtinam aloës conſiſtentiam, ac reſerũetũr in vſum. 2. Alij aloëm ſuccotrinam infundunt in ſuccis quibuſdam, V. G. *boraginis*, *bugloſs. violar. roſar. rubr. cardui-benedict. veron. chamæpith. chamomill.* ſolis vel mixtis inuicem; ſumendo ℔ ß. *aloës*, ſuccorum ℔ j ß. vel plus etiam, exprimendo poſteà, & coquendo ad ſpiſſitudinem. 3. Alij puluerem aloës nutriunt *ſero lactis*, *ſucco roſar.* vel *endiu.* & ad ſolem vel fornacem, aut in B. M. exſiccant: exſiccatam iterum in puluerem redigunt, nouum ſuccum affundunt, ac denuò ſiccant: tandem tertiò, vel etiam ſæpiùs nutritam & pulueriſatam aloëm, nouo ſucco imbuunt, & in conſiſtentiam redactam, vel omninò exſiccatam, vſui reponunt. 4. Alij denique parant eam in formam *extracti.* R. Aloës ſuccotrin. q. v. affunde *ſpiritus vin.* vel *aqu. end. aceroſ.* q. ſ. macereturin B. M. donec liquor coloretur, qui deinde ſeparetur per inclinationem, & recens affundatur, toties reiterando, dum nullum ampliùs colorem liquor affuſus reddat. Tandem omnis humor collectus & tranſcolatus, redigatur in conſiſtentiam extracti exhalatione vel deſtillatione. Seruetur ad vſum.

Doſis.

A ʒ j. ad ʒ ij. Meſ. Infuſa ab aũrẽo vno, h.e. ʒ j. ad ʒ iij. cùm ſc. purgãdi conſilium eſt: quòd ſi tantùm aluus ſoluenda, exhibetur à ℈j. ad ʒ j. conſideratis tamen conſiderandis.

Formulæ.

Exhibetur 1. *Forma potionis* in decocto aromatum ſuprà dictorum, aut ſero lactis macerata & expreſſa. Sed hæc forma propter nimiam amaritudinem reſpuitur, niſi in affectibus ſoporiferis ad facultatem ſopitam excitandam. 2. *Forma electuarij*, vt in hiera picra Galeni. Sumendo ſcil. aloëm cum ſuis corrigentibus, & cum melle coquendo in conſiſtentiam electuarij. *Aloës* ſunto partes tres, corrigentium vna, *mellis* triplum, vel quadruplum ad puluerem. 3. *Forma pilularum*, idque vſitatiſſimè. Sic omnes ferè pilulæ officinales aloëm recipiunt. Pilulæ autem ex aloë variè formantur, pro varia aloës præparatione. Quòd ſi enim veterum more corrigatur & præparetur

aloë, sumūntur eius part. ij. corrigent. pars j. & cum idoneo succo vel liquore formatur massa pilular. Ita fiunt *pilula de aloë lota* incerti autoris, ex aloës succo ros. lot. ʒ j. agar. trochisc. ʒ iij. mastic. ʒ ij. spec. diamosch. dulc. ʒ ß. cum vino maluatico. Quòd si verò ex recentiorum sententia præparetur, tunc vel ex ea præparata sola ac per se possunt formari pilulæ, cum aliquo liquore, si opus. Sic ex aloë rosata formantur cum vino pilulæ. ex ʒ j. quot voles: vel insuper poterit addi succus aliquis inspissatus, vel alius liquor, cum corrigentibus aut dirigentibus, & formari pilulæ, quarum dosis à ℈ j. experiundo ad ʒ j. vel plus. Ita parantur pilulæ Angelicæ dictæ.

MYROBALANI.

Genus.

Myrobalani sunt prunorum quædam genera, quæ Auicennæ & Serapionis interpres Myrobalana vertit citra rationem. Nam Myrobalanos significat nucem, vel glandem vnguentariam, ex qua oleum ad pretiosa vnguenta exprimitur.

De qua Dioscor. lib. 4. cap. 154. At nostra Myrobalana nec glandium ideam referunt, nec pretiosum vnguentum redolent. Sunt autem eorum quinque genera in officinis vsitata, à diuersis arboribus producta: *citrinæ, chebulæ, Indæ, emblicæ, & belliricæ*: quarum cortex tantùm in vsu. *Citrinæ* dicuntur à colore citrino, corticem habent paruum ac tenuem, nucleum magnum. *Chebulæ* maximæ sunt omnium & longissimæ, rugosæ & anguloſæ, paruum habentes nucleum. *Indæ* paruæ sunt & valdè nigræ. *Emblicæ* fragmenta potiùs sunt, quàm integra pruna. *Belliricæ* rotundæ sunt instar gallæ, corticem ac nucleum crassum habentes.

Electio.

Citrinæ commendantur, quæ in viridi flaueſcunt, ponderosæ vel graues, quia carne multâ & densâ infarctæ, gummosæ, si frangantur, ossis exigui. *Chebulæ* præstant, quæ præ cæteris crassiores, colore nigro purpuraſcente, & quæ in aquam dejectæ fundum quàm citissimè petunt. *Indæ* excellunt, quæ maximè nigricant, crassæ, ponderosæ, nullo intus

osse, & qũæ confractæ in vnum compactæ cernuntur. *Emblicæ* laudantur, quæ in maiora, crassiora, densiora & ponderosiora frusta diuiduntur, & quæ minùs ossis quàm pulpæ habent. *Bellíricæ* optimæ sunt magnæ, multà & densa carne, graues, & quibus crassus sit cortex.

Qualitates.

Myrobalani omnes frigidæ sunt primo, & siccæ secundo gradu, exceptis emblicis, quas Mes. dicit, frigid. & sicc. in primo tantùm gradu, sed intellige admodum intenso. Vnde quoad *secundas qualitates*, omnes purgando simul adstringunt: hinc fluxionibus omnibus dicatæ, & hæmorrhoidibus conferunt. Ventriculo, cordi, ac jecori dicatæ. In specie autem *citrinæ* sunt Cholagogæ. *Indæ* melancholiam ducunt, & exhilarant. *Chebulæ* & *emblicæ* phlegmagogæ sunt. *Bellíricæ* ea omnia possunt, quæ priora.

Correctio.

Corrigitur adstrictio ipsorum additis aperien-

aperientibus & vrinam cientibus, vt sunt sem. odorata : vel si fricentur, & inungantur *oleo amygdalar. dulc.* vel *butyro*, dum attenuantur & comminuuntur.

Dosis.

Puluer. ʒ ij. Decocti aut infusi ℥ ß. ʒ vj.

Modus.

Exhibentur vel *conditæ*, vel in *infusione* aut *decocto*. *Conditæ*, si roborandi consilium, sumendo pluribus diebus vnam à cibo. In *infuso* vel *decocto*, vbi magis vacuandum. Coquuntur autem vel infunduntur in aqua, iure, sero & vino ad ʒ vj. per se, vel ℥ ß. cum aliis, additis corrigentibus. In expressione dein alia soluuntur, vt dictum, in Rhabarbaro.

SCAMMONEA.

Genus.

Est succus concretus plantæ eiusdem nominis, qui ex incisa radice lactei succi plena colligitur, & reseruatur. Cuius va-

riæ ſunt differentiæ ratione loci natalitij apud Dioſcoridem, Plinium & Meſuem: optima tamen eſt Antiochena.

Electio.

Notæ optimi Scammonij ſunt *ſubſtantia, pondus, color, odor & ſapor. Subſtantia* læue eſt, rarum, & fungoſum, inſtar ſpongiæ tenuiſſimis foraminibus ſeu fiſtulis: friabile ac tenerum, pulueratu facilimum, ac citò liqueſcens. *Pondere* quàm leuiſſimum Plinio. *Colore* ſplendidum ac nitidum: inſtar gummi, tranſlucens inſtar glutinis taurini: cùm frangitur, fuluum, linguæ verò affricatum, vel aqua dilutum, lacteſcens. *Odore* non tetro, licèt non ſuaui. *Sapore* inſipidum, neque vehementer linguam excalefaciēs, quod admiſti tithymali argumentum eſt.

Qualitates.

Temperamento calidum eſt, & ſiccum ſcammonium, & quidem ordine tertio ſecundùm Meſuem, ac proinde calidis & ſiccis naturis nociuum. A cuius tamen ſententia cogimur diſcedere;

tam si legitimum sit scammonium, nec tithymali succo adulteratum, statuendum potiùs calidum & siccum moderatè, quandoquidem nec acre gustu, nec amarum, vt malè sentit Mes., sed potiùs insipidum. Purgat à partibus remotis bilem tenuem, aquas citrinas & serosos humores confertim. Magna enim trahendi facultate est præditum. Hinc si paulò largiore copia sumatur, humores acres confertim attracti & prolapsi in intestina, grauia inducunt symptomata. Nam acrimonia sua intestina abradunt, vnde tormina, dysenteria, & tenesmus: venarum item orificia aperiunt, vnde immoderatæ alui fluxiones nonnunquam ad sanguinem vsque: præterea flatus quosdam mordaces exspirant, quibus cor, hepar & reliqua viscera conturbantur, & ventriculus vsque adeò lacessitur, vt sumentibus nauseam concitet: denique acrimonia sua spiritus corporis inflammant, hinc febres facilè excitantur. Quæ omnia symptomata Mes. & alij propriæ scammonij naturæ adscribunt, cùm potiùs humoribus mordacibus, quos propria quadam facultate confertim attrahit, accepta sint ferenda,

quandoquidem purum ac legitimum ſcammonium talem naturam non habeat, qualem ipſi attribuunt.

Correctio.

Corrigitur ſcammonium, quia creditur prædicta ſymptomata per ſe excitare, cum adſtringentibus, refrigerantibus, lenientibus, cardiacis, hepatios, ſtomachicis: ex quibus variæ fiunt præparationes ſcammoneæ, quas videre licet apud Meſuem. Vſitatiſſima tamen correctio fit cum *ſucco cydonior. cortic. myrob. citrinor.* & *maſtice*, ex quibus ſ.a. fiunt trochiſci: ad ℔ j. *ſcammon. electi* ſumuntur *cortic. myrobalan. maſtic.* ana ʒ ß. *ſucci cydon.* ℔ ß. & ʒ ß. fiant trochiſci. Vel ſcammonium tritum in malo cydonio excauato, & paſta obuoluto, coquitur in clibano aut prunis. E pomo refrigerato ſcammonium eximitur, & vſui reſeruatur. Vera autem ſcammoneæ præparatio fit cum ſucco limonum depurato, in quo diſſoluitur in B.M. & feruens adhuc per linteum tranſmittitur: quo pacto craſſa & impura eius ſubſtantia, quæ non niſi noxam parit, ſecernitur. Scammo-

nium sic præparatum ac correctum appellatur Diagrydium.

Dosis.

Dosis præparati scammonij, h. ē. diagrydij à ℈. vj. ad ℈. xij. ℈ j. Mes. à ℈. v. ad xij. Dioscor. & Ruffus vsque ad ʒ j. Paulus & Aëtius vsque ad ℈ ij. Quicquid sit, Græcorum scammonium fortè mitius erat, nec vt hoc tempore succo tithymali adulteratum. Standum itaque potiùs in dosi Mesuæ, quàm Græcorum: vt dosis infima sit ℈. v. vel vj. media ℈. xij. summa ℈. xv. vel ℈ j.

Vtendi modus.

Vsurpatūr diagrydium, *forma potionis, boli, electuarij, pilularum, pulueris. Potionis forma* exhibuit Dioscorid. cum aqua pura, vel mulsa. Elegantiùs hodiè cum *ol. amygdal. dulcium* aut *syr. ros. solut. simplic.* & *aqua destill.* conuenienti. R. V. G. *syr. ros. solut. simplic.* ʒ j. *diagrydij* ℈. vij. plùs minùs, cum *aquæ cichor.* s. q. fiat potio. *Bolus* conficitur ex *Diagryd.* ℈. xij. xv. cum *conseruæ ros.* ʒ ij. & *ol. garyophyl. destillat.* gutt.

iv. gratissima purgatio. *Electuarij formâ* vsurpatur in *electuario de succo rosarum & diacydonio lucido purgante*, cuius vtriusque dosis ad ʒ iij. quamuis *elect. de succo rosar.* per se non vsurpetur ferè, sed dissolutum aqua destill. conuenienti in formam potionis. Fit etiam iucundissimum elect. ex mucilaginis pomorum duplo ad saccharum, cocto ad consistentiam iustam: addendo deinde infusum scammonij hac proportione, vt ʒ j. elect. recipiat ʒ j. infusi: iterum dein coquendo ad iustam consistentiam fiat elect. instar diacydon. Dosis ad ʒ iij. Infusum autem scammoneæ fit in aqua vitæ, quod dein per chartam emporeticam trajicitur. *Pilular. formâ* vsurpatur cùm in multis massis pilular. officinal. tùm etiam formando pilulas magistrales, ex diagrydij certa dosi, V. G. ℈. viij. ix. xij. cum succo vel syr. idoneo. *Puluis* denique ex diagrydio fic fit. R. *Cremor. tar.* ℈ ij. vel ʒ j. *diagryd.* ℈ vij. vel plùs pro indicationibus, M ß. fiat puluis, qui sumatur in jusculo.

PVRGANTIVM II. CLASSIS, in qua tractantur,

PHLEGMAGOGA.

CARTHAMVS.

Genus.

Est semen cnici satiui, cuius medulla tantùm ad purgationes vtimur; proinde etiam in receptis vulgò præscribitur medulla seminis carthami contusi.

Electio.

Melius est semen, quod est album & planum, crassum & plenum: cuius medulla est vnctuosa & pinguis, & cortex tenuis.

Qualitates.

Mesuæ calidum 1. & siccum 2. (Galenus & Paulus calefacere dicunt in tertio, si quis extrinsecus vtatur.) Purgat pituitam & aquas, mitè flatus discutit; pro-

inde colicis & anasarcæ confert. Thoracici & pulmoni studet; sed ventriculo adversatur.

Corrigentia.

Corrigitur, quatenus lædit vẽtriculum, stomachicis, qualia sunt *anisum, cinamom. galanga, mastix*, & similia, quatenus tardæ est operationis, additis acribus, vt *cardamomo, zingibere, sale gemmæ.*

Dosis.

Ab ℥ ß. ad ʒ vj. ℥ j.

Modus.

Exhibetur rarò extra compositionem officinalem *diacarthami* in liquido ac solido. Apud Mesuem tamen ex sua & aliorum sententia vsurpatur, 1. *Forma pilularum*, formando ex *medullæ carthami.* ʒ x. cum *cardamom.* ʒ j. pilulas instar ciceris, & dando ʒ v. pro vna dosi. 2. *Forma syrupi* melliti, oxymellitis sc.; *medulla carthami* panno ligata, & *oxymelliti squillitico*, dum coquitur, immersa,

qua id solutiuum efficitur. 3. *Forma boli.* R. *Medull. cartham.* ʒ xij. *penidior.* ʒ iv. *cardamom. zingib.* ana ʒ j. cum melle, fiant boli instar nucis, quorum vnum, vel duos sumat. 4. *Forma potionis*, eadem medulla ad ʒ ß. cum corrigentium momento, in iure galli cocta & propinata.

AGARICVS.

Genus, & electio.

Est fungus adnatus trunco laricis; nomen habens ab Agaria, Sarmatiæ regione, in qua præstantissimum nascitur, quamuis optimum quoque habeatur ex Delphinatu Galliæ, montibus Tridentinis, nec non Rhetorum, Vindelicorum, & Noricorum tractu.

Notæ optimi Agarici hoc disticho continentur.

Res frangi præstò, pretiosus Agaricus esto,
Candidus & splendens, bonus in libra leue pendens.

Improbatur nigricans, grauis, corrosus, & qui caudici propè adnatus inhæsit.

Qualitates.

Calidus est primo, siccus secundo gradu: incidit, attenuat, terget, aperit, & discutit. Purgat pituitam, crassam præcipuè ac lentam, & bilem vtramque à cerebro, neruis, musculis, sensoriis, spina dorsi, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, vtero, articulis, venenis quoque resistit. Vnde forsan à Democrito medicina familiæ appellatur; quòd ad omnes corporis partes conformitatem habeat, earumque obstructiones, atque ab iis genitos morbos inueteratos tollat. Omni ætati tutus est.

Correctio.

Dũo vitia corrigenda sunt in Agarico: 1. Tarditas ipsius. 2. Leuitas, ob quam ad fundum ventriculi ægrè descendens nauseam & vomitum facit, & intestinis adhærens ea lancinando & pungendo, fluxionésque concitando dolores parit: quæ vitia variè quidem apud Mesuem corriguntur; optima tamen ratio est, si trochiscetur agaricus, cum s.q. vini albi,

vel maluatici, in quo zingiber fuerit infusum.

Dosis ac *Modus.*

Puluis trochiscati & non trochiscati à ℈ ij. ad ʒ j. ʒ ij. In decocto vel infuso à ʒ ij. ad ʒ iv. ʒ v. Exhibetur *formâ potionis, pilular. boli. Potionis forma*, si puluis agarici, præsertim trochiscati, conuenienti liquore dissoluatur, & exhibeatur: vel in eodem decoquatur aut infundatur, & postea colatura propinetur. *Pilularum formâ*, cùm in pilulis officinalibus, tùm etiam magistralibus, formando ex certa dosi agarici, additis, si lubet, deducentibus ad partem affectam, cum melle vel syrupo idoneo pilulas. *Boli* denique *formâ*, sumendo quantitatem agarici, & cum *diaphœnico* vel *conseruâ rosar.* formando bolum.

TVRBITH.

Genus.

Turbith est radix, ex aliqua harum plãtarum, quæ lacteum succum fundunt, ac-

cepta. Sed qualis illa ſit, anceps eſt controuerſia; vnde alij aliter iudicāt. Actuar. modo pityuſæ radicem, modo alypum Dioſcor. exiſtimat: Serapio & Auicenna radicem tripolij Dioſcoriđ. Braſauolus putat tithymali myrſinitis radicem. Alij, inter quos Fuchſius, thapſiæ, alij ſcammoneæ radicem autumant. Vnde Cluſio monente in Garciam, loco turpethi in multis Hiſpaniæ locis vtuntur radice thapſiæ, & aliis locis Europæ radice ſcammoneæ.

Electio.

Laūdatūr ponderoſum & ſubalbidum, aut cinericium, recens ac fractu facile, intùs gummoſum. Adulteratum enim in extremitatibus tantùm gummoſum eſt.

Qualitates.

Calidum eſt in tertio, & ſiccum in ſecundo gradu intenſo. Purgat pituitam craſſam & tenacem, ac putrem ex ventriculo, pectore, & partibus remotis, vt iuncturis. Vnde confert arthriticis, febribus pituitoſis, præſeruat à pſora, lepra

& aliis vitiis pituitosis cutis, secundùm Mes. Nocet ventriculo, nauseam vomitúmque excitans. Pueris, senibus, ac grauidis non dandum.

Correctio.

Corrigitur, quatenus tardæ & debilis est operationibus, acribus, vt *zingiber.* quatenus ventriculo nocet, stomachicis, vt *mastice*, *pipere*, & aromaticis, quatenus corpus extenuat, mitigantibus, vt *oleo amygd. sero lactis syr. viol. passulis, saccharo.*

Dosis.

Puluer. à ℈ ij. ad ʒ j. ℈ iv. Mes. à ʒ j. ad ʒ ij. in decocto dosi duplâ datur.

Modus.

Exhibetur 1. *Formâ pilular.* ex ʒ j. V.G. pulueris ipsius, additis corrigentibus proportione subtripla, formando pilulas cum syr. idoneo. V. G. *violaceo.* 2. *Formâ puluer.* R. *Turbith.* ʒ j. corrigentium ℈ j. *sacchar.* duplum ad puluer. M ℔. fiat puluis sumendus in jusculo. 3. *Formâ tabula-*

rum, sumendo puluerem, & cum saccharo soluto formando tabulas. 4. *Formâ boli*, miscendo puluerem cum *conserua rosar.* N. B. In vermibus vtilissimum exhibere turbith cum Rhabarbaro. 5. *Formâ decocti*, seu *potionis*. R. V. G. *Turbith* ʒ ij. vel ʒ iij. cum corrigent. coq. in liquoris idon. s.q. exhibendo colaturam, vel in ea dissoluendo insuper alia, vt *syr. violac.*

HERMODACTYLVS.

Genus.

Est radix seu bulbus *iridis tuberosæ Lobel.* quæ exsiccata ad nos fertur, & *verus Hermodactylus Pauli* censetur. Cuius loco, vt antehàc, sic etiamnum magno cum damno, multis in locis vsurpatur *hermodactylus vulgaris*, qui est radix, seu bulbus *Colchici*, quod aut est venenum, ideóque intra corpus sumi non debet. Quale est illud, quod in Colchide nascitur; aut non purgat, vt nostras; aut purgat quidem, sed non est Pauli hermodactylus, vt *Syriacum.*

Electio.

Notæ hermodactyli boni hoc distichò continentur :

Laus tibi de jure datur, Hermodactyle duro,
Ac solidus si sis, albi cui signa coloris.

Solidum hic opponitur raro, laxo, & friabili. Ad has notas minimè accedit bulbus *Colchici*. Hic enim siccatus, rugosus euadit, & foris, intúsque nigricat, vel obscurè rubescit.

Qualitates.

Calidus est, ac siccus ordinis secũndi initio, cum humiditate tamen, vt Mes. loquitur, excrementitia, flatulenta, nauseabunda, qua ventriculo aduersatur. Pituitam lentam & humores viscidos ab articulis efficaciter trahit : vnde, Paulo autore, arthriticis priuatim dicatus est.

Correctio.

Corrigitur tenuantibus, *cimino*, *zingib.* *spica*, *cinamomo*, & similibus stomachicis & arthriticis, quæ vim ipsius ad articulos deducunt.

Dosis, ac *modus*.

Mes. à ʒ j. ad ʒ ij. Vsurpatūr 1. *Formâ puluer.* R. ʒ j. *hermodactyl.* cum puluer. *zingiber. & piper.* 2. *Decocti.* R. *hermodact.* ʒ ij. corrigentium aliquot ana ϑ j. contundantur crasso modo & liquore idoneo coquantur. 3. *Pilular.* in pilul. de hermodactylis Mesuæ majoribus, quarum descriptio in Augustano. 4. *Trochiscor.* sumendo secundùm Mes. *hermodactyl.* cum suis corrigentibus, & cum succo raphani aut scillæ, formando trochiscos.

MECHOACA.

Genus.

Est radix bryoniæ peregrinæ; ex Mechoaca, nouæ Hispaniæ Insula, allata, quæ duplex: Mechoaca alba seu vulgaris, & Mechoaca nigra, quam à loco natali Massilienses Ialapium vel Gelapo vocant vulgò radix Ialap.

Notæ vtriusque.

Vulgaris Mechoaca deligenda albicans ac recens. Improbatur quæ valdè candida, aut nigra, aut carioſa: adulteratur radicibus bryoniæ in taleolas diſſectis & reſiccatis ad formam Mechoacæ. Dolus deprehenditur teneritudine Mechoacæ; cùm bryonia habeat ſubſtantiam longè rudiorem. *Mechoaca nigra* priori ſimilis, ſed cortice nigricante veſtita, interiùs rufeſcens, quæ teſſulatim inciſa rotunda, magnitudine & figura calculum aleatorium repræſentat: guſtu eſt non ingrato & gummoſo, & ob copioſam gummoſitatem igni admota flammam concipit.

Qualitates.

Calida eſt in primo & ſicca ſecundo gradu, inſipida ferè; nec vllius acrimoniæ particeps, ſecus quàm bryonia ſylueſtris, quę acris eſt, & calida multùm. Purgat pituitam & aquas, ac purgando partes roborat. Tuſſi veteri, colico: dolori & luì Venereæ plurimum confert. Omni ætati vtilis. Sed Ialapium vulgarem Me-

choacam facultate ſuperat. Nam ob gummi copioſum fortiùs humores ſeroſos purgare exiſtimatur.

Correctio, ac *Doſis*.

Corrigitur cum *cinnamom. aniſi*, aut *maſtices* tertia parte. *Doſis* à ʒ ß. ad ʒ j. vel ʒ ij. Radix *Ialap.* ad ʒ j. tutò exhibetur.

Modus vtendi.

Sumitur in ſubſtantia ferè tantùm, ſumendo puluerem ipſius cum liquore idoneo, præſertim cum vino, quamuis etiam cum juſculo ſumatur. In decocto non datur. Nam experientia compertum eſt, coctione vim ipſius perire & exolui. In infuſione cùm præſcribitur, liquor non ſolus exhibendus, ſed puluis infuſus.

COLOCYNTHIS.

Eſt fructus cucurbitæ ſylueſtris, cuius pulpa alba & leuis, à ſeminibus purgata, in vſu eſt.

Calida & ſicca eſt tertio gradu. Purgat pituitam & alios humores craſſos glutinoſos, è profundis & remotis partibus, vt cerebro, neruis, muſculis, articulis, pulmonibus, thorace : quo nomine vſurpatur in cephalalgia, hemicrania inueterata, apoplexia, epilepſia, vertigine, aſthmate, tuſſi, diſpnœa, morbis articularibus frigidis, dolore colico flatulento, ad pituitam vitream ex inteſtinis deturbandam. Nocet valdè ventriculo & inteſtinis, quorum fibris adhæret. Pueris, ſenibus, & prægnantibus eſt inimica.

Corrigitur vel forma trochiſcorum, qui vocantur *trochiſchi alhandali*, & nihil aliud ſunt, quàm colocynthis præparata, quæ ingreditur omnes compoſitiones colocynthidem recipientes : vel additis cardiacis, hepaticis, ſtomachicis, & rebus lentis, vt *tragacanth. ol. amygdal.*

Doſis à gr. vj. ad gr. xv. ℈ j. Dioſc. ℈ ij.

Vſurpatur commodiſſimè *formâ pilularum*, quamvis & in *electuar.* vt in hiera diacolocynth. *Pilulæ* ita formari poſſunt. R. *Pulpæ colocynth.* ℥ x. *cinam. zingib.* ana ℥. vi. *moſchi* ℥. j. cum ſyr. idoneo formentur pilul. aliquot. Poteſt etiam vſurpari *formâ extracti* hoc modo.

Affunde pulueri ipſius ſpiritum vini ad extantiam ſex digitorum, digere per dies 20. vel vltrà : poſteà per inclinationem effunde, tandem ad ſpiſſitudinem mellis redige : addendo ad ℥ j. ſucci, *olei cinamom.* ʒ j. *Doſ.* ℈ ß. cum ſyr. roſato.

OPOPANAX.

Eſt ſuccus panacis Heraclei, ſecūndùm Dioſc. Galen. & omnes ferè, excepto Meſue, qui ex ferulaceo Panace ſiue Aſclepio, ac aliis nonnullis, qui ex Chironio fieri volunt.

Quicquid ſit, *probatur* valdè amarūs, internè albus aut ſubfuluus, pinguis, tener, friabilis, ſtatim liqueſcens, odore graui.

Calidus & ſiccus in tertio Meſ. at Galen. ſicc. in ſecundo. Pituitam craſſam & viſcidam à remotioribus partibus & articulis allicit ſecūdum Meſuem, quamuis nec Dioſc. nec Galen. ei vim purgandi tribuant. Nocet ventriculo, & tardæ eſt operationis : ac proinde *corrigitur* tertia parte *maſtices*, *ſpicæ*, *zingib. cinamom.* & *enulæ campanæ.*

Doſis ad ʒ j. à ʒ ß. Meſ. à ʒ j. ad

ʒ ij. Braſſa vol. ad ʒ iij. Vſurpatur in *pilulis*, (hinc pilul. de opopanace Meſuæi.) R.V.G. ʒ j. *opopon.* acue cum *diagr.* gr. iv. &c. & cum ſyr. fiant pilul.

SAGAPENVM.

Eſt ſuccus plantæ cujuſdam, qūæ & ipſa Sagapenum dicitur, Galen. 8. ſimplic. ac ex Media ortum ducit.

Laudatur tranſlucidum, foris colore fuluo, intùs albido, guſtu acri, odore graui, ſubſtantia craſſa, facilè liqueſcens in vino.

Calidum ordine tertio, ſiccum ſecundo. Purgat pituitam craſſam & alios humores lentos ſecundùm Meſ. à Græcis facultas dejectoria ſilentio prætermiſſa eſt.

Corrigentia, vt opopanax.

Doſis à ʒ ß. ad ʒ j. Vſurpatur in *pilul.* R. *ſagapeni* ʒ j. *maſtic. cinam. zingib.* ana ℈. iij. fiant pil. cum ſyr. aliquo.

EVPHORBIVM.

Eſt ſuccus arboris Libycæ, ab Euphorbo Medico Iubæ Regis Mauritaniæ nomen habens.

Eligatur transſlucens, & ex rufo palli-dum, in granula concretum, quod leui-ter guſtatum os diù accenſum tenet.

Calidum & ſiccum eſt in quarto gra-du. Purgat pituitam craſſam & lentam, & aquoſos humores : ob id valentiſſi-mum eſt medicamentum in affectibus inde natis, vt arthritide, colicis dolori-bus, & hydrope ; ſed vehemens eſt me-dicamentum, & anxietatem quandam excitat.

Quapropter *corrigendum* eſt medica-mentis acrimoniam ipſius mitigantibus, vt *ol. amygd.dulc. ſucco citri* : præterea cardiac. & ſtomachicis, vt *maſtice*, *croco*. Optima ipſius præparatio fit cum aceto deſtillato, ſucco limon. depurato, aut phlegmate vitrioli imprægnato ſuo ſpi-ritu : in quibus diſſoluendum eſt eu-phorbium in B. M. & adhuc calens per linteum trajiciendum.

Doſis à gr. iij. ad viij. vel xij.

Vſurpatur, vel in *pilulis*. R. V. G. *Eu-phorb.* gr. vj. mitigantium aliquot. V. G. *ſe-min. lactuc. portul. endiu. flor. roſar.* ana gr. iij. & cum *ſucco limon.* fiant pilulæ. Vel cum aqua aut ſucco endiuiæ ſolutum, inſtar potionis. Vel *boli formâ* cum caſſia. R.

V.G. *Cassiæ* Drach. iij. *euphorp. præp.* ℈ iij. cum saccharo fiat bolus.

PVRGANTIVM III. CLASSIS, in qua tractantur

MELANAGOGA.

SENA.

Est planta siliquosa, è regionibus orientalibus ad nos primùm allata, colluteæ admodum similis, cujus folia in vsum veniunt, quamuis folliculi efficaciores sint Mesuæ. Quod intelligendum de folliculis decerptis virentibus & succulentis, móxq; siccatis, non autem de caducis & in planta arefactis.

Sed cùm folliculi ad nos non ferantur, *eligenda* sunt folia senæ viridia, probè resiccata, non maculosa, nec teredine attrita, & à stipitibus mundata ac repurgata.

Quoad *qualitates*, folia sunt cal. sicc. primo. Purgat melancholiam, bilem adustam & pituitam à cerebro, pulmone, hepate, liene, ventriculo & mesenterio: proinde dictarum partium morbis

ab eiuſmodi humoribus proficiſcentibus medetur. Omni ætati tuta, ac etiam prægnantibus. Vtiliſſimum catharticum.

Corrigitur, quatenus flatulenta & ventriculo obeſſe creditur, *zingib. cinam. aniſo, garyophyll.*

Doſis à ʒ j. ad ʒ j. ß. ʒ ij. quidam ad ʒ iij.

Exhibetur vel *in ſubſtantia*, vel *in infuſo* aut *decocto*. *Subſtantia* variè exhibetur. 1. *Formâ pilular.* R. V. G. *Pulu. ſen.* Drach. j. *zingib. cinam.* ana ϑ ß. *ſal. nitr.* gr. v. fiant pilul. cum ſyr. aliquo, quæ vel omnes ſumi poſſunt, vel aliquot ſaltem inſtar vſualium. 2. *Potionis*, ſoluendo puluerem *ſenæ* cum corrigentibus in liquore idoneo, præſertim ſero lactis. 3. *Formâ placentular.* pro pueris, puluere *ſenæ* cum cinam. melle ſubacto, & cocto ad conſiſtentiam placentæ. 4. *Formâ cydoniati*, vt dictum in Rhabarbaro. *Infuſum* ſenæ etiam variè exhibetur. I. *Communiter* folia *ſen.* infunduntur doſi dupla, ad eam, qua in ſubſtantia dantur cum corrigentibus, in vini albi ſ. q. poſteà fit expreſſio: quæ vel per ſe exhibetur, vel aliis inſuper in hac diſſolutis, vt in Rhab. dictum. II. *Formâ extracti* ſ. a. parati cum aq. *lupuli*,

aq. *lupuli*, *scolopendr. borrag. fumar.* addita portione *caryophyll. zingib. semin. fœnicul. &c.* ʒ. *Formâ Spiritus sennati.* R. *Fol. senæ purgat.* ℥ iij. *cremor. tartar.* ʒ ij. *cinam.* ʒ j. *mac.* ʒ ß. *spec. diagal.* ʒ j. ß. *zingib.* ʒ ß. Infunde triduum in spiritus vini vel communis, vel maluatici ℔ ij. posteà coletur & seruetur. *Dosis* ab ʒ ß. ad ʒ vj. *Decoctum* senæ eodem modo fit, vt decoctum *Rhabarb.* mutatis mutandis.

POLYPODIVM.

Est herba similis filici, in muscosis petris & vetustis arborum caudicibus nascens, vnde *dendropteris*, *filix arborea* dicitur: cuius radix, quæ sola in vsum venit, habet multos nodos & cirrhos polyporum piscium ritu, hinc nomen.

Eligendum, quod in quercu nascitur, & recens est, ac nodosum. Inueteratum adstringit.

Quoad *qualitates*, bilem aduſtam & pituitam purgat. Opitulatur colicis. Lieni peculiariter prodest, vnde in affectibus hypochondriacis vtilissimum.

Sed quia admodum deſiccat, *corrigendum* est *liquiritia*, & ad ipsius operatio-

nem iuuandam, tertia parte, *aniſi, fœniculi, zingib. &c.*

Doſis à ʒ ij. ad ʒ iij. & ʒ ß.

Exhibetur in *decocto* vel *infuſo* facto cum liquore idoneo. h: e. partem & affectum reſpiciente. V. G. cum *ſero lactis* in ſcabie ab vſta bile, *aqua hordei* in febribus quartanis: additis corrigentibus idoneis proportione ſubtripla.

EPITHYMVM.

Eſt planta, quæ thymo, hyſſopo, ſatureiæ, ſerpillo, aliiſque plantis cuſcutæ modo circumnaſcitur, à qua differt figurâ, loco natali, & qualitatibus; licet multi epithymum & cuſcutam promiſcuè ſumant. Quicquid ſit, hæc medicamenta potiùs aperientium quàm purgantium rationem habent, & præſtat cum aliis, quàm iis ſolis vti. Ac proinde rectiùs ad alterantia referenda fuiſſent, ad quorum etiam claſſem relegamus.

HELLEBORVS NIGER.

Helleborus niger duplex eſt, *adulterinus* & *verus*. *Adulterinus* iterum vel eſt

hortensis, quem Fuchsius Eriſtvurken appellat,& *ſylueſtris*,ſiue *helleboraſter*. *Verus helleborus* niger aliis eſt, quem Matthiolus *flore purpureo* vocat, aliis *ſanicula fœmina* Fuchſ. aliis, quem Matthiol. *Pſeudo-elleborum* vocat, & habet flores buphthalmi. In vſu *eligendus* eſt verus helleborus, & in eius defectu adulterinus hortenſis. Vſurpantur autem ſolæ radices tenui medulla projecta, quæ vino cydoniorum maceratæ loco tepido, poſteà exſiccantur & reponuntur ad vſum.

Quoad *qualitates*, calidus & ſiccus eſt in tertio gradu. Purgat melancholicum ſiccum, & alios humores aduſtos ſolutu contumaces: proinde omnibus morbis melancholicis prodeſt, vt maniæ, melancholiæ, elephantiaſi, quartanariis, &c. Vbi notandum, elleborum nigrum rectè vſurpatum innoxium eſſe medicamentum, vt tutò pueris, grauidis & debilibus corporibus dari poſſit.

Corrigitur cardiacis & ſtomachicis, vt *cinam. aniſo. fœniculo, &c.*

Doſis in ſubſtantia, à gr. xv. ad ʒ ß. ∋ ij. Meſ. ʒ j. In infuſo vel decocto, à ʒ j. ad ʒ ij. vel ʒ ij. ß. Quidam ad ℥ ß. ſed aſcendendo à ʒ j.

Exhibetur vel *substantia* ipsius, vel *infusum*, vel *decoctum*. *Substantia* ipsius exhibetur. 1. *Formâ puluer.* sumendo *ellebori nigr.* ℈ ij. *zingib. mastic. rosar. rubr. cinamom. anis.* ana gr. iv. Misc. in jusculo vteri. In pueris sume ℈ j. 2. *Formâ pilular.* formando ex prædicto puluere cum syr. idon. pilul. 3. *Formâ placentularum*, vt dictum in sena, & rhabarbaro. 4. *Formâ cydoniati*, vt dictum in rhabarbaro. *Infusum* hellebori fit 1. *Communi modo* in liquore idoneo, puta, decocto, hydromelite, aqua hordei, &c. vt sæpiùs dictum. 2. *Extracti forma* : vbi notandum, quoad menstruum, nonnullos sumere *aquam anisi* additis corrigentibus: nonnullos solam aquam pluuiam accipere sine corrigentibus, eò quòd notarint hellebori malitiam, vel potiùs vim purgantē aromatum admixtione intendi ac augeri. *Dosis* extracti est ℈ j. *Decoctum* quoque fit duplici modo. 1. *Communiter* in liquore idoneo, vt alia purgantia. 2. In *pomo helleborato*. Pomum transfigitur radice hellebor. nigri & caryophyllis, charta cooperitur aqua frigida madefacta, ac sic coquitur in cineribus : inde extracto helleboro & caryophyll. pomum

cùm ſaccharo comedendum offerimus.

LAPIS ARMENVS.

Lapis Armenus non modò in Armẽnia prouenit, ſed etiam inuenitur in argentifodinis Germanicis, ex quo color paratur in vſum pictorum.

Optimus eſt læuis, cæruleo-viridis, non lapidoſus & friabilis.

Calidus ſiccus ſecundo gradu. Purgat melancholiam, & curat eoſdem affectus cum helleboro nigro.

Corrigitur minutiſſimè tritus, frequenti lotione cum aquis cardiacis, *roſar. bugloſſ. &c.* toties facta, donec aqua nullum ampliùs vel colorem, vel ſaporem induerit.

Doſis loti, à ʒ ß. ad ʒ j. ʒ j ß. *Illoti*, ad ʒ j.

Sumitur omnibus modis, vt lapis Lazuli.

LAPIS LAZVLI.

Lapis Lazuli vel cyaneus, aut cærũleus, magnam cum Armenio, tùm ratione originis, tùm facultatis & virium cogna-

tionem habet, vt alter alteri facilè substitui possit.

Eligendus est autem lapis lazuli aureis maculis distinctus, seu in cuius fracturis radiantes quædam aureæ stellæ micant, vnde à Mesuæo lapis stellatus vocatur.

Calidus secundo & siccus tertio. Easdem cum Armenio vires, sed debiliores habet.

Corrigitur vt armenius.

Dosis, à ʒ ß. ad ʒ j. ʒ j. ß. Mes. à ʒ ij. ad ʒ ij. ß.

Vsurpatur, 1. *Formâ pilular.* R. ϑ ij. vel ʒ j. *lap. Lazuli præparat.* cum *cinam. zingib. camph.* ana gr. vj. Misc. & cum succo aliquo fiant pil. 2. *Formâ pulueris*, sumendo puluerem ipsius subtilissimè tritum cum aromatibus quibusdam, in iusculo vel alio liquore. 3. *Formâ boli*, miscendo prædictum puluerem cum conseru. *borrag.* 4. *Placentæ formâ*, sed tùm in alcool redigendus est lapis, ne puluis dentibus hæreat. 5. *Formâ potionis*, in vino odorato sumendo puluerem. 6. In *jentaculo* quodam idoneo. *Nota*, semper in tenuissimum puluerem redigendum esse.

PVRGANTIVM IV. CLASSIS, in qua tractantur,

HYDRAGOGA.

SAMBVCVS & EBVLVS.

Ebulus, & *Sambucus* similes sunt plantæ foliis, flore & fructu, sola magnitudine apud Dioscor. differentes. Ebulus enim est sambucus minor seu chamæacte: Sambucus verò in arborem assurgit. Vtriusque & semen & cortex medianus, & succus radic. foliorum ac fructuum in vsu sunt, ad aquas educendas.

Dosis, seminum baccar. ʒ j. cortic. ʒ ij. succi ℥ ß. ʒ. vj. *Corriguntur* cinamomo.

Vsurpatur. *Semen pulueriſatum* in vino potenti vel absinthite: vel decocto *chamæpith.* in podagricis. *Cortex* maceratur, vel decoquitur in vino ad ʒ iij. sed coctione vis eius purgandi perit. Dioſc. *Succus* ad ℥ j. sumitur in vino, vel jusculo alterato absinthio. Vt & succus inspissatus cum melle. Additur aqua cinamomi. Plerunque hæc non sola, sed cum aliis à Practicis vsurpantur.

SOLDANELLA.

Est brassica marina Dioscorid. cuius folia & succus in vsu sunt.

Calida & sicca est secundo gradu, nonnullis tertio. Ad aquas educendas optimum remedium, ita tamen, vt semper aliquid bilis permixtum sit.

Sed quia stomacho inimica, semper *corrigenda cinamom. zingib. &c.*

Dosis, ʒ j. ʒ j. ß. ʒ ij. succi ʒ ß.

Exhibentur *folia*. 1. In *acetario* ex ol. sale & aceto, cuius 6. boli aquas mirè educunt in hydrope. Nonnunquam etiam in iure ebullitur vt brassica satiua. 2. In *puluere*, addito, si velis, *rhabarbaro* & *cubebis*, qui imponitur vel juri, vel jentaculo, aut placentulis, pro puerulis hydropicis. 3. In *decocto*, vt alia, additis corrigentibus. 4. In *pilulis*, sed tunc sumenda minor quantitas, & addenda alia acuentia, ne ob puluer. leuitatem excrescat numerus pilularum. *Succus* verò exhibetur cum *Rhabarbaro forma infusi*, & aquas vtiliter educit.

SVCCVS IREOS.

Hic ſuccus exprimitur ex radice iridis noſtratis, illius maximè, quæ purpureum profert florem, qui calidus & ſiccus eſt tertio gradu, & potenter aquas citrinas educit: ſed puero, ſeni & grauidis malè tutus. His enim mouet menſes, illis autem validior eſt.

Corrigitur cinamomo. Doſis ab ʒ ß. ad ʒ vi. ʒ j.

Sumitur 1. cum pauco vino & cinamomo, vel cum juſculo, in quo coxêre *paſſulæ cinamom. & ſpica.* 2. *Forma ſyrupi*, ſi ſuccus depuratus cum ſaccharo coquatur, cujus *doſis* ʒ ij.

ELATERIVM.

Eſt ſuccus cucumeris agreſtis inſpiſſatus, & in paſtillos conformatus.

Optimum eſt vetuſtiſſimum, quodque lucernis admotum lumen extinguit, & priuſquam extinguat, ſcintillare ſurſum ac deorſum cogit.

Calidum ac ſiccum tertio gradu. Aquam ducit, ſi quicquam aliud. Nam

cùm reliqua ferè eam tantùm aquam educant, quæ in venis adhuc continetur, elaterium eam aquam elicit, quæ in abdomen effluxit extra venas.

Corrigitur, quia acre est, & anastomoticùm, & partes principes lædit, *lacte*, *tragacantho*, *bdellio*, & corroborantibus idoneis, vt *cinam. Spec. diarrhod. abbat.* & cordialibus.

Dosis, gr. vj. ℈ ß. gr. xv. quidam non temerè vltra 5. grana adscendunt.

Exhibetur 1. in *pilulis*. R. Pilul. facilium, V. G. *de tribus cum Rhab. alephang. de hiera.* ʒ ß. vel ℈ ij. *elaterij* gr. v. vel etiam x fiant pilulæ: ita enim indomita vis refrenatur. 2. *Extracti formâ*, extrahendo s. a. essentiam eius cum spiritu vini santalato, vel diamargarito, cuius essentiæ extractæ vnciæ affunde olei *cinamom.* & *nuc. mosch.* ana ℈ j. *Dosis* est ℈ ß. cum aliquo liquore, vel etiam in forma pilularum.

ESVLA.

Esulæ nomine omne genus tithymallorum officinæ comprehendunt; siquidem experientia constat, ab omnibus

aquas educi. Aliud tamen atque aliud genus diuersi eligunt Autores, alij *cyparissiam*, alij *esulam dulcem Tragi*: alij *platyphyllon*: alij *pepulum* siue *esulam rotundam*, alij *esulam majorem* siue *pityusam Dioscor.* quæ nunc ab vsu recessit.

Calida sicca tertio gradu. Purgat pituitam & bilem, sed præsertim aquas à remotis partibus.

Corrigitur cinamomo, nuc. mosch. tragac. mucilag. psyllij. Omnium optimè maceratur per 24. horas in aceto, vel succo portulacæ, aut succo limon.

Dosis, corticis, radic. à gr. vj. ad ℈ ß. gr. xv. *succi* verò vel *lactis* à gr. iij. ad vj. vij.

Vsurpatur omnibus modis, quibus vnumquodque aliud catharticum hactenus vsurpari diximus: præsertim verò extractum inde paratur s. a. cuius dosis gr. xv.

Et hactenus quidem de Purgantibus propriè sic dictis sat abundè actum est. Sequuntur nunc Vomitoria.

VOMITORIA.

Dicuntur medicamenta, quæ noxia quæque ventriculi, redundantiam cibi,

aliarum etiam partium vicinarum hũmores excrementitios, vi & impetu per os euacuant, deriuant, atque reuellunt. Idque faciunt facultate vel manifesta, laxando orificium superius ventriculi, vnde retentrice labefactata, ventriculi facultas expultrix irritata humorum copia vel acrimonia, quicquid suo ambitu continet, per superiora expellit, inferioribus partibus sese constringentibus, quibus maximè vtimur, vbi nausea seu vomendi conatus adest, cum oris amaritudine & præcordiorum dolore: talia sunt, *oleum simplex*, *aqua simplex tepida*, *butyrum*, & omnium pinguia & oleaginosa: vel id faciunt qualitate occulta, ob quam potiùs per superiora, quàm inferiora purgant. Horum omnium materia in vsum practicum distinguitur in leuiora, mediocria, & violenta. NB. *Dosis adjuncta illud tantum vomitorium denotat, cui immediatè annexa & subjuncta est.*

Leuiora.

Simplicia. Aqua simplex vel hordei tepida affatim ad cyathum vnum hausta? jusculum carnium pingue vbertim sor-

ptũm : oleum commune tepidum ad ℥ iv. ℥vj. butyr. liquatum calidum. *Composita.* Hydromel largiter ſumptum : hydræleum ad ℥viij.℥x. oxymel ſ. cum aqua tepida, ſyrupus acetoſ. cum aqua tepida: ficus recentes comeſtæ, ſuperhauſta aqua tepida.

Mediocria.

Radices; atriplicis, aſari à ʒj. ad ℈ iv. In infuſo à ʒ j ß. ad ʒ iij. ℥ ß. betonicæ, ex hydromellite in potu, Dioſcor. cucumeris ſatiui, eupatorij Auicenn. Geſn. l. 2. epiſt. 11. fol. 63. melonis, narciſſi bulbus: peponis puluer. à ℈ ij. ad ʒ j. in infuſo à ʒ j. ad ʒ iij raphani.

Cortex; medianus iuglandis ad ʒ j. In infuſo ad ʒ iij. ℥ ß. maximè eius iuli furno ſiccati.

Semina; anethi, atriplicis, cucumeris ſatiui, erucæ, raphani à ʒ iij. ad ℥ ß. vrticæ à ʒ ß. ad ʒ j. Infuſ. à ʒ j. ad ℥ ß.

Flores; anethi, juli juglandis vt ſuprà, ad ʒ j. ex vino albo in colicis, ac nephriticis.

Succus raphani ad ℥ ij.

Raſura proprij vnguis hauſta ex vino.

Electuarium diasari Fernel. lib. 7. methi cuius dosis ʒ iij. ex aqua hordei, mulsa, vel sero lactis.

Violenta.

Radices cataputiæ, cyclaminis, ebuli, gratiolæ ad ℈ j. maceratæ verò à ʒ j. ad ʒ j ß. vel ʒ ij. hellebori albi infusi in jusculo maximè, ad ʒ ß. ʒ j. ʒ j ß. ad summum, additis cardiacis ad ℈ j. sed cautè, nasturtij.

Cortices; radicis ebuli & sambuci.

Semina; cataputiæ 10. 12. à putaminibus delibrata, tusa & in ouo sorbili deuorata, vtiliter exhibentur iis, qui philtra, aut veneficia deuorarunt, geniſtæ à ʒ ij. ad ℥ ß. nasturtij, ricini.

Flores; ebuli, geniſtæ. *Nux vomica.*

Succi; cyclaminis, acetum cum panis siliginei medulla destillatum, ad ℥ iij. validissimum in febribus intermittentibus.

Chymica. Vitrum ♁ quoduis infusum ad ℈ j. in liquore idoneo, Mercurius vitæ dulcis ad ℊ v. ad summum cum ℈ j. pilular. Antimonium præparatum, quod rectè vsurpatum, insigne emeticum ac tutum. De huius autem præparatione,

dosi, ac vtēndi modo, cùm variæ sint Chymicorum sententiæ, optima tamen præparatio est, quam vocant *crocum metallorum*, cuius ℈j. infunditur in vini maluatici optimi ℥ j. per 14. dies, loco tepido, agitando indies. Posteà reponendo ad vsum. *Dosis* ℥ j. vel ℥ j ß. in cochleari sumpta. Insigne remedium cùm aliis in morbis, tùm febribus, quarum mineræ altas egerunt radices.

Composita; Tabulæ stibiatæ ad ℥ j. comestæ, vel solutæ liquore idoneo, V. G. *aqua meliß.* Infusum sequēs. R. *Radic. bryon. cyclam.* ana ℥ iij. *ellebor. albi* ℥ vj. diligenter mundatæ puluerisentur ac siccentur in aëre, affundatur aqua vitæ ad extantiam duorum digitorum, digere aliquot dies in B. M. Destilla, & quod in fundo remanserit, iterùm puluerisetur, affundendo aquam priorem denuò, idque ter repetendo. Huic liquori immerge apicem plumæ, ac vino maluatico iterum elue, quod propinatum illicò vomitum excitabit.

DIVRETICA.

Diuretica dicuntur, quæ subsistentem

in corpore aquositatem per vrinas euacuant. Et sunt duplicia, alia *propriè* talia, alia *impropriè*. *Propriè diuretica* sunt calida sicca ad tertium gradum, tenuis naturæ ac substantiæ, quæ facilè ad venas penetrant, ibique sanguinem liquant & fundunt, serosúmque à crasso secernunt, non secùs ac in lacte fieri solet, quando coagulatur. Vnde postea quod crassum est, in se coit; quod serosum est, vi insita à renibus attrahitur. Talia autem sunt.

Radices; apij, asari, calami aromatici, cardui cuiusquè; cyperi, dauci, erysimi, fœniculi, ononidis, petroselini, raphani, rubiæ, ruscì, saxifragiæ, valerianæ.

Folia; absinthij, apij, betonicæ, calamenthæ montanæ, diptamni Cretici, lauri, nasturtij, petroselini, pulegij, satureiæ, serpilli.

Flores; camomillæ, geniſtæ.

Cortices; medianus geniſtæ, lauri, raphani.

Semina; anisi, apij, cardamomum, cerefolij, cicera rubra, cubebæ, dauci, fœniculi, juniperi baccæ, leuisticì, milij Solis, petroselini, palyuri, saxifragiæ, seseli Massilienſis, vrticæ.

Fructus; amygdalæ amaræ, ficus.

Aromata; xylocaſſia, ſeu cinamomum.

Reſinæ; terebinthina, laricea.

Liquores; vinum album.

Animal. Cantharides ad ℈ ij. vel iij. ſed his conditionibus, vt exhibeantur 1. reliquis omnibus tentatis. 2. integræ, ex 11. ſimplic. 3. nunquam ſolæ, ſed mixtæ cum juſculo pingui alterato malua, althæa: locuſtæ ſeu cicadæ ad ℈ ij. ſanguis hirci.

Officinales aquæ; fœniculi, apij, & ſuprà dictorum.

Syrupi; de 5. radicibus, & 2. radicibus.

Species; lithontribon Nicolai.

Conſeruæ; florum geniſtæ, betonicæ, abſinthij.

Impropriè dicta Diuretica ſunt, quæ ſanguinem non fundunt, ſed vel partium tenuitate ſerum ad vias vrinarias pellunt ac mouent, caloremq; habent vel remiſſum, vel ad frigidum vergentem, quibus vtendum in calidis affectibus, vbi metus, ne calida diuretica, ſanguinis ſerum abſumendo, vrinas potiùs ſiſtant: vel vias vrinæ leniunt, qualia ſunt, *althæa, malua, liquiritia*, & ſimilia lenientia, quæ admodùm impropriè diuretica dicuntur. Prioris generis ſunt

Radices; aſparagi, acetoſæ, eryngij, fra-

gorum, graminis, oxylapathi.

Folia; acetosæ, asparagi summitates, capillorum Veneris, herniariæ, parietariæ.

Semina 4. frigida majora, acetosæ, alkekengi, hordeum.

Fructus; fraga, nuclei ceraforum, officula mespilorum, limones, pepones, cucumeres, cucurbitæ.

Succi; limonum, parietariæ.

Gummi; camphora.

Officinalia; *aquæ* acetosæ, graminis, hordei, parietariæ.

Syrupi; de succo acetosæ, capillorum Veneris, limonum. *Trochisci* de camphora.

Chymica; sal prunellæ à ʒ ß. ad ʒ j. cum aqua, addito syrupo jucundo, vt *violato*.

Ex his omnibus diureticis variæ remediorum formulæ, tùm internæ, tùm externæ componi possunt.

SVDORIFERA.

Dicuntur, quæ totum per sudores euacuant, Græcis Hydrotica dicta. Horum natura cognata est diureticis. Calor enim tenuis altè se insinuat in corpus & humores, quos attenuat & resoluit in hali-

tus, corporis verò meatus rarefacit: vnde halitus spontè exspirant, & in sudorem condensantur. Materia verò eadem sæpè & vrinam & sudores prouocare potest: illam, si renes calidiores, cutis densa; hos, si renes sint frigidi, cutis rara. Talia sunt

Radices; apij, angelicæ, bardanæ, chinæ, fœniculi, lupuli, petroselini, pimpinellę, quinquefolij, salsaparillæ, tormentillæ, zedoariæ.

Ligna; buxi, guaiacum, juniperi, sassaphras.

Folia; cardui-bened. capillorum Veneris, camædris, chelidoniæ majoris, cerefolij, fumariæ, pimpinellæ, scabiosæ, violæ matronalis.

Flores; chamomillæ.

Semina; hordeum, milij, lentium.

Succi; rob. sambuci, ebuli.

Terra sigillata in peste & morbis contagiosis.

Animalium partes; cornu cerui, lapis bezoar.

Chymica; Sal absinthij, fraxini, scabiosæ ad ℈ x. xij. cum aqua card. ben. scabiosæ: antimonium diaphoreticum, ad ℈. iv. vj. cum conserua idonea.

Compoſita; Ex his varia fiunt compoſita, quibus tamen omnibus præferuntur potiones ex decoctis potiſſimùm, vel infuſis; aut diſſolutis ſudoriferis in liquore idoneo, ac licet boli vel aliæ forma ſumantur, præſtat tamen ſemper potionem ſuperbibere. Huc refertur ſyrupus S. Ambroſij, qui conſtat ex milio cocto in aquæ partibus duabus & vna vini.

Officinalia, ſunt aquæ cardui-benedicti, cerefolij, fumariæ, florum ſambuci, item therica & mithridatium, aliaque, vt electuarium de ouo, & ſimilia.

LIBRI PRIMI

PARTIS PRIMÆ

SECTIO III.

De Medicamentis, causam morbificam motu peccantem spectantibus.

Typus Sectionis.

Medicamēta, causā morbificā motu peccantem spectantia, sunt ratione
- Materiæ fluentis, *Incrassantia.*
- Partis recipientis, *Repellentia*: quibus finitima *Emplastica.*
- Viarum
 - *Intercipientia.*
 - *Adstringentia.*

INCRASSANTIA.

ΠΑΧΥΝΤΙΚΑ Græcis dicta sunt, quæ tenues ac fluxos humores crassiores,

adeoque minùs fluxos reddunt. Quãlia sunt in actiuis frigida, aut temperata, citra vllam acrimoniam : substantiæ crassæ ac terrenæ, cuius commixtione humores tenuiores consistentiam crassiorem acquirunt, non secùs, ac terrâ aquæ mixtâ fit lutum. *Materiam* quod attinet incrassantium, quandoquidem qualitate conueniunt cum repellentibus, adstringentibus, emplasticis, glutinantibus, epuloticis, & supra dictis bilem incrassantibus, ex illorum ergò tabulis petenda.

REPELLENTIA.

Ἀποκριτικὰ Græcis dicta, sunt, quæ humoris influxum prohibent, vel eum, qui influxit iam in partem, nondum tamen impactus est, sed remeabilis adhuc, reprimunt & repercutiunt. Naturæ sunt frigidæ, sed alia insuper sicca & terrenæ substantiæ, quæ validiora & propriè talia ; alia verò insuper humida & aquea, quæ leuiora. Nam quò qualitas prima in subjecto est densiore, eò efficaciùs operatur. *Vsus* primarius ad inflammationum ortus & incrementa prohi-

bẽda, ſecũdarius in quouis rheũmatiſmo à plèthora, vel cacochymia. *Materia* horum talis eſt: è quibus quæ valentiora, ſapore acerbo vel auſtero facilè dignoſcuntur.

Radices; pruni ſylueſtris, pẽtaphylli, biſtortæ, tormentillæ.

Cortices; radicis mandragoræ, quercus circa radicem, malicorium, h. e. cortex granatorum.

Folia; lentiſci, cupreſſi, rubi, ſolani, plãtaginis, myrthi, vitis pampinus, ſumach ſeu rhus obſoniorum, folia quercus, liguſtri, hyoſcyami, ſemperuiui, vmbilici Veneris, portulacæ, lactucæ, endiuiæ, cichorij, polygoni, auriculæ muris, lentis paluſtris, equiſeti, pyri.

Semina; pſyllij, plantaginis, myrtillorum, roſarum.

Flores; roſarum rubrarum, balauſtiorum. h. e. ſylueſtris punicæ flos, cytinus, h. e. ſatiuæ punicæ flos.

Fructus; cydonia, ſorba, berberis, corna, nuces cupreſſi, myrtilli, gallæ virides, meſpila, pyra ſylueſtria.

Succi; acacia, hypociſtis, omphacium, acetum, ſuccus granatorum, limonum, mororum immaturorum.

Animal. excrem. albumen oui.

Mineralia; alumen, vitriolum, cẽrusa, plumbum, sal, tuthia.

Terræ; bolus armena, terra sigillata.

Gummi; sanguis draconis.

Aquæ; foliorum in hac tabula recensitorum, quæcunique sunt vsitatæ in officinis, rosarum.

Olea; rosarum, myrtillorum, cydoniorum, omphacinum, lentiscinum, masticinum.

Vnguenta; comitissæ, refrigerans Galeni, populeonis, de bolo.

Emplastra; contra rupturam, de mastice.

EMPLASTICA.

Dicuntur, quæ corporis meatibus & poris illita, iis tenaciter adhærent, h. e. oblinunt, opplent, atque obstruunt meatus. Quoad *qualitates*, in actiuis temperata sunt, sine euidenti calore aut frigiditate, sine vlla acrimonia, aut mordicatione: in passiuis, quædam illorum habent consistentiam crassam & terrenam omninò, citra morsum desiccantem, quędam insuper etiam aqueo vel aëreo humore

more perfusa, vnde fiunt tenacia ac lenta. *Vsus* horum in fluxionibus omnibus coërcendis, hæmorrhagia quauis, nariū præsertim: vulneribus & vlceribus humidioribus, quæ fouentur à fluxione, exsiccandis. Secundariò etiam ad suppurandum; cutis enim meatus opplent, & calorem continent, quò tumores faciliùs maturentur. Talia sunt sequentia, quæ in formam cataplasmatis, emplastri, vel pultis maximè præscribuntur.

Radices; altheæ, liliorum, maluæ, symphyti.

Folia; alceæ, maluæ, portulacæ.

Semina; fœnogræci, lupinorum, sesami.

Fructus; vuæ passæ, ficus, nuclei pineorum aqua macerati.

Gummi; arabicum, tragacanthæ, sanguis draconis, mastice, sarcocolla, thus & eius cortex.

Animalium partes, excremēta; mumia, cēra, oui albumen, adipes recentiores, & medullæ quadrupedum, butyrum recens, caseus recens, œsypus, agni caput, porci pedes, vituli caput, & pedes: spodium de ebore, h.e. materia dentium elephantinorum.

Terræ; bolus armena, terra sigillata,

Farinæ; tritici, amylum, farina volatilis, fabarum.

Mucilagines; cuiuscunque generis.

Mineralia & metallica; alumen, lithargyrium, ceruſa, ſtibium, plumbum vſtum, cadmia, pompholix, calx.

Lapides; hæmatites, gypsū, calaminaris.

Reſinæ; omnes, pix.

Marina; corallium, cochleæ, ſuccinum.

Olea; omnia temperata.

Vnguenta; album Rhaſis, vnguentum nutritum, diapompholygos, vnguentum deſiccatiuum rubrum.

INTERCIPIENTIA.

Vulgò *Defenſiua*, quæ facultate frigida & adſtringente humoribus in ipſa via aditum intercludunt, ne ad partem affectam pertingant. A repellentibus ſolùm ratione loci differunt. Hæc enim adhibentur parti affectæ; intercipientia verò viis, per quas humor defluit. *Materia* itaque intercipientium eadem cum repellentibus.

ADSTRINGENTIA.

Aliàs *Occludentia*, *Conſtringentia*, *Contra-*

bentia & Obſtruentia nominantur. Græcis στυπτικὰ, συνταικὰ, συστικὰ. Communiter verò ac generaliori ſignificatu adſtringentis vox ſub ſe comprehendit etiam repellentia, condenſantia, incraſſantia, partes roborantia. Strictè verò hoc loco denotat tantùm medicamenta grandiores corporis meatus, vt ſunt, venarum, vteri, inteſtinorum, &c. coarctantia, & vndique conſtringentia, ad differentiam condenſantium, quæ tenues tantùm & exiles poros cutis conſtringunt. Subſtantiæ ſecundùm Galen. 5. ſimplic. fac. c. 14. ſunt craſſæ, frigida & ſicca: quorum *vſus* in alui fluxibus, dyſenteria, catarrhis, & humorum quouis impetu coërcendo, ac ſenſibili quauis excretione cohibenda. Qualia ſunt ſequentia, quibus ſemper calidiora, quæ partes roborant, commiſcenda.

Radices; biſtortæ, conſolidæ maioris, tormentillæ, rhabarbarum toſtum.

Cortices; myrobalanorum, granatorum, thuris, glandium calices.

Ligna; ſantala.

Folia; plantaginis, centinodiæ, (*polygoni latifolij*,) equiſeti, burſæ paſtoris, piloſellæ, myrthi.

Flores; balauſtia, roſarum.

Semina; acetoſæ, portulacæ, myrtillorum, plantaginis, papaueris albi, roſarum, acini vuarum paſſarum, oryza.

Fructus; cydonia, pyra, ſorba, corna, meſpila, granata, ribes, berbetis, mora immatura, nuces cupreſſi, gallæ.

Succi & liquores; amylum, acacia, hypociſtis, ſuccus cydoniorum, agreſta, vinum auſterum, lac chalybeatum, ferratum.

Animal. cornu cerui vſtũ, ebur, mumia.

Gummi; tragacanthæ, maſtix ad ʒ j. ſanguis draconis.

Lapides ac *terræ*; lapis hæmatites, terra ſigillata, bolus armena.

Metallica; alumen, ferrũ, crocus Martis.

Marina; corallia, ſuccinum, margarithę.

Aquæ; roſarum, plantaginis, portulacæ, centidoniæ, acetoſæ.

Syrupi cydoniorum, roſarum ſiccarum, granatorum, myrtinus, miua cydoniorũ.

Condita; cydonia condita, corna condita.

Conſerua & confectiones; conſerua roſarum vetus, diacodium, philonium, theriaca recens.

Trochiſci; de rhabarbaro, ſpodio, carabe.

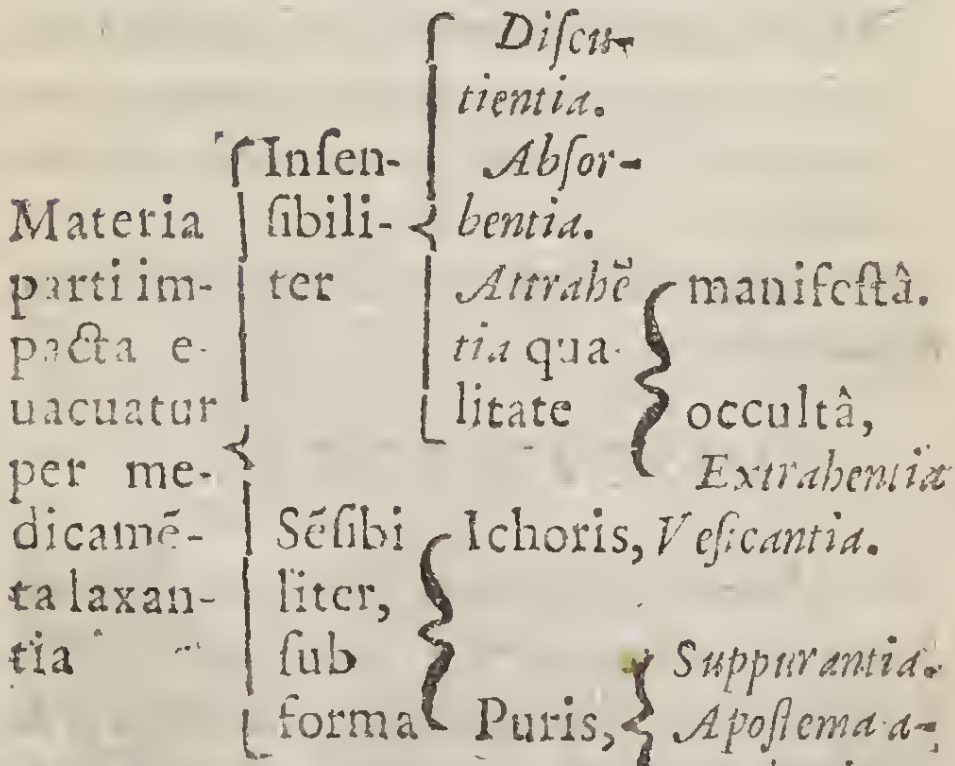
LIBRI PRIMI

PARTIS PRIMÆ

SECTIO IV.

De Medicamentis, causæ peccantè quiete dicatis.

Typus Sectionis.

LAXANTIA.

ΧΑΛΑΣΤΙΚΑ propriè dicta sunt, quæ materiam in parte collectam euacuant, vel *insensibiliter*, vel *sensibiliter*. *Insensibiliter* quidem euacuant attenuantia, emollientia, rarefacientia, discutientia, nonnunquam attrahentia, & absorbentia, aliquando, vt initio inflammationum, repellentia. *Sensibiliter* verò, vbi repelli, aut dissolui nequit materia, primùm maturantibus pus est præparanda, deinde euacuanda pus aperientibus. Quæ omnia, pro modo & diuersitate affectus, sola, mixta vsurpantur: de quibus proprio loco partim actum, partim agendum. Adeò vt non opus sit laxantibus propriam classem assignare, cùm eandem cum prædictis materiam obtineant.

DISCVTIENTIA.

Diaphoretica, discutientia, digerentia, resoluentia, communiter vocantur medicamẽta humores in halitus dissoluentia, & noxiam materiã per ἀδηλον διαπνοὴν eua-

cũantia. Quorum alia leuia sunt, & debiliter digerentia. *Rarefacientia* dicta; de quibus paulò post in secunda parte huius libri: alia verò fortiora, & validiùs digerentia, *Diaphoretica simpliciter* nuncupata, quæ calida siccáque sunt, partiúmque tenuium: hæc enim penetrando crassos & viscidos humores in aliqua parte hærentes attenuant, & in halitus dissoluunt, vt posteà per se facilè dissipentur & discutiantur. Facultate cognata sunt flatus discutientibus, aut potiùs eadem cum illis. *Materia* ergò petenda ex tabula attenuantium & emollientium validiorum, ex tabula item flatus discutientium. Quæ vide suo loco.

ABSORBENTIA.

Quæ valida attenuandi exsiccandiquẽ vi, humorem emollitum & attenuatum, citra dissolutionem depascunt & absumunt, dicuntur medicamenta *Absorbentia*. Quorum *vsus* est in tumoribus œdematósis, nonnunquam etiam scirrhosis; sed post vsum emollientium, & attenuãtium. Talia sunt sequentia, quæ forma vaporis, aut fotus cum spongia, vnguen-

ti, vel emplastri vsurpari possunt.

Liquores; acetum, muria, aqua marina, lixiuia è cineribus sarmentorum & similium, vt ab extincta elotaque calce.

Cinis; omnis, ficulneus maximè, sarmentitius, ex ilice, brassica, & herbis aliis nitrosis.

Mineralia; alumen, sal, nitrum, sulphur, calx.

Olea; Philosophorum, petroleum, euphorbij, castorei, costinum.

ATTRAHENTIA.

Ἑλκτικὰ ἢ ἐπισπαστικὰ sunt, quæ humores altè impactos in superficiem eliciũt. Idque qualitate vel occulta, de quibus mox; vel manifesta: eaque vel insita, vt *thapsia*; vel acquisita à putredine, vt *fimus columbinus*. Talia sunt calida sicca & tenuium partium, caloris enim est trahere: siccitas est lima caloris, tenuitas partium actionem caloris accelerat. Quoad *gradum*, alia sunt leuiora attrahentia, calida sicca 2. alia validiora, quæ simul etiam discutiunt, μεταυξελκτικὰ dicta, calida sicca 3. *Vsus* in humoribus, spiritibus & flatibus altè impactis eliciendis ad

cũtẽm, V.G. in abſceſſibus criticis, bubonibus, iſchiade, hydrope, venenis tabidis, ad alimentum reuocandum.

Materia hæc eſt.

Radices; thapſiæ, enulæ campanæ, iridis, ariſtolochiæ rotundæ, cyclaminis, pyrethri, arundinis, narciſci, cepæ, allium.

Herbæ & folia iberidis, calaminthæ, thlaſpi, anagallidis purpureæ, hederæ, tithymali, & eſulæ omnes, flammula, lepidium, arum, ſaponaria, dictamnus Creticus, ranunculus (*præcipuè ſylueſtris*,) vrtica, hydropiper, chamelæa, thymelæa, laureola.

Semina; ſinapi, vrticæ, naſturtij, thlaſpi, ſtaphiſagriæ, verbaſci, cardamomum, capſicum.

Gummi; ammoniacum, euphorbium, galbanum, ſagapenum, bdellium, opopanax.

(*Quæ tamen, vt obiter moneam, ſecundùm vulgarem conſuetudinem, in hac & aliis tabulis, ad gummata referimus; ne juniores in lectione materiæ Medicæ aut Receptarium turbentur: aliàs* bdellium *propriè eſt reſina; reliqua verò ſunt ſucci inſpiſſati.*)

Reſinæ; pix arida, reſina vulgaris.

Excrementa; mel, ſtercus caprinum, fi-

mus columbinus, asininus, & omnes.

Animal. cantharides, scorpiones, castoreum.

Lapid. & mineral. magnes, sulphur.

Marina: succinum, siue electrum.

Emplastra: oxycroceum, de meliloto, fermentum acerrimum.

EXTRAHENTIA.

Sub attrahentibus comprehenduntur, quæ occulta qualitate venenum, spicula, vel alia vulneribus infixa, extrahunt: quorum indefinitus cùm sit numerus, necdum satis constet cujusque extrahendi corporis analogum medicamentum epispasticum, eapropter communibus potissimùm & indeterminatis, cuiuscunque corporis infixi extractionem adjuuantibus, contenti erimus. Veluti sunt sequentia.

Radices; aristolochiæ, rotundæ, iridis nostratis, arundinis, pastinacæ syluestris, ari, bulbi omnes, eryngij radix cum melle trita.

Folia; genistæ, dictamnus Creticus, rabacum, (quæ duo venenum extrahunt,) anagallis vtraque, verbascum vulgare.

Cortex; medianus tiliæ.

Semina; verbaſci, ſinapi.

Gummi; ammoniacum, galbanūm, opopanax.

Animal. cochleæ, terreſtres tritæ cum putamine, lacertæ caput in puluerem tritum, lingua vulpis præparata, (eodem modo quo pulmo ipſius,) vino rubro, vel decocto ariſtolochiæ rotundæ madefacta, valet ad extrahendum plumbum.

Excrem. propolis.

Lapides: magnes præparatus ferrūm trahit, lapis lyncis paleas, & herbarum cauliculos.

Marin. ſuccinum etiam paleas trahit.

Emplaſtra: apoſtolicum, fermentum.

Vnguentum nigrum, ſeu fuſcum Nicolai.

VESICANTIA.

Ab effectu nomen ſortita ſunt medicamenta, quæ vel parti tantùm ruborem inducunt, vnde *Phœnigmi* dicuntur; vel inſuper etiam veſicas excitant, quibus apertis ſeroſus humor effluit, vnde *Veſicantia* nominantur. Naturæ ſunt calidæ 4. gradu; ſed ſubſtantiæ tenuis, cujus

cauſa ſuperficiem partis penetrare poſſunt. *Vſus*, cùm materia neque attenuantibus, neq; mollientibus, neq; attrahentibus diſcuti poteſt; violenter enim attrahunt, diſſoluunt & colliquant, cuticulam inſtar feruentis aquæ in veſicam attollunt, in quam, quicquid humoris attractum, colligitur. *Materiam* quod attinet, multa quidem ex attrahentium tabula huc ſolent referri, operationem veſicantium juuantia; pauciſſima tamen ſunt, quæ ad hanc claſſem per ſe poſſunt referri, nimirum.

Cantharides cum aceto fortiſſimo malaxatæ.

Thapſia, eius nimirum *radix* & *flos*.

Flammula Iouis.

Radix ranunculi minoris, h. e. 5. Matthiol. & 3. Fuchſ. qui etiam flammula dicitur Geſnero.

Fermentum vſtum.

SVPPVRANTIA.

Ἐπυκτικὰ ſeu ſuppurantia medicamenta ſunt, quæ naturam in puris generatione adjuuant, quorum *vſus*, ſi diſcutientibus medicamentis malum non cedat, in tumoribus ſanguineis, vel cum

sanguine mixtis, vtpote qui soli suppurari possunt. In tumoribus enim ex bile & melancholia vix sine periculo adhibentur suppurantia, quin degenerent & corrumpantur hi humores, vt cancrum & maligna vlcera excitent. Naturæ secundùm Galen. 5. simpl. cap. 8. 9. sunt simillimę corpori & parti, cui adhibentur, (in calore sc. & humore,) vt calorem innatum augeant & foueant, qui huius concoctionis autor est : præterea emplastica, quæ lentore suo cutis spiracula occludunt, spiritus & calorem intùs cohibent, vt auctior redditus, humorem faciliùs maturare possit. Qualia sunt sequentia, è quibus si quædam sicciora vel humidiora videntur, aliorum mistione contemperanda.

Radices; altheæ, liliorum alborum, tussilaginis, bryoniæ recentis, cucumeris syluestris recentis, cepa cocta.

Folia; altheæ, maluæ, acetosæ, brancæ vrsinæ, viscum.

Semina; lini, fœnogræci, hordei, tritici.

Farinæ; hordei, tritici, panis triticei, orobi.

Fructus; caricæ pingues, passulæ, dactyli pingues.

Gummi: ammoniacum, bdellium.

Resinæ: terebinthina laricea, thus, styrax liquidus, pix, resina vulgaris.

Animal. adeps galinaceus, anserinus, axungia porci, medulla vituli, butyrum, œsypus, vitellum oui, cera flaua, propolis, lac.

Seuum quodcunque.

Succi & liquor. sapa, aqua calida perfusa, hydrelæum, ladanum.

Olea: oleum dulce, amygdalarum dulcium, seminis lini, liliorum albo-rum.

Vnguenta: altheæ, resumtiuum, basilicónis, Agrippæ, aureum.

Emplastra; diachylum simplex & compositum cum gummi, fermentum.

APERIENTIA APOSTEMA.

Varia quidem sunt, quæ pus aperiunt, inter quæ fimus columbinus, ranunculus, cantharides, lac ficulneum: attamen tumores maturati vsitatiùs ferro & igne, siue cauterio actuali, vel potentiali aperiri solent.

LIBRI PRIMI

PARS SECVNDA.

De Remediis respicientibus morborum summa genera.

DIATYPOSIS huius PARTIS.

MORBORVM summa genēra tria sunt. Intemperies, Mala compositio, Vnitatis solutio.

Intemperies vel est simplex, cui opponuntur *Alterantia* : vel cum materia, quæ habet rationē causæ, & postulat remedia *causis opponenda*. De his actum parte prima.

Instrumentorum vitia, quæ quidem medicamentis tolluntur, sunt. 1. Angustia meatuum insensibilium : Densitas nimirum, cui opponuntur *Rarefacientia*. 2. Dilatatio mearum insensibilium, cui *Condensantia* ; sensibilium, cui *Adstringentia* (suprà explicata) opponuntur. 3. Morbi quidam ab hypersarcosi nati, vt constipatio cauitatis, magnitudo vel nu-

merus auctus, qui requirunt *Cathæretica*; vbi de *Pyroticis* in genere.

Reliquorum malæ compositionis morborum remedia vel sunt Præseruatoria, oppositа eorum causis, cum quibus vna tolluntur, adeòque hic non repetenda; vel Chirurgica, adeòq; huc impertinentia.

Vnitas soluta, vel est simplex, & requirit *Glutinantia*, quò spectant *Vulneraria*; vel conjuncta cum deperditione substantiæ, huc *Sarcotica*, *Epulotica*, *Callum generantia*. De quibus singulis in specie.

RAREFACIENTIA.

Ἀραιωτικὰ Græcis dicta sunt, quæ cutis meatus, ac poros aperiunt, ad insensilem transpirationem procurandam. Talia sunt calida moderatè, nostróque simillima calori, humida, vt laxent; nam ficca coarctant; tenuium partium, vt penetrent. *Vsus* præcipuè externus, ad internas maximè putredines euitandas; vaporibus & fuliginibus sanguinis hac ratione difflatis: in tumoribus superficiariis, vbi materia est calidior, pars verò natura mollis & rara, vt humor in parte con-

tentus, tumorem dolorémvē excitans, ſolutus, in vapores meliùs exhalare poſſit. Qualia ſequentia exiſtunt.

Radices; altheæ, liliorum alborum.

Folia; anethi, maluæ, violariæ, ſambuci, ebuli, brancæ vrſinæ, mercurialis.

Flores; chamomillæ, meliloti, ſambuci.

Semina; lini, fœnogræci.

Fructus; ficus aridæ.

Adipes & axungiæ; porcina, vitulina, gallinacea, humana, anſerina.

Excrementa; butyrum recens, œſypus.

Aquæ; chamomillæ, liliorum alborum, aqua tepida, eiúſque balneum.

Olea; oliuarum, liliorum, alborum, violarum, amygdalarum dulcium, lumbricorum, chamomillæ, anethi, ſeminis lini, irinum, jaſminum.

Vnguenta; reſumptiuum, altheæ.

CONDENSANTIA.

Πυκνωτικὰ ſunt, quæ poros cutis contrahunt, ad inſenſilem tranſpirationem cohibendam. Naturæ, reſpectu adſtringentium (de quibus ſuprà) magis aqueæ. Quorum *vſus* ad nimium ſudorem, & ſpirituum diſſolutionem inhibendam.

Materia sequens est.

Folia; semperuiuum maius & minus, lactuca, portulaca, vmbilicus Veneris, endiuia, cicerbita, dens leonis, psyllium, nymphæa, lenticula paluſtris.

Aqua frigida. Summatim, quæcunq; refrigerant, sed non adstringunt, tenues quidem poros contrahunt; sed totam partem valentiùs adstringere nequeunt.

PYROTICA.

Pyrotica in genere dicuntur, quæ calore suo excedente, non secus ac ignis, vel aqua feruens, cutim in varios vsus adurunt. Vnde igneæ prorsus naturæ esse necesse est. Differunt tamen gradibus caloris & modo materiæ. Primi generis sunt *Rubificantia*, & *Vesicantia*, omnium mitissima, de quibus suprà. Secundi generis sunt *Cathæretica*, exedentia, siue corrodentia, sarcoticis opposita, quæ in superficiem tantùm agunt, citra vicinæ partis corruptionem, eamque leniter, ac sensim arrodunt, atterunt, detrahunt atque absumunt. Calida sicca in 3. & 4. gradu, substantiæ tenuis, vt se in materiam absumendam insinuent, &, priuſ-

quàm longiùs penetrare quẽant, diſſipentur. Tertij generis ſunt *Septica*, vel putrefacientia, cathæreticis acriora, quæ altiùs penetrant, carnémque tenuem colliquant, putrefaciunt, & corrumpunt. Idque faciunt non tàm ſummi caloris beneficio, quàm malignâ qualitate, quam propter calori natiuo infenſiſſima, eius συμμετρίαν deſtruunt, vnde ſequitur humidi primigenij diſſolutiuo, & cadauerosa putrilago. Subſtantiæ ſunt multò craſſioris, quàm ſuperiora, (moderatè tamen, cùm ſint aliàs leptomera;) tenuior enim à calore noſtro facilè diſſipatur. Quarti generis ſunt *Eſcharotica*, aliàs *Cauſtica*, & *Cauteria potentialia*; (licet alij diſcrimen conſtituant inter Eſcharoticum, & Cauſticum, vt illud ſit mitius, hoc vehementius,) quæ altiſſimè penetrant, nec modò cuticulam, ſed veram etiam cutim, inſtar ignis, repentè adurunt, cruſtâ duriore inductâ, quam Eſcharam vocant. Calidiſſima ſunt in 4. gradu, ſubſtantiæ abſolutæ craſſæ & terrenæ, ob quam ſummus calor non facilè diſſlatur; ſed tenaciter adhærens violenter vrit, vellicat. *Vſus : Cathæreticorum.* In excreſcentia carnis, ſeu morbis ab hyper-

sarcosi natis; in polypo, tuberculis, verrucis, callis absumendis, detrahendis. *Septicorum.* In tumoribus variis, polypis, ozænis, in callis, & excrescentiis, vlceribus putridis, phagedænicis, malignis, partibus corruptis auferendis. Sed hæc potiùs, quia labem in emendabilem relinquunt, ex agro Chirurgico exterminanda essent, eorumque loco vsurpanda, si opus, Detergentia, Cathæretica, Escharotica. *Escharoticorum* siue *Causticorum.* Cùm cutis quauis de causa aperienda est, & laborans sectionem vel vstionem per cauterium actuale ferre nequit, tunc vtimur medicamento causticò. Item, vbi sanguinem supprimere volumus è vasorum erosione erumpentem, nam crustam inducit, tanquam operculum, parti, è qua sanguis fluit. Pyroticis annumerantur *Psilothra*, seu medicamenta depilatoria, h.e. partem pilosam glabram reddentia: habent enim & ipsa facultatem erodentem & causticam.

Materia Cathæreticorum.

Radices; aristolochiæ rotundæ in furno siccata, asphodeli, cucumeris sylvestris,

quæ mitiora; hellebori nigri, quæ validior.

Cineres; testarum concharum, tithymalorum, gallarum vstarum.

Lapides; pumex crematus, lapis lazuli illotus: quæ mitiora.

Mineralia; vitriolum calcinatum, plumbum vstum, alumen vstum, argentum viuum præcipitatum, ærugo, sublimatum, æris squamma, calx, chalcitis, misy, sory, antimonium calcinatum peculiariter ad cancros, sal ammoniacum, cinabrium.

Olea; vitrioli, sulphuris. *Aqua fortis.*

Vnguenta; apostolorum, ægyptiacum, Isidis.

Trochisci; Musæ, Passionis, Andronis.

Materia Septicorum.

Arsenicum { Purum. / Sublimatum.

Auripigmentum.
Cedrinus liquor.
Chrysocolla.
Sandaracha Græcorum.
Aconitum.

Dryopteris.
Pithyocampe.

Materia Cauſticorum ſiue Eſcharoticorum.

Materia *communis* eſt ferè lixiuium, è quo ſapo conficitur, ex quo vel ſolo cauterium fieri poteſt, quod ſexcentis aliis præfert Heurnius l. 1. meth. ad praxin, quem vide ibidem. *Propria* materia eſt multiplex, ac vix Chirurgus exiſtit, qui nō aliquid ſecreti jactitet; alius enim lixiuio addit vitriolum ſublimatum, auripigmentum, ſalem ammoniacum, nitrum, fel vitri, cineres clauellatos, ſalem gemmæ, &c. ex quibus variè *componunt ſua cauteria.*

PSILOTHRA.

Ad depillandas partes, alij vrentia actu vſurpant, (aurum maximè,) alij poteſtate agentia, qualia ſunt:

Lixiuium forte.
Calx viua.
Oua formicarum.
Sandaracha.
Arſenicum.

Auripigmentum.

Oleum { Sulphuris. / Vitrioli.

GLVTINANTIA.

Κολλητικὰ medicamenta ſunt, quæ labra recentis vulneris conjungunt. Talia in calore ſunt temperata, ne acrimoniâ feriant: in reliquis qualitatibus deſiccant cum adſtrictione, & ſubſtantiæ craſſitie, ſic enim prohibent, ne inter labra coitura aut influat, aut ſuccreſcat humor. *Vſus* in cruentis vulneribus, quamuis & vlceribus, vbi mundata ſunt. Hæc autem *materia* vſitatior.

Radices; pentaphylli, tormentillæ, ſymphyti.

Folia; ſaniculæ, pyrolæ, piloſellæ, herniariæ, cynogloſſi, plantaginis, hyperici, verbenæ, ſalicis, ſcabioſæ, attractylis, iſatidis, chamæpyteos, centauri minoris, millefolij, betonicæ, bugulæ.

Gummi; ſarcocolla, ſanguis draconis.

Reſinæ; thus, myrrha, pix, terebinthina.

Succi; aloë, hypociſtis.

Animalia; mumia, lumbrici, pili leporis vſti.

Mineralia; lithargyrum, plumbum, cadmia, lapis calaminaris.

Vnguenta; de lithargyrio, de betonica.

VVLNERARIA.

Τραυματικὰ medicamenta sunt, è quibus potiones vulnerariæ vulgò dictæ componuntur: quorum vis est singularis sanguinem expurgandi, & ab omni excrementitiorum humorum colluuie vindicandi, vt ex eo, tanquam laudabili materia, caro & quæuis alia substantia deperdita promptè reponi possit, & pars pristinæ vnioni restitui. Vide Paræum lib. 18. c. 28. *Vsus* in vlcerum & vulnerum difficiliore curatione.

Materia ita se habet.

Radices; tormentillæ, consolidæ vtriusque, zedoariæ, galangæ, angelicæ, bistortæ, aristolochiæ rotundæ, liquiritiæ, caryophyllatæ.

Herba ac folia; limonij, saniculæ, pyrolæ, verbenæ, alchymillæ, persicariæ, vincæ peruincæ, agrimoniæ, ophioglossi, cyclaminis, virgæ aureæ, vel consolidæ Saracenicæ, equiseti, betonicæ, pimpinellæ sanguisorbæ, ceterach, artemisiæ, lilij conuallij,

conuallij, centaurij minoris, veronicæ, polygonati, plantaginis, sabinæ, cardui benedicti, pilosellæ, hyperici, tanaceti, herniariæ, scordij, serpentariæ.

Fructus; cicera rubra, grana juniperi contusa, nux juglans.

Animalia; cancri fluuiatiles, astaci, mumia, oculi cancri.

Marina; sperma ceti.

Lapid. ac *terræ*; corallum rubrum, album, bolus, armena.

Aquæ destillatæ ex herbis prædictis.

SARCOTICA.

Medicamenta sunt, quæ remouent impedimenta naturæ in carnis generatione; videlicet, duplex excrementum, quod in ipsa carnis generatione perpetuò gignitur: tenue nimirum, quod ichor siue sanies vocatur, vnde vlcus humidum redditur: & crassum, siue sordes, vnde sordidum efficitur. Illud exsiccandum, hoc detergendum est. Naturam itaque habent Sarcotica moderatè calidam & siccam, infra secundùm ordinem, & detergentem sine morsu. Quod enim calidius, carnem colliquat; frigidius adstringit, & sanguinem ad generationem car-

nis fluentem repellit : ſiccius abſumit quod influit : detergens cum morſu non modò ſanguinem in carnem concreſcere non ſinit, ſed & mordicando fluxiones excitat. *Vſus* in vulneribus aut vlceribus cauis.

Quoad *materiam*, quæ inter Sarcotica recenſentur, vix merè talia ſunt, quin ſimul vel glutinantia, vel detergentia, vel pus mouentia exiſtant; aliorum proin temperanda mixtione. Propriè verò talia ſunt ſequentia, inter quæ ſicciora ſiccioribus, minus ſicca humidioribus adhibenda ſunt corporibus.

Radices; ſymphyti, iridis, ariſtolochiæ.

Folia; hyperici.

Succi; aloë.

Farinæ; hordei, orobi, erui, fœnogræci.

Reſinæ; thus, colophonia, maſtix, reſina pini, lachryma abietis, pix, terebinthina, myrrha.

Gummi; tragacantha, ſanguis draconis, ſarcocolla.

Mineralia; cadmia, ceruſa, tuthia, pompholix, lithargyrium, plumbum vſtum & lotum.

Vnguenta; aureum, deſiccatiuum rubrum.

Emplastra; de betonica, de gratia Dei.

EPVLOTICA.

Cicatrizantia sunt, quæ vlcus carnẽ repletum cicatrice obducunt. In passiuis valdè sunt sicca, vt non modò absumant humorem influentem, sed & eum, qui in carne vlceris est: crassioris substantiæ, vt adstringant & contrahant. In actiuis frigida potiùs, quàm calida, ac sine morsu: licet multa inter epulotica numerentur, cum morsu desiccantia, durioribus tantùm corporibus conuenientia. *Vsus* patet. *Materia* hæc est.

Radices; aristolochiæ rotundæ, tormentillæ.

Folia; plantaginis, myrthi, granatorum, cauda equina, numularia.

Cortices; granatorum, glandium calices.

Cineres & vsta; lanæ crematæ, linteorum, gossypium vstum, spongia vsta, pili leporis vsti, testæ fornacum vstæ.

Gummi & succi; sanguis draconis, acacia.

Fructus; cupressi, gallæ immaturæ.

Flores; balaustia, rosarum.

Terræ; Lemnia, Armena, crèta alba.

Lapides; hæmatites, calaminaris, gypsum.

Metallica; scoria ferri, alumen vstum, plumbum vstum & lotum, plumbi puluis de quo vide Fernel. lib. 6. m. m. c. 16. æs vstum, ceruſa, lithargyrium, chalcitis, cadmia lota, pompholix, sulphur, auripigmentum, vitriolum, tuthia vsta, lota, antimonium vstum, calx lota, spodium.

Animal. cornu cerui vstum, os sepiæ, ebur vstum, ostreæ testa.

Marina; corallia.

Vnguenta; album Rhasis, nutritum, vel de lithargyrio, de ceruſa, de tuthia, de minio, deſiccatiuum rubrum.

CICATRICES DELENTIA.

Adipes & medullæ; humana, asinina, ceruina, axungia thymali piscis.

Olea; myrrhæ, vitellorum ouorum, camphoræ, balsamum orientale.

Farina; fabarum, & *succus* hederæ.

Semina; erucæ, sinapi.

Mineralia; borax, nitrum.

Aquæ; florum liliorum, & fabarum. Ex quibus varia fiunt vnguenta, linimenta.

CALLVM GENERANTIA.

Τραυλικὰ dicuntur; non quòd propriè callum generant: hoc enim naturæ opus: sed quòd naturam hoc in opere adjuuant. Talia in actiuis moderatè sunt calefacientia, (ne resoluant & consumant succum, è quo callus generari debet,) in passiuis desiccant: quoad secundas qualitates, incrassant, indurant, adstringunt. Súntque

Interna; succus primulæ veris, radicis agrimoniæ succus aut puluis: cum primis lapis osteocolla ad ʒ j. cum aqua symphyti.

Externa; aloë, acacia, bolus Armena, farina volatilis, lapis osteocolla, nux cupressi, thus, gũmmi tragacanthæ.

LIBRI PRIMI

PARS TERTIA.

De Remediis respicientibus symptomata communissima, maximéque vrgentia.

TYPVS.

Symptomata cõmuniſſima, maximéque vrgẽtia ſunt ſequentia, iiſque oppoſita remedia.

- Dolor, cui opponũtur. — *Anodyna.* / *Narcotica.*
- Vigiliæ, *Hypnotica.*
- Sanguinis fluxus. *Ἀναιμα.*
- Syncope. *Reficiẽtia ſpiritus.*

ANODYNA.

ANODYNA, vel *Paregorica* ſunt, quæ perſiſtente cauſa doloris, neque tamen ſenſus ſopiendo, dolorem leniunt: qualia ſunt in actiuis qualitatibus quàm maximè temperata, & calori noſtro ſimil-

lima: in passiuis humida; siuē aquea, siue aërea: substantiæ tenuis, omnis adstrictionis expertia. Hæc enim blando suo calore partis calorem fouent, tenuitate substantiæ in partes subeunt, benigna humiditate easdem laxant: quò causa doloris in parte contenta, per ἄδηλον διαπνοὴν facilius discutiatur, & euacuetur. *Materia* horum talis est, quæ sunt topica externa potissimùm.

Radices; althææ, liliorum, maluæ.

Folia; sambuci, maluæ, violariæ, anethi.

Semina; lini, fœnogræci, tritici eiusque farina, hordei.

Flores; chamomillæ, meliloti, verbasci, crocus.

Animal. partes, excrem. lac tepidum, butyrum recens, insulsum, cœsypus, vitellum oui, caro animalium adhuc calens, omenta animalium, pulmones animalium recens extinctorum.

Medullæ; omnes officinales.

Adipes & axungiæ; suilla, anserina, gallinacea, humana.

Olea; oliuarum dulce, lumbricorum, rosarum, chamomillæ, amygdalarum dulcium, liliorum, seminis lini, vitellorum ouorum, hydrelæum, anethinum;

jaſminum, keirinum, ſeſaminum.

Panis triticeus mediocriter coctus, calens.

Medulla panis albi.

Mucilagines; ſeminis maluæ, pſyllij, althææ, fœnogræci.

Seua; caprinum, ceruinum, hircinum.

Vnguenta; pectorale, althææ.

Ex quibus varia fiunt anodyna, fomenta, linimenta, pultes, cataplaſmata.

NARCOTICA.

Narcotica medicamenta ſunt, quæ partibus ſenſum auferunt, vel ſtuporem inducunt, ne id quod dolorificum eſt percipiant: quorum *vſus* in vehementiſſimis doloribus. Omnia quidem vehementer frigida, ſed non tàm manifeſta frigiditate, quam occulta ſtuporem inducunt.

Radix; mandragoræ, hyoſcyami.

Folia; hyoſcyami, mandragoræ, papaueris, ſolani ſomniferi, tabaci.

Flores; hyoſcyami, papaueris, croci.

Semina; papaueris albi & nigri, hyoſcyami, lolij.

Succi inſpiſſati mandragoræ, hyoſcyami, opium.

Syrupi; papaueris albi, ẽratici.

Olea; mandragoræ,& ſeminis papaueris albi.

Opiatæ; theriaca recens,requies Nicolai,philonium Romanum, & Perſicum.

Pilulæ; de cynogloſſo.

Laudanum opiatum, ſiue nepenthẽs ad ℈ iij. iv. v.

HYPNOTICA.

Somnifera medicamenta dicuntur, quæ ſuaues ἀναθυμιάσεις ad caput mittunt, & calidos ſiccos, & acres vapores temperant. Quorum *vſus* maximè, vbi à vaporibus acribus vigiliæ proueniunt. Cujuſmodi ſunt ſequentia.

Folia; lactucæ, ſemperuiui, anethi.

Semina; lactucæ,frigida majora,papaueris albi.

Flores; violarum, nympheæ, roſarum.

Fructus; amygdalæ dulces,nuclei perſicorum.

Aquæ; violarum, nympheæ, lactucæ, portulacæ, ſolani, roſarum.

Syrupi; violarum,nympheæ,papaueris.

Conſeruæ; violarum, nympheæ.

Condita; caules lactucę Italicę conditi.

Succi; lactucæ, nympheæ, ſolani.

Species; diamargariti frigidi.

Olea ad inungendum frontem, tempora, & plantas pedum: oleum violarum, nympheæ, papaueris albi, amygdalarum dulcium, anethi, ſalicis, mandragoræ, ranarum.

Medulla; crurum vituli, cerui.

Vnguentum; populeonis. Ex quibus omnibus varia remedia ad ſomnum conciliandum, tùm interna, tùm externa, comparari poſſunt.

PROFLVENTEM SANGVINEM Cohibentia.

Ἴσχαιμα ſunt medicamenta ſiſtentia ſanguinem vberiùs prorumpentem ex vena: ſiue aperta aut exeſa ſpontè, ſiue rupta, aut in vulnere præciſa. Præſtant autem id, præter medicamenta cauſtica, quæ venas vrendo cruſtula (tanquam operculo) obducunt, quæ omnia cohibet, alia inſuper medicamenta variis modis: videlicet, vi emplaſtica, quatenus craſſa aut lenta ſubſtantia conſtant, venarum exitus infarciente atque implente: aut vi refrigerandi, adſtringendi

& ſiccandi, aliaue quadam proprietate. Quorum omnium *materia* communiter ſequens traditur.

Radices; ſymphyti, pentaphylli, rhabarbari torrefacti, vrticæ.

Cortices; granatorum, cortex pini.

Folia; plantaginis, centinodiæ, equiſeti, vincæ peruincæ, pimpinellæ, ſanguiſorbæ, androſæmi, vrticæ, ſalicis, lenticulæ paluſtris, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſemperuiui vtriuſque, rubi germina.

Flores; balauſtia, cytini.

Fructus; mala cydonia, pyra auſtera, ſorba, meſpila, rubi, mora immatura, rhus obſoniorum, gallæ immaturæ, gallæ exuſtæ, moxque aceto, vinoue exſtinctæ.

Succi & liquores; acacia, hypociſtis, aloë, acetum, oxycratum, vel poſca, omphacium, aqua frigida, ſuccus cucurbitæ, portulacæ, vinum auſterum.

Reſinæ; thus, myrrha, maſtix, reſina fricta. 5. m. m. 3.

Gummi; ſanguis draconis.

Marina; corallia.

Animalium partes, excrementa; glutēn; mumia internè, externè: albumen oui, tela araneæ, præſertim cui pollen è priſtina adheſit, ſanguinis grumus exiſicca-

tus, ſpodium de ebore, plumæ gallinaceæ combuſtæ, pili leporis & hominis combuſti, oſſa cremata.

Lapides; hęmatites, ſchiſtus, jaſpis, gypſum lotum.

Terræ; puluis communis 8. ſimpl. bolus, terra ſigillata.

Farinæ; tritici, fabarum, amylum.

Fuligines; fuligo à clibano, vel lebete æneo deraſa, fuligo thuris vel maſtices.

Mineralia; lithargyrium, ceruſa, pompholix, vitriolum, alumen.

Marina, ſpongia, quæ eſt fungus marinus.

REFICIENTIA SPIRITVS.

Non eſt hic ſermo de iis, quæ cauſas ſpiritus reſoluentes tollunt, & per accidens eoſdem reficiunt: neque de iis, quæ cordis calorem roborant, ad cardiaca releganda, ſed de ſolis illis, quæ grato ſuo halitu & vapore ſubito ſpiritus reficiunt, quorum *vſus* in animi deliquio & ſyncope. Qualia ſunt:

Radices; acori veri, angelicæ, caryophyllatæ, cyperi, iridis Florentinæ.

Cortices & ligna; citri, arantiorum,

lignum aloës, ſantala, maximè citrina.

Folia; calamenthæ montanæ, hyſſopi, lauendulæ, majoranæ, meliſſæ, menthæ, ocymi, roſmarini, pulegij, ſerpylli, thymi.

Flores; arantiorum; garyophyllorum, citri, jaſmini, lilij conuallij, limonum; ſpicæ omnes, roſarum, viola purpurea.

Baccæ; juniperi, lauri,

Fructus; cotonea benè matura, poma redolentia.

Aromata; caryophylli Indici, cinamomum, macis.

Reſinæ ac *gummi*; ſtyrax, camphora.

Excrementa; moſchus, zibetum.

Aquæ & *aceta*: aqua cinamomi, florum citri, arantiorum limonum, lauendulæ, jaſmini, roſarum, acetum generoſum, garyophyllatum, roſatum.

Olea odorata; cinamomi, coſtinum, de nuce moſcata, ſpicæ, camphoræ, jaſminum, garyophyllorum, oleum balſami, corticum citri, & ſimilia.

NB. *In mulieribus hæc odorata naribus non admouenda, vbi adeſt metus ſuffocationis vteri ſed potiùs graueolentia*, vt caſtoreum, ſuta, &c.

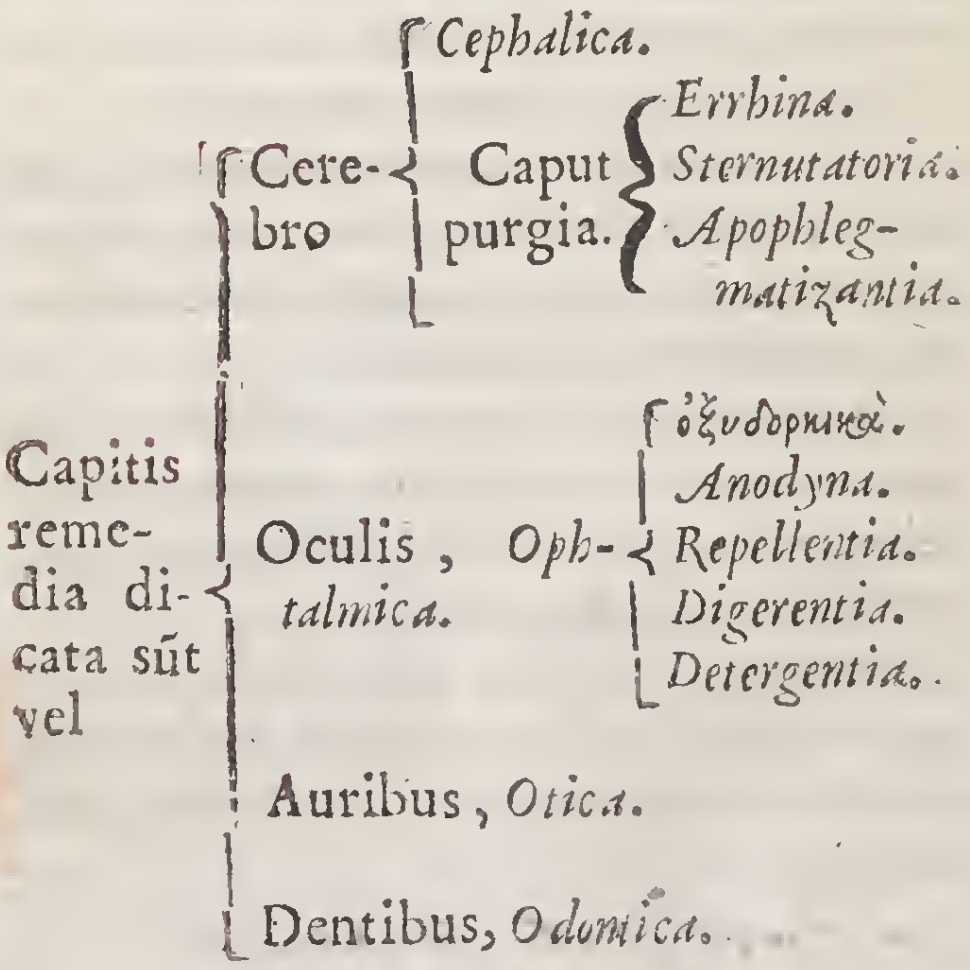
LIBRI SECVNDI

De Materia medica Particulari.

SECTIO I.

De Remediis capitis.

Typus Sectionis.

CEPHALICA.

CEPHALICA propriè dicuntur, quæ cerebri calorem natiuum & ἐυουσικὰς conseruandi & instaurandi vim obtinent, cerebrúmque ab omni causarum illuuie expurgatum confirmant. Quorum (vt & omnium aliorũ corroborantium, à partibus ipsis denominationem habentium) *Vsus* tùm antequàm morbi inuaserint, tùm in ipsis, & post ipsos expugnatos: passim verò post vniuersales purgationes, ad robur partibus restituendum, (vnde nomen corroborantis,) ne posteà vitiosos humores, indéque nouos affectus, suscipiant aliundè, aut fiat recidiua. Licet verò eiusmodi corroborantium facultas videatur occulta; caliditatem tamen, vel frigiditatem conjunctam habent, quarum ope intemperiei calidæ frigidæue vestigia simul tolluntur. In specie verò etiam Cephalica duplicia sunt, calida, affectibus cerebri frigidis, & frigida, affectibus eiusdem calidis & siccis, vt deliriis, mitificandis idonea.

Calida.

Radices; ariſtolochiæ, inſignis in epilepſia ab vtero, calami aromatici, acori & galangæ ad flatus, pœoniæ maris ad epilepſiam & pauores, viſcum quercinum etiam, iridis Florentinæ, cyperi, zedoariæ.

Folia; betonicæ, majoranæ ad flatus, ſaluiæ anguſtifoliæ, & centaurij minoris ad neruos firmandos, roſmarini ad tremorem & paralyſin, lauri, myrthi ad catarthos, calamenthæ montanæ, lauendulæ, primulæ veris, ocymi gariophyllati, ſaturejæ, hyſſopi, meliſſæ, origani.

Cortices & ligna; cortex citri, guajaci, ſaſſaphras, xyloaloë.

Semina; coriandri, fœniculi, ſileris mõtani, *baccæ* juniperi, lauri, myrthi; grana kermes, ſeu tinctorum, pœoniæ, melanthij, ſeu nigellæ ſemen.

Flores; ſtœchados Arabicæ, cerebri, ac neruorum q. vita, vertigini, epilepſiæ, ac melancholiæ ſaluberrima: lilij conuallij, tiliæ, ſpicæ nardi, centaurij minoris, betonicæ, anthos, meliloti, chamomillæ.

Fructus: anacardia, sed cautè, cùm sanguinem adurant.

Aromata: nux moschata, cubebæ, ℊ v. quotidiè deuorata, cardamomum, macis, garyophylli aromatici, cinamomum, zingiber, piper ad humidum cerebrum.

Resinæ: thus ad obliuionem, mastix, styrax, benzoin.

Animal. castoreum eximium, moschus, cinis hirundinum, & stercus pauonum in epilepsia.

Marina: ambra, succinum.

Aquæ: foliorum prædictorum stillatitiæ, aqua vitæ cum castoreo, theriacalis cum succo betonicæ imperialis, cœlestis, cinamomi.

Olea: nucis moscatæ, garyophyllorum, cinamomi, majoranæ, succini, rosmarini.

Syrupi: de stœchade, betonica, *mel* rosarum, anthos, oxymel simplex, & compositum.

Conseruæ; florum anthos, betonicæ, saluiæ, stœchados, tiliæ.

Condita: corticum citri, acori, myrobalanorum, nucis moscatæ. Coriandrum obductum.

Confectiones: theriaca, Mithridatium vetus: confect. aurea Alexandrina, ana-

cardina; ſed cautè.

Species dictæ in pituitam præparantibus.

Trochiſci; de carabe, gallia moſcata.

Externa.

Semen; nigellæ, vel cumini torrefacta, & linteo incluſa ſincipiti admota.

Olea; myrtinum, rutaceum, laurinum, nardinum, nucis moſchatæ per expreſſionem.

Emplaſtra; de betonica, de baccis lauri, & in pertinaci dolore de Vigo cum Mercurio.

Ruta & ſerpyllum, ad dolores, deliria, mentis perturbationem, & vigilias.

Eodem modo Verbena.

Frigida.

Herbæ; acetoſæ, lactucæ, portulacæ, violarum, cucumeris, capreoli vitium (*die glaben.*)

Ligna; ſantala, citrina, rubra, alba.

Flores; roſarum, violarum ad ſomnum, nymphææ.

Semina; 4. frigida majora, lactucæ, pſyl-

lij, papaūēris albi.

Succi; citri, granatorum, ribēs, acetum, omphacium, opium.

Gummi; camphora.

Aquæ ſtillatitiæ; ex foliis & floribus prædictis.

Conſeruæ; ex floribus modò dictis.

Condita; caules lactucæ, & cucurbitæ caro condita.

Species; diamargariti frigidi, diatrium-ſantalon, diatragacanthi frigidi.

Trochiſci; de camphora.

Externa.

Simplicia prædicta, quibus addenda *folia* hyoſcyami, ſolani, ſemperuiui maioris, mandragoræ, ſalicis, pampini vitis.

Olea; ex floribus prædictis ac ſemine papaueris albi, omphacinum; ex floribus ſalicis, pro inunctione narium & temporum.

Vnguenta, roſatum, refrigerans Gal. populeonis: *ceratum* ſantalinum.

Cephalicis opponuntur, quæ capiti nocent. Qualia ſunt ſeqq. lib. 2. compoſ. ſ. l. c. 1. ſub finem. Semen agni caſti: ſuccus abſinthij: oliuæ nigræ & maturæ:

arbuti fructus: myrrha, thus secunda valetudine hausti, vt Dioſc. vult: nam aliàs ſecundùm Auicen. obliuioni confert: hederæ cacumina, corymbi: fructus lentiſci: crocus, peucedanum: cyclaminus ſicca cum vino pota. Styrax multus ſomnos turbulentos facit, paucus triſtitiam diſcutit. Omnia denique nimis odorata καεβάειας inducunt, caput vaporibus replendo, in plethoricis præſertim.

ERRHINA.

Sunt medicamenta naribus indita, (vnde & Latinis *Naſalia*,) ad ſuperfluam pituitam circa meninges & cerebrum per nares expurgandam, vel citra manifeſtam cerebri agitationem, excrementis ſponte ad nares affluentibus, vel cum ſternutamento, quæ propriè Sternutatoria. Cenſentur calida tenuia, acria, & detergentia: inter quæ eligenda, quæ ſimul etiam Cephalica ſunt. Materia horum vel *ſimplex* eſt, vel *compoſita*.

Simplicia ſunt vel *ſicca*, vel *humida*.

Sicca.

Puluis, acori, caſtorei, croci, garyo-

phyllorūm, elaterij; (sed caūtè & aliis liquidis errhinis dissolutus:) hellebori albi & nigri, nucis moscatæ, piperis albi, pyrethri, zingiberis.

Radices; cyclam. & betæ instar turundæ naribus indita.

Folia nicotianæ siccata, naribus indita, optimum.

Fumus majoranæ, hyssopi, & thymi, tabaci item per fistulam hausti.

Humida.

Succus: anagallidis purpureæ, betæ, brassicæ, betonicæ, chelidoniæ maioris, cyclaminis, cucumeris sylvestris, radicis iridis, hederæ arboreæ, hyssopi, majoranæ, marrubij, nicotianæ, nigellæ, origani, pulegij, saluiæ, sabinæ, sambuci.

Butyrum recens naribus illitum.

Composita. Mel rosatum, anthosatum, oxymel simplex & scilliticum. *Syrupus* de hyssopo. *Confectio* mustarda dicta, Alexandrina aurea, anacardina, theriaca & Mithridatium antiqua. *Olea* ex piperibus, ireos.

STERNVTATORIA.

Ptarmica sunt errhina validiora & tēnuiora, acriora, fortiùs expultricem cerebri irritantia. Inter quæ vsitatiora sequentia existunt.

Radices; ireos, hellebori albi, euphorbium, quo nihil promptius, admixto parum castorei: pyrethrum: *puluis* nicotianæ inflatus. Ex quibus & aliis errhinis acrioribus subtilissimè pulueriſatis fiunt pulueres, ad ʒ j ß. ʒ ij. admixtis cephalicis æquali pondere, quorum g̃ j. ij. mediante calamo, in nares insuffletur, vel, si vehementia sunt, pyxidi æneæ inclusa, mota pyxide naribus admoueantur. *Vel* nodulus paratur, ex pyrethr. ϑ ß. helleb. nigr. ʒ j. nasturtij ʒ ß. pulueriſatis & inclusis in nodulo, qui maceratus in aq. ros. naso odorandus admoueatur. Sternutamentum securè citra molestiam excitat.

APOPHLEGMATIZANTIA.

Sunt medicamenta, quæ masticata, gargarizata, vel palato illita pituitam è

cerebro in os eliciunt, calore ſuo & acrimonia, qua tùm materiam capite conceptam attenuant, fundunt ac liquant; tùm ſimul expultricem cerebri ſtimulant. Talia ſunt ſequentia.

Radices; acori, angelicæ, ireos, coſti, cyperi, gentianæ, galangæ, imperatoriæ, pyrethri, valerianæ, zingiberis.

Cortices; radicum capparum, arantiorum.

Aromata; cubebæ, nux moſcata, garyophylli, piper, grana paradiſi.

Folia; hyſſopi, lauri, lepidij, hydropiperis, majoranæ, naſturtij, nicotianæ.

Semina; aniſi, fœniculi, ſinapi, ſtaphiſagriæ, thlaſpi, ſeſeli, ſileris montani.

Fructus; ficus, paſſulæ, amygdalæ amaræ, baccæ juniperi, lauri.

Gummi; maſtix, ammoniacum, myrrha.

Animal. caſtoreum.

Hæc ſimplicia quoad *vſum*, vel maſticantur: vt paſſim rad. pyrethri macerata per noctem in aceto ad ℥ j. vel puluis prædictorum ad ʒ iij. ℥ ß. excipitur ſ. q. ceræ, & fiunt trochiſci lupinorum inſtar, quorum vnus maſticatur, & volutatur ſæpiùs in ore.

OPHTHALMICA.

Dicuntur in genere, quæ in variis oculorum affectibus perſanandis vſu recepta ſunt. Et in tres præcipuas claſſes diuiduntur. Prima continet *oxydorcica*, h. e. viſum acuentia. Secunda, medicamenta inflammationi dicata, & quidem eius initio, *repellentia*, *anodyna*, ſtatu & declinatione, *digerentia*, vel *diſcutientia*. Tertia *detergentia* complectitur, in vlceribus, maculis, ſuffuſionibus & ſimilibus vſitata.

Oxydorcica.

Interna.

Radices; fœniculi, chelidoniæ majoris, garyophyllatæ, valerianæ.

Folia; euphraſiæ, chelidoniæ, fumariæ, fœniculij, verbenæ, rutæ, hormini.

Semina: ſileis montani, raparum, raphani, fœniculi, carui.

Succi depurati: fœniculi, euphraſiæ, verbenæ, majoranæ, rutæ.

Aquæ ſtillatitiæ: euphraſiæ, verbenæ, chelidoniæ, fœniculi, rutæ.

Vinum

Vinum ẽuphragiatum.

Econtrà visui nocent, raphanus, allium, cepæ, sinapi & nasturtium.

Externa oxydorcica.

Aqua mellis, si à tunicarum crassitiẽ caligo fiat. Aquæ destillatæ ex superioribus oxydorcicis simplicibus, mixtis: additis, felle, vrina pueri impubis, vino albo, melle.

Antimonij ʒ j. in aquæ ʒ iv. infusa.

Succi prædicti oculis instillati: erucæ succus, salicis florentis succus, qui inciso cortice fluxerit.

Anodyna.

Mucilagines; seminis psylli, seminis papaueris albi, vbi simul leniendum; seminis cydoniorum, vbi simul adstringendum.

Aquæ; rosarum, peculi rosarum, plantaginis, solani, semper viui maioris, portulacæ.

Lac muliebre. Albumen oui agitatum in aqua.

Poma dulcia sub cineribus, vel in la-

cte cocta. Succus pomorum.

Medulla panis macerata & cocta in lacte, addito pauco croco, ad ℥ iv. v.

Trochiſci albi Rhaſis, vbi vehemens dolor.

Opium in extremo dolore, ad ℥ ij. in collyriis liquidis.

Repellentia.

Aquæ; roſarum, myrtillorum, plantaginis, violarum, portulacæ, ſolani.

Succi; cydoniorum, pomorum acidorum, granatorum, albumen oui.

Mucilago: ſeminis cydoniorum. Pulpa cydoniorum cocta in aqua adſtringente, vt peculi roſarum.

Diſcutientia.

Decocta; fœnogræci, chamomillæ, meliloti.

Fotus & vapor; ex iiſdem, & oxydercicis.

Aquæ: aqua vitæ, euphraſiæ.

Animalium partes & excrementa: lac muliebre, ſanguis columbarum & turturum, pennæ pipionum ſanguine præ-

gnantes extracte, & expreſſæ in oculum: fel piſcium.

Gummi; ſarcocolla nutrita in lacte.

Reſinæ: myrrha, thus.

Succi: aloë, omphacium, vbi ardor ſimul adeſt.

Tandem crocus.

Detergentia.

Alia ſunt leuiora ſine morſu, quorum vſus in inflammationũ declinatione, vt, ſaccharum candi, mel ſuccus roſarum rubrarum, antimonium lotum, cadmia, pompholix, tuthia, os ſæpiæ, lapis pumicis, plumbum vſtum & lotum. *Alia* ſunt validiora cum morſu: quorum vſus maximè in ſuffuſione, panniculo, aliquando & vlceribus: vt ſunt, fella piſcium, quæ leuiora; quadrupedum, quæ media; auiũ, quæ fortiſſima: quibus adde fel ſerpentum & viperarum. (*Nota.* Fel perdicum omnium validiſſimum, gallinæ mitiſſimum.) *Succi* cydoniorum, fœniculi, chelidoniæ, anagallidis cæruleæ, vrina, aqua mellis compoſita ex oxydorcicis. *Alia* ſunt fortiſſima: vt, vitriolum vſtum, ærugo, vitriolum album, cuius li-

quor cum ouorum albumine eximius in ophthalmia, rubedine, & pruritu oculorum ; antimonium crudum.

OTICA.

Dicuntur aliàs ἀκουστικὰ, remedia auditum juuantia : quæ duplicia sunt, *Interna* & *Externa*. *Interna* sunt cephalica recensita, quæ humorem, vel flatum in interiore auris cauitate contenta alterant, absumunt,& discutiunt,siue calida sint, dum malum est à crassis frigidísque humoribus, siue frigida, cùm à calidis surditatis causa existit, quod in morbis acutis accidere solet,post crisin, materia ad aures protusa. *Externa* quoque duplicia sunt, *Calida & Frigida.*

Calida sunt sequentia.

Aquæ ; aqua vitæ simplex : aqua vitæ composita ex infusione cephalicorum, aliorúmque, quæ lentum ac crassum humorem incidunt, detergent, digerunt, facta in vino albo. Infunduntur autem in hunc vsum,radices raphani, porri, cepa-rum, cyclaminis, helleborí albi : casto-

reum, crocus, nitrum, fel vaccinum, præter cephalica.

Decocta; ex iisdem facta in aqua vitæ, aceto simplici, vel scillitico.

Succi; ceparum, porri, raphani, rutæ, fraxini.

Olea communia, vt amygdalarum amararum, nardi: & *destillata*, præter cephalica suprà dicta, sequentia: saluiæ, rutæ, seminis cimini, carui, fœniculi, baccarum lauri, spicæ.

Pinguedo anguillæ destillans, dum in veru assatur, auri instillata; habet enim vim molliendi, & laxandi à pingui sua substantia, attenuandi & digerendi partim ab igne, partim à foliis lauri, quæ interfiguntur frustris anguillæ, dum assantur. Suffitus in aures ex prædictis factus per tubulum æneum. Moschus cum lana bombycina impositus.

Frigida sequentia vsurpantur.

Olea; nymphææ, rosarum, violarum: lac muliebre tepidum. *Succus* vitium, dum amputantur, lachrymæ. *Decocta* ex frigidis, V.G. rosa, malua, violis, salice, lactuca, nymphæa.

ODONTICA.

Dicuntur, quæ dentes roborant, & sordes detergendo dealbant, materia pro dentifriciis. Sunt autem sequentia.

Ex *plantis*; pimpinella, parietaria, beta, capill. Veneris, caules: *folia* myrthi, lentisci, oleastri, pulegij, origani, hyssopi, menthæ, saluiæ, rosmarini, separatim, vel plura vsta, & in cineres redacta.

Ex *animalibus*: os sæpiæ, oculi cancri, cornu cerui, concharum omnium genera, cochlearum terrestrium testæ.

Ex *lapidibus*; pumex, lapis spongiæ, alabastrum, specularis. Omnibus egregiè comminutis, aut, si ægrè fiat, priùs vstis.

Ossa, seu nuclei dactylorum, myrobalanorum, oliuarum, nucum cupressi, vsta

Marina; corallia, spuma maris.

Succi terrestres; sal commune, sal gemmæ, alumen, nitrum, supra tegulam ardentem fusa, & vsta. Sal alkali; & eius dissoluti innatans pinguedo, axungia vitri dicta. Tartarum vini albi. Crusta panis vsta.

Hiſce addenda odorata, vt pulueres aromatum, ligni aloës, plantarum odoratarum, radicis ireos, moſchus & ambra; & ad corroborationem gingiuarum, maſtix, thus, myrrha.

LIBRI SECVNDI

SECTIO II.

De Remediis thoracis.

Typus Sectionis.

- Thoracis remedia reſpiciũt
 - Cor, *Cardiaca.*
 - Pulmones,
 - *Becchica.*
 - *Pneumonica.*
 - Mammas, *La*
 - *Generantia.*
 - *Corrumpentia.*

CARDIACA.

CARDIACA medicamenta sunt, quæ cordi roborando, malignitati arcendæ, & spiritibus generandis sunt idonea. Talia sunt omnia alexipharmaca interna suprà proposita, nisi quòd calida cum frigidis confusa sint, quæ in vsu sunt discernenda. Sed præter illa conueniunt sequentia, quæ ibi non extant.

Calida.

Radices; doronici, zedoariæ, pentaphylli, gariophyllatæ, petasitidis.

Cortex; arantiorum, citri.

Folia; cardui-ben. saluiæ, calamenthæ montanæ, cardiacæ, hederæ terrestris, menthæ, ocymi, rosmarini.

Flores; saluiæ, lilij conuallij, spicæ.

Resinæ; thus, styrax, benzoin.

Animal. mumia, sericum.

Marin. succinum.

Aquæ; cardui-ben. melissæ, scabiosæ, saluiæ, cinamomi, theriacalis.

Oleæ; garyophyllor. cinam. croci.

Condita: corticū citri, radicis scorzonerę,

Trochiſci: de gallia, & alipta moſchata.
Species: lætificantis Galeni.

Frigida.

Radices: acetoſæ, bugloſſi.
Folia: acetoſæ, trifolij acetoſi, borraginis & bugloſſæ, nymphææ, myrtus.
Semina: cydoniorum, plantaginis.
Fructus: ceraſa acida, poma redolentia, ribes, cydonia, granata acida.
Flores: ſalicis.
Succi: acetoſæ, roſarum & fructuum modò dictorum.
Lapis granatus.
Mineralia, & *marina*: aurum, argentum, corallus, perlæ, mater perlarum præparata.
Aquæ roſarum, violarum, bugloſſæ, nympheæ, acetoſæ, ceraſorum.
Syrupi: acetoſus, citri, granatorum, limonum, agreſtæ, de ſucco acetoſæ, violarum, roſarum, cydoniorum, nymphææ, pomorum, ribes, oxyſaccharum.
Conſerua roſarum.
Condita: limones conditi, oxyacantha, ribes, ceraſa acida condita.
Species: diamargariti frigidi.

Trochiſci; de ſpodio, camphora.
Vnguenta, roſaceum, ſantalinum.

BECCHICA.

Sunt medicamenta, quæ contenta in pectore & pulmone excrementa apta reddunt, vt tuſſi facilè expurgari queãt, ſic dicta à modo euacuandi per tuſſim. Græcum enim nomen βὴξ tuſſim ſignificat, hinc βηχικὸς: aliàs ſputum mouentia & anacathartica, vt & à parte euacuanda thoracica, & expectorantia. Eaque ſunt duplicia, pro varietate excrementorum, attenuantia videlicet, & incraſſantia: illa humores craſſos attenuando, incidendo & detergendo; hæc verò tenues humores incraſſando, & ſimul leniendo expectorant. Vbi notandum, quòd ſi inter attenuantia quædam acriora videantur, ea lenientibus eſſe temperanda, ne tuſſis nimirùm irritetur, aut craſſus humor nimiùm illorum vſu exiccetur.

Materia attenuantium.

Radices; ariſtolochiæ vtriuſque, althææ,

angel. ari, enulæ campanæ, ireos, scilla, cepa, zingiber.

Folia; adianthi, capilli Veneris, calaminthæ, hederæ terrestris, hyssopi, nicotianæ, pro syrupo & suffitu; origani, pulegij, pulmonariæ, prassij: pes cati, h. e. gnaphalium montanum, scabiosa, ros Solis, tussilago, seu vngula caballina, aliàs becchium.

Semina; anisi, brassicæ, carthami, fœniculi: nasturtij, seseli Massilienſis officinis, sileris montani, vrticæ.

Baccæ; lauri, juniperi.

Flores; anthos, chamomillæ, scabiosæ, crocus à ℈ ß. ad ℈ j.

Fructus: amygdalæ amaræ, cariœæ, seu ficus in furno aut sole exiccatæ, capparres.

Resinæ; myrrha, terebinthina.

Animal. mel, pulmo vulpis vino ablutus & exiccatus ʒ ß. ʒ j.

Chymica: flores sulphuris in eclegmate, & tabellis becchicis. Oleum sulphuris, cuius guttæ aliquot miscentur eclegmatis.

Aquæ; cardui-benedicti, hyssopi, tussilaginis, scabiosæ.

Syrupi; capillorum Veneris, hyssopi,

praſſij, tuſſilaginis, pedis cati, oxymel ſimplex, & ſcilliticum.

Conſeruæ: enulæ campanæ, capillorum Veneris, anthos, tuſſilaginis.

Tabellæ: diaireos ſimplex, & Salomonis, diacalaminthæ.

Loch de pulmone vulpis, & ſimilia in ſingulis officinis vſitata.

Externa.

Olea amygdalarum amararum, ireos, chamomillæ.

Vnguenta: reſumptiuum, dialthææ.

Emplaſtrum: filij Zachariæ.

Materia incraſſantium, & lenientium.

Radices; liquiritiæ.

Semina 4. frigida majora, papaueris albi, lactucæ, maluæ, hordeum.

Flores: nymphææ, (officinis nenuphar) violarum, papaueris rheas.

Fructus: amygdalæ dulces, dactyli, jujubæ, nuclei pineorum, piſtacia, pruna dulcia, paſſulæ, ſebeſtena pruna.

Succi, liquiritiæ, amylum, penidia, opium.

Animal. butyrum.

Aquæ ; violarum , papaũeris rheas, nympheæ.

Syrupi de liquiritia, jujubis, nymphæa, papaueris rheas , violarum , papaueris albi , mel violarum,

Conſeruæ ; violarum, nympheæ.

Species ; diatragacanthi frigidi, diapẽnidium.

Externa.

Olea violarum, nymphææ, amygdalarum dulcium.

Vnguentum roſatum.

PNEVMONICA.

Sunt medicamenta intemperaturis pulmonum corrigendis idonea : quorum materia eadem eſt cum becchicis. Inter quæ ad *calefaciendum* pectus excellit vſus florum ſulphuris ad ʒ j. cum ouo ſorbili, & terebinthinæ ʒ ij. diſſolutæ in oxymell. ʒ ij. Externè, thermæ ſulphureæ. Ad pectus verò *frigefaciendum* , vſus acidularum, lactis, niſi impediat catarrhus, decocti ligni rhodij, ſantali rubri ad tabem incipientem , & hæmopticam imminentem. Item conſerua roſarum acidula facta, frequenter vſurpata, manè, &

ſub ingreſſum lecti. Reliqua in becchicis.

LAC GENERANTIA.

Dicuntur vel *propriè*, vel *impropriè*. *Propriè* lac generant, quæcunque multum & bonum ſanguinem efficiunt, cuiuſmodi ſunt alimenta polytropha, & euchyma, ac medicamenta temperata, quorum lac effectus eſt materialis. *Impropriè*, quæ moderata incidendi facultate ſanguinem fluidum reddunt, & ad mammas deducunt, vt ibi in lac conuertatur, de quibus hic ſermo. Vbi nota, quædam ex illis proprietate quadam impellere ſanguinem ad mammas. Sunt autem alia *Interna*, alia *Externa*.

Interna.

Folia; Smyrnium Dioſc. ſeu petroſelinum Macedonicum verum, anethum, apium, ſion, polium, omnia virentia: polygala, lactuca in calidis; nam in frigidis minuit.

Semina recentia aniſi, fœniculi, eruçæ, nigellæ.

Succus; cicerbitæ, taraxaci, tragopogi cærulei, ptiſana.

Puluis; cryſtalli tenuiſſ. ad ʒ j. i; li-

quore idoneo. Lac lunæ pondere ʒ j.

Externa.

Mollientia simplicia, vt *radix* althææ. *Folia* anethi, maluæ. *Semen* lini. *Flores* camomillæ, admixtis etiam foliis & seminibus modò dictis, pro fotu. Item rubificantia, si cætera non iuuerint.

LAC MINVENTIA.

Minuunt lac, quæcunque vehementer refrigerando sanguinem incrassant, vel nimio calore digerunt, aut exiccant, vel tota etiam substantia lactis generationem impediunt. Qualia sunt vel *Interna* eáque *calida*, vt, ocymum, ruta, calamentha, saluia, agnus castus: *frigida*, vt, portulaca, semperviuum, cucurbita, camphora. Vel *Externa*. 1. *Cataplasma* ex calidis modò dictis in oleo coctis appositum. 2. *Linteola* omphacio intincta, & applicata. 3. *Apium* cum aceto tritum, & applicatum. 4. *Spongia* immersa in decocto cumini, vel coriandri, facto cum aceto acerrimo, & admota, Secretum quorundam.

LIBRI SECVNDI

SECTIO III.

De Remediis ventris inferioris.

TYPVS SECTIONIS.

Ventris inferioris partium medicamẽta propria sunt sequentia,

- Ventriculi, *Stomachica.*
- Inteſtinorum, quibus præ cæteris partibus omnibus competunt.
 - *Flatus diſcutientia.*
 - *Vermes necantia.*
- Hepatis, *Hepatica.*
- Lienis, *Splenica.*
- Renum, *Nephritica*: eáque vel
 - *Lenientia.*
 - *Detergentia.*
 - *Lithontriptica.*
- Veſicæ, *Cyſtica.*
- Teſtium, *Semen*
 - *Generantia.*
 - *Extinguentia.*
- Vteri, *Hyſterica* eáq; vel
 - *Corroborantia vterum.*
 - *Merſes*
 - *Mouentia.*
 - *Siſtentia.*

STOMACHICA.

STOMACHICA ſunt, quæ peculiari vi humores in ventriculo contentos alterant, & ſimul concoctionem cæteráſque ventriculi functiones adjuuant & confirmant. Quorum alia ſunt *calida*, alia *frigida*. Vtraque non nimis aperientia & diuretica, ſed adſtringentia eſſe debent.

Calida.

Radices calami aromat. cyperi, galangæ, gentianæ majoris, zedoariæ.

Cortex arantiorum, citri. *Lignum* aloës.

Folia abſynthij, betonicæ, menthæ, origani, roſmarini, ſaluiæ.

Semina aniſi, citri, cumini, fœniculi, grana tinctorum.

Flores betonicæ, ſaluiæ.

Fructus amygdalæ amaræ, nuclei perſicorum.

Gummi maſtices ʒ ß. cum momento zingiber. aut zedoar. ex ouo ſorbili ſumpta.

Aromata omnia, zingib. præcipuè,

piper integrum deuoratum.

Marina: ambra, ſuccinum.

Aquæ: foliorum dictorum, cinamomi, aqua vitæ, ſpiritus aniſi.

Olea deſtill. garyophyll. nuc. moſc. cinamom. macis, cumin. ſuccini.

Syrupi: abſynthij, menthæ, betonicæ.

Conſeruæ florum abſynthij, betonicæ, ſaluiæ.

Condita: cortex citri, acorus condit. nux moſc. nux juglans, zingib. condit.

Confect. alkermes, mithridat. theriaca.

Species: aromatici roſati, diagalangæ, diacydonij cum ſpeciebus.

Trochiſci: de abſynth. rhabarb. gallia moſcata.

Externa.

Olea: abſynthij, menthæ, maſtices, nūcis moſcatæ per expreſſionem: nardinum.

Emplaſtra: de baccis lauri, pro ſtomacho.

Frigida.

Radices: acetoſæ, cichorij, plantaginis,

Folia: acetosæ, endiuiæ, cicerbitæ, cychorij, 5. capillar. dens leonis, myrthi folia.

Semina: 4. frigida majora & minora, hordeum, myrthi.

Flores: cichorij, rosarum rubrar. cytinus, h. e. mali punicæ.

Ligna; santala omnia.

Fructus: berberis, cydonia, granata, cerasa, mespilla, sorba, fraga, malum citrium, myrobalani omnes, singulariter.

Succi: foliorum & fructuum: item acacia, hypociſtis.

Gummi; camphora, additis leuiter adstringentibus.

Marin. corallium.

Aquæ: rosarum, plantaginis.

Syrupi de agresta, de succo acetosæ, cydoniorum, granatorum, myrtinus, miua cydoniorum.

Condita: cerasor. cydon. ribes, berberor. vua acerba condita.

Conſeruæ: florum cichorij, rosarum, capillorum Veneris, acetosæ.

Species: diatrium-santalon, diarrhodon Abb. diamargaritum frigidum.

Trochiſci: de camphora, spodio, eupatorio.

Externa.

Olea lentiſci, cydoniorum. *Vnguentum* roſatum.

VERMES NECANTIA.

Vermes necantia ſunt, quæcunque qualitate, vel manifeſta, vt acrimonia, amaritudine, ſalſedine, vel aciditate, quos ſapores lumbrici faſtidiunt; vel occulta vermibus inimica, illis exitium pariunt. Vbi *nota*: extrà febrem calidioribus, in febre autem minùs calidis, h. e acidis, vel mixtis vtendum eſſe.

Radices ariſtolochiæ, aſclepiadis, anchuſæ, biſtortæ, dictamni albi, gentianæ maioris & cruciatæ, filicis maris & fœminæ, carolinæ, helenij, ſucciſæ, tormentillæ, zedoariæ, rhabarbari, rubiæ, perſonatæ, petaſitis.

Cortices radicum mori, & capparum.

Folia abſynthij (Pontici & Seriphij,) thymi, menthæ, rutæ, dentis leonis, polij, aſarinæ Matthioli, ſabinæ, marrubij, calaminthæ, tanaceti, perſicariæ, perſici, cardiacę, carduibenedicti, rutę caprarię.

Flores centaurij minoris, lupulorum, hyſſopi.

Semina contra lumbricos, lupinorum, caulium, coriandrum præparatum, portulacæ, citri, arantiorum, atriplicis, anethi, hedyſari, nigellæ, pſeudomelanthij, naſturtij, erucæ ſatiuæ & ſylueſtris, napi, leuiſtici, lupuli, acetoſæ, cannabis, porri. Baccæ lauri.

Gummi: juniperini, Myrrha quæ *reſina*.

Animal. raſura cornu cerui & eboris, puluis lumbricorum terreſtrium, bouis aſtragali, vnicornu.

Terræ: bolus Armena, & terra ſigillata.

Mineralia: ſulphur, ſal nitrum, argentum viuum ad ℈ ß.

Marina; corallina, ſeu muſcus marinus, corallum rubrum.

Succi; ex enarratis, omphacium, limonum, portulacæ.

Aquæ; abſinthij, gentianæ, graminis, portulacæ, raphani marini, vincæperuincæ, rutæ, menthæ, florum pruni ſilueſtris, endiuiæ, cichorij.

Condita; corticum arantiorum, citri.

Syrupi; abſynthij, endiuiæ, cichorij, de ſucco citri, arantiorum, berberis, ribes, de ſucco acetoſæ, byzantinus.

Conſeruæ : florum perſicorum, & garyophyllorum arantiorum, citri.

Olea: oliuarum, amygdalarum amararum, nucleorum perſicorum, vitrioli, gutt. ij. iij.

Confect. theriaca, mithridatium.

Externa.

Olea: abſynthij, rutæ, colocynthidis, h. e. colocynthis oleo infuſa, & cocta, oleum laurinum.

Vnguenta: de arthanita, vnguentum ad vermes Auguſtanor. fella vmbilico ſuperpoſita, ac ventri inuncta.

FLATVS DISCVTIENTIA.

Carminatiua dicuntur, quæ cognata ſunt diaphoreticis, ſuo loco dictis: *vſus* in colicis, & vterinis doloribus.

Radic. angel. galangæ, imperatoriæ, ſpicæ Indicæ.

Cortic. arantiorum, in colico dolore præſeruando, & curando.

Folia: lauri, calaminth. origani, anethi, majoranæ, ſatureiæ, rutæ, puleg. hyſſopi, menthæ, ocymi, thymi.

Semina : aniſi, fœniculi, carui, cumini, dauci, ameos, petroſ. agnicaſti, angelicæ, arantiorum, citri.

Flores : camomill. centaur. minoris, ad flatus hypochondriorum.

Fructus : baccæ lauri appropriatæ colicis & vterinis : iuniperi.

Aromata ; macis, crocus, garyophylli, zingiber. cinamom. piper.

Animal. caſtoreum.

Aquæ : cinamomi, vitæ, & f oliorum ſuprà di[illegible]rum.

Olea ſtillat. aniſi, fœniculi, carui, chamomillæ optimum.

Electuar. de baccis lauri, theriaca, diateſſaron, ʒ j. cum vino.

Species : diacimini, diagalangæ, roſata nouella.

Externa.

Olea ; abſynth. anethi, rutæ, mènthæ, laurinum, oleum ex maceratione ſeminum & flor. agnicaſti, optimum in colicis.

Emplaſtr. de meliloto. *Cataplaſmata*, & *ſacculi* ex prædictis fol. ſem. florib, in colicis vtiliſſimè.

Cucurbita cum multa flamma parti

inflatæ impoſita, & in colicis ſupra vmbilicum, eſt inſtar incantamenti Galeno.

HEPATICA.

Hepatica ſunt medicamenta, quæ hēpatis intemperiem corrigunt, & obſtructionem, cui maximè obnoxium, prohibent, vel eidem medentur: & ſimul etiam ſubſtantiam ipſius leuiter adſtringunt, vt ſpiritus & calor hepatis, ceu principis partis, conſeruetur. Qualia ſunt incidentia, abſtergentia citra vehementem calorem, ac præterea nonnullam adſtringendi vim poſſidentia.

Calida.

Radic. cyperi, enulæ campanæ, calamī aromatici, rhabarbari, peucedani.

Folia; abſynthij, agrimoniæ, chamædrys, chamæpitys, fumariæ, lupulorum, marrubij albi, menthæ, betonicæ, ſchœnanthi, roſmarini.

Semina; 4. calida majora.

Flores: anthos, centaurij minoris, ſpicæ nardi.

Aromata: garyophylli, zingiber, nux moſchata.

Fructus:

Fructus; piſtacia, paſſulæ.

Aquæ; ex prædictis foliis & floribus deſtillatæ.

Syrupi; abſynthij, agrimoniæ, betonicæ, byzantinus, fumariæ, menthæ, de 2. & 5. radicibus.

Condita; acori, nucis juglandis, nux moſcata condita.

Confect. theriaca, mithridaticum.

Conſerv. florum anthos, ſaluiæ, abſynth. enulæ campanæ.

Species; aromatici roſati, diarrhodon, diambræ, lætificantis Galeni.

Trochiſci; abſynth. eupatorij, dialaccæ, de rhabarbaro.

Externè, *olea* abſynthij, nardinum, menth maſtic. nux moſcat. per expreſſionem.

Frigida.

Omnia, quæ in tabula ſtomachicorum frigidorum continentur, in hunc quoque cenſum hepar refrigerantium referri debent; quibus adde ſequentia, quæ ſtomacho minùs proſunt, hepati autem dicata ſunt.

Radices; ruſci, aſparagi.

Folia, agrimoniæ, fragariæ, lentis aquaticæ, graminis.

Semina alkekengi. *Flores* violarum.

Aquæ agrimoniæ. *Syrupus* byzantinus, de 2. & 5. radicibus, vbi validæ obstructiones adsunt.

Externa.

Olea; rosatum, omphacinum, nymphææ.

Vnguenta; rosatum, refrigerans Gal. ceratum santalinum.

Epithemata; ex aquis destillatis & speciebus vtilissima.

SPLENICA.

Similia genere sunt medicamenta hepaticis, secundùm Galenum, sed valentiora attenuantia & aperientia, quæ minùs adstringunt, propter crassiora ipsius excrementa. Sunt autem duplicia: *calida*, melancholiæ naturali dicata; & *frigida*; atræ bili collectæ conuenientia.

Calida.

Vide tabulam melancholiam natura-

lem (melancholicum ſuccum dictum) præparantium. Quibus adde ſeqq.

Radic. calami aromatici, ariſtolochiæ, aſari, bryoniæ, raphani, acori veri, ſeu galangæ majoris, iridis, ſcillæ, lupuli.

Folia; betonicæ, calamintæ, hyperici, chamædrys, rutæ, pulegij.

Semina; rubiæ, fraxini.

Fructus; baccæ hederæ.

Aromata; crocus, cinamomum.

Mineral. chalybs præparatus.

Liquor; acetum ſcilliticum optimum.

Syrupi; oxymel ſimplex & ſcilliticum.

Conſerv. florum tamariſci, geniſtæ.

Condit. acorus conditus.

Species; diacurcuma, dialacca.

Olea ſtillat. cumini, cinamomi, vitrioli.

Externa.

Olea; de capparibus, tamariſci, leucoji, rutaceum, amygdalarum amararum. *Vnguent.* de althæa. *Emplaſtr.* de mucilaginibus, diachylum cum gummis. Et alia magiſtralia vnguenta in quibus omnibus fere gummi ammoniacum & bdellium, cum puluere iridis, aſari, & cyclaminis præſcribenda. Aliæ item formulæ qua n-

plures ex ſuperioribus ex tempore compoſitæ, maximè ex ruta, naſturtio, vrtica, ſinapi, centaurio minore, aſaro, & cyclamine.

Frigida.

Repetantur ex tabula bilem attenuantium, quæ ſimul etiam melancholiæ aduſtæ in liene collectæ conueniunt. Quibus adde oxylapathum & *externa topica* ſequentia.

Olea; violarum, nymphææ. *Vnguent.* refrigerans Galeni, roſatum, ceratum ſantalinum. Acetum acerrimum.

Animaduerſio.

Dulcia per ſe ſpleni nocent, ſed aliis addita pro vehiculo ſunt. Pithagoras, cùm quidam ei exprobraret: Nimiùm me irrides, reſpondit: Τοῖς σπληνικοῖς, τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα, τὰ δὲ γλυκέα βλαβερά: h.e. Splenicis acria & amara proſunt, dulcia nocent. Regula practica eſt.

NEPHRITICA.

Nephritica medicamenta ex ipſa re-

num ſtructurâ, officio, & peculiaribus affectibus, quibus renes obnoxij ſunt, triplicia ſunt: *Lenientia*, quorum *vſus* in renum ſcabritie, & aſperitate, & ardore, ſiue acrimonia vrinæ. *Detergentia*, quorum *vſus* in ſuppreſſione vrinæ à calculo, humore viſcido, arenulis; hæc ſub diureticis comprehenduntur: & *Lithontripticа*, calculos frangentia: quorum *vſus* in calculo conterendo & comminuendo, vt commodiùs expelli poſſit. Detergentia repetenda ſunt ex tabula diureticorum, cum quibus conueniunt, niſi quòd ibi vſum habent vniuerſalem, hîc particularem. Sermo itaque tantùm erit de lenientibus, & lithontripticis.

Lenientia.

Radic. althææ, liquiritiæ, graminis, aſparagi, eryngij.

Folia; plantago, adiantum omne, parietaria, acetoſa, lactuca, malua, nymphæa, portulaca, ſonchus.

Semin. althææ, bombacis, maluæ, lini, fœnogræci, 4. ſemina frigida majora & minora, plãtaginis, pſyllij, papaueris albi.

Flores; violarum, chamomillæ, nymphææ, papau. rheas.

Fructus; amygdalæ dulces, iuiubæ, sebesten, pistacia, passulæ, pruna dulcia, caricæ, poma.

Gummi; tragacanthæ, amygdalæ amaræ, & cerasi, camphora.

Animal. butyrum, lac, serum lactis.

Succi; liquiritiæ, lac amygdalarum.

Chymica; spiritus vitrioli, sal prunellæ.

Aquæ; foliorum in hac tabula dictorũ.

Syrupi; violarum, juiubarum, nymphææ, pomorum, de althæa Fernel.

Conserua. violarum, nymphææ.

Condita; caules lactucæ conditi, caro cucurbitæ condita.

Species; diatragacanthi frigidi, diapenidium.

Olea; amygdalarum dulcium, camphoræ.

Externa.

Olea; violarum, nymphææ. *Vnguent.* rosatum, refrigerans Galeni.

Lithontriptica.

Lapidem comminuentium alia id faciunt vi manifesta incidendi, & detergendi,

absq; excellenti caliditate, vt Galen. l. 5. simpl. c. 13. asserit; talia enim per angustos meatus in profundum subeunt, sicque per omnes partes penetrando continuitatem soluunt : nimius autem calor concretum calculum magis coquit & obdurat. *Alia* sua asperitate superficiem calculi abradendo lapidem comminuunt. *Alia* proprietate occulta id creduntur facere, quibus autor de dignoscendis & curandis renum affectibus parum confidit. Quicquid sit, proponemus materiam omnium eorum, quæcunque in calculo atterendo ab Autoribus vsurpantur, exceptis iis, quæ in tabula diureticorum continentur, quæ cum dicendis sunt copulanda, ceu vsus eiusdem. Vbi obiter *nota*, quibus affixus est asteriscus, illa excellentiora esse.

Radices; aristolochiæ, damasonij, enulæ campanæ, filipendulæ, galangæ, acori, hippolapathi, iridis, leuistici, pimpinellæ saxifragæ, pœoniæ, raphani marini, rubi, vrticæ, scillæ.

Folia; abrotoni, bupleuri, *, h. e. auriculæ leporis, capillares herbę, chamędrys chamæpitys, brassica, nardus celtica, parthenium, hedera terrestris, * origanum,

polium, hyſſopus, veronica, quercûs & ſalicis folia, ſcordium, empetrum Dioſc. virga paſtoris, virga aurea, lamium Fuchſij, ad veſicæ calculum.

Cortices; glandium, coryli medius.

Flores; conſolidæ regalis.

Semina; anethi, carui, cumini, ſileris montani, ammi, petroſelini Macedonici, coriãdri, cretę marinæ. h. e. fœminiculi marini, bruſci, ocymi, raphani, hyperici, ſpinę albę, fraxini, nigellę; naſturtij, pimpinellæ, lupinorum, geniſtæ*, xanthij*.

Fructus; baccæ lauri, nuclei perſicorum, baccæ hederæ arboreæ*, ſpongiolæ in cynoſbato.

Aromata; zingiber, xyloaloe, ſantala rubra, nux moſcata, macis, caryophylli, piper, carpobalſamum, cubebæ, ſpica, ſchœnanthum, crocus, quæ ſimul etiam gratiam addunt medicamentis.

Gummi; ceraſorum, prunorum, juglandis, vitis, Arabicum, tragacanthæ, elemi, olibanum, bdellium.

Reſinæ; laricea, abietina, terebinthina vera.

Animal. ſanguis hirci præparatus. ʒ j. cum vino, ſanguis leporis*. *Cineres* lumbricorum*, erinacei terreſtris, hepatis

asini, plumarum palumbarum, leporis integri, cum corio, carne & sanguine combusti, vel saltem pellis illius sanguine madentis combustæ*, passeris troglodytæ (*Baumschlipfferlein*) scorpionis, millepedum, scarabeorum*, renum leporis. *Pulueres* cranij hominis, callorum & vngularum equi pedum, astragali leporis, eboris, maxillæ lucij piscis, cancrorum fluuiatilium, cochlearum operculorum hyemalium, ouorum testarum, oculorum cancri, stercoris murium, calculorum ab homine excretorum, alcyon 3. Dioscor. lapides in felle bouis.

Lapides; spongiæ, lyncis, nephriticus*, judaicus*, crystalli præparati.

Marina; succinum. Inter *terras*, ochra.

Mineral. vitri combusti cineres.

Succi; acetum aqua conuenienti dilutum, acidulæ, succus arantiorum acidorum, baccarum halicacabi, millefolij, fœniculi.

Aquæ destillatæ; parietariæ, maluæ, althææ, florum genistæ, corticum fabarum, anonidis, saxifragię, asparagi, petroselini fœniculi, osyridis*: quibus efficaciores sequentes, sij Crateuæ, fœniculi marini, raphani, baccarum hederæ, & alkekengi

gi, chamomillæ, verbenæ, nucleorum pẽrſicorum, terebinthinæ lariceæ.

Olea; nucleorum perſicorum, ceraſorum, aut amygdalarum amararum expreſſi, ad ℥ j. ſeminis citri, lappæ vtriuſque, terebinthinæ, aut lariceæ, oleum vitrioli, ſiue chalchanti.

Alimentoſa.

Raphanus in acetario comeſtus: raphanus marinus cum amygdalis contuſus pro bellario: petroſelini radices coctæ: aſparagorum & lupulorum teneritates: ſion Crateuæ *, ſi ſymbrium & naſturtium * in acetariis: fœniculi marini folia condita, *, limonia mala, cynoſbatos rectè pro bellario cum vino cocta, caro leporina. Paſſer troglodytis, vel cauda tremula.

CYSTICA.

Eadem, quæ renibus proſunt, etiam vẽſicæ conueniunt, niſi quòd valentiora requirit ſitus veſicæ, ne vires, antequàm ad locum affectum perueniant, euaneſcant. Speciatim in intemperie calida,

& ardorẽ vrinæ vide, quæ hepar refrigerant, & renes leniunt: quia lotium acre redditur, vel ab hepatis, vel renum intemperie calida.

SEMEN GENERANTIA.

Generant ſemen, *vel* propriè, tùm alimenta optimi ſucci, tùm medicamenta calore temperata, & humida: *vel* impropriè, excitando ſemen (de quibus hic potiſſimùm) & Venerem ſtimulando, qualia ſunt acria & flatulenta.

Radic. eryngij, ſatyrionis, rapæ ſatiuæ, bulbi eſculenti, aſparagi, erucę, galangę, zingiber viride, napus.

Folia; eruca, horminum, naſturtium, ſcorodoprafum.

Semina; cicera rubra, fabæ, erucæ, napi, vrticæ, phaſeoli, fraxini, lini.

Fructus; nuces pineæ, piſtacia, nucis Indicæ medulla, ſcolymus, eius caput & caules.

Animal. priapus tauri & cerui, ſcincus, moſcus, zibethum, gallinacei teſtes, cerebella paſſerum. oſtreæ.

Arom. crocus, piper, nux moſcata, garyophylli.

Marin. ambra cum ouo ſorbili ſumpta.

Condit. radicis ſatyrij, eryngij, zingiberis, diaſatyr. ad ʒ j.

Nota. Multa valdè calida & acria in hanc claſſem referri, vt & ſalſa, quæ ſemen acrius reddendo, non generando, Venerem ſtimulant: quò refertur etiam vſus cantharidum, quæ ad exulcerationem vſque irritant.

SEMEN EXTINGVENTIA.

Sunt valdè vel refrigerantia, vel diſcutientia. *Illa* ſunt, V.G. nymphæa, lactuca, camphora, portulaca, cicuta, &c. *Hæc* verò inter alia, agnus caſtus, ruta, mentha, ſemen anethi, agni caſti. Thus, Syrupus de nymphæa. Oleum de nymphæa externè renibus inunctum, aut perinæo, ad tentiginem impediendam.

HYSTERICA.

Hyſterica à fine *alia* ſunt vacuantia vterum, ea ſcil. quæ *menſes mouent.* fœtum ac ſecundinas ducunt, vterúmque ab omni humorum illuuie expurgant. *Alia* adſtringentia, *immodicum eius fluorem ſi-*

ſtentia. Alia denique *corroborantia*, quæ ἰσχυροποιὰ, & calorem ipſius naturalem conſeruant: quorum *vſus* in actionibus vteri juuandis, conceptione ſcil. & partu: (vnde conceptionem juuantia, & partum conſeruantia hùc reducuntur, quæ ſimul etiam adſtringunt:) vel in ſymptomatibus, quæ actiones vteri, & vniuerſi poſſunt perturbare; in ſuffocatione ſcil. vteri ſedanda.

MENSES MOVENTIA.

Menſes mouentia dicuntur vel *impropriè*, vel *propriè*. *Propriè* menſes mouentia ſunt, quæ venarum vteri obſtructiones aperiunt, & ſanguinem ad vterum deducunt, calida 2. vel 3. ſicca verò 1. vel 2. ferè ad ſummum: ſubſtantiæ non planè tenuis, ſed mediocriter craſſæ, ne virtus citò diſſoluatur, inter quæ efficaciſſima, quæ amaritudinem aliquam acrimonia permixtam habent. *Impropriè* menſes mouentia ſunt diuretica, quæ ſanguinem craſſum attenuant ac fundunt, vt tempore menſium liberiùs fluere poſſit. Verùm ſola hæc vſurpari non debent, (cùm abductione ſeroſitatis ad vias vrinæ, ſan-

guis posteà crassior reddatur; vnde rẽ-stagnant menses;) sed mixta cum appropriatis. De propriè dictis hic sermo, ex quibus valentiora partum quoq; juuant, secundinas pellunt, & fœtum mortuum educunt. *Materia* talis est.

Radices; ari, aristolochiæ, asari, bryoniæ, bilinguis, cyperi, cyclaminis, centaurij minoris, dictamni, gentianę, gladioli, iridis, lauri, liliorum, pœoniæ, seseli, valerianæ.

Folia; artemisiæ, abrotoni, bellidis hortensis, capillorum Veneris mitè, cardiacæ puluis cochlearis mensura partum juuat, liliorum, matricariæ, matrisyluæ, majoranæ, melissæ, melissophyli, mentastri, mercurialis, ocymi, origani, polij montani, prassij, polytrichi, sabinæ, sclareæ, scordij: sion ad fœtum, saluia, ruta, trifolium odoratum.

Semina; agnicasti, amomi, ameos, basiliconis, nigellæ, pœoniæ, rutæ.

Flores: abrotoni, calendulæ, centaurij minoris, hypericonis, leucoji siue keiri flos siccatus, liliorum alborum, crocus ad secundinas juli nucum (h. e. flores juglandis in puluere ad ʒ j. eximium rhæ, ad suffocationẽ vteri,) matricariæ, spica-

Gummi: assa fœtida, bdellium, galbanum, myrrha, opopanax, sagapenum, styrax calamita.

Aromata; omnia, præcipuè crocus, & cinamomum,

Animal. castoreum, stercus accipitris, aut falconis, ʒ j. ex vino: puluis testiculorum equi castrati, in taleolas dissectorum, & vino albo ablutorum, & exiccatorum in furno, ad ʒ j. cum vino Hippocratico ad partum juuandum. Turtur assatus, cuius venter infarctus cinamomo, baccis lauri, juniperi, alternis aut aliquot ante partum diebus comestus. Secundina ouis siccata, & data in puluere. Succus scordij, ʒ ß. ad fœtum cum croco.

Mineral. borax natiua eximia ad fœtum, ad ϑ j. ex liquore.

Aquæ: ex prædictis herbis, quæ sunt vsitatæ in officinis quibusuis.

Syrupi: de artemisia, prassio, betonica.

Olea stillatitia: castorei, sabinæ, cinamomi, de myrrha.

Trochisci: de myrrha, ad ʒ j. forma pilularum.

Externa.

Olea; liliorum, chamomillæ, leucoji.

Lapis; ætites femori alligatus, ad partum, & magnes læua manu geſtatus.

Fel; bubulum: cucumer ſylueſtris, colocynthis in peſſariis.

Vngulæ; aſini ſuffitus ad fœtum & ſecundinas.

MENSES SISTENTIA.

Hæc quoniam coincidunt cum adſtringentibus ſuprà expoſitis l. 1. p. 1. ſ. 3. idcircò materia iſtorum medicamentorum ex tabula adſtringentium petenda eſt.

CORROBORANTIA VTERVM.

Radic. biſtortæ, calami odorati, coſti cyperi, galangæ.

Folia; betonicæ, majoranæ, ſaluiæ, quæ duo eximia: roſmarini, meliſſæ, melanthij.

Flores; majoranæ, anthos, ſaluiæ.

Fructus: baccæ lauri, juniperi.

Animalium excrementa ; moſchus, zibeta.

Marina; ſuccinum, coralla, ambra.

Reſinæ; ſtyrax, benzoin, thus, maſticē.

Aromata ; nux moſchata, garyophylli, macis, ſpica nardi.

Aquæ ; betonicæ, majoranæ, meliſſæ, ſaluiæ.

Syrupus; de betonica.

Olea; ſuccini, garyophyllor. macis, nucis moſcatæ.

Condita : acorus conditus : nux juglans & moſcata condita : myrobalani & ſatyrium condita.

Opiatæ ; tryphera magna cum & ſine opio : theriaca, mithridatium.

Trochiſci : galliæ & aliptæ moſcatæ.

Species : aromatici roſati, diambræ, diamoſchum.

Externa.

Olea : nucis moſcatæ per expreſſ. nardinum, myrtinum. *Emplaſtr.* pro matrice, & contra rupturam Nicol. Præpoſiti, emplaſtr. de maſtice. *Nota*, his ſelectioribus alij plura addunt ex menagogis.

LIBRI SECVNDI

SECTIO IV.

De Remediis Artuum.

ARTHRITICA.

ARTHRITICA medicamenta dicuntur, quæ partibus neruosis & membranosis, ex quibus constant articuli, corroborandis dicantur, quorum *vsus* in arthritidis, eiusque specierum præcautione, & curatione. Suntque duplicia: *Interna* & *externa*. *Internorum* materia eadem est cum cephalicis, siue *calida* spectes, cùm defluxio est à materia frigida, siue *frigida*, cùm defluxio est à materia calida: quandoquidem neruorum eadem est atque cerebri ratio. Priuatim verò articulis conueniunt sequentia mox recensenda. *Externa* siue topica conueniunt *vel* initio arthritidis, *ardorem* & *dolorem lenientia*; *vel* in fine, *reliquias impacti humoris* (ne in tophum

concrescant (*dissipantia*. Singulorum tùm internorum, tùm externorum materia talis est.

Arthritica interna præcipua.

Radices: acori, enulæ campanæ, ireos, pentaphylli.

Folia: verbasci, primulæ veris, chamæpitys, siue iua arthritica, calamintha, centaurium minus, hypericum, betonica, saluia.

Lignum: sassaphras, quod mirandum.

Flor. rosarum rubrarum.

Animal. castoreum, cinis cornu cerui, & cranij humani.

Marin. corallum rubrum vstum.

Aromat. spica Indica.

Resinæ quæcunque, maximè terebinthina.

Succi; opopanax.

Conserua. chamæpityos in causa frigida: rosarum, in causa calida.

Externa ardorem, & dolorem lenientia sunt.

Folia: solanum, plantago, althæa,

hyoſcyamus, ſemperuiuum vtrūmqūē, malua, parietaria, ebulus, ſambucus, lens aquatica.

Flor. roſarum.

Succi: acetum, phlegma vitrioli, albumen oui, oxycratum: ſal prunellæ ſolutum aqua papaueris rhœados.

Gummi: camphora.

Mucilagines: ſeminis pſyllij, ſem. cydoniorum.

Aquæ: roſarum, ſolani, plantaginis, papaueris rhœados.

Olea: violarum, nymphææ, roſarum, oleum ex ſanguine humano, elixir humanum vocatum.

Vnguent. roſatum, populeonis.

Externa diſſipantia reliquias humorum, & dolorum.

Radic. enulæ camp. cyclaminis, bryoniæ, cucumeris aſinini.

Folia, verbaſci, primulæ veris, chamæpityos, calamintæ, naſturtium, centaurium min. nepetha, puleg. ebulus, hypericum.

Reſin. maſtix, bdellium, terebinth.

Fructus: hermodactyli.

Succi inſpiſſat. ammoniacum, opopanax, euphorbium.

Animal. caſtoreum.

Adipes : cati, taxi, vulpis, vrſi, ſerpentis.

Vnguenta : martiatum, de althæa.

Olea : de lateribus *, caſtoreo, terebinth. hypericonis, mellis, ceræ, irinum, vulpinum, de euphorbio, (quod cautè vſurpandum,) ſambucinum.

Emplaſtra: de Vigo *, de mucilaginibus, meliloto, oxycroceum.

Arthriticis annumerantur.

NERVOS ROBORANTIA.

Quæ neruos roborant, facultate conueniunt cum arthriticis, ſiquidem articuli, nerui omnes & partes neruoſæ, (membranæ, tendines, ligamenta,) articulos ambientes & colligantes, eiuſdem ſint naturæ: Horum *vſus* neruorum in affectibus, paralyſi & ſtupore : tremore & conuulſione. Quoad *materiam*, alia calida, alia frigida.

Naturâ calida.

Radic. acori, eryngij, imperatoriæ, peu-

cedani, rhaponticum, coſtus.

Ligna: ſaſſaphras, viſcum quercinum.

Folia; chamædrios, hyſſopi, lauendulæ, majoranæ, primulæ Veris, roſmarini, ſaluiæ, ſerpylli, ſpicæ *nardi*, *Celticæ*, *Italicæ*, tragoriganum.

Fructus; anacardia, nuclei pinei.

Grana; juniperi, kermes.

Aromata; cinamomum, piper omne, zingiber, macis, nux moſcata, garyophylli, cardamomum.

Reſinæ, ac *gummi*; myrrha, terebinthina Veneta, cum puluere chamæpityos, opopanax, ſagapenum.

Animal. cerebrum leporis aſſum, caſtoreum ad ℈ j. forma pilularum.

Conſeruæ: roſmarini, primulæ Veris, ſaluiæ, eryngij, betonicæ.

Confection. theriaca, Mithridatium, confectio anacardina.

Species: diagalangæ, plereſarchonticon.

Aqua: theriacalis, majoranæ, lauendulæ, ſaluiæ.

Externa.

Adipes: viperinus, vulpinus, ceruinus, humanus.

Olea: Philosophorum, ceræ, chamomillæ, hypericonis, lumbricorum, nucis moscatæ per expressionem, terebinthinæ, vulpinum, viperinum, costinum, petroleum, anethinum, ricininum, rutaceum.

Thermæ; sulphureæ, nitrosæ, bituminosæ, & parum aluminosæ, harúmq; stillicidium ad principium spinæ, limus itē ex his extractus, & illinitus sedi affectæ.

Pinguedo anseris destillans, dum in veru assatur, repleti thure, myrrha, bdellio, mumia, &c.

Aqua vitæ particulis resolutis affusa plurimum prodest.

Fomenta & balnea ex artemisia, conyza, calamenta, ruta, camomilla, anetho, saluia, chamæpytide, origano, hyperico, nitro, sale.

Cataplasmata ex iisdem.

Neruina frigida.

Eadem cum cephalicis frigidis, quibus addenda.

Inter *semina*, hordeum.

Species: diarrhodon Abbatis, diatrium-santalon.

Inter *externa*, mucilago psyllij, folia vitis, acetum, & aqua rosacea: aqua chalybeata fluuialis, aquæ thermales ferratæ.

APPENDIX.

DE REMEDIIS,

ad

AMBVSTA.

REMEDIA ad ambusta ex Fernelio lib. 6. m.m. c. 20. triciplia sunt: *alia* inflammationem sedant, & extinguunt empyreuma: *alia* pustulas prohibent, & dolorem leniunt: *alia* excoriatas aut exulceratas partes dolentes leniunt, & moderatè siccando ad sanitatem perducunt.

PRIMI GENERIS sunt.

I. *FRIGIDA* omnia, quæ extinguunt inflammationem: vt sunt,

Succi & liquores: aqua, acetum, oxycratum, oui albumen, succus semperuiui, lactucæ, endiuiæ, solani, hyoscyami, plantaginis, portulacæ.

Aquæ

Aquæ ſtillatitiæ herbarum prædictarum.

Terræ; quævis obuia, maximè Cimolia, bolus Armena ſucco aquaue conuenienti, aut oxycrato ſoluta & illita.

Mineralia; ceruſa, alumen aquâ ſolutum, cum oui albumine, atramentum ſcriptorium ex aqua illinit Dioſcor.

Gummi; camphora.

II. *CALIDA* quædam ardorem euocantia: vt,

Folia; ari, & porri illita: ſambuci, & ebuli impoſita.

Cepæ cum ſale contuſæ, ambuſtæ parti impoſitæ.

Radici; aſphodeli in oleo decoctæ ſuccus, ad pernniones, & ambuſta.

SECVNDI GENERIS remedia ſunt ſequentia.

Folia; liguſtri, ſaluiæ, myrti, cerato, vel adipe ſuillo excepta, & impoſita.

Eadem viridia contuſa, admiſtâ axungiâ illita.

Folia; maluæ, & papaueris corniculati eodem modo.

Gluten calidâ aquâ emolitum. Dioſcorid. Myrti foliorum vſtorum puluis cum oui lutec.

Sal nitrum cum oleo rosaceo, vel ouorum.

Aquæ florum verbasci, plantaginis, solani, rosarum, addito interdum santalo rubro, & camphora.

Succus fœniculi, & vinum album cum aqua frigida, fusa supra ambustum locum.

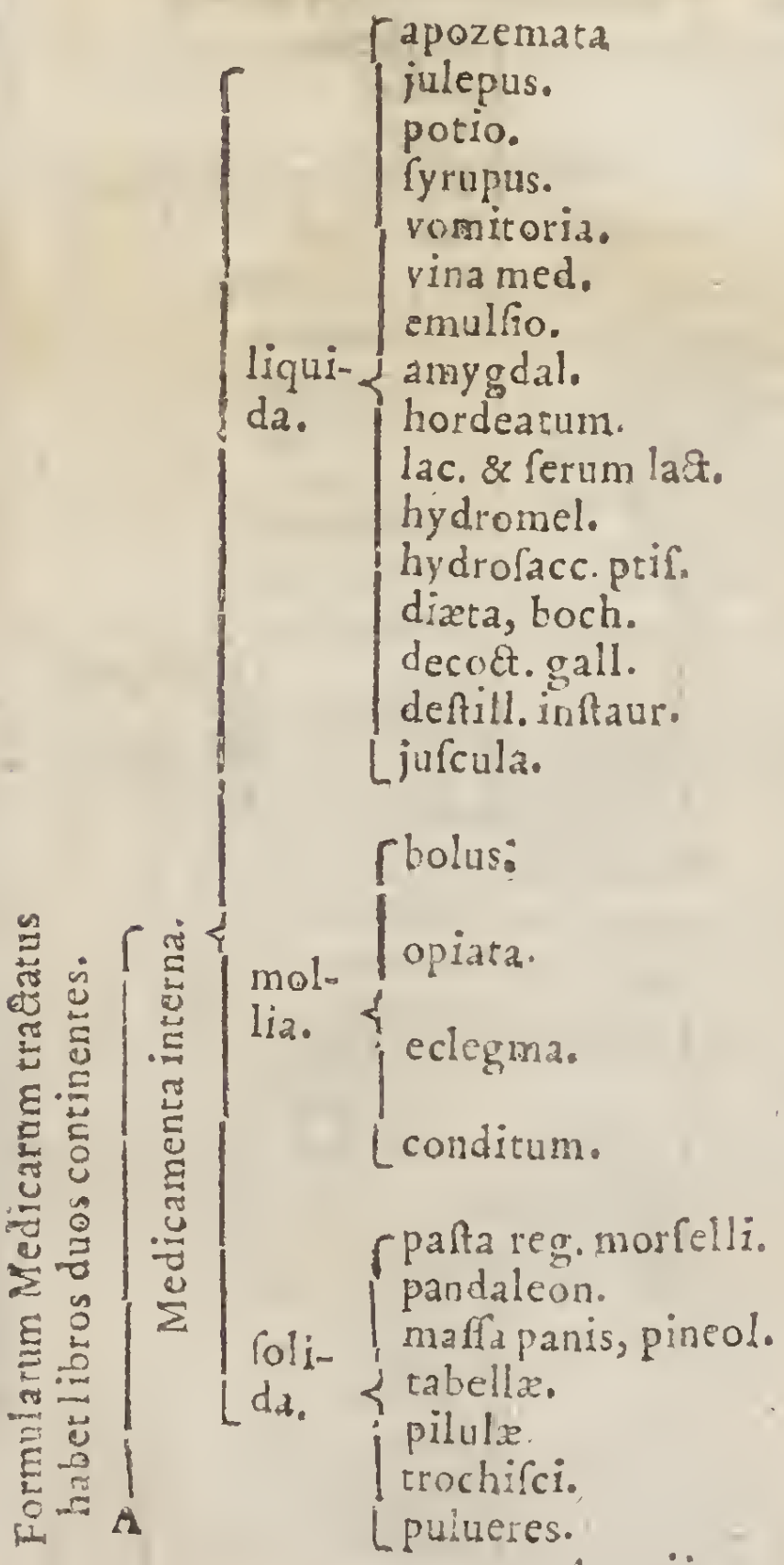
TERTII GENERIS remedia hæc sunt.

Vnguentum de calce viua lota, quod componitur ex calce lota, & oleo rosaceo, vel butyro, additis aliis, si velis, vt ceruſa, camphora, mucilaginibus.

Oleum hyperici cum calce lota, efficax in quauis vstione, etiam ex puluere sclopetario facta.

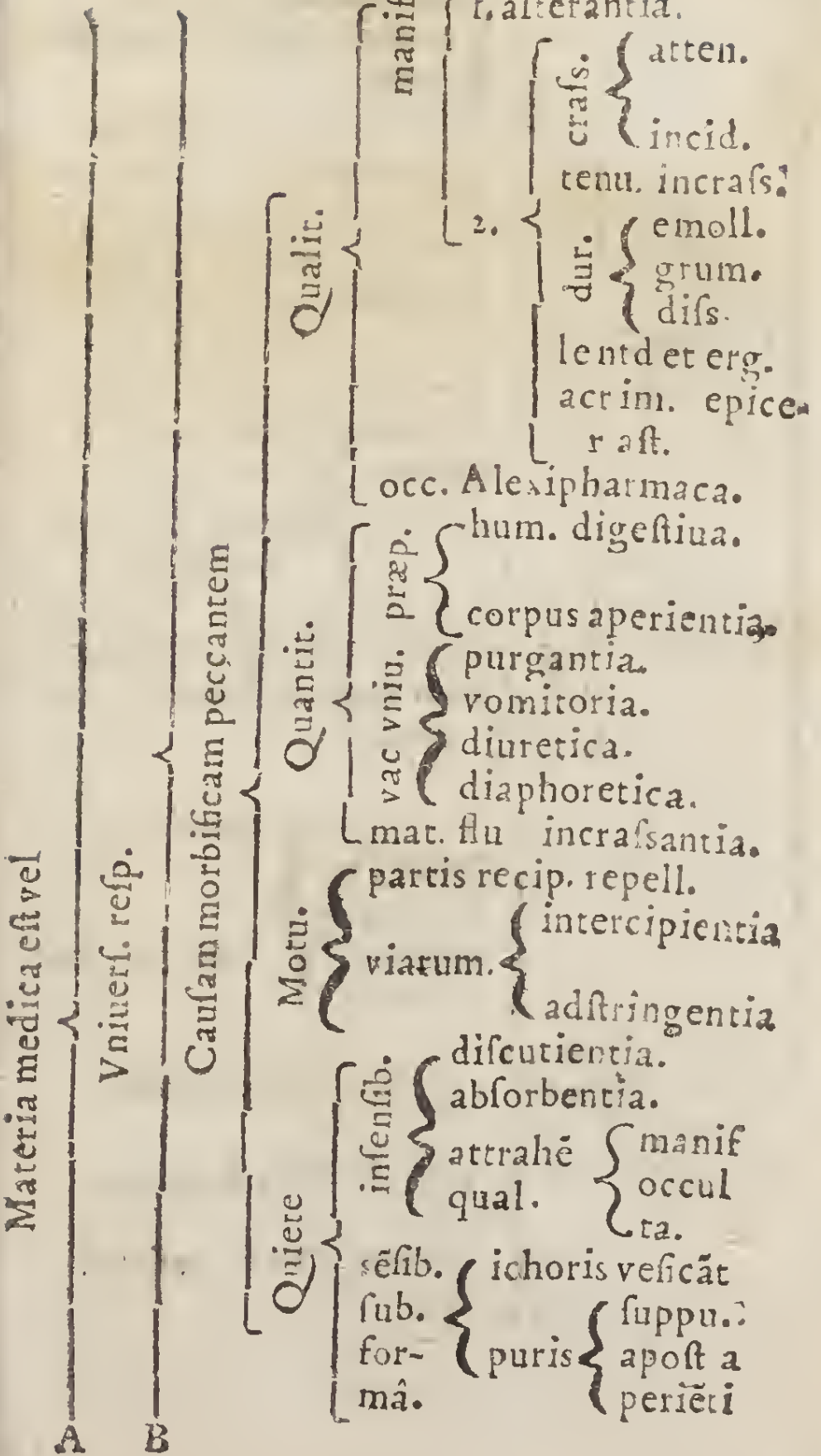
Vnguentum album Rhasis, vel de ceruſa.

Plura vide apud Fernel. loco citato. Hæc solùm, coronidis loco, ad complendas paginas, adjicere placuit.

Formularum Medicarum tractatus habet libros duos continentes.
A
Medicamenta interna.
liquida.
apozemata
julepus.
potio.
syrupus.
vomitoria.
vina med.
emulsio.
amygdal.
hordeatum.
lac. & serum lact.
hydromel.
hydrosacc. ptis.
diæta, boch.
decoct. gall.
destill. instaur.
juscula.
mollia.
bolus.
opiata.
eclegma.
conditum.
solida.
pasta reg. morselli.
pandaleon.
massa panis, pineol.
tabellæ.
pilulæ.
trochisci.
pulueres.

A

- epithema.
- lotio.
- fotus.
- inſeſsus. ſemicupium.
- balneum.
- ſtupha, ſudator.
- embrocatio.
- linimentum.
- Externa.
 - Cõmũ. plurib. Part,
 - vnguentum.
 - ceratum.
 - emplaſtrum.
 - ſpanadrapum.
 - cataplaſma
 - rubificans
 - dropax.
 - veſicat.
 - ſacculi.
 - Propria partiũ quarũdam.
 - frontale.
 - oxyrrhod.
 - cucufa.
 - collyrium.
 - gargariſmus.
 - apophleg.
 - dentifric.
 - errhinum.
 - ſuffiment.
 - odorament.
 - ſcutum.
 - peſsarium.
 - naſcale.
 - ſuppoſitorium.
 - clyſter.

Materia medica est vel
Vniuers. resp.
Causam morbificam peccantem
Qualit.
manif.
1. alterantia.
2.
crass.
atten.
incid.
tenu. incrass.
dur.
emoll.
grum.
diss.
lentd et erg.
acrim. epicer ast.
occ. Alexipharmaca.
Quantit.
vac vniu. præp.
hum. digestiua.
corpus aperientia.
purgantia.
vomitoria.
diuretica.
diaphoretica.
mat. flu incrassantia.
Motu.
partis recip. repell.
viarum.
intercipientia
adstringentia
Quiere
insensib.
discutientia.
absorbentia.
attrahē qual.
manif
occul
ta.
sēsib.
sub. for- mâ.
ichoris vesicāt
puris
suppu.
apost a
periēti
A
B

- Morborū summa gen.
 - inter per.
 - simplex, alterantia.
 - cum materia, habet rat. causæ.
 - orig.
 - ang meat. insens. Rarefac.
 - dil. meat.
 - sens. adstrin.
 - insens. condens.
 - hypersarc.
 - constip. cauit.
 - magn. & num. auct.
 - vn. fol.
 - simpl. Glutin. vulner.
 - cum dep. substantiæ, Sarc.
 - epul. c. g.
- Symptomata cōmunissima maximè vrgentia.
 - Dolor, cui opponuntur.
 - Anodyna.
 - Narcotica.
 - Vigiliæ, Hypnotica.
 - Sang. fluxus, ἰσχαιμα.
 - Syncope, Spir. reficientia.

Materia medica particularis respicit

- Capiti remedia dicata.
 - Cerebro.
 - cephalica.
 - caput. purgia.
 - errhina.
 - sternut.
 - apoph. legm.
 - Oculis Ophalmica.
 - ὀξυδορκικὰ.
 - anodyna.
 - repellentia.
 - digerentia.
 - detergentia.
 - Auribus, otica.
 - Dentibus, odontica.
- Thoracē rēspectantia.
 - Cor, cardiaca.
 - Pulmones.
 - bechica.
 - pneumonica.
 - Mammas, lac
 - generantia.
 - corrumpentia.
- Ventri consecrata.
 - Ventriculo, stomachica.
 - Intestinis.
 - flatus discutient.
 - vermes necant.
 - Hepati, hepatica.
 - Lieni, splenica.
 - Renibus nephritica.
 - lenientia.
 - detergentia.
 - lithontriptica.
 - Vesicæ, cystica.
 - Testibus, semen.
 - generantia.
 - extinguentia.
 - Vtero histerica.
 - corrob. vt
 - mou.
 - sist.
 - menses.

A

A
- Artubus dicata,
 - interna
 - calida
 - quemadmodum cephalica.
 - frig.
 - exter.
 - in principio ardorem, & dolorem lenientia.
 - in fine reliquias impactis humores dissipantia.

FINIS.

INDEX RERVM.

A B

A

Absorbentia. 463
Adstringentia. 458
Agaricus. 417
Alexipharmaca. 364
Interna. 365
Externa. 367
Aloe. 400
Alterantia. 352
Ambustis remedia. 552
Anodyna. 486
Apophlegmatizonta. 502
Apostema aperientia. 468
Aperientia. 472 367
Arthritica. 546
Attenuantia. 354 371
Attrahentia. 463

B

Bdellium, resina. 465
Bechica. 514
Bilem attenuantia. 371
Incrassantia. 370
Præparantia. 369
Purgantia. 278

C

Callum generantia. 485
Cardiaca. 512
Carthamus. 415
Cassia. 381
Cathæretica. 472
Caustica. 473
Cephalica. 495
Cholagoga. 381
Cicatricē deletia. 485
Colocynthis. 426
Condensantia. 471

Cystica. 539

D

Detergentia. 361
Digestiua. 369
Discutientia. 462
Diuretica. 447
Diaphoretica. 462
Dulcia splenis nociua. 532.

E

Ebultus 439
Elaterium. 441
Emollientia. 358
Emplastica. 456
Epiceraſtica. 363
Epithymum. 434
Epulotica. 483
Errhina. 500
Eſcharotica. 413
Eſula. 442
Euphorbium. 429
Extrahentia. 466

F

Flatus diſcutientia. 526
Formularum ſchematiſmus. 555

G

Glutinantia. 479
Grumos diſſoluentia. 360

H

Helleborus niger 434
Hepatica. 528
Hermodactyli. 422
Hydragoga. 439
Hypnotica. 489
Hyſterica. 540

I

Ialapa. 425
Incidentia. 356
Incraſſantia. 370. 453
Intercipientia. 458
Ireos ſuccus. 441

L

Lac generantia. 518
Minuentia. 519
Lac virginis. 362
Lapis Armenus. 437
Lazuli, ibid.
Laxantia. 462
Lenientia. 378
Lithontriptica. 534

Linctus. 537

M

Manna. 386
Mechoaca. 424
Melancholiam præparantia. 374
Purgantia. 431
Menses mouentia. 541
Sistentia. 544
Myrobalani. 406

N

Narcotica. 488
Nasalia. 500
Nephritica. 533
Neruos roborãtia. 549

O

Odontica. 510
Odorifera mulieribus periculosa. 493
Opopanax. 428
Ophthalmica. 504
Anodyna. 505
Repellentia. 506
Detergentia. 507
Discutientia. 506
Otica. 508
Oxydorcica. 504

P

Paregorica. 486
Phœnigmi. 467
Pituitam præparantia. 372
Purgantia. 415
Pneumonica. 517
Polypodium. 433
Psilothra. 476
Purgantia. 379
Pyrotica. 472

R

Refacientia. 470
Repellentia. 454
Rhabarbarum. 394
Rosarum succus. 392
Rubificantia. 473

S

Sagapenum. 429
Sambucus. 439
Sanguinem cohibentia. 450
Sarcotica. 481
Scammonia. 409
Semen generantia. 539
Extinguentia. 540

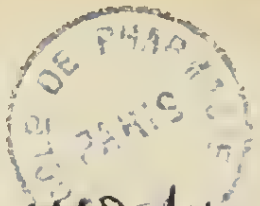
Sena. 431
Septica. 472
Soldanella. 440
Somnifera. 489
Spiritus reficientia. 452
Splenica. 530
Sternutatoria. 503
Stomachica. 521
Sudorifera. 450
Suppurantia. 468
Succi inſpiſſati. 465

V

Vermes necantia. 524
Veſicantia. 467. 472
Vomitoria. 444
Vterum roborantia. 544
Vulneraria. 480

Remedes.

essentia carminativa Wedelii medici c
expertissimæ.

Recipe.

Radicum Zedoariæ unciam unam, carlinæ,
galangæ minoris ān unam unciam semis,
corticum aurantiorum, seminis anisi et
seminis carvi, florum chamomillæ Romanæ,
cariophillorum aromaticorum, Baccarum
Lauri excorticatum, acori veri ān drachmam
unam semis, *Macis drachmam unam.

* cul
muc

Misce et Pulverisa grosso modo, extrahantur
contusa et concisa cum Spiritu corticum
citri recent: fact: ℥vj. vel unciis sex, qui
post digestionem dierum 14. Serv: adde
Spiritus nitri glauberiani, ex nitro crudo
pulverisato et oleo vitrioli facti et dulcificati
cum et vini rectificatissimo, unciam
unam digere denuo dies aliquot, post
filtrationem Servetur usui cujus Dosis ad
guttas viginti, quadraginta et ultra in infusione
theæ.

Vires

non tantum ad flatus pellendos, sed et dolores
colicos, cardialgiam suffocationes hypochon
driacas commendat, insuper quoque

ventriculum Roborat, et coctionem juva
inde ad omnes Sthomachi vitia Successi
bona commendat.

N.B. la formule de ce remede a été
donnée par un apoticaire de Veissenbur
en alsace. feu Mr. geoffroy a qui elle fut
donnée, après avoua quil n'avoit pu parvenir
a y fixer le sel de glauber. on peut avoir
des gouttes de vedelius en alsace, celles quon
feroit en france ne seroient pas sures, puis
que le celebre geoffroy a avoué modestement
qu'il navoit pu y reussir.

Remede Pour la goutte.

Prenés une once de moëlle de Boeuf, une
once de Beurre frais, une bonne pincee de
cimette de Sauge; faites fondre le beurre avec
la moëlle de Boeuf, à petit feu; et pendant que
le tout se fondra, mettes y les cimettes de Sauge
et faites le passer ensuitte a travers un linge
en l'exprimant fortement. ajoutes-y apres
cela une cueillerée distillée de fleurs de Sauge
et autant de bonne eau de vie; remués le tout
ensemble, et le laissés refroidir; il s'en fera
un onguent avec lequel vous frotterés la
partie legerement y mettant dessus un
papier et l'enveloppere's avec un linge
un peu chaud.

Maniere
d'employer quelques Remedes

theriaque

on se sert de la theriaque dans tous les maux d'estomach, dans les defaillances, dans les foiblesses, depuis demi dragme jusqu'a un Drachme et demy, toulte seulle ou melangée avec un peu de vin, de l'eau de fleur d'orange ou de canelle.

Confections

la confection de hyacinthe et d'alkermes sont employées dans les mesmes cas. celle de hyacinthe est beaucoup plus douce et plus foible que celle d'alkermes, et on les mesle tres souvent ensemble pour remplir les mesmes indications que nous avons deja marqué pour la theriaque, et la Doze est la mesme.

Diazcordium.

le Diascordium de fracastor est aussi un leger cordial, mais comme le laudanum entre dans sa Composition, on le regarde comme un Sthomachique et un calmant qui convient dans les indigestions, dans les cours de ventre dans les dissenteries. on en donne depuis une demie dragme, jusqu'a une dragme et demie, qu'on prend tout seul, ou avec un peu de vin d'alicante, ou avec l'huille d'amandes douces, quand il y a une irritation un peu vive dans les Boyaux.

Lelixir de propriété doit etre regardé comme le plus puissant Stomachique, et qui remedie plus promtement, aux langueurs destomac, âû degoust, âl a diminution des forces qui Surviennent principallement a la fin des grandes maladies. Sa Dose est depuis trois ou quatre gouttes jusqu'a huit dix ou douze.

Goutes anodines.

Les gouttes anodines ou Laudanum liquide convient dans tous les Cas de Douleurs dirritation et par consequent dans bien des maladies; on en donne depuis dix gouttes jusqu'a quarante, augmentant peû â peû Selon la violence de la douleur et Selon que le malade y est plus ou moins accoutumé. vingt gouttes de laudanum liquide valent un grain de laudanum Solide ou en extrait.

Baume de Perou

le Baume de Perue convient principalement dans toutes les coupures, les echinoses, les contusions. il en est de mesme de l'eau vulneraire qu'on applique immediatement Sur la partie et dont on la bassine

Eaux Cordialles

Leau de Canelle, celle des Carmes et l'eau theriacalle, Sont des eaux cordialles echauffantes

qu'on donne dans les Sincopes, dans les maux d'estomach, dans les preludes d'apoplexie, dans le froid de quelque violent acçes, a la doze d'une demie cueilleree a caffé jusqu'a une dû une et demie. on se Sert egalement de la Reine d'hongrie, mais cellecy est beaucoup plus forte plus piquante. on s'en Sert principalement pour l'exterieur, on en frotte le nés, les mains, les tempes du malade des qu'il est en foiblesse.

L'eau de fleur d'orange Se prend interieurement a la Doze dune de 2. et 3. cueillerées dans les petits maux d'estomach, dans les indigestions legeres et pour les vapeurs.

Kin Kina

on ne parle pas de lapplication du Kina de la Rhubarbe et du tartre emetique que tout le monde Sçait devoir convenir dans les cas des indigestions, de mauvais levains ramassés dans les premieres voyes et la doze en est presente par petits paquets

Teinture de castor.

la teinture de castor Se donne depuis huit goutes jusqu'a vingt, dans une potion cordialle et histerique, pour abattre les vapeurs et retablir le ressort de l'estomach on peut le prendre Seul dans une cueillerée

de fleur dorange, dans le mesme cas depuis huit jusqu'a douze goutes.

Baume de copahüe

le Baume de copahüe est excellent pour toutes les playes recentes, appliqué dessus sur le champ. on sen sert interieurement pour diviser les glaires qui se forment dans les Reins, et qui empeschent le cours des urines. son principal usage est destiné pour deterger consolider lulcere des gonnorées on le prend depuis dix goutes jusqu'a vingt entre deux couches de syrop de capillaire le matin a jeun, ou bien dans une cueillerée de lait, ou enveloppé dans du sucre en poudre, duquel on en forme de petits Bols.

Baume de Canada

Le Baume de Canada est regardé comme un specifique pour deterger et consolider lulcere des poulmons. son effet est doux en ce qu'il ne porte pas beaucoup de chaleur dans la masse du sang. il facilite le crachat en adoucit la matiere et de la masse des liqueurs. on le prend de la mesme maniere que le baume de copahüe et on peut s'en servir dans les gonnorees, aux personnes qui sont d'un temperament delicat par preference au Baume de copahüe,

lacier preparé a la Rozée se prend a la premiere cueillerée de soupe a diner pour aider la digestion, corriger les vices de ce viscere, dissipper les obstructions en donnant plus de fluidité à la masse des liqueurs en retablissant les digestions, l'usage en est long et n'exige aucune precaution.

Remede de M^r. chicoyneau P^r. Medecin du Roy pour guerir les migraines qui prennent par accés.

Prenés Kina concassé deux onçes, Racine de fraisier, de gramen et de chicorée sauvage, de chacune, une onçe, Sommité d'absinthe, de petitte sentaurée, de camepitis et de camomille de chacquun une pinçée.

Sené mondé six dragmes et deux dragmes cristal mineral dans sept livres d'eau reduites a deux bouteilles il faut en prendre trois gobelets par jour, un le matin à jeun, le second apres diner, le troisieme en se couchant.

Remede pour guerir les dissenteries flux de Sang, tenesmes et epreintes et toutte Sorte de derangement destomach.

Prenés pour deux Sols decorce de Scimmaroba, faites en une ptisanne de la quantité de deux pots d'eau reduite à trois bouteilles et prenés en trois verres par jour, trois jours Seulement

Pommade excellente pour guerir les engelures au visage les plus tenaces et les plus invetérées de Mr. Souchay chirugien de Paris extrait d'une de Ses lettres.

» cette Pommade, est une dissolution de
» mercure dans lesprit de nitre. le mercure
» etant bien divisé par lesprit de nitre, on
» l'incorpore dans le Saindoux, on mesle
» bien le tout ensemble, et lors que la
» pommade est refroidie, on la met dans
» un pot de fayance ou l'on en fait des
» tablettes.
» pour y parvenir, prenés deux gros ou
» quatre de mercure revivifié du cinabre
» mettés le dans une phiole ou bouteille
» de verre que vous ferés doucement

» chauffer sur les cendres chaudes, versés
» dessus le vif argent, autant d'esprit de
» nitre qu'il en faudra pour diviser entiere
» ment le mercure, et le reduire totalement
» en liqueur; alors versés cette dissolution
» dans une quantité de saindoux proportio
» née a la liqueur, et faites comment est
» marqué cy dessus. prenés garde sur tout
» de recevoir la vapeur de la dissolution
» elle vous porteroit a la teste et pouroit
» vous faire beaucoup de mal. au reste
» cette composition ne laisse pas de etre
» difficile a faire quand on n'en a pas
» lusage.

Cette pommade est un remede eprouvé
et d'un succes assuré pour guerir les
engelures et les crevasses qui se font a
la peau sous les nés et aumentent par
le grand froid et le hasle, et les rougeurs.

du Cassis

au mois d'aoust et de septembre et au printem
qui sont les saisons ou le cassis pousse plus —
fortement ses feuilles, il en faut faire provision
et les faire secher a l'ombre les tenant dans un
lieu sec pour s'en servir au besoin avec le secour
de l'art qui leur donne presque la mesme vigueur
quelles avoient dans leur fraicheur. quand on —
manque de cassis dans toutt es ces saisons, il faut
recourir a la plante. les boutons quon trouve
aux branches en toutt tems et lecorce mesme
pilée et arrosée de vin blanc pour en extraire
facilement le suc feront le mesme effet que les
feuilles. Silón na pas de vin blanc on peut se
servir de vin rouge poar le faire infuser, il est
mesme meilleur pour les maux de coeur et
destomac et le vin blanc preferable pour le
sable et la gravelle.

ceux qui ont de l'aversion pour le vin peuvent
prendre le cassis avec de l'eau dans laquelle on
fera bouillir les feuilles comme celles de thé. Si
ces feuilles sont seches on fera l'infusion plus forte
Si elles sont en poudre, il faudra prendre l'eau
avec la poudre apres que l'un et l'autre auront
boulli mesles ensemble, mais en ce cas on en
prend moins: pour la doze on en peut prendre
un verre le matin et un autre le soir avant
le souper.

les feuilles fraiches ont plus de vertu. la facon
de se servir cést de les mettre infuser dans
d'excellent vin pendant 24 heures dans une
bouteille de verre qui ait le col large. on met
deux poignées de ces feuilles on scelle bien
la bouteille pour quelle ne se vente point

il faut en boure une ou deux fois le jour
et davantage s'il est necessaire quatre ou cinq
doigts dans un verre, et remettre aussitot
du vin a proportion dans la bouteille en sorte
que le vin surnage toujours au dessus des feuilles
autrement il saigriroit. les mesmes feuilles
pourront servir 15. jours si on les tient dans
un lieu frais et quon ne les laisse point eventer.

effets

le cassis est un remede infaillible pour toutes
les fievres pourprees. il chasse les vers en le
prenant en poudre comme le caffé ou comme
le thé apres luy avoir fait faire un bouillon
dans l'eau. on s'en est utilement servi pour
guerir les fievres tierces quartes et continuës
c'est le remede pour reveiller un apoplechique
le plus promt et le plus efficace. il est souverain
contre le sommeil lethargique et dans les assoupisse-
mens qui precedent les vapeurs des femmes. il donne
le mouvement et le sentiment a quelque partie
du corps qui l'auroit perdu par l'abondance de
quelque humeur froide comme celle de la goutte
en appliquant les feuilles fraiches ou seches
trempées dans du vin blanc sur les parties
engourdies, il ne faut les appliquer que deux ou
3 jours apres en avoir senti les premieres
atteintes de peur de l'irriter.
le cassis est une plante egalement cephalique
et cordiale. tenu dans le nés il purge le cerveau
le rejouit et le fortifie empesche quon ne
s'enrhume et preserve du venin. il guerit la
migraine et est fort bon pour toutes les douleurs
de teste en appliquant les feuilles sur la
teste.

cest un remede prompt pour le resipelle sans
Saignée quil faut eviter.
le cassis guerit les coupures dinstrumens. il est
Souverain pour fortifier lestomac il en fait cesser
la douleur et donne grand appetit de quelque facon
quon le prenne pendant quelques jours. il est
Specifique pour guerir la jaunisse a les pasles couleurs
il desopile la ratte et le foye et empesche que lopilati
nait des suites facheuses.
il guerit les enflures de visage, de lestomac, et
de lhydropisie Si on Sen Sert de bourreheure, le
prenant en Syrop ou avec le vin ou a leau chaud
il guerit du Sable et de la gravelle et mesme fait
rendre des pierres.
le cassis est un excellent preservatif pour guerir
le venin le prenant aumes lors quon est obligé
daller dans des maisons infectées.
il tempere aussi les fougues de la bile et guerit la
colique quelle cause, il fortifie le Cœur et le réjouit
et par ce moyen il abbat les vapeurs facheuses
de la melancholie de quelque maniere quon
le prenne ou par infusion ou en boles.
enfin on peut a coup Sur dans toutes les maladies
commencer les remedes par le cassis. il ne fera
jamais de mal a personne.
lors quon Se Sent pigué de quelque beste venimeuse
ou mordu de chiens enragés, Si on a des feuilles
de cassis, il en faut aussitot piler deux bonnes
poignees et en exprimer le Sue dans du vin
blanc et le faire prendre au malade. il faut
ensuite Scarifier la playe pour en faire
Sortir du Sang, y mettre la moitié d'un

petit pain chaud pour attirer le venin et prendre
garde qu'aucun animal ne le mange et y
appliquer le suc avec le marc des feuilles exprimées, assés souvent il n'en faut faire qu'une prise
mais il faut observer le malade et si le combat
est trop grand entre le remède et le venin il faut
doubler la doze. si on n'a point de feuilles fraiches
mais seulement des seches, il faut promtement
les pulveriser et en faire prendre une bonne
prise au malade avec du vin blanc et un autre
potion cordiale
pour les blessures ou piqueures venimeuses
de mouches ou guespes &c. il faut en faire
infuser quelques feuilles dans du vin blanc et
apres avoir fait seigner la playe y appliquer ces
feuilles. on fera la mesme chose avec les
boutons et l'ecorce du cassis pilée et mise dans
du vin et donnée au malade. si on n'a ni
feuilles ni boutons ni ecorce de cassis, le
syrop de cassis quelque venin qu'on ait dans
le corps le retirera au moyen d'une ou de
deux cuillerées qu'on en donnera au malade
la conserve de cassis de la grosseur d'une
noix ou des tablettes en mesme quantité
feront le mesme effet.
pour les panaris ou tumeurs aux doigts causées
par une humeur maligne, on exprime les
feuilles dessus avec le marc et on enveloppe
bien le bout des doigts avec ces feuilles,
le cassis n'est pas moins utile aux bestes, mais
il faut augmenter la doze a proportion de leur
grandeur il a gueri des boeufs abbandonnés et
laissés comme morts des brebis chevaux
coqs dindes empoisonnés ou malades.

maniere de faire le Syrop de cassis

il faut avoir un grand coquemar avec son couverele le remplir de feuilles de cassis et le bien gresser avec la main ne laissant que quatre doigts de vuide au haut de coquemar, mettre sur ces feuilles le meilleur vin blan le laisser surnager de 2 doigts sur les feuilles, en suite mettre le couverele at du papier qui le ferme si bien qu'il ne puisse prendre l'air. le tenir dans un lieu frais pendan huit ou neuf jours pour le faire macerer ou fermenter il est necessaire de le visiter chaque jour pour y ajouter du vin afin que les feuilles ne demeurent jamais decouvertes et ne moisissent point. apres quel sera bien macere' il faut mettre a la presse le vin et les feuilles quelques uns le repassent plusieurs fois sur le marc pour en tirer toutte la teinture d'autres font bouillir un peu le vin blanc avec les feuilles avant que de les mettre a la presse. sur une livre de la liqueur on peut mettre une livre et demie ou 2 livres de sucre et faire bien cuire le tout pour le conserver longtemps. on peut faire aussi ce syrop avec de l'eau toutte pure

pour faire de la conserve de cassis

il faut dans la saison que les feuilles ont plus de vigueur en faire secher a lombre et pour faire la conserve il ne faut en mettre en poudre que ce que on veut employer parceque les feuilles entieres conservent mieux les pont que la poudre. ensuite il faut faire cuire le sucre jusqua ce quetant froid, il durcisse en roche pour lors il faut le lever du feu etetant encore tout bouillant mettre sur une demie livre de sucre un sixieme ou un peu plus de poudre et les bien mesler ensemble avec une spatulle ou cueillere d'argent jusqua ce quil soit presque froid.

Remede contre la pleuresie ou fausse pleuresie tyré de labregé de la medecine pratique traduit de langlois par m. D. et. a paris chés hbout place de Cambray et ganeau ruié St Severin. p. 152.

prenes deux ou trois bonnes racines de Scorsonere avec la feuille; si ce nest pas dans lété nettoyés bien la racine et la coupés en fort petits morceaux et ensuite faites prendre a jeun au malade cette decoction toutte chaude et que le malade se tienne couvert sans prendre lair pendant deux heures durant lesquels il suera si cest une pleuresie. on lessuyera bien ensuite et on luy donnera un bouillon. si la fievre cette mal de coté ne sont pas entierement passés avec le mal de poitrine il faut reiterer le lendemain comme cy dessus, mais il faut que le malade nait rien pris auparavant, il sera bon de commencer par une seulle seignée

autre contre la pleuresie et fievre comme les pauvres trouvent difficilement la Scorsonnere, on peut se servir pour le mesme mal du cerfeuil et de pissenlis ou dent de lion, prenant une poignée de l'une et de l'autre et apres lavoir pilé y ajouter un bon verre de vin blanc ensuitte couler le tout dans un linge presser un peu le marc et faire avaler cette boisson a jeun au malade et tout le reste comme on a vû dans lautre remede cy dessus, ayant commencé sil se peut par une seignée qui doit preceder le remede le mesme est excellent pour toutes sortes de fievres tierces et quartes

Reflexions generalles sur la Saignée
traduct. de langlois &c. ut infra.

de tous les remedes il n'y en a pas en general dont on tire plus de service et d'avantage que de la Saignée, il n'y en a pas non plus qui soit suivi d'etonquences plus dangereuses quand on l'ordonne indifferemment et sans jugement. la Cause réelle d'un grand nombre de maladies est une trop grande abondance de Sang.

dans toutes les maladies inflammatoires, sans en excepter une, ce seroit un crime d'obmettre la Saignée comme au contraire ce seroit s'exposer aux plus grands hazards que de la prescrire lorsque la nature et la circulation sont languissantes, parce qu'alors les esprits sont dans un epuisement trop grand et la nature est trop foible pour soutenir la moindre evacuation. on doit par consequent l'ordonner toujours et la repeter selon l'exigence la violence et la durée de la maladie; dans les pleuresies et les perypneumonies (inflamation au poulmon) des les premiers jours que commencent ces attaques; mais lors
mais lorsque une fois la Suppuration a pris son cours c'est en vain que on esperoit quelque ressource de la Saignée: car alors la matiere qui cause la maladie doit se chasser par l'expectoration que la Saignée retarde necessairement.

d'ailleurs dans les apoplexies les dysenteries ou flux de Sang et dans les chaleurs qui fatiguent beaucoup les intestins, il faut Saigner proportionellement a la maladie, ce que on doit faire aussi generallement parlant au commencement des fievres; mais la Saignée ne doit plus avoir lieu sur le declin de ces maladies, car pour lors d'inflammatoires qu'elles etoient, elles

deviennent assés souvent nerveuses. dans cette
conjoncture on doit appliquer librement les
vesicatoires.
il est aussi fort a propos d'ordonner la Saignée dans
les grands abçes lorsqu'il se forme une tumeur
excessive occasionnée par la revolution et le
flux des humeurs, ou lorsque la nature se trouve
dans une grande oppression que cause une chaleur
immoderée car en ce cas en tirant du Sang
la Suppuration n'en devient que plus heureuse,
pareillement dans la petitte verolle, la Saignée
mesme repetée en quelques cas peut etre tres
avantageuse aussi bien que dans les maladies
pléthoriques (ou de plenitude de Sang) pour quelque
tems de la maladie que ce soit, a l'exception
cependant des enfans pendant le picotement des
nerfs avant l'eruption, car en ce cas l'experience
journaliere apprend que la Saignée rend la
maladie mortelle.
en un mot pour les maladies des yeux, la Sciatique
les toux Seches dont les crachats Sont epais, les
maux de teste, les inflammations du bas ventre
ou de l'urethre, les gonnorées virulentes, les bubons
les douleurs venerienes, les hemmoroides enflamées
les rhumatismes chauds, la colique, la Stranguerie
la gravelle, les douleurs nephretiques, pour toutes
les hémorhagies ou flux de Sang, la galle invetérée
et toutes les autres maladies Semblables, la
Saignée est d'un usage et d'une utilité toutte
particuliere
mais dans les hydropisies, dans la jaunisse
la goutte et dans toutes les maladies qui
proviennent d'un trop grand relachement

ou d'une obstruction de vaisseaux, on doit employer les remedes Specifiés pour chacune d'elles en particulier Sans penser a les augmenter par une Saignée qui ne peut etre que temeraire et hors de propos

observat. Sur les fievres inflam.

les fievres inflammatoires degenerent Souvent en fievres de la classe des malignes. pour lors le pouls est extremement deprimé, les parties du corps tombent en convulsions et la circulation paroit etre aux abois. dans cet etat deplorable les medicamens d'une nature chaude avec des vesicatoires du plus haut degré produisent quelquefois des effets Surprenans. pour cette raison il est fort utile alors de donner un demi gros de lelectuaire Suivant avec trois ou 4 cueillerées d'un julep diaphoretique toutes les 4 ou 6 heures

Cordial

prenés de la poudre de contrayerva composée 2. onces; de la racine de Serpentaire de virginie en poudre, une once avec une quantité Suffisante de Syrop d'orange faites un electuaire de la pharmacopée Lond. de langlois p. 19.

Sur les hemoroides ejusdem

il faut remarquer que lorsque les hemoroides externes croissent en tumeurs avec des taches noirâtres au milieu, nous devons au moyen de la lancette procurer un ecoulement au Sang coagulé qui aussi bien ne rentre jamais dans la masse du Sang mais qui devient frequemment la cause des facheux accidens que cette methode doit prevenir infailliblement.

pour la jaunisse eguid.
prenés de savon de Castille ou de paris, de Rhubarbe en poudre, de lespece de hiera picra de chacune une demie once avec du syrop dorange faites un electuaire.
ce qui rend ce savon si celebre cest la proprieté qu'il a de parger le foye pendant la jaunisse et d'aider la secretion de la bile car faulte de cet expedient, elle reste mesleé avec la masse du sang et donne une teinture a la peau.

observ. sur la diarrhee eguid.
dans toutes les diarrhées il y a une matiere piquante et visqueuse qui s'attache a la membrane des intestins et cest cette matiere qui occasione ces evacuations excessives. dans ce cas la Rhubarbe est fort utile pour deux raisons, par cequelle chasse hors des intestins cette matiere qui les ravage et parcequelle ressere les fibres qui sont dans un relaschement considerable et quelle les remet dans leur etat sain et naturel

observ. sur le mal scorbutique eguid
il y faut desunir separer et detruire les viscosités et concretions grossieres qui bouchent et qui ronge les capillaires et les petites glandes

Sur la theriaque ej.
cest un cordial et un cephalique tres puissant parcequil est composé de plusieurs ingrediens propres a repondre a presque tout ce dont la nature a de besoins. elle ne merite pas de moindres eloges pour la vertu quil a de procurer le repos car en fait de medicamens destinés a cet usage, il nyen a point quon puisse donner avec plus de sureté et moins de crainte, puisque les effets dangereux

de l'opium y sont admirablement prevenus par
l'effet d'une drogue particuliere qui entre dans cette
composition. elle opere pour ainsi dire des miracles
dans toutes sortes de fievres ou le poulx est bas
Surtout lorsque le Sommeil manque au malade
Si lon en prend toutes les 6 ou 8 heures un
Scrupule ou un demi gros plus ou moins
Selon les circonstances les forces et la constitution
du malade avec deux ou trois cuillerées de julep
volatil: il produit et entretient une Sueur douce
et tres desirable parcequelle est communement
lavant coureur d'une crise fortheureuse. ce
Seroit une coutume tres Sage d'appliquer les
vesicatoires pendant du tems dans ces sortes
de fievre parcequelles procurent une circulation
et chasse la matiere morbifique par des Secretions ou
excretions regulieres

obs. Sur les vesicatoires ce
est un remede quil faut Scavoir employer
avant dentreprendre les vesicatoires, il faut
considerer Si la fievre est inflammatoire
ou nerveuse: Si elle est inflammatoire, il faut
Saigner au lieu de vesicatoires et Suivre une
methode propre a adoucir rafraichir et humecter,
pour calmer la chaleur et lebullition qui Se
trouve dans le Sang, et le remettre ainsi par
degrés dans une proportion convenable, a quoy
contribueront beaucoup des lavemens emolliens
ordonnés a propos et avec toutes les precautions
necessaires.
il en est bien autrement des fievres nerveu
Ses dans les quelles les Symptomes Sont

tout a fait contraires a ceux des fievres inflamm: car comme dans les fievres nerveuses le poulx est bas et languissant, que les esprits sont presque epuisés et que les yeux bien loin de montrer quelque signe d'inflammation, n'ont plus que meme lueur extremement foible, c'est alors qu'il faut user des vesicatoires et mesme considerablement. Si ce remede produisoit une retention d'urine, ce qui arrive quelquefois; des emulsions par intervalles, avec une quantité convenable de gomme arabique remedieront a cet inconvenient

Emulsion huileuse ej. prenés d'huile dolive une once et demie de syrop blanc une once deau de fontaine quatre onces, desprit de corne de cerf perse un demi gros meslés le tout pour en faire une emulsion
les medicamens huileux etant de nature a s'insinuer a amollir et a relascher sont necessaires dans plusieurs occasions surtout dans la gravelle et maladie de la pierre, pour une oppression de poitrine. la dose de lemulsion est de deux onces reiterées dans les intervalles.

Lavement simple ej. prenés les 3 quarts dune chopine d'eau de lelectuaire lenitif une once; de sel commun trois gros, meslés les

lavement pour la dissenterie ej.
prenés d'empois blanc un gros et demi, delaye
-le dans six onces d'eau chaude ajoutés y de
theriaque deux gros.
la theriaque qui entre dans cette compos., la fait
placer dans la premiere classe des remedes propres
pr le flux de sang parceque sa qualité d'opium ten
les intestins insensibles a l'action de ces particules
acres et piquantes qui dechirent leur membrane
delicatte, tandis que la proprieté glutineuse de
l'empois est comme une emplâtre qui bouche les
orifices des vaisseaux. ce remede topique reussit
a souhait lorsque tout autre expedient n'a eu
aucun succes
lorsque une inflammation monte a un certain
degré elle est toujours accompagnée d'evacuations
sanguines: il faut par consequent saigner et
repeter selon l'etat du malade.
il faut employer l'ypecacuanha ce fameux medicam.
car cette droque est non seulement emetique et purgative
mais elle a aussi une qualité astringente qui luy est to elle
particuliere pourvu cependant qu'on la donne en petite
quantité afin qu'elle ne exerce pas toute sa force contre
l'estomac. on en fait aussi un alterant tres puissant
pour arreter le flux de sang. ainsi les praticiens
modernes ordonnent d'en prendre deux ou trois
grains dans un bol de diascordium tous les huit
ou dix heures, avec quelque juleps convenable a
cette maladie. mais on ne doit pas entreprendre
cette methode avant que de le donner en teinture
ou substance comme emetique sans retarder
la maladie.

Lavement de Savon ez.

prenés de Savon mou une demie once faites
le dissoudre en 10 onces d'eau chaude ez ——
le Savon divise rarefie et attenüe les visceosités les
plus fortes. cest pour cette raison qu'on le employe
dans les obstructions et surtout dans la jaunisse
puis qu'a cause de Son efficacité pour penetrer, Sin
Sinuer et netoyer, non Seulement il delivre les intestins
d'une matiere tres grossiere et coagulée qu'ils contiennent
mais qu'encore, il peut contribuer beaucoup a la fin
que on se propose, soit en stimulant les fibres qui
reçoivent aisement les moindres impressions soit en
introduisant ses parties deliées dans les vaisseaux
des intestins, qui Sont capables de les absorber dans
les tranchées Seches ou les matieres Sont retenues
fort longtems Sans pouvoir s'ecouler. Si apres
avoir eté Soigné Suffisament et avoir pris Sans
Succes d'autres medicamens, on avale une doze
de cette composition de Savon (cy dessus) elle
facilite et opere Sur le champ la sortie des ——
matieres et arreste le progres de l'inflammation
qui peut conduire a la mort.

infusion pectorale ez. pour
adoucir un Sang chargé de particules acres
et de Sels heterogenes. pour le Scorbut auSSi

prenés des feuilles de lierre terrestre deux
poignees; de racine de reglisse coupée par
tranches deux onces; faites infuser le tout
pendant trois heures dans quatre pintes
d'eau d'orge bouillante apres quoy vous
les passerés pour en servir.
en y ajoutant Six onces de manne et Six
gros de nitre purifié elle devient une infusion
laxative et diuretique. et devient bonne pour
la poitrine et les poulmons pour avec un loch
huileux

Infusion de rozes rouges ej.

prenés de conserve de rozes rouges six gros que vous ferés infuser pendant 3 heures dans trois chopines d'eau bouillante passés la etapres le refroidissement ajoutés-y un demi gros d'huile de vitriol. —

dans un grand relachement des parties solides on doit beaucoup esperer de cette infusion et comme elle a une qualité astringente elle fortifie le stomac et les premieres voyes et ote le degout en produisant dans ces parties des sensations douces et agreables. elle est aussi fort utile dans les pertes excessives des femmes il en faut prendre trois ou quatre verres par jour

Julep Commun. ejusd.

prenes d'eau de fontaine quatre pintes; de syrop d'oranges deux onces que vous mesleres pour en faire un julep. ——

la simplicité de ce meslange ne doit rien faire objecter contre son utilité, puisqu'il produit luy seul plus d'effet qu'un autre qui seroit dix fois plus composé. la veritable destination de toute formule de cette espece est de servir comme de vehicule pour introduire les poudres les bols &c. en nettoyant les passages ——

pour faire du syrop d'orange

prenés d'un jaune de l'ecorce des meilleurs oranges huit onces; de l'eau bouillante cinq livres: faites les macerer pendant une demie journée dans un vaisseau couvert; ensuitte passés la liqueur, faites y dissoudre de sucre fin reduit en poudre une quantité suffisante pour faire un syrop.

nota ej.

la plupart des apoticaires ne font la decoction que deux fois: c'est pourquoy l'esprit est ordinairement chargé d'une huile puante qui luy donne mauvaise odeur et le rend fort nuisible à l'estomac. ——

julep de musc ej. restaurant

prenés de musc un gros et de suere deux onçes; batteś les bien ensemble, ajoutés y ensuite d'eau de fontaine dix onçes et d'eau spirituese de canelle quatre onces mesleś le tout pour en faire un julep. la doze est de deux ou 3 cuellerés — cette espese de julep est tres bonne dans le hoquet maladie du diaphragme qui devient dangereuse en certaines occasions. le musc est reputé pour un cordial tres puissant l'experience a fait connoitre qu'il est d'une grande utilité pour le hoquet soit en le prenant interieurement soit en l'appliquant au nombril. il est bon contre les vapeurs et tres efficace pour ceux qui sont sujets a avoir les esprits deprimés. il est tres — propre a dissipper la tristesse et la melancolie qui accompagnent ordinairement la langueur du sang et des sucs vitaux.

julep volatil. ej. restaurant.

prenés de sel volatil de corne de cerf une demie once; d'eau de fontaine trois chopines; D'eau alexiterve spirituese trois onces; de sucre fin deux onces faites en un julep. ——

cela est bon pour ouvrir les pores de la peau qui sont bouchés et de causer une moiteur salutaire. ce julep est donc utile non seulement dans les fievres mais aussi toutes les fois que le corps est abbattu par la fatigue ou surcharge de boisson, et qu'il a besoin de reprendre quelque vigueur afin d'agir avec plus de force et une nouvelle vivacité: dans ce cas quelques cuellerées de ce julep prises au lit et repetées par intervalles convenables, produiront d'agreables impressions et delivreront les parties du corps de la fatigue de la chaleur et de la tension dans la moindre sensation douloureuse separez de quelque

vvitations

looch. commun ej.

prenés d'huile dolive trois onces, de syrop blanc deux onces; de conserve de roses rouges une demi once; d'huile de vitriol un demi gros que vous mesleres pour enfaire un looch. dans les tous atpicotemens vvitation causé par lacrimonie. une cuillerée a chaque vvitat.

mixture ej. pour les vomissemens fievres et dyzenteries

prenés de sel dabsinthe deux gros; de jus de citron trois onces; deau de fontaine six onces; deau spirituense de canelle une once, de syrop dorange six gros. faites une mixture.

cette composition a eté vnventeé par le fameux riviere. on en doit prendre une cuillerée a chaque envie de vomir.

dans les fievres elle produit une sueur douce et temperée, et dans les fievres intermutentes elle previent quelquefois le retour des symptomes lorsque le Kinkina n'apoint en effet. la dozene necessaire dans ces occasions est de deux ou trois cuillerées toutes les quatre ou six heures.

mixture calmante ej.

prenés de syrop de diacode trois onces; deau de fontaine six onces, déau alexiterre spiritueuse deux onces faites une mixture.

toutes les fois que on manque de sommeil et de repos on peut se les procurer en prenant quatre cuillerées de cette mixture lors que on va se coucher et cela dautant plus avantageusement qu'il n'est pas besoin de recourir a l'opium remede qui exige la science la plus profonde. on donne de la mixture calmante dans la fievre pour

1 cuillerée toutes les 3 heures jusqu'a quatre fois par jour

une mixture toutes les 3 heures jusqu'a quatre fois par jour

l'estomac.

pilulles pour la jaunisse ej.
et pour la asthme lasthme
prenés de gomme ammoniac deux gros,
de scylles en poudre un gros; de savon de castille
trois gros; et avec une quantité Suffisante de
Syrop blanc faites en une composition qu'evous
diviserés par gros de chacun desquels vous
ferés dix pilulles.
l'est tres utile pour les maladies hypocondriaques
et l'hydropisie on doit en prendre trois
matin et Soir

Poudre pour le pilepsie ej.
prenés de la racine de valeriane Sauvage
deux Scrupules; de cinabre d'antimoine
un Scrupule; mesles les ensemble en
les reduisant en poudre.
les qualités chaudes et aromatiques de la
valeriane rendent cette poudre efficace en
plusieurs occasions. Sa vertu Sudorifique
est certaine. elle a aussi une propriété
detersive et diuretique. ses effets Setendent
Sur les obstructions de ses visceres et Sur les
maladies hysteriques et convulsives qui
mettent les esprits dans une agitation et une
impetuosité extraordinaire. quelquefois cette
poudre opere des merveilles dans les maladies
qui attaquent les nerfs et Surtout dans celles qui
tiennent de le pilepsie car pour lors elle opere
d'une maniere Sans egale. le mesme quon
en fait avec l'antimoine la fait regarder
comme une poudre de la premiere classe
de celles quon doit prendre matin et Soir
on doit ranger dans la mesme classe
l'esprit de lavande lors qu'il Sagit de la

querison des maladies des nerfs. cest cet esprit quon estime depuis si longtems comme un specifique tres celebre contre les langueurs et les deffauts de la vieillesse et contre les attaques convulsives et apoplectiques, telles que sont la paralysie et la perte de memoire et que tout le monde connoit sous le nom de goutes paralytiques on peut en prendre chaque fois depuis 20 jusqua 30 goutes avec du sucre en pain

onguent pour la galle cy.

prenés de souffre quatre onces, de sel ammoniac reduit en poudre fine deux gros avec de la graisse de porc: batés les bien ensemble pour en faire un onguent ——

Silon frotte bien les parties galeuses avec cet onguent on peut etre sur du succes, quelque invetérée que la galle puisse etre. il nya point de remede qui luy soit superieur. la purgation doit accompagner lapplication de cet onguent et la saignée doit en precéder lusage.

Esplication des poids et mesures qui
un grain est egal au poids d'un grain
d'orge.
un Scrupule contient vingt et quatre grains
24 grains.
un gros contient trois Scrupules
3 Scrupules.
une once contient huit gros
une livre contient Seize onces
une Pincée autant que l'on peut
prendre avec les trois doigts.
une Poignée est ce que la main
peut contenir.
une goutte est la plus petitte mesure
des liquides et qui equivaut a un grain
une Cuillerée est egale a une demi once.
un Verre contient une once et demie
environ

extraits de l'hist. de la Suette par
Mr. de Mesereay a paris chés la veuve
Cavelier rue St Jaques 1752.

" jay commencé par interdire lusage de toutes
" Sortes daliments: jay fait autant quil a été
" possible eteindre le feu, ouvrir les portes et les
" fenetres des chambres (l'auteur a dit quel avoit
" trouvé les malades accablés Sous le poids des
" Couvertures et de lair echauffé par un grand feu)
" jay fait decharger les malades du poids des
" Couvertures leur permettant den garder une legere
" et leur ai non seulement permis detrer les bras
" hors du lit mais leur ai conseillé... je remarquai
" que jay observé que ceux qui etoient couchés
" Sur la plume Sentrouvoient plus mal et quil
" Valoit mieux dans un grand besoin quils soient
" Sur une Suffisante quantité de bonne paille
" je conseillois a ceux qui ne vouloient pas Sortir
" du lit dy rester Sur leur Seant ou du moins de Sy
" tenir la teste fort elevée. Il y a long tems que jay
" observé quen obligeant les malades a Sortir du
" lit ou de Sy tenir au moins la teste fort elevée
" on diminuë Souvent la fievre ou l'on empesche
" que la teste ne Sembarasse; et cela ma reussi pour
" degager la teste quand elle etoit pesante ou
" douloureuse quand il y avoit transport ou
" assoupissement avec un pouls grand dur ou
" embarassé.
" Il faut des chemises des bonnets des draps nets
" et bien secs. lors quil nest pas possible de
" changer de draps Jy faisois couler des
" Serviettes Sous les malades. Sans quoy il
arrive que les pores absorbans de la peau
l'estomac.

" font ventrer dans le sang une partie de
" l'humeur.
" pour que une moiteur soit salutaire il ne faut
" pas quelle soit accompagnée d'une chaleur de
" peau beaucoup plus considerable que celle d'une
" personne saine .. ce n'est pas dans le cas
" d'une moiteur qu'il faut changer de linge ...
" quant au bouillon je le faisois faire avec le
" maigre de veau et surtout avec le jarret y
" faisant bouillir quelques laituës, le tout
" sans Sel absolument. au deffaut de bouillon
" de maigre de veau ou de poulet, on peut se
" servir d'une legere creme de ris, ou d'orge
" monde' ou de froment ou de gruau ou meme
" de seigle qui est encore plus rafraichissant, et
" meme en cas de besoin une decoction de
" pois ou d'haricots. toutes ces crêmes se
" preparent en faisant bouillir suffisament
" quelques unes de ces graines dans une suffisante
" quantité d'eau que l'on passera ensuitte,
" je ne permettois aux malades d'user de vin
" et de bouillons de boeuf que quand la chaleur
" de leur peau etoit devenuë peu considerable.

Definition de la medecine ej.

la bonne et unique medecine consiste a
rafraichir ce qui est trop chaud, et a echauffer
ce qui est trop froid; a dessecher ce qui est trop
humide et a humecter ce qui est trop sec; a
fortifier ce qui est trop foible, et a affoiblir ce qui
est trop fort; a vuider ce qui est trop plein et a oter
ce qui est etranger et nuisible, et quand on
ne peut le corriger, a remplir ce qui est
trop vuide; a rammolir ce qui est trop

et a durcir ce qui est trop mou; a fondre ce qui
est trop epaissi, et a epaissir ce qui est trop fondu;
a adoucir ce qui est trop acre, ou trop aigre
enfin a retablir le mouvement et l'ordre
naturel et convenable des liquides et des solides
en quoy consiste la santé.

» j'ay eu occasion de prouver que generalement
» il falloit moins saigner dans les pays et dans
» les tems chauds surtout humides, que dans les
» temperés dans les secs et dans les froids, principa
» lement quand le sang des malades refroidi dans
» des palettes ou dans d'autres vaisseaux profonds
» ne fort point coenneux ni dur ni sec et
» quand les selles des malades sentoient trop
» mauvais et que au contraire la purgation
» y produisoit de tres bons effets.

. . . . quand les malades etoient fort foibles
» et qu'ils avoient le pouls mou et petit peu de
» chaleur a la peau souvent moins que en etat
» de santé et cependant qu'ils avoient besoin de etre
» evacués par le haut et par le bas je leur faisois
» prendre le tartre stibié ou autres purgatifs
» dans de bon vin ou quelque potion cordiale de
» deux jours l'un par petites doses de loin a loin
» dans le commencement des maladies fort
» le vin l'eau de vie &c sont mortels . . . il y a
» pourtant des cas dans les maladies ou un
» peu de bon vin fait un fort bon effet
» c'est lorsque les malades n'ont point
» la langue seche et que la chaleur de
» leur peau n'excede point la naturelle, qu'il
» n'y a ni vives douleurs ni hemorragie.

l'estomac.

"et Surtout lors que les malades ont été affoiblis
"par les remedes.
" il ya 2 Sortes de foiblesses, la veritable et la
" fauſſe foiblesse
" la veritable est la Suitte d'une longue abstinence
" Saignées hemoragues cours de ventre &c. elle
" n'est accompagnée ni de chaleur ni de Soif
" notables, le pouls est mollet plus petit que grand
" et la peau moins chaude que dans letat de
" Santé. il y faut de bon vin administré gueri de
" ment aussi que de bons alimens.
" la fauſſe foiblesse est plutôt un accablement
" de forces, quen defaut. ordinairement le
" pouls des malades est grand, fort, ou dur;
" quelquefois il est concentré et petit; quelquefois
" aussi il est Semblable a celuy des personnes en
" Santé, et pour lors c'est un Signe de malignité;
" Surtout quand ce pouls Se trouve Combiné
" avec quelque Symptome ou accident plus
" considerable que la nature de la fievre ne le
" compote. ces especes de pouls sont telles
" dans les commencemens ou dans laugmenta
" tion et mesme dans le fort de la maladie,
" par les causes qui produisent la veritable
" foiblesse, et Sont leffet d'une trop grande
" quantité ou d'une trop grande rarefaction
" du Sang ou de Son epaisissement, d'un
" poison, de quelque grande passion, des vers
" ou des materes indigestes, putrides ou
" malignes qui Se trouvent dans les premieres
" voyes, d'une inflammation ou d'une
" disposition inflammatoire de quelque
" partie interne, et particulierement du

» cerveau ou du cervelet ou de l'estomac
» accident qui produit souvent le mesme effet
» que l'yvresse causée par les boissons spiritueuses
» laquelle produit aussi la fausse foiblesse.
» dans ces circonstances les cordiaux chauds
» le vin &c. sont pernicieux. des saignées
» des purgatifs, des emetiques, des lavemens des
» boissons un regime convenable, un air et un
» lit temperés et quelquefois plutôt un peu plus
» froids que chauds, quelquefois l'elevation de
» la teste et d'autres secours analogues sont les
» seuls que l'on peut employer.....
» il faut convenir que si ces accidens sont
» compliqués avec une ou plusieurs causes de
» la veritable foiblesse, et qu'ils soient
» caracterisés par ses signes, la saignée
» ne convient pas souvent et mesme y est
» presque toujours préjudiciable - mais quand
» ils se trouvent compliqués avec les causes de
» la fausse foiblesse la saignée les purgations
» &c employés par une personne prudente font
» les effets les plus avantageux.

Sur les precautions de ceux qui voyent les malades att. de contagion &c.

» bien des gens se persuadent que les medecins
» ne se garantissent des maladies contagieuses
» que par moyen de quelques preservatifs; mais il
» faut leur apprendre notre secret. nous sommes
» exempts de la crainte et notre regime dans
» le tems de ces maladies est plus exact que
» jamais, nous ne mangeons ni ne buvons;

" nous tachons mesme de ne pas avaler notre
" salive dans les endroits ou l'air est fort mauvais
" nous l'avons ou du moins nous essuyons bien
" nos mains apres avoir tasté le pouls des
" malades, surtout quand ils suent ou quand
" nous suons nous mesmes ou quand nous
" sommes fort echauffés. dans ces circonstances
" nous tachons d'attendre un moment avant
" que de leur taster le pouls, ou de leur toucher
" simplement la peau et mesme d'approcher
" de fort prés d'eux. nous ne respirons
" point de prés, ni longtems leur haleine;
" nous changeons souvent de linges, nous
" prenons plutôt un peu moins, que plus de
" bons alimens et de facile digestion; nous
" evitons mesme les boissons trop echauffantes
" nous faisons de notre mieux pour entretenir
" notre corps dans un etat de chaleur temperée
" quant aux preservatifs; comme le vinaigre
" des 4 voleurs, le camphré, le theriacal, celuy
" ou l'on fait infuser des feuilles de rüe ou
" d'absinthe ou autres plantes d'odeur forte
" les eaux ou les teintures spiritueuses des
" plantes aromatiques dont on se frotte le nés
" et les tamples, qu'on respire ou mesme dont
" on avale un peu; les parfums comme l'encens
" un vechaut; ils ne font souvent d'autre effet
" que d'empescher de sentir la mauvaise odeur
" des malades et peut etre que dissiper la crainte
" par la confiance qu'on y a car rien n'est plus
" propre que la crainte a causer des maladies
" epidemiques.

(chevaux)

Baume excellent pour les enflures corps, mal de gareau retentions et longemens de nerfs, enclouëure, clous d'ruë, atteintes, et farcin cordé.

Composition

Cire blanche neuve 1. once; Cire jaune neuve 1. once; poix Blanche 1. once; poix noire 3. onces; therebentine commune, 2. onces; populeura 3 onces; huile dolive, 1 livre; huile camomille 2. onces; huile empelicome 2. onces; le tout soit mis dans un pot de terre vernissé, le faire fondre a petit feu et il faut toujours remuer jusqua ce qu'il bouille un peu et que le tout soit bien fondu, pour lors vous ne remuerés que dessus la Superficie et quand il aura comme cela bouilli un quart d'heure, vous le retirerés de dessus le feu et le laisserés rasseoir et vous le mettrés dans une bouteille de verre afin de le conserver. Il est non seulement pour les chevaux mais encore bon pour les hommes pour les contusions foulures engelures et douleurs en frottant la partie affligée le plus chaud que lon pourra.

Pour la Poitrine

maniere de se servir du Baume pour les chevaux.

pour les enflures au corps quand vous vous apperceverés du mal, il faut couper le poil et faire fondre dessus le mal de ce Baume, le plus chaud que le cheval puisse l'endurer et le frotter a brousse poil.

pour les coups de pié vous en ferés de mesme

et pour les atteintes vous aurés soin de faire bien nettoyer la playe et couper le poil et luy faire fondre dedans du baume chaud dedans la playe.

a l'egard des piquures, ou cloud dru vous aurés grande attention de bien faire ouverture ou le cloud aura eté et vous ferés fondre dedans dudit baume tout bouillant et vous y mettrés deux bonnes pincées de poivre et une figue par dessus faite avec de la vieille corde et du suif, et vous le ferés referer et il ne faut pas que le cheval aille a l'eau de quelques jours l'eau est un poison pour les jambes ouvertes.

a legard des nerfs il faut fondre le poil et le frotter a brousse poil le plus long temps que vous pourra.

Ce Baume est de Mr. Chevreau de Clainvilliers ancien capitaine et aydemajor de cavallerie

Medecine
un quarteron de casse en baton
deux onces de manne en larme
2 gros de sel debsom.

ומלכות בית דוד עומדת לעד כי ה' בחר בציון
אויה לנו כי ערב היום כי פנה היום כי נטו צללי ערב
ואנחנו עומדים בחשכה ובצלמות ואין אור לנו
ואין מנוחה לנפשנו ואין שלום לעמנו
כי הרבה צרות מצאונו ורבים הם שונאינו
ומלחמות גדולות נלחמו בנו מימי קדם
ועדיין לא נחו מלחמות מעלינו
כי עוד מלחמת גוג ומגוג לפנינו
ואחריה יבוא משיח בן דוד
ואז יהיה שלום בעולם
ואז ישכון זאב עם כבש ונמר עם גדי יכרע
ואז לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה
ואז ימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים
ואז יבנה בית המקדש על מקומו
ואז יקבצו כל בני ישראל מארבע כנפות הארץ
ואז יהיו כולם עם אחד בלב אחד
ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד
ואז יהיה ה' מלך על כל הארץ
ואז יהיה ה' מלך על כל העמים
ואז יהיה ה' מלך על כל הדורות
ואז יהיה ה' מלך על כל הנצחים
ואז יהיה ה' מלך על כל העולמים
ואז יהיה ה' מלך על כל הזמנים
ואז יהיה ה' מלך על כל הרגעים
ואז יהיה ה' מלך על כל הרגעים

Remede pour la Cangrone.

mettes de lecorce de quinquina a infuser dans de leau et Serves vous en en lavage pour bassiner avec un linge la partie Cangrenée. Sur laquelle vous laisseres une compresse imbibée de cette eau de quinquina

Remede pour toutter les foulures

de Sel ammoniac un demi gros le mettre fondre dans 3 poissons d'eau de vie en mettre une compresse matin et Soir Sans faire chauffer leau de vie. de mr heraut chir. de paris

Pour ouvrir la matrice et procurer des enfous la teinture de myrrhe est cephalique, est bonne pour provoquer les mois ouvrir la matrice &c. v. la page 42

extrait du journal etranger may 1757. p. 42

Secret de lencre de la chine

on commence par preparer une certaine quantité d'eau que l'on filtre jusqua ce quelle Soit parfaitement claire on y fait dissoudre un peu de gomme et de musc ce dernier en moindre doze. pendant que leau est a infuser on ouvre des noyaux dabricots bien Secs on en tire lamande et apres l'avoir fendue on la remet dans chaque noyau, on roule ensuite ces noyaux dans des feuilles de chou a quon a pujetit avec un fil de fer. puis on les met au four pendant 24 heures, apres quon les a laissé refroidir on les pile dans un mortier couvert de peau et on les reduit en poudre tres fine cette poudre Se broye avec leau quon a preparée Sur une table de marbre poli a peu pres de la meme facon quon broye les couleurs quand la poudre a pris une certaine Consistance on la met dans des moules de cuivre

qu'on a frotta auparavant avec de l'huile blanche pour eviter la mauvaise odeur

Remede pour l'hydropisie frictions d'huile

extrait du journal etranger may 1757. p. 46.
ext. d'une lettre ecrite de bath et insere dans un des londons magazin
que 2 personnes a londres y avoient été gueries d'hydropisies bien formées en se faisant frotter matin et soir pendant une heure l'abdomen avec de bonne huile d'olive ce qui se faisoit avec la main qu'on avoit soin de bien échauffer. (l'abdomen est le ventre).. nous ordonames en consequence des frictions d'haile, apres le troisieme jour de friction l'urine de la malade augmenta cours de rablement et l'enflure commenca a diminuer au bout de 15 jours elle disparut tout a fait, l'apetit la digestion et le sommeil revinrent comme auparavant et la malade recouvra ses forces. 6 semaines apres ses purgations periodiques reprirent leur cours, et elle jouit a present de la meilleure sante. cette cure a fait beaucoup de bruit cy et a londres et a determiné plusieurs hydropiques a faire ce remede qui leur a parfaitement reussi. l'auteur cite encore 2 malades qu'il frotta d'huile pendant 3 semaines et guerit l'un avoit les cuisses et les jambes fort enflées l'autre etoit agé de 60 ans.
nota en 1753. j'indiquai ce remede a un medecin de granville en normandie il l'essaya sur une hydropique et il m'assura que ce remede a fait fort soulagé. ce remede est d'ailleurs innocent fort analogue a l'hydropisie et ne peut jamais faire aucun mal

la teinture de mirrhe se trouve toutte faitte chés les apoticaires on en prend depuis 10 goutes jusqua 15. dans du thé et jamais dans un autre tems que 6 a 10 jours avant celuy des regles aussitôt que les regles sont parvu il faut les cesser et ne pas prendre de 10 a 15 jours apres la fin des regles. cette teinture fouette le sang et echauffe beaucoup

Remede pour la tympanique ou les vents de la fleur de camomille prise en guise de thé. echaufante.

Remede pour les tayes ou taches qui viennent sur les yeux provenant de la petite verolle ou autrement

une pinte de vin blanc
une poignée de gros sel
une poignée de froment en grein
un ecu de six franes

il faut que le vase dans lequel on met ces drogues soit de cuivre jaune
laissés le tout pendant huit jours et remués le souvent. passés le tout a travers un papier brouillard mis sur un linge. cela produit une liqueur verte que lon fait distiler dans l'oeil avec un cuvre dent. il faut en mettre a plusieurs fois le jour jusqu'a parfaitte guerison.

il faut bien se garder de boire de la compo sition cy dessus parcequelle empoisonne

Remede pour les panaris

Il faut prendre un oeuf frais du jour en oter le blanc il faut delayer le jaune avec de la forte eau de vie jusqua ce que cela fasse une espece d'onguent que lon appliquera sur le doigt malade

pour la fievre dacez

une once de Diaprun Solutif
une once de fleur de Pescher
une once de quinquina
24 grains de Sel ammoniac
du tout faire une opiatte partagé en 24 bols, prendre 2 bolles le matin et 2 bolles le soir continué 6 jours sans interruption et prendre un bouillon gras ou maigre une heure apres

pour les coliques nephretiques et destomac et faire sortir les mois des femmes supprimés ou arrestés

prenés une noix verte avec son ecorce avant quelle soit en corneau et que le fruit nest encore quen eau: mettés celle noix toulle entiere avec son ecorce a secher dans la poche la plus chaude (de la culotte.) lorsquelle est devenue noire seche et vidée vapés en en poudre de quoy couvrir une piece de 24 sols mettés en dans du vin the, ou bouillon dans une grande cueillere a manger et faites le boire au malade

Pomade pour faire revenir les cheveux

une demie livre de graisse de porc masle
une demie livre de graisse d'erveau
un quarteron de graisse de mouton
et deux bonnes poignées de feuilles de noyer que
vous pilerés, apres quoy vous mettrés les feuilles
dans votre graisse dont vous aurés osté avant les
peaux et les petittes filandres. vous ferés bouillir
le tout ensemble en remuant toujours et quand
la graisse sera bien fondue vous passerés le tout
dans un linge et en ferés une forte expression
pour que le jus des feuilles passe bien. alors on y
peut ajouter toutes les sortes d'odeurs qu'on met
dans les autres pomades /

pour les heres upets

de l'eau de vie brouillée avec du savon et
en frotter la parte malade

Remede pour calmer les passions amoureuses

5 a 6 grains de camphre par semaine en
bolles avec de la poudre de reglisse dessus, on
ne peut prendre 2 grains par jour et laisser
un jour d'intervalle d'une prise a l'autre

pour exciter les passions amoureuses
dans un homme ou femme d'un tempera-
ment trop froid

une fort petitte pincée de mouches cantharides
dans du Caffé ou du vin. mais le trop soit
par la dose ou le frequent usage peut causer
de grands accidens comme de faire vendre
du sang par la verge donner des inflamma-
tions a la vessie retention d'urine la
pierre &c

